SOCIALE HERVORMINGEN.

VOORSTELLEN VAN WET

DOOR HET MINISTERIE-KUYPER BIJ DE STATEN-GENERAAL INGEDIEND.

DEEL I.

STUK I.

Wettelijke verplichting van werklieden om zich en hunne weduwen te verzekeren tegen geldelijke gevolgen van invaliditeit of ouderdom.

WAGENINGEN,
NEDERBRAGT & Co.,
1905.

SOCIALE HERVORMINGEN.

DEEL I.

SOCIALE HERVORMINGEN.

VOORSTELLEN VAN WET

DOOR HET MINISTERIE-KUYPER BIJ DE STATEN-GENERAAL INGEDIEND.

DEEL I.

INHOUD:

Wettelijke verplichting van werklieden om zich en hunne weduwen te verzekeren tegen geldelijke gevolgen van invaliditeit of ouderdom.

Verzekering van personen, werkzaam in het zeevisschersbedrijf, tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen.

Wijziging van de artikelen 8, 13, 15, 19, 20, 21, 23, 24, 28, 29, 32, 36, 37, 43, 45, 47, 48, 49, 50, 52, 63, 65, 70, 77, 78, 79 en 80 en het vervallen van artikel 66 der Ongevallenwet 1901.

WAGENINGEN,
NEDERBRAGT & Co.,
1905.

INHOUD VAN HET EERSTE DEEL.

Wettelijke verplichting van werklieden om
zich en hunne weduwen te verzekeren tegen geldelijke
gevolgen van invaliditeit of ouderdom.

ONTWERP VAN WET.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de werklieden te verplichten zich en hunne weduwen te verzekeren tegen geldelijke gevolgen van invaliditeit of ouderdom;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I.

Verzekeringsplicht.

Artikel 1.

(1) Alle personen, die in Nederland werkzaam zijn in een onderneming, in een inrichting of in een dienstbetrekking, daaronder niet begrepen een militaire dienstbetrekking, tegen loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar, zijn verplicht, zoodra zij hun zestiende jaar vervuld hebben, zich en hunne weduwen bij de Bank het recht op een rente van invaliditeit of ouderdom te verzekeren, voor zoover zij niet in of krachtens deze wet uitgezonderd of van den verzekeringsplicht ontheven zijn.

(2) De verplichting om zich en zijne weduwe te verzekeren duurt ten aanzien van hem die, na ingevolge de bepaling van het eerste lid van dit artikel uit eigen hoofde verzekerd te zijn, niet langer onder dat lid valt, voort, totdat hij met inachtneming van de bij algemeenen maatregel van bestuur gegeven voor-

schriften verklaart, dat hij de verzekering als vervallen beschouwt.

(3) Wordt hij, door wien de in het voorgaande lid bedoelde verklaring is afgelegd, wederom ingevolge dit artikel verzekerd, dan herleeft de vroegere verzekering.

Artikel 2.

(1) Onder loon verstaat deze wet elke uitkeering, welke een persoon, werkzaam op de wijze omschreven in het eerste lid van artikel 1, als vergoeding voor zijn arbeid of, krachtens wet of overeenkomst, gedurende staking van den arbeid van dengene, in wiens dienst hij werkzaam is, ontvangt, alsmede hetgeen hij van derden ontvangt, indien de ontvangsten van derden van invloed zijn op de voorwaarden van de werkovereenkomst.

(2) Indien het loon gedeeltelijk bestaat in huisvesting, verstrekkingen in natura of wel in beide, wordt de geldswaarde daarvan volgens de waarde ter plaatse van verstrekking geschat, ter bepaling of hij, die het loon geniet, onder het eerste lid van artikel 1 valt.

(3) Bestaat het loon geheel in verstrekkingen in natura, met of zonder huisvesting, dan wordt het voor de toepassing van artikel 1 dezer wet geacht niet meer dan 1000 gulden per jaar te bedragen.

Artikel 3.

(1) Is het bedrag van het loon wisselvallig en wordt geen vast loon genoten of bedraagt het vaste gedeelte van het loon minder dan 1000 gulden per jaar, dan geldt als bedrag van het loon, ter bepaling of hij die het loon geniet onder het eerste lid van artikel 1 valt:

a. indien over het geheele voorafgaande jaar wisselvallige inkomsten zijn genoten, de middelsom van het inkomen over de laatste drie jaren of over het kortere tijdvak, over hetwelk wisselvallige inkomsten zijn genoten;

b. indien niet over het geheele voorafgaande jaar wisselvallige inkomsten zijn genoten, het bedrag waarop het loon wordt geschat.

(2) De schatting onder litt. *b* bedoeld vervalt, zoodra de wisselvallige inkomsten over een vol jaar genoten zijn.

Artikel 4.

(1) Het loon door verschillende personen te zamen onverdeeld verdiend, wordt, ter bepaling of zij die het loon genieten onder het eerste lid van artikel 1 vallen, geacht door ieder voor een gelijk deel te zijn verdiend.

(2) Kinderen beneden den leeftijd van veertien jaren blijven bij de berekening buiten aanmerking.

Artikel 5.

Deze wet verstaat:

onder *werkman* ieder, die hetzij onder het eerste lid van artikel 1 valt, hetzij onder het tweede lid van dat artikel valt en de in dat lid bedoelde verklaring niet heeft afgelegd;

onder *werkgever* ieder, natuurlijke of rechtspersoon, in wiens onderneming of inrichting een werkman werkzaam is of tot wien een werkman in dienstbetrekking, daaronder niet begrepen een militaire dienstbetrekking, staat, doch alleen ten aanzien van dien werkman;

onder *Bank* de bij de wet aan te wijzen bank.

Artikel 6.

(1) De werkman, aan wien door het Rijk pensioen is verzekerd, is niet verzekeringsplichtig.

(2) De verzekeringsplicht duurt echter ten aanzien van hem, die uit eigen hoofde ingevolge artikel 1 dezer wet verzekerd is, voort, totdat hij met inachtneming van de bij algemeenen maatregel van bestuur gegeven voorschriften verklaart, dat hij de verzekering als vervallen beschouwt. Wordt hij, door wien deze verklaring is afgelgd, wederom ingevolge artikel 1 dezer wet verzekerd, dan herleeft de vroegere verzekering.

Artikel 7.

(1) De werkman in dienst van een publiekrechtelijk lichaam, wien door den werkgever bij verordening pensioen verzekerd is bij invaliditeit of ouderdom, is niet verzekeringsplichtig, indien op verzoek van het publiekrechtelijk lichaam door Ons verklaard is, dat de verordening aan de in het derde lid van dit artikel gestelde vereischten voldoet.

(2) Het tweede lid van artikel 6 is van toepassing.

(3) De verordening moet voldoen aan de volgende vereischten:

a. voor het aannemen van invaliditeit worden geen strengere eischen gesteld dan bij deze wet;

b. het recht op ouderdompensioen wordt niet op lateren leeftijd verkregen dan volgens deze wet;

c. aan den werkman worden over den tijd in militairen dienst doorgebracht voordeelen toegekend, overeenkomende met die bij of krachtens deze wet toegekend;

d. aan de weduwe van den werkman worden verzekerd voordeelen, niet geringer dan die bij deze wet aan haar toegekend;

e. de bijdragen van den werkman voor pensioen staan gemiddeld niet in ongunstiger verhouding tot de hem en zijn weduwe verzekerde voordeelen, dan krachtens deze wet het geval is, met dien verstande, dat voordeelen aan de weezen van den werkman verzekerd, beschouwd worden aan den werkman zelven en diens weduwe te zijn verzekerd;

f. de bijdragen van werkgever en werklieden worden gestort in een fonds.

(4) Op het in het eerste lid bedoelde verzoek wordt door Ons gehoord het bestuur der Bank; blijkt niet, dat de kosten der verzekering door de baten gedekt worden, dan wordt de in het eerste lid bedoelde verklaring geweigerd, zonder te onderzoeken of de verordening aan de in het derde lid gestelde vereischten voldoet.

(5) Het fonds krachtens litt. *f* gevormd wordt afzonderlijk beheerd, met inachtneming der door Ons te geven voorschriften, en is verbonden uitsluitend voor de pensioenen der werklieden en hunne weduwen en, indien aan de weezen van werklieden pensioen of een uitkeering van anderen aard is verzekerd, ook voor die pensioenen of uitkeeringen.

(6) Om de vijf jaren wordt aan Ons een verslag van den toestand van het fonds uitgebracht met overlegging van een wetenschappelijke balans, waarover het bestuur der Bank door Ons wordt gehoord. Indien Wij oordeelen, dat de toestand van het fonds dit vereischt, wordt het fonds versterkt met het daarin door den werkgever ten eigen laste, in de door Ons te bepalen termijnen te storten bedrag.

(7) De in litt. *c* bedoelde tijd wordt vastgesteld op de wijze bij algemeenen maatregel van bestuur bepaald.

(8) Worden de voorschriften ten aanzien van het fonds, bij of krachtens dit artikel gegeven, niet nageleefd, dan worden de lasten en baten van het fonds aan de Bank overgedragen, met inachtneming van hetgeen te dien aanzien bij de wet zal worden bepaald.

Artikel 8.

De werkman, die den leeftijd van vijf en dertig jaren vervuld heeft en niet uit eigen hoofde krachtens deze wet is verzekerd, is, hetzij hij te voren niet verzekerd geweest is, hetzij hij verzekerd geweest is doch zijne verzekering vervallen is, niet verzekeringsplichtig.

Artikel 9.

(1) De werkman, die invalide is en niet uit eigen hoofde ingevolge artikel 1 dezer wet is verzekerd, is, hetzij hij te voren niet verzekerd geweest is, hetzij hij verzekerd geweest is doch zijne verzekering vervallen is, niet verzekeringsplichtig.

(2) Invalide wordt in deze wet genoemd hij, die ten gevolge van ouderdom, ziekte of gebreken buiten staat is om met arbeid, die voor zijn krachten en bekwaamheid is berekend en die met het oog op zijn opleiding en vroegere bezigheid hem in billijkheid kan worden opgedragen, in de gemeente waar hij werkzaam is of het laatst werkzaam is geweest of in een naburige soortgelijke gemeente een derde te verdienen van hetgeen lichamelijk en geestelijk gezonde personen, van dezelfde soort en van soortgelijke opleiding, in die gemeente met arbeid gewoonlijk verdienen.

(3) Voor de toepassing van het voorgaande lid wordt de onder artikel 11 vallende schipper of schepeling geacht werkzaam te zijn in de gemeente, alwaar gevestigd is de onderneming, in welker dienst hij werkzaam is.

Artikel 10.

(1) De werkman, die aangeslagen is in de vermogensbelasting of wiens niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot in die belasting is aangeslagen, is niet verzekeringsplichtig.

(2) Het tweede lid van artikel 6 is van toepassing.

Artikel 11.

De bepaling van artikel 1 is van toepassing:

1°. op hem, die buiten Nederland werkzaam is in dienst van een in Nederland gevestigde onderneming, indien hij zijn woonplaats in Nederland heeft;

2°. op den schipper en op den schepeling, buiten Nederland werkzaam in dienst van een in Nederland gevestigde scheepvaartonderneming, die niet zijn woonplaats in Nederland heeft, indien het vaartuig waarop hij dienst doet regelmatig of bij tusschenpoozen op Nederland vaart.

HOOFDSTUK II.

Vrijwillige verzekering.

Artikel 12.

(1) De kleine ondernemer, Rijksingezetene, die den leeftijd van dertig jaren niet bereikt heeft en wiens inkomen niet meer dan 1000 gulden per jaar bedraagt, is bevoegd zich en zijne weduwe bij de Bank te verzekeren, indien hij, ware hij werkzaam in een onderneming tegen loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar, verzekeringsplichtig zoude zijn en indien het bestuur der Bank, na geneeskundig onderzoek, van oordeel is,

dat er geen gevaar bestaat, dat hij na weinige jaren blijvend invalide zal zijn.

(2) Het voorgaande lid is niet van toepassing ten aanzien van den kleinen ondernemer, die vroeger uit eigen hoofde ingevolge artikel 1 dezer wet verzekerd was doch wiens verzekering ingevolge het tweede lid van dat artikel vervallen is.

(3) Verzekert de kleine ondernemer zich en zijne weduwe bij de Bank, dan worden partijen daardoor geacht zich in alle uit die verzekering voortvloeiende geschillen onderworpen te hebben aan de beslissing van de ambtenaren, commissies en administratieve rechters, aangewezen of aan te wijzen om te beslissen de geschillen uit de verplichte verzekering bij de Bank voortvloeiende.

(4) Minderjarigen en gehuwde vrouwen kunnen, de eersten zonder de tusschenkomst van hunnen vader of voogd, de laatsten zonder bijstand van hare echtgenooten zich bij de Bank verzekeren.

(5) Wordt de kleine ondernemer, na ingevolge dit artikel verzekerd te zijn, verzekeringsplichtig, dan gaat de vrijwillige verzekering van rechtswege over in een verplichte verzekering. De verzekeringsplicht vangt niet aan, nadat de leeftijd van zeventig jaren vervuld is.

HOOFDSTUK III.

Uitvoering der verzekering, boekjaar, statistiek en jaarverslag.

Artikel 13.

(1) Door Ons kunnen worden ingesteld plaatselijke commissies, hetzij voor een gemeente afzonderlijk, hetzij voor meer dan een gemeente of gedeelten van meer dan een gemeente, mits in één provincie gelegen, te zamen, hetzij meer dan een voor een gemeente, belast of mede belast, hetzij met de uitvoering, hetzij met het toezicht op de naleving dezer wet, hetzij met beide.

(2) Hare taak, bevoegdheid en wijze van werken alsmede hare samenstelling worden geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur.

(3) Wenscht een commissie of een harer leden een zitting te houden buiten de gemeente, alwaar zij gevestigd is, dan wordt op verzoek van den voorzitter door den burgemeester een gemeentelokaal, zoo noodig verwarmd en verlicht op kosten der gemeente, kosteloos beschikbaar gesteld voor het houden der zitting.

Artikel 14.

Het boekjaar der Bank loopt van 1 Januari tot en met 31 December.

Artikel 15.

Het bestuur der Bank zorgt jaarlijks voor de samenstelling eener invaliditeitsstatistiek en doet om de vijf jaren een wetenschappelijke balans opmaken.

Artikel 16.

(1) Omtrent den staat der Bank en hare werkzaamheden in elk afgeloopen jaar wordt door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken telken jare aan Ons een uitvoerig verslag uitgebracht, dat aan de Staten-Generaal medegedeeld en in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst.

(2) Is in eenig jaar een wetenschappelijke balans opgemaakt, dan wordt deze bij het verslag gevoegd, met mededeeling van de grondslagen waarop zij rust.

HOOFDSTUK IV.

Loonklassen.

Artikel 17.

De werklieden, onder het eerste lid van artikel 1 vallende, worden naar het loon, dat zij verdienen of geacht worden te verdienen, ingedeeld in vijf loonklassen:

klasse	I	jaarlijksch loon				beneden	240	gulden
„	II	„	„	240 gulden	tot	„	400	„
„	III	„	„	400 „	„	„	600	„
„	IV	„	„	600 „	„	„	800	„
„	V	„	„	800 „	of hooger.			

Artikel 18.

De werklieden, wier loon onder het laatste lid van artikel 2 valt en zij, die krachtens de in litt. *a* van artikel 138 bedoelde regeling als werkman worden aangemerkt, behooren tot de eerste loonklasse en de verzekerden, bedoeld in artikel 82 en in artikel 83, tot de tweede loonklasse.

Artikel 19.

(1) Bij algemeenen maatregel van bestuur worden voor elke gemeente aangewezen de loonklassen, waartoe de verschillende categorieën van werklieden, in die gemeente werkende en onder het eerste lid van artikel 1 vallende, behooren, voor zoover de bepaling der loonklasse in deze wet niet op andere wijze ge-

regeld is; bij de rangschikking wordt als maatstaf genomen het gemiddeld jaarlijksch loon.

(2) De aanwijzing geschiedt hetzij voor elke gemeente afzonderlijk, hetzij voor een gedeelte of gedeelten eener gemeente afzonderlijk, hetzij voor verschillende gemeenten of voor gemeenten en gedeelten van andere gemeenten te zamen.

(3) Voor een gemeente of een gedeelte eener gemeente kunnen bij Ons besluit bepaalde categorieën van werklieden in verschillende klassen worden gerangschikt naar gelang van hun geslacht of van hun leeftijd.

(4) Het besluit houdende aanwijzing der loonklassen evenals dat, waarbij daarin wijziging wordt gebracht, wordt voor zooveel betreft het gedeelte, dat betrekking heeft op de betrokken gemeente, aangeplakt aan de deur van het huis der gemeente en ligt in zijn geheel steeds ter inzage op zoodanige plaats of plaatsen als door Ons worden aangewezen. In plaats van het besluit of een uittreksel daaruit kan worden aangeplakt en ter inzage gelegd een lijst der verschillende categorieën van werklieden en der klassen waartoe zij behooren, door of van wege Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken opgemaakt.

(5) De werkman, in dienst eener onderneming of eener inrichting tijdelijk werkende in een andere gemeente dan die waarin hij in dienst dier onderneming of dier inrichting in den regel werkzaam is, behoort gedurende die tijdelijke werkzaamheden niet tot een lagere loonklasse dan de klasse waartoe hij behoort in laatstbedoelde gemeente.

(5) Ten aanzien van werklieden, die uit den aard hunner werkzaamheden in verschillende gemeenten werkzaam zijn of die buiten Nederland werkzaam zijn, wordt de loonklasse aangewezen, onafhankelijk van de plaats waar zij werkzaam zijn, voor zoover niet bepaald wordt dat de loonklasse wordt aangewezen door het werkelijk loon; het besluit of een lijst als in het voorgaande lid bedoeld ligt ter inzage op zoodanige plaatsen als door Ons worden aangewezen.

Artikel 20.

(1) Op de wijze bepaald bij het voorgaande artikel worden, voor zoover de bepaling der loonklasse in deze wet niet op andere wijze geregeld is, aangewezen de loonklassen, waartoe de zeelieden, die onder het eerste lid van artikel 1 vallen, behooren.

(2) Zeelieden kunnen in een hoogere loonklasse gerangschikt worden, dan de klasse waartoe zij naar hun gemiddeld jaarlijksch loon behooren.

(3) De voorschriften van het voorgaande artikel worden, voor zoover het onderwerp dit toelaat, gevolgd.

Artikel 21.

De werkman in het genot eener rente, toegekend krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet of eener invaliditeitsrente, toegekend krachtens deze wet, kan op zijn verzoek voor een bepaalden termijn, die telkenmale verlengd kan worden, in een lagere loonklasse geplaatst worden, indien hij bij het besluit, bedoeld bij artikel 19 of artikel 20, in een hoogere dan de eerste loonklasse gerangschikt is.

Artikel 22.

(1) De werkman op wien een besluit als bedoeld in artikel 19 van toepassing is en die over een of meer jaren, kwartalen, maanden of weken recht heeft op een vooraf overeengekomen vast loon in geld, behoort gedurende de kalenderweken waarover de overeenkomst loopt, voor zoover hij in die weken in slechts één onderneming of één dienstbetrekking werkzaam is:

1º. tot de loonklasse, waarin hij ingevolge artikel 17 valt, indien die klasse lager is dan de klasse, waartoe hij zou behooren volgens het in artikel 19 bedoelde besluit, mits zijn loon bestaat uitsluitend in het overeengekomen vast loon in geld;

2º. tot de loonklasse, waarin hij naar den maatstaf uitsluitend van het overeengekomen vast loon in geld ingevolge artikel 17 valt, indien die klasse hooger is dan de klasse, waartoe hij zou behooren volgens het in artikel 19 bedoelde besluit.

(2) Voor de toepassing van het voorgaande lid wordt het over gedeelten van een jaar overeengekomen vast loon in geld tot jaarloon herleid; indien de overeenkomst is gesloten voor een of meer weken, wordt een jaar gerekend op 50 weken.

HOOFDSTUK V.

Middelen tot dekking der uitgaven.

Artikel 23.

De middelen voor de te berekenen dekking der ingevolge deze wet uit te keeren renten, der administratiekosten en der uitgaven, voortvloeiende uit de artikelen 36, 66, 69 en 71 alsmede uit de regeling, bedoeld in litt. *d* van artikel 138, worden, behoudens het in het volgende artikel bepaalde, gevonden door het heffen van premiën van de uit eigen hoofde krachtens deze wet verzekerden of van de werkgevers van verzekeringsplichtige werklieden.

Artikel 24.

Door het Rijk wordt bij het in werking treden van artikel 1

en verder jaarlijks in de maand, waarin genoemd artikel in werking trad, in het invaliditeits- en ouderdomsfonds gestort een som van zes millioen gulden.

Artikel 25.

Over elke kalenderweek, een gedeelte van een week voor een geheele week gerekend, wordt geheven een premie ten bedrage:

in loonklasse	I	. . . .	van 20	cent.
„ „	II	. . . .	„ 24	„
„ „	III	. . . .	„ 32	„
„ „	IV	. . . .	„ 40	„
„ „	V	. . . .	„ 48	„

Artikel 26.

Wijst de tweede of een latere wetenschappelijke balans aan, dat de premiën met 20 ten honderd zouden moeten worden verhoogd of verlaagd om evenwicht te verkrijgen tusschen de baten en lasten,dan wordt de regeling bij de wet herzien.

HOOFDSTUK VI.

Renten der uit eigen hoofde verzekerden.

Artikel 27.

Na vervulling van den wachttijd voor de invaliditeitsrente heeft de verzekerde, die invalide is, recht op invaliditeitsrente:

a. indien er geen vooruitzicht bestaat op geheel of gedeeltelijk herstel der verloren arbeidskracht, of

b. indien de invaliditeit onafgebroken een half jaar heeft geduurd.

Artikel 28.

De verzekerde, die den leeftijd van zeventig jaren bereikt en den wachttijd voor de ouderdomsrente vervuld heeft, heeft recht op ouderdomsrente.

Artikel 29.

De invaliditeitsrente en de ouderdomsrente worden op dezelfde wijze berekend.

Artikel 30.

(1) De kalenderweek of het gedeelte eener kalenderweek, waarover een premie is betaald, is een premieweek; het aantal premieweken wordt aangewezen door het aantal premiën, dat in rekening gebracht wordt.

(2) Over een kalenderweek wordt slechts één premie in rekening gebracht, tenzij krachtens deze wet anders bepaald is.

(3) Het aantal premiën mag het aantal weken niet overtreffen.

Artikel 31.

De wachttijd voor de invaliditeitsrente bedraagt 150 premieweken.

Artikel 32.

De wachttijd voor de ouderdomsrente bedraagt 1248 premieweken.

Artikel 33.

(1) De rente bestaat uit een grondslag en een verhooging.

(2) De grondslag der rente is het bedrag, dat wordt gevonden, als men het 325-voud van het gezamenlijk bedrag der betaalde premiën deelt door het aantal weken, dat de verzekering geduurd heeft.

(3) Bij het berekenen van den grondslag blijven buiten aanmerking zoowel de door den verzekerde in militairen dienst doorgebrachte tijd, waarover premiën door het Rijk betaald zijn, als de over dien tijd door het Rijk betaalde premiën.

(4) De verhooging bedraagt twaalf ten honderd van het totaal bedrag der betaalde premiën.

(5) De rente is de som van grondslag en verhooging.

Artikel 34.

(1) De minimum toe te kennen rente wordt bepaald door het aantal betaalde premiën te vermenigvuldigen:

ten aanzien der premiën in de	eerste	loonklasse met	90
„ „ „ „ „ „	tweede	„ „	105
„ „ „ „ „ „	derde	„ „	132
„ „ „ „ „ „	vierde	„ „	155
„ „ „ „ „ „	vijfde	„ „	174

en de som van deze producten te deelen door het aantal weken, dat de verzekering geduurd heeft. De uitkomst der deeling geeft de minimumrente in guldens.

(2) Bij de berekening blijven buiten aanmerking zoowel de door den verzekerde in militairen dienst doorgebrachte tijd, waarover premiën door het Rijk betaald zijn, als de over dien tijd door het Rijk betaalde premiën.

Artikel 35.

(1) Als jaarrente wordt, na afronding naar boven tot een veelvoud van 26 cent, toegekend het hoogste der twee bedragen, verkregen volgens de berekeningen van de voorgaande twee artikelen.

(2) Het bedrag der toegekende rente wordt geacht met $^1/_{52}$ verhoogd te zijn over elk jaar, waarin 53 betaaldagen der rente vallen.

Artikel 36.

(1) Indien de rente, waarop de verzekerde recht zou hebben, minder dan 26 gulden per jaar bedraagt, wordt geen rente toegekend maar aan den verzekerde uitgekeerd drie vierde der contante waarde van de rente, waarop hij recht zou hebben.

(2) Indien het onderzoek naar den toestand van den verzekerde aantoont, dat de verzekerde recht op invaliditeitsrente heeft uitsluitend op grond dat zijne invaliditeit onafgebroken een half jaar heeft geduurd, houdt het bestuur der Bank de beslissing op het verzoek om rente aan en beveelt, met inachtneming van de voorschriften, bedoelt in litt. *q* van artikel 138, een nieuw onderzoek naar den toestand van den verzekerde.

(3) Toont het nieuwe onderzoek aan dat de verzekerde geen recht op invaliditeitsrente heeft, dan wordt zijn verzoek om rente vervallen verklaard. In het tegenovergestelde geval wordt gehandeld, alsof het verzoek om rente ware ingediend op den dag, waarop door het bestuur der Bank kennis is gegeven aan den verzekerde van het bevel tot het instellen van een nieuw onderzoek naar diens toestand, behoudens dat in geen geval een lagere uitkeering wordt bevolen dan waarop de verzekerde aanspraak zoude hebben gehad, indien de beslissing op het verzoek om rente niet ware aangehouden.

(4) De bepalingen, waarbij de intrekking of de voorloopige toekenning eener rente toegelaten of voorgeschreven wordt, zijn niet van toepassing op de uitkeering welke in de plaats treedt der rente, welke minder dan 26 gulden per jaar bedraagt, behoudens dat het bevel tot uitkeering kan worden ingetrokken, zoolang een aanwijzing tot ontvangst der uitkeering niet is uitgereikt.

(5) Den verzekerde, aan wien een aanwijzing tot ontvangst der uitkeering is uitgereikt, kan verder krachtens de bepalingen van dit hoofdstuk of van hoofdstuk VIII rente noch uitkeering

uit het invaliditeits- en ouderdomsfonds worden toegekend; hij kan niet weder uit eigen hoofde verzekerd worden en is, al valt hij onder het eerste lid van artikel 1, niet verzekeringsplichtig.

Artikel 37.

(1) De verzekerde, die zich opzettelijk invalide maakt of laat maken, heeft geen recht op invaliditeitsrente; blijkt het opzet nadat de rente is toegekend, dan wordt deze door het bestuur der Bank ingetrokken.

(2) Is de invaliditeit het gevolg van een ongeval, tegen geldelijke gevolgen waarvan de verzekerde krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet verzekerd was, dan wordt invaliditeitsrente niet toegekend, noch ontzegd of ingetrokken, indien door de toekenning, ontzegging of intrekking strijd ontstaan zou met een krachtens een der genoemde wetten genomen beslissing; wordt na de toekenning, ontzegging of intrekking der invaliditeitsrente, krachtens een der genoemde wetten in laatste instantie een beslissing genomen, welke daarmede in strijd is, dan wordt de beslissing over de invaliditeitsrente door het bestuur der Bank herzien.

(3) In het geval voorzien bij het voorgaande lid kan hangende de behandeling van het verzoek om rente van den verzekerde de rente, waarop hij eventueel recht zal blijken te hebben, hem voorloopig worden toegekend; de voorloopig toegekende rente kan te allen tijde worden ingetrokken.

Artikel 38.

(1) Is de invaliditeit het gevolg van lichamelijk letsel, bekomen bij het plegen van of deelnemen aan een misdrijf of bij poging daartoe, ter zake waarvan de verzekerde onherroepelijk is veroordeeld, dan kan het verzoek om invaliditeitsrente worden afgewezen; blijkt de oorzaak der invaliditeit nadat de rente is toegekend, dan kan deze door het bestuur der Bank worden ingetrokken.

(2) De bepaling van het laatste lid van het voorgaande artikel is van toepassing.

Artikel 39.

De rente kan in de gevallen voorzien bij de voorgaande twee artikelen niet worden ingetrokken, indien niet door het bestuur der Bank aan den verzekerde is kennis gegeven, dat de intrekking in overweging is:

a. in het geval voorzien bij artikel 37, binnen een jaar na de dagteekening der beslissing, waarbij de rente aan den verzekerde is toegekend of, is de intrekking een gevolg van een,

na de toekenning der rente, krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet genomen beslissing, binnen een jaar na de dagteekening van laatstgenoemde beslissing;

b. in het geval voorzien bij artikel 38, binnen een jaar nadat de veroordeeling van den verzekerde onherroepelijk is geworden of, is de rente aan den verzekerde toegekend nadat de veroordeeling onherroepelijk is geworden, binnen een jaar na de dagteekening der beslissing, waarbij de rente is toegekend.

Artikel 40.

(1) Hij, die tot gevangenisstraf van drie jaren of langer onherroepelijk is veroordeeld, verliest over het tijdvak, gelegen tusschen den dag, waarop die veroordeeling onherroepelijk is geworden, en den dag, waarop hij de straf zal hebben ondergaan of daarvan kwijtschelding zal hebben bekomen, zijn recht op rente ingevolge deze wet.

(2) Wij behouden Ons voor, daartoe termen vindende, over de rente, welke aan een verzekerde zou moeten worden uitgekeerd, indien deze niet veroordeeld was, ten behoeve van diens vrouw of minderjarige kinderen te beschikken.

(3) Het in het eerste lid bepaalde geldt niet voor den veroordeelde, die krachtens artikel 15 van het Wetboek van Strafrecht voorwaardelijk in vrijheid is gesteld, gedurende den tijd, dat hij zich voorwaardelijk in vrijheid bevindt.

Artikel 41.

(1) Invaliditeits- en ouderdomsrente worden niet te zamen genoten.

(2) Verkrijgt de verzekerde in het genot van invaliditeitsrente recht op ouderdomsrente, of omgekeerd, dan wordt op zijn verzoek de ouderdoms- of de invaliditeitsrente vastgesteld en de uitkeering van de hoogste der beide renten door het bestuur der Bank bevolen.

Artikel 42.

(1) Wordt aan den trekker eener invaliditeits- of ouderdomsrente de rente bedoeld in de artikelen 21 of 24 litt. *a* der Ongevallenwet 1901, in de artikelen 49, 50, 55, 57 of 62 litt. *a* der Zeevisschers-Ongevallenwet 1905 of wel in de daarmee overeenstemmende artikelen van eenige andere Ongevallenwet toegekend of voorloopig toegekend, of wordt, omgekeerd, aan den trekker van een dier renten een invaliditeits- of ouderdomsrente toegekend of voorloopig toegekend, dan wordt op de invaliditeits- of ouderdomsrente op bevel van het bestuur der Bank ingehouden een bedrag, gelijk staande met de helft van de laagste der beide

renten, behoudens dat jaarlijks niet meer wordt ingehouden dan het bedrag waarmede laatstbedoelde rente de som van 50 gulden overtreft.

(2) Het uit te keeren bedrag der invaliditeits- of ouderdomsrente wordt naar boven afgerond tot een veelvoud van 26 cent; op dit bedrag is van toepassing het tweede lid van artikel 35.

(3) Ontvangt een weduwe, die hertrouwt, ingevolge de bepalingen der Ongevallenwet 1901 of van eenige andere Ongevallenwet een afkoopsom harer rente, dan wordt met de inhouding voortgegaan twee jaren na het huwelijk van de weduwe.

(4) Wordt na uitkeering der invaliditeits- of ouderdomsrente de ongevallenrente verhoogd, dan wordt hetgeen te dier zake aan den verzekerde over den tijd, voorafgegaan aan de toekenning der verhooging, mocht toekomen, door het bestuur der Rijksverzekeringsbank in het invaliditeits- en ouderdomsfonds gestort, indien en tot het bedrag dat aan invaliditeits- of ouderdomsrente minder zou zijn uitgekeerd, ware de hoogere ongevallenrente uitgekeerd van den dag af waarop de verhooging is ingegaan. Hetzelfde geschiedt ten aanzien van hetgeen den verzekerde toekomt over den tijd, voorafgegaan aan de toekenning der ongevallenrente.

(5) Hetgeen blijkt onverschuldigd uit het ongevallenfonds aan den verzekerde te zijn uitgekeerd, wordt tot het bedrag, waarvoor tengevolge van dat onverschuldigd uitkeeren de invaliditeits- of ouderdomsrente niet is uitgekeerd, door het bestuur der Bank in het ongevallenfonds gestort.

Artikel 43.

(1) Is hetzij bij of binnen drie maanden na de beslissing waarbij invaliditeitsrente toegekend of voorloopig toegekend is, hetzij binnen drie maanden na de toekenning of de voorloopige toekenning eener rente krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet door het bestuur der Bank beslist, dat de invaliditeit het gevolg is van een ongeval, terzake waarvan aan den invalide schadeloosstelling is toegekend of voorloopig toegekend krachtens een der bedoelde wetten, dan wordt op bevel van het bestuur der Bank de invaliditeitsrente niet of niet verder uitgekeerd dan indien en tot het bedrag waarmede zij de op grond van een der bedoelde wetten toegekende schadeloosstelling, daaronder niet begrepen de genees- en heelkundige behandeling of de daarvoor in de plaats getreden vergoeding, verleend krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet, overtreft. Het tweede lid van het voorgaande artikel is van toepassing.

(2) Vergoeding aan het invaliditeits- en ouderdomsfonds en aan het ongevallenfonds heeft plaats volgens de regels gesteld bij de laatste twee leden van het voorgaande artikel.

(3) De invalide heeft geen recht op de bij artikel 36 bedoelde uitkeering, indien het bestuur der Bank beslist dat de invaliditeit het gevolg is van een ongeval, terzake waarvan aan den invalide een rente is toegekend bij een krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet genomen beslissing, waartegen niet opgekomen kan worden; de beslissing over het recht van den invalide op de bedoelde uitkeering wordt aangehouden tot de eindbeslissing over de ongevallenrente. Het krachtens artikel 36 uitgekeerde wordt niet teruggevorderd. Blijkt echter aan het bestuur der Bank, nadat de bij artikel 36 bedoelde uitkeering bevolen doch voordat een aanwijzing tot ontvangst dier uitkeering uitgereikt is, dat de invaliditeit het gevolg is van een bedrijfsongeval als bedoeld in de Ongevallenwet 1901 of in eenige andere Ongevallenwet, dan wordt de uitreiking van de aanwijzing tot ontvangst opgeschort; het bevel tot uitkeering wordt ingetrokken, indien door het bestuur der Bank een beslissing wordt genomen als in den aanvang van dit lid bedoeld.

Artikel 44.

Verkrijgt de invalide, in het geval voorzien bij het voorgaande artikel, recht op ouderdomsrente, dan wordt op zijn verzoek deze toegekend, ook indien zij lager is dan de invaliditeitsrente, en door het bestuur der Bank bevolen, dat de ouderdomsrente zal worden uitgekeerd volgens de voorschriften van artikel 42.

Artikel 45.

(1) Indien, in de gevallen voorzien bij de artikelen 42 en 43, het risico der verzekering van den werkman tegen geldelijke gevolgen van een ongeval gedragen werd door den werkgever in den zin der Ongevallenwet 1901 of van eenige andere Ongevallenwet zelf of door dezen overgedragen was aan een naamlooze vennootschap of een rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging, daaronder begrepen een wederkeerige verzekering- of waarborgmaatschappij, worden de stortingen uit het ongevallenfonds in het invaliditeits- en ouderdomsfonds en omgekeerd, door het bestuur der Rijksverzekeringsbank tusschen het ongevallenfonds en den drager van bedoeld risico verrekend, met inachtneming van de voorschriften bij algemeenen maatregel van bestuur gegeven.

(2) De bepaling van het eerste lid is niet van toepassing ten aanzien van de in dat lid bedoelde stortingen, welke zijn gedaan na de opgave door het bestuur der Rijksverzekeringsbank van de contante waarde der rente, bedoeld in artikel 54 onder n°. 3 der Ongevallenwet 1901, na de berekening van de contante waarde der renten, bedoeld in artikel 57, tweede lid der Ongevallenwet

1901 of na soortgelijke opgave of berekening krachtens eenige andere Ongevallenwet.

Artikel 46.

(1) Geniet de verzekerde, aan wien invaliditeits- of ouderdomsrente toegekend of voorloopig toegekend is, van het Rijk, van een Nederlandsche kolonie of bezitting of van een ander publiekrechtelijk lichaam pensioen, dan zijn op de invaliditeits- of ouderdomsrente van toepassing de voorschriften in de eerste twee leden van artikel 42 gegeven voor het geval van samenloop met ongevallenrente.

(2) Het eerste lid van dit artikel is niet van toepassing, indien het geval van artikel 42 aanwezig is.

Artikel 47.

(1) Over den tijd, waarover krachtens de Ziekteverzekeringswet 1905 ziekengeld wordt uitgekeerd aan den verzekerde, wordt de invaliditeits- of de ouderdomsrente, voor zoover zij niet hooger is dan het ziekengeld, aan de ziekenkas uitgekeerd.

(2) Het tweede lid van artikel 42 is van toepassing.

Artikel 48.

Aan den vreemdeling wordt, voor zoover bij tractaat van deze bepaling geen ontheffing is verleend, op bevel van het bestuur der Bank de hem toegekende invaliditeits- of ouderdomsrente niet uitgekeerd over den tijd, gedurende welken hij buiten Nederland zijn werkelijk verblijf heeft.

Artikel 49.

Bij intrekking eener rente of eener voorloopig toegekende rente krachtens de bepalingen van dit hoofdstuk of van hoofdstuk X worden de uitbetaalde termijnen en de bedragen, waarvoor aanwijzingen tot ontvangst door het bestuur der Bank zijn uitgereikt, niet teruggevorderd.

HOOFDSTUK VII.

Renten der weduwen van verzekerden.

Artikel 50.

(1) De weduwe van een verzekerde heeft, behoudens het hierna bepaalde, recht op een rente, indien:

a. aan haar echtgenoot krachtens de bepalingen van het voorgaande hoofdstuk was toegekend of voorloopig toegekend een rente, welke niet ingetrokken werd,

b. aan haar echtgenoot, nadat deze den wachttijd voor de invaliditeitsrente vervuld had, krachtens artikel 111 was toegekend een rente, welke niet ingetrokken werd, of

c. haar echtgenoot den wachttijd voor de invaliditeitsrente vervuld had en, was hij bij zijn overlijden langer dan tien jaren verzekerd, over de laatste tien jaren ten minste 100 premieweken had; bij de berekening van den wachttijd en van de 100 premieweken blijven buiten aanmerking de premiën betaald door of voor den schipper of den schepeling, bedoeld in artikel 11 n°. 2.

(2) Indien in het geval onder litt. *c* voorzien niet uitgemaakt kan worden of de laatste 100 premiën, welke in rekening gebracht worden, over de laatste tien jaren betaald zijn, wordt aangenomen dat dit het geval is.

(3) Geen rente wordt toegekend aan de weduwe van hem, aan wien ontheffing van den verzekeringsplicht werd verleend of wiens verzekering hernieuwd werd.

(4) Was de weduwe meer dan eens gehuwd, dan komt voor de toepassing van dit artikel en van het tweede lid van artikel 53 alleen het laatste huwelijk in aanmerking.

Artikel 51.

Geen rente wordt aan de weduwe toegekend:

a. indien het huwelijk gesloten werd, hetzij nadat haar echtgenoot zijn zestigste levensjaar ingetreden was, hetzij na de toekenning of voorloopige toekenning aan haar echtgenoot der rente, bedoeld in litt. *a* van het voorgaande artikel;

b. indien zij van haar echtgenoot van tafel en bed gescheiden was.

Artikel 52.

(1) De weduwe heeft recht op een rente:

1°. indien zij invalide is en

a. er geen vooruitzicht bestaat op geheel of gedeeltelijk herstel der verloren arbeidskracht, of

b. de invaliditeit onafgebroken een half jaar heeft geduurd;

2°. indien zij den leeftijd van zeventig jaren bereikt heeft.

(2) Is de weduwe nooit in Nederland werkzaam geweest op de wijze in het eerste lid van artikel 1 omschreven, dan treedt bij de toepassing van het tweede lid van artikel 9 in de plaats

van de gemeente, waar zij werkzaam is, de gemeente, waar zij hare woonplaats heeft of een naburige soortgelijke gemeente.

Artikel 53.

(1) De rente van de weduwe bedraagt 104 gulden per jaar.

(2) De rente wordt verhoogd met 26 gulden per jaar voor elk der kinderen van de weduwe, beneden den leeftijd van zestien jaren, gesproten uit het huwelijk met of gewettigd door haar overleden echtgenoot. De verhooging houdt op bij het einde der kalenderweek, waarin het kind den leeftijd van zestien jaren bereikt of overlijdt.

Artikel 54.

(1) De rente der weduwe houdt op bij het einde der kalenderweek, waarin zij een huwelijk aangaat.

(2) Zij ontvangt als afkoopsom harer rente een som gelijk aan 104 maal het bedrag, haar uitgekeerd over de week, waarin het huwelijk gesloten is.

Artikel 55.

Op de weduwe zijn van toepassing de bepalingen van de artikelen 35, tweede lid, 37 tot en met 40, 41, eerste lid, 42, eerste, tweede, vierde en vijfde lid, 43, eerste en tweede lid, 44 tot en met 49, 65, 70, 72 en, met inachtneming van het tweede lid van artikel 52, de bepalingen van artikel 69.

Artikel 56.

Indien een weduwe krachtens de bepalingen van dit en van het voorgaande hoofdstuk recht op een rente heeft, worden beide renten onverminderd uitbetaald, voor zoover zij niet verminderd worden krachtens de bepalingen van dit of van het voorgaande hoofdstuk.

HOOFDSTUK VIII.

Renten van invalide verzekerde werklieden, die den wachttijd niet vervuld hebben.

Artikel 57.

De ingevolge artikel 1 dezer wet verzekerde, wien niet krachtens artikel 50 of artikel 111 een rente is toegekend en die krachtens litt. *a* van artikel 27 recht op invaliditeitsrente

zoude hebben, indien de wachttijd vervuld was, heeft behoudens het hierna bepaalde recht op invaliditeitsrente, indien hij aantoont:

1°. dat de invaliditeit is ingetreden, voordat hij den wachttijd kon vervullen en

2°. dat het hem niet mogelijk is te arbeiden alsmede dat het hem, noch zijn echtgenoot voor hem, mogelijk is de premiebetaling voort te zetten.

Artikel 58.

Het bestuur der Bank onderzoekt of de verzekerde krachtens litt. *a* van artikel 27 recht op invaliditeitsrente zoude hebben, indien de wachttijd vervuld was, met dien verstande, dat de verzekerde geen recht op rente zoude hebben:

a. indien het bestuur van oordeel is, dat de verzekerde bij den ingang der verzekering reeds invalide was,

b. indien aan den verzekerde ontheffing van den verzekeringsplicht werd verleend,

c. indien de verzekering hernieuwd was of

d. indien de verzekerde, die geen Nederlander is, niet aantoont gedurende de vijf jaren, onmiddellijk voorafgaande aan den dag van ingang der verzekering, zijn woonplaats of zijn hoofdverblijf in Nederland te hebben gehad.

Artikel 59.

(1) Is het bestuur der Bank, met inachtneming van de bepalingen van het voorgaande artikel en van de eerste alinea van artikel 57, van oordeel dat de verzekerde, al ware de wachttijd vervuld, geen recht op rente zoude hebben krachtens litt. *a* van artikel 27, dan wordt het verzoek afgewezen.

(2) Het verzoek om rente wordt mede afgewezen, indien niet aan het bestuur door een aan hem op zijn verzoek af te geven verklaring van den inspecteur of van ieder der inspecteurs der registratie, binnen wiens of wier divisie de verzoeker in het na te melden dienstjaar gewoond heeft, blijkt dat de verzoeker noch zijn echtgenoot in de vermogensbelasting was aangeslagen over het dienstjaar, eindigende den 30sten April van het jaar, waarin het verzoek om rente wordt ingediend.

(3) Van de beslissing van het bestuur is geen beroep toegelaten.

Artikel 60.

(1) Is het bestuur van oordeel, dat de verzekerde recht op rente zoude hebben, indien de wachttijd vervuld was, dan onder-

werpt het, onder bijvoeging van zijn advies, door tusschenkomst van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken aan Onze beslissing de vraag of de verzekerde heeft aangetoond, dat de onder n^0. 1 en n^0. 2 van artikel 57 gestelde vereischten aanwezig zijn.

(2) Wordt door Ons beslist, dat bedoelde vereischten aanwezig zijn, dan neemt het bestuur der Bank bij de berekening der rente aan, dat de verzekering is ingegaan zooveel weken vroeger als er premieweken aan den wachttijd ontbreken en dat over die weken door den verzekerde premiën zijn betaald in de eerste loonklasse. De rente is in geen geval hooger dan 104 gulden per jaar.

(3) Wordt door Ons beslist, dat bedoelde vereischten niet aanwezig zijn, dan wordt van die beslissing door het bestuur der Bank kennis gegeven aan den verzoeker.

Artikel 61.

(1) Het recht op de krachtens artikel 57 toegekende rente wordt geschorst gedurende de behandeling van een verzoek om rente op grond van de bepalingen van het voorgaande hoofdstuk; het bestuur der Bank is bevoegd om gedurende die behandeling de krachtens artikel 57 toegekende rente geheel of gedeeltelijk uit te keeren en verrekent in dat geval later het uitgekeerde bedrag. Wordt het verzoek afgewezen, dan worden de ingehouden termijnen alsnog uitgekeerd; wordt het verzoek toegestaan, dan vervalt de krachtens artikel 57 toegekende rente met ingang van den dag, waarop de weduwenrente ingaat.

(2) Gaat de weduwe een huwelijk aan, dan wordt haar, op haar verzoek, in plaats van de in het tweede lid van artikel 54 bedoelde afkoopsom, de vroegere rente toegekend.

Artikel 62.

(1) De krachtens artikel 57 toegekende rente wordt op bevel van het bestuur der Bank ingehouden, zoolang de rentetrekker uit anderen hoofde dan hetzij eigen arbeid, hetzij onverplichten onderstand of onverplichte bedeeling een inkomen heeft, gelijk aan of grooter dan de rente; bedraagt het inkomen minder dan de rente, dan wordt op de rente ingehouden een bedrag gelijk aan het inkomen. De bepaling van het tweede lid von artikel 42 is van toepassing.

(2) Het inkomen, genoten door echtgenooten te zamen of door den echtgenoot van den rentetrekker, wordt voor de toepassing van het voorgaande lid geacht door ieder der echtgenooten voor de helft te worden genoten, met dien verstande, dat het inkomen van den echtgenoot van den rentetrekker, voortspruitende uit eigen arbeid of uit onverplichten onderstand of onverplichte bedeeling, het ziekengeld aan dien echtgenoot uitgekeerd krach-

tens ziekteverzekering en de rente, krachtens de bepalingen van hoofdstuk VI dezer wet alsmede de schadeloosstelling, krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet, aan dien echtgenoot toegekend, geen grond tot korting opleveren.

(3) De rente wordt niet toegekend of, is zij reeds toegekend, ingetrokken, indien de betrokkene heeft verijdeld of getracht te verijdelen de toepassing van de voorgaande twee leden; ingeval van intrekking kunnen de uitbetaalde termijnen worden teruggevorderd.

Artikel 63.

(1) De rente bedoeld in artikel 57 wordt op bevel van het bestuur der Bank niet uitgekeerd over den tijd, gedurende welken hij, aan wien de rente is toegekend:

a. zijn werkelijk verblijf buiten Nederland heeft;

b. krachtens wettelijk voorschrift van zijne vrijheid beroofd is;

c. in een inrichting tot verpleging van oude, krankzinnige of zieke personen is opgenomen, indien voor zijne verpleging niet betaald wordt door hem of door zijne betrekkingen.

(2) De uitkeering der rente kan, bij of na de toekenning daarvan, worden bevolen in verstrekkingen in natura, indien de betrokkene of diens niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot misbruik maakt van sterken drank; de rente kan worden ingetrokken, indien de verstrekkingen in natura voor het geheel of voor een gedeelte geruild of verkocht worden.

Artikel 64.

(1) Ten aanzien van den verzekerde in dit hoofdstuk bedoeld zijn, voor zoover daarvan in de voorgaande artikelen niet is afgeweken, van toepassing de bepalingen ten aanzien van de in hoofdstuk VI bedoelde verzekerden, behoudens dat buiten toepassing blijven de bepalingen van het laatste lid van artikel 37, het tweede lid van artikel 38, artikel 40, het eerste lid van artikel 42 en de artikelen 43, 44, 46, 48 en 70.

(2) Artikel 49 is op de krachtens artikel 57 toegekende rente van toepassing, behoudens het bepaalde in het slot van artikel 62.

(3) Artikel 72 is van toepassing, met dien verstande, dat de invaliditeitsrente wordt ingetrokken, ook indien *na* het nemen van een der in dat artikel bedoelde beslissingen krachtens een der aldaar bedoelde wetten, door het bestuur der Bank wordt beslist, dat de invaliditeit het gevolg is van een ongeval als bedoeld in het eerste lid van artikel 43.

HOOFDSTUK IX.

Subrogatie der Bank in de rechten van den verzekerde.

Artikel 65.

(1) Indien de verzekerde door een ongeval, tegen geldelijke gevolgen waarvan hij niet verzekerd was krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet, hetzij onmiddellijk, hetzij later recht op invaliditeitsrente verkrijgt, is de Bank voor de contante waarde van het bedrag der invaliditeitsrente of voor het bedrag, ingevolge artikel 36 aan den verzekerde toegekend, gesubrogeerd in de rechten, welke de verzekerde wegens de door het ongeval geleden schade krachtens de wet tegen derden kan doen gelden.

(2) Elke overeenkomst door den verzekerde zonder medewerking van het bestuur der Bank aangegaan over de rechten, welke hij wegens de door een ongeval geleden schade krachtens de wet tegen derden kan doen gelden, is nietig, tenzij de overeenkomst is aangegaan nadat de verzekerde door het ongeval getroffen is en door het bestuur der Bank schriftelijk is verklaard, dat geen der beide gevallen, in den aanvang van het eerste lid voorzien, aanwezig is.

HOOFDSTUK X.

Geneeskundige behandeling en intrekking van renten.

Artikel 66.

(1) Indien er naar het oordeel van het bestuur der Bank gevaar bestaat dat een uit eigen hoofde krachtens deze wet verzekerde, die niet ontheven is van den verzekeringsplicht, blijvend invalide zal worden, anders dan ten gevolge van een ongeval tegen geldelijke gevolgen waarvan hij verzekerd was krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet, en dat dit gevaar afgewend kan worden door doelmatige behandeling of verpleging, is het bevoegd den verzekerde genees- en heelkundige behandeling te verleenen of hem in een inrichting te doen verplegen. Is een voorafgaand onderzoek noodig en moet de verzekerde daarvoor zijn woonplaats verlaten, dan kan hem vergoeding worden verleend naar den maatstaf van het tarief bedoeld in het laatste lid van artikel 69.

(2) Heeft de in een inrichting opgenomen verzekerde, die den invaliditeitswachttijd vervuld heeft, een of meer wettige of natuurlijke, wettiglijk erkende kinderen, die den leeftijd van zestien

jaren nog niet bereikt hebben, dan is het bestuur bevoegd gedurende het verblijf van den verzekerde in een inrichting ten behoeve dier kinderen uit te keeren ten hoogste $^2/_3$ van het geraamde bedrag, dat aan de verzekerde zou zijn toegekend, indien deze bij zijn opneming ingevolge de bepalingen van hoofdstuk VI recht op invaliditeitsrente had gehad. Wordt gedurende het verblijf in de inrichting invaliditeitsrente door den verzekerde aangevraagd, dan kan bij toewijzing van het verzoek op grond van litt. *b* van artikel 27 met de verpleging voor rekening van het fonds worden voortgegaan, indien het bestuur der Bank meent, dat daardoor de verloren arbeidskracht geheel of gedeeltelijk herkregen zal worden. De uitkeering ten behoeve der kinderen van den verzekerde wordt in dat geval dadelijk gestaakt. Het ten behoeve der kinderen over den tijd na den dag van indiening van het verzoek om rente uitgekeerde bedrag wordt, onverschillig of met de verpleging van den verzekerde voor rekening van het fonds wordt voortgegaan, met de rente of met de in artikel 36 bedoelde uitkeering verrekend.

Artikel 67.

(1) Wordt nadat de behandeling of verpleging voor rekening van het invaliditeits- en ouderdomsfonds krachtens het voorgaande artikel is aangevangen, aan den verzekerde krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet schadeloosstelling toegekend, dan stort het bestuur der Rijksverzekeringsbank, indien aan dat bestuur blijkt dat de behandeling of verpleging voor rekening van het ongevallenfonds had behooren te geschieden, in het invaliditeits- en ouderdomsfonds een bedrag, gelijk aan het krachtens de bepalingen van het voorgaande artikel uitgegeven bedrag. Het aldus gestorte wordt geacht door den door een ongeval getroffene direct uit het ongevallenfonds te zijn genoten.

(2) Artikel 45 is van toepassing.

Artikel 68.

(1) De Bank treedt voor het krachtens artikel 66 uitgegeven bedrag, met inachtneming van hetgeen te dier zake en voor het gedeelte dat bij algemeenen maatregel van bestuur zal worden bepaald, in de rechten, welke de verzekerde krachtens de Ziekteverzekeringswet 1905 kan doen gelden over den tijd, gedurende welken hij voor rekening van het invaliditeits- en ouderdomsfonds behandeld of verpleegd is, en zulks van het tijdstip af waarop door het bestuur der Bank aan het bestuur van de ziekenkas kennis is gegeven, dat de verzekerde voor rekening van het invaliditeits- en ouderdomsfonds behandeld of verpleegd wordt.

(2) De ziekenkas is niet gehouden tot uitkeering van een grooter bedrag dan waarvoor zij gedurende het bedoelde tijdvak

ontlast werd tengevolge van de behandeling of verpleging van den verzekerde voor rekening van het invaliditeits- en ouderdomsfonds.

Artikel 69.

(1) Het bestuur der Bank is bevoegd, zoo dikwijls als het zulks noodig oordeelt, den verzekerde, aan wien is toegekend een rente wegens invaliditeit, welke niet het gevolg is van een ongeval, ter zake waarvan hem schadeloosstelling is toegekend of voorloopig toegekend krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet, en die den leeftijd van zeventig jaren nog niet heeft bereikt, op te roepen, alsmede hem ter plaatse door het bestuur te bepalen, te ondervragen of te doen ondervragen en door twee geneeskundigen, door het bestuur daartoe aangewezen, te doen onderzoeken. Geschiedt de oproeping omdat naar het oordeel van het bestuur de verzekerde niet langer invalide is of daaromtrent twijfel bestaat, dan wordt aan de ondervraging deelgenomen door twee personen, bekend met de loonen in de gemeenten in het tweede lid van artikel 9 bedoeld, als loondeskundigen door het bestuur daartoe aangewezen.

(2) De rente van den verzekerde, die opgeroepen niet verschijnt, of die weigert de door of vanwege het bestuur gestelde vragen te beantwoorden of zich door de door het bestuur aangewezen geneeskundigen te laten onderzoeken, wordt door het bestuur ingetrokken, tenzij hij voor zijn nalatigheid of weigering een deugdelijken grond kan aanvoeren. De rente wordt, behoudens de bepaling van het volgende lid, mede ingetrokken, indien de geneeskundigen en loondeskundigen eenparig van oordeel zijn, dat de verzekerde niet langer invalide is.

(3) Indien de verzekerde zich niet vereenigt met het oordeel van de door het bestuur aangewezen geneeskundigen en loondeskundigen, dat hij niet langer invalide is, of indien de verzekerde bezwaar heeft tegen de voorschriften, welke de aangewezen geneeskundigen in het belang van het geheel of gedeeltelijk herstel der verloren arbeidskracht noodzakelijk achten, zal het bestuur een onderzoek gelasten, in het eerste geval door andere geneeskundigen en loondeskundigen, in het laatste geval uitsluitend door andere geneeskundigen.

(4) De verzekerde heeft het recht binnen een door het bestuur te bepalen termijn aan het bestuur, in het eerste geval den naam van een geneeskundige en van een loondeskundige, in het laatste geval van een geneeskundige op te geven, die alsdan met de overige deskundigen door het bestuur worden aangewezen. Blijft de verzekerde in gebreke den naam van een geneeskundige of van een loondeskundige op te geven, of weigert de door den verzekerde gewenschte geneeskundige of loondeskundige aan de opdracht te voldoen, dan wijst het bestuur, zoo mogelijk in overleg met den verzekerde, een derden geneeskundige of loondeskundige aan.

(5) Zijn de geneeskundigen en loondeskundigen of de meerderheid der geneeskundigen zoowel als der loondeskundigen van oordeel, dat de verzekerde niet langer invalide is, of verklaren de geneeskundigen of de meerderheid hunner de bezwaren van den verzekerde ongegrond en blijft in het laatste geval deze weigeren of in gebreke de voorschriften, waartegen hij bezwaar had, op te volgen, dan kan de rente van den verzekerde, nadat deze door het bestuur gehoord is, worden ingetrokken.

(6) Aan hem, die door het bestuur opgeroepen is, worden reiskosten en tijdverlies vergoed naar den maatstaf van het tarief voor getuigen vast te stellen.

Artikel 70.

De voorschriften van het voorgaande artikel zijn niet van toepassing op buiten Nederland gevestigde personen, voor zoover omtrent die personen bij algemeenen maatregel van bestuur afwijkende voorschriften zijn gegeven.

Artikel 71.

(1) De Bank kan aan een of meer inrichtingen tot verpleging van zieken of herstellenden een vaste jaarlijksche toelage verleenen.

(2) Het bestuur der Bank gaat daartoe niet over, dan nadat door Ons zijn goedgekeurd het bedrag der toelage alsmede de duur waarvoor en de voorwaarden waaronder de toelage wordt verleend.

Artikel 72.

In het geval voorzien bij het eerste lid van artikel 43 wordt de invaliditeitsrente door het bestuur der Bank ingetrokken, indien ingevolge artikel 29 der Ongevallenwet 1901 of het daarmede overeenstemmende artikel van eenige andere Ongevallenwet de aanspraak op eenige schadeloosstelling geheel of het recht op een rente geheel of voor de helft verloren gaat, of indien krachtens artikel 70 van de Ongevallenwet 1901 of het daarmede overeenstemmende artikel van eenige andere Ongevallenwet de rente ingetrokken wordt.

HOOFDSTUK XI.

Betaling der premie.

Artikel 73.

(1) De premiën worden betaald door het plakken van rentezegels op een rentekaart.

(2) Bij algemeenen maatregel van bestuur kan een andere

wijze van premiebetaling worden toegelaten aan daarin aan te wijzen werklieden en, voor zoover die werklieden betreft, aan hunne werkgevers alsmede aan de krachtens artikel 12 verzekerden.

Artikel 74.

(1) De premie wordt betaald:

a. voor den verzekeringsplichtigen werkman, niet bevoegd tot het afleggen eener verklaring dat hij de verzekering als vervallen beschouwt, die zijn loon, voor zooveel dit in geld bestaat, niet uitsluitend van derden ontvangt of niet bevoegd is dit voor het geheel af te houden van hetgeen hij ten behoeve van zijn werkgever van derden ontvangt, door zijn werkgever;

b. in alle overige gevallen door den verzekerde.

(2) Valt een werkman in den loop derzelfde kalenderweek onder litt. *a* en onder litt. *b* van dit artikel, dan is de werkman niet verplicht over die week een premie te betalen.

(3) Zijn twee of meer personen gezamenlijk verplicht tot betaling eener premie, dan is ieder hunner aansprakelijk voor de geheele premie.

Artikel 75.

De werkman wordt voor de toepassing van het voorgaande artikel geacht zijn loon, voor zooveel dit in geld bestaat, niet uitsluitend van derden te ontvangen of niet bevoegd te zijn dit voor het geheel af te houden van hetgeen hij ten behoeve van zijn werkgever van derden ontvangt, indien daarover verschil bestaat tusschen werkgever en werkman.

Artikel 76.

Bij algemeenen maatregel van bestuur kan aan zeelieden, die onder het eerste lid van artikel 1 vallen, vergund worden geen premie te betalen over kalenderweken, waarin zij niet werkzaam zijn tegen loon; de vergunning wordt voor ten hoogste acht kalenderweken per jaar verleend.

Artikel 77.

(1) Is de werkman, die zelf de premie moet betalen, niet bevoegd tot het afleggen eener verklaring dat hij de verzekering als vervallen beschouwt, dan is de premie niet lager dan bij artikel 25 is aangewezen voor de loonklasse, waartoe hij behoort.

(2) De werkman, bevoegd tot het afleggen eener verklaring dat hij de verzekering als vervallen beschouwt en de kleine onder-

nemer, krachtens artikel 12 verzekerd, bepalen zelf de klasse, waarin zij de premie betalen.

Artikel 78.

(1) De premie wordt behoudens de bepaling van het volgende lid door den werkgever betaald in de loonklasse, waartoe de werkman behoort; heeft de werkman in de kalenderweek of het gedeelte eener kalenderweek, waarover het loon door den werkgever betaald wordt, tot verschillende loonklassen behoord, dan wordt de premie over die week betaald in de hoogste dier klassen.

(2) Geeft een werkman, niet vallende onder artikel 18, aan den werkgever kennis van het verlangen, dat de premie betaald worde in een hoogere loonklasse dan die in het voorgaande lid aangewezen, dan is de werkgever daartoe verplicht, tenzij op de vordering wegens loon beslag gelegd of die vordering verpand, overgedragen of door schuldvergelijking vernietigd is.

(3) Bij verschil tusschen werkgever en werkman over de vraag of de in het voorgaande lid bedoelde kennisgeving gedaan, gewijzigd of ingetrokken is, wordt zij geacht niet te zijn gedaan, gewijzigd of ingetrokken, indien een en ander niet is geschied op de wijze bij algemeenen maatregel van bestuur bepaald.

Artikel 79.

(1) De werkgever is geen premie verschuldigd over een kalenderweek, waarover geen loon verschuldigd is.

(2) De werkgever betaalt de premie niet over een kalenderweek of een gedeelte eener kalenderweek, indien over die week reeds een premie betaald is in de bij het eerste lid van het voorgaande artikel aangewezen of in een hoogere loonklasse; is de betaling geschiedt in een lagere klasse, dan betaalt de werkgever een tweede premie over die week.

Artikel 80.

(1) De werkgever is, behoudens de bepaling van het laatste lid van dit artikel, ook in de gevallen bedoeld in het slot van het tweede lid van artikel 78, bevoegd van het loon af te houden de helft van het bedrag der premiën, die door hem betaald zijn of gelijktijdig met de betaling van het loon betaald worden over de kalenderweken, waarover het loon betaald wordt, of, indien de premie niet vóór of gelijktijdig met de betaling van het loon behoort te worden betaald, de helft van het bedrag der premiën, die later door hem betaald moeten worden over de kalenderweken, waarover het loon betaald wordt.

(2) In het geval voorzien bij het tweede lid van artikel 78 is de werkgever bevoegd van het loon af te houden, hetgeen de

premie meer bedraagt dan de helft der premie, bedoeld in het eerste lid van dat artikel.

(3) De premie betaald voor den werkman, wiens loon valt onder het laatste lid van artikel 2, of voor den verzekerde, vallende onder artikel 82 of onder artikel 83, blijft voor het geheel ten laste van den werkgever.

Artikel 81.

De werkgever mag de door hem betaalde of verschuldigde premie geheel noch gedeeltelijk op eenigerlei wijze op den werkman verhalen, voor zoover hem dit niet is toegestaan bij of krachtens deze wet.

Artikel 82.

(1) Over den tijd krachtens de Militiewet 1901 onder de wapenen of in werkelijken dienst verplicht doorgebracht door een krachtens deze wet verzekerde, die sedert het tijdstip waarop hij opgeroepen is om onder de wapenen of in werkelijken dienst te komen verzekerd en op het tijdstip waarop hij onder de wapenen of in werkelijken dienst komt niet ontheven is van den verzekeringsplicht, wordt de premie door het Rijk als werkgever betaald, mits de verzekerde de bij algemeenen maatregel van bestuur gegeven voorschriften in acht neemt.

(2) Verkeert de verzekerde in een der gevallen voorzien in hoofdstuk XI van genoemde wet, dan wordt de premie voor hem niet door het Rijk betaald, tenzij op het door hem, op de wijze en binnen den termijn door Ons bepaald, gedaan verzoek daartoe door Ons machtiging wordt verleend.

Artikel 83.

Over den tijd door een krachtens deze wet verzekerde onder de wapenen of in werkelijken dienst verplicht doorgebracht krachtens een andere dan de in het voorgaande artikel genoemde wet of onverplicht onder de wapenen of in werkelijken dienst doorgebracht in geval van oorlog of oorlogsgevaar, wordt de premie door het Rijk als werkgever betaald in de gevallen bij algemeenen maatregel van bestuur bepaald.

Artikel 84.

De werkman, omtrent wiens verzekeringsplicht geen verschil bestaat, kan niet vorderen betaling van zijn loon in geld, indien hij, voor zoover zijne medewerking vereischt wordt, den werkgever, die verplicht is vóór of gelijktijdig met de betaling van het

loon in geld voor hem de premie te betalen, daartoe niet in de gelegenheid stelt.

Artikel 85.

(1) De invordering der niet tijdig bepaalde premiën of van het verschil tusschen de betaalde en de verschuldigde premiën geschiedt bij dwangbevel, medebrengende het recht van parate executie, dat uitgevaardigd wordt door den nader aan te wijzen ambtenaar en executoir wordt verklaard door den nader aan te wijzen kantonrechter.

(2) Tegen den werkman wordt geen dwangbevel uitgevaardigd.

(3) Verschillende vorderingen tegen een werkgever en vorderingen tegen verschillende werkgevers kunnen in hetzelfde dwangbevel worden opgenomen.

(4) Het dwangbevel of, betreft het verschillende werkgevers, een uittreksel uit het dwangbevel voor zooveel ieder aangaat wordt beteekend en ten uitvoer gelegd op de wijze, bij het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ten aanzien van vonnissen en authentieke akten voorgeschreven. Het dwangbevel kan in het geheele Rijk worden ten uitvoer gelegd.

Artikel 86.

(1) De vordering der Bank wegens niet betaalde premiën of wegens het verschil tusschen betaalde en verschuldigde premiën met inbegrip van alle kosten vormt, voor zoover de kosten niet krachtens het Burgerlijk Wetboek voorrang genieten, een bevoorrechte schuld op alle de roerende en onroerende goederen van den werkgever, welke den voorrang heeft boven alle geprivilegieerde schulden, met uitzondering van de vorderingen, bedoeld in artikel 12 der Wet van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* n°. 22) en van de gerechtskosten, bedoeld in artikel 1185 n°. 1 en artikel 1195 n°. 1 van het Burgerlijk Wetboek.

(2) Wordt de vordering niet ten volle verhaald, dan worden de kosten eerst voldaan.

Artikel 87.

(1) Heeft de werkgever de premie of een deel der premie in strijd met de bepaling van artikel 81 van het loon van den werkman afgehouden, dan neemt de burgerlijke rechter kennis van de vordering van den werkman.

(2) Wordt tegen den werkgever een strafvervolging ingesteld wegens overtreding van artikel 81, dan kan de werkman of op zijn verzoek te zijnen behoeve de Bank zich in het geding over de strafzaak voegen als beleedigde partij; is de strafvervolging ingesteld tegen hem, die krachtens aanwijzing van den werkgever

als werkgever geldt of die als werkgever beschouwd wordt, dan wordt de veroordeeling ten behoeve van den werkman uitgesproken tegen den werkgever zelf.

HOOFDSTUK XII.

Onvervreemdbaarheid, betaalbaarstelling en vervallen der rente.

Artikel 88.

(1) De renten, bij deze wet toegekend, zijn tot een beloop van twee honderd en zestig gulden 's jaars:

a. onvervreemdbaar;

b. niet vatbaar voor verpanding of beleening;

c. niet vatbaar voor executoriaal of conservatoir beslag, noch voor faillissementsbeslag.

(2) Het bedrag van twee honderd en zestig gulden wordt, voor zooveel betreft de niet-vatbaarheid voor excecutoriaal of faillissementsbeslag, verminderd met het bedrag tot hetwelk andere vaste uitkeeringen, die de rentetrekker geniet, niet vatbaar zijn voor beslag of korting.

(3) De lastgeving om een rente te ontvangen kan steeds worden herroepen. Alle hiermede strijdige overeenkomsten zijn nietig.

(4) Deze bepalingen worden op het bewijs van toekenning der rente afgedrukt.

(5) Op de uitkeeringen, niet vallende onder het eerste lid, krachtens deze wet bevolen aan verzekerden of ten behoeve van hunne kinderen, zijn litt. *a*, *b* en *c* van het eerste lid alsmede het derde lid van toepassing.

Artikel 89.

(1) Een executoriaal beslag op een rente of op het gedeelte eener rente, krachtens het tweede lid van het voorgaande artikel voor beslag vatbaar, vermeldt de vaste uitkeering in dat lid bedoeld alsmede, hetzij dat op het geheele bedrag der rente beslag wordt gelegd, hetzij tot welk bedrag op de rente geen beslag wordt gelegd; bij gebreke van een of ander wordt de rente tot een beloop van twee honderd en zestig gulden 's jaars niet door het beslag getroffen. Het beslag houdt in het bevel om, behoudens hetgeen bij het derde lid bepaald is, het beslagene onder zich te houden.

(2) De termijn in den aanhef van artikel 477 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering gesteld, wordt, ingeval van een beslag als in het voorgaande lid bedoeld, verdubbeld.

(3) Het beslag schorst de uitbetaling der rente tot een beloop van twee honderd en zestig gulden 's jaars niet, voordat de termijn, binnen welken het verzet van den rentetrekker tegen het beslag aan de Bank moet zijn beteekend, verloopen is zonder dat zoodanige beteekening heeft plaats gehad of voordat het vonnis, waarbij het verzet is afgewezen, aan de Bank is beteekend.

(4) Het bestuur der Rijksverzekeringsbank en het bestuur der Bank reiken op bevel van den rechter aan den schuldeischer afschrift uit van het bewijs van toekenning eener rente aan den rentetrekker; het bevel wordt op een verzoekschrift van den schuldeischer, waarbij de executoriale titel tegen den rentetrekker is overgelegd, verleend door den kantonrechter van de woonplaats van den schuldeischer. Het bestuur der Bank vermeldt op het afschrift òf en zoo ja tot welk bedrag de rente krachtens de bepalingen dezer wet ingehouden of niet uitgekeerd wordt.

(5) Het vonnis op het verzet gewezen vermeldt, indien het beslag niet opgeheven wordt, hetzij dat het beslag het geheele bedrag der rente treft, hetzij tot welk bedrag de rente niet door het beslag getroffen wordt.

(6) De rentetrekker kan, indien de vaste uitkeering, op grond waarvan beslag op de rente of op een deel der rente gelegd is, ophoudt of vermindert, voor de rechtbank zijner woonplaats hetzij opheffing van het beslag, hetzij vaststelling van een bedrag of verhooging van het bedrag, tot hetwelk de rente niet door het beslag wordt getroffen, vorderen; het vonnis, waarbij de tegen den schuldeischer of de betrokken schuldeischers ingestelde eisch geheel of gedeeltelijk wordt toegewezen, is voorloopig uitvoerbaar, behoudens het bepaalde bij artikel 55 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

(7) Bij beslag op een gedeelte der rente is op het aan den rentetrekker uit te keeren bedrag van toepassing het tweede lid van artikel 42.

Artikel 90.

(1) De uitbetaling der renten en der andere uitkeeringen geschiedt ten kantore der posterijen van de woonplaats van den rechthebbende.

(2) De renteuitkeeringen worden betaalbaar gesteld op Dinsdag van elke week of, wanneer de betaaldag een Kerstdag of Nieuwjaarsdag zou zijn, alsdan op den daaraan voorafgaanden werkdag.

(3) Aan buiten 's lands gevestigde verzekerden kan op hun verzoek de rente worden overgemaakt, in de termijnen en op de wijze voor ieder geval afzonderlijk door het bestuur der Bank te bepalen, onder aftrek van de kosten op de overmaking vallende.

(4) Alle aanwijzingen tot ontvangst van bedragen, door het bestuur der Bank uitgereikt, zijn onmiddellijk betaalbaar.

Artikel 91.

(1) De termijnen van een rente, welke niet zijn ingevorderd binnen één jaar na den eersten dag der betaalbaarstelling, worden niet meer uitbetaald.

(2) Zijn de renten gedurende vijf achtereenvolgende jaren niet ingevorderd, dan is het recht op renten vervallen. Door Ons kunnen de belanghebbenden, die dit mochten verzoeken, in het genot van hun vervallen recht hersteld worden.

(3) Dat genot zal in het hierbedoelde geval ingaan met de week, volgende op die, waarin het verzoek is ingewilligd.

(4) De aanwijzingen in het laatste lid van het voorgaande artikel bedoeld, welke niet zijn ingevorderd binnen één jaar na de dagteekening der aanwijzing, worden niet meer uitbetaald.

HOOFDSTUK XIII.

Van personen, die aansprakelijk of mede aansprakelijk zijn voor de verplichtingen van den werkgever.

Artikel 92.

(1) Heeft de werkgever een wettelijken vertegenwoordiger, dan is deze mede aansprakelijk voor het nakomen der verplichtingen bij of krachtens deze wet aan den werkgever opgelegd; de werkgever zelf is daarvoor niet aansprakelijk, indien de loonen aan de werklieden worden uitbetaald niet door hem of op zijn last.

(2) Is de werkgever overleden, dan gaan die verplichtingen over:

a. op zijn erfgenamen, indien de nalatenschap zuiver is aanvaard;

b. op hen, die belast zijn met het betalen van de schulden der nalatenschap, indien de nalatenschap niet of niet zuiver aanvaard is, en zulks voor zoover de loonen der werklieden ten laste van de nalatenschap komen.

(3) Is de werkgever of diens nalatenschap in staat van faillissement verklaard, dan gaan de verplichtingen aan den werkgever opgelegd op den curator over, voor zoover de loonen der werklieden ten laste van den failllieten boedel komen.

Artikel 93.

De gezagvoerder van een vaartuig of die dezen vervangt is mede aansprakelijk voor het nakomen der verplichtingen bij of krachtens deze wet aan den werkgever opgelegd ten aanzien

van de werklieden in dienst op het vaartuig, waarover hij het gezag voert.

Artikel 94.

Ten aanzien van werklieden, werkzaam in dienst van een naamlooze vennootschap, een wederkeerige verzekering- of waarborgmaatschappij, een coöperatieve of andere rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging of een stichting, worden de leden van het bestuur, voor zooveel betreft de uitvoering dezer wet, daaronder niet begrepen de toepassing van artikel 85, als werkgevers beschouwd.

Artikel 95.

(1) Ten aanzien van werklieden in dienst van het Rijk of van een ander publiekrechtelijk lichaam werkzaam geldt, voor zooveel betreft de uitvoering dezer wet, daaronder niet begrepen de toepassing van artikel 85, als werkgever de niet-verzekeringsplichtige persoon, daartoe door of van wege den werkgever voor elken tak van dienst, onderneming of inrichting of voor elk onderdeel daarvan aangewezen aan den bevoegden ambtenaar der Bank.

(2) De aangewezene onderteekent mede de aanwijzing en blijft voor de nakoming der aan den werkgever bij of krachtens deze wet opgelegde verplichtingen aansprakelijk, totdat een ander te zijner vervanging is aangewezen of totdat hij verzekeringsplichtig is geworden.

(3) Het formulier der aanwijzing wordt door Ons vastgesteld.

(4) Ten aanzien van werklieden in dienst van het Rijk werkzaam kan bij algemeenen maatregel van bestuur een andere regeling gemaakt worden.

Artikel 96.

Is ten aanzien van werklieden bedoeld in het voorgaande artikel hetzij niemand, hetzij een verzekeringsplichtige aangewezen, of is de aangewezene overleden of verzekeringsplichtig geworden en niet vervangen, dan wordt voor zooveel betreft de uitvoering dezer wet, daaronder niet begrepen de toepassing van artikel 85, als werkgever beschouwd, ten aanzien van werklieden in dienst van:

a. het Rijk, het hoofd van het Departement van algemeen bestuur, waaronder de tak van dienst, de onderneming of de inrichting, waarin de werkman werkzaam is, ressorteert;

b. een provincie, Onze commissaris in die provincie;

c. een gemeente, de burgemeester;

d. een waterschap, veenschap of veenpolder, de voorzitter van het bestuur.

Artikel 97.

(1) De werkgever, daaronder niet begrepen hij, die ten gevolge eener aanwijzing, gedaan krachtens dit artikel of krachtens artikel 95, als werkgever geldt, is bevoegd ten aanzien van werklieden in een onderneming of een inrichting werkzaam, aan den bevoegden ambtenaar der Bank voor die onderneming of die inrichting of voor een onderdeel daarvan een niet-verzekeringsplichtig persoon, in die onderneming of die inrichting werkzaam, aan te wijzen, die alsdan, indien met den aangewezene genoegen genomen wordt, van de uitreiking der in het derde lid bedoelde kennisgeving af voor zooveel betreft de uitvoering dezer wet, daaronder niet begrepen de toepassing van artikel 85, als werkgever geldt. Bij de aanwijzing kiest de werkgever hier te lande woonplaats; bij gebreke daarvan wordt de aanwijzing beschouwd niet te zijn geschied.

(2) Het formulier der aanwijzing, welke door den aangewezene mede wordt onderteekend, wordt door Ons vastgesteld.

(3) Neemt de ambtenaar der Bank of, ingeval van weigering van dezen, het bestuur der Bank genoegen met den aangewezene, dan geeft de bedoelde ambtenaar daarvan kennis zoowel aan den werkgever als aan den aangewezene.

(4) De aangewezene blijft voor de nakoming der aan den werkgever bij of krachtens deze wet opgelegde verplichtingen aansprakelijk, totdat de werkgever of de aangewezene aan den bedoelden ambtenaar afschrift heeft gezonden van de schriftelijke intrekking van de aanwijzing door den werkgever of totdat de aangewezene aan den bedoelden ambtenaar afschrift heeft gezonden van een exploit, waarbij hij den werkgever heeft aangezegd, dat hij zich niet verder aansprakelijk stelt voor de nakoming dier verplichtingen.

(5) Op den vijftienden dag na dien, waarop de bedoelde ambtenaar aan den werkgever te diens gekozen woonplaats en aan den aangewezene heeft kennis gegeven, dat vervanging van den aangewezene verlangd wordt, vervalt de aanwijzing; wordt op het beroep van den werkgever door het bestuur der Bank beslist, dat er geen termen waren om vervanging van den aangewezene te verlangen, dan kan deze op nieuw aangewezen worden.

Artikel 98.

De gezagvoerder van een vaartuig of die dezen vervangt kan, hoewel verzekeringsplichtig, worden aangewezen om de aan den werkgever bij of krachtens deze wet opgelegde verplichtingen

na te komen ten aanzien van de werklieden in dienst op het vaartuig, waarover hij het gezag voert.

HOOFDSTUK XIV.

Van beroep van beslissingen van het bestuur der Bank.

Artikel 99.

Het beroep van beslissingen van het bestuur der Bank wordt bij nadere wet geregeld.

HOOFDSTUK XV.

Van de aansprakelijkheid van het Rijk en van het beheer der middelen.

Artikel 100.

Het Rijk is zonder eenig voorbehoud aansprakelijk voor de ingevolge deze wet toegekende renten en uitkeeringen.

Artikel 101.

(1) De Nederlandsche Bank is de kassier der Bank en belast met de bewaring van alle eigendommen der Bank en van de door haar in pand genomen waarden.

(2) Het voor de Bank voordeelig slot van de voor haar rekening gedane ontvangsten en betalingen wordt, op daartoe door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën te bepalen tijdstippen, te haren behoeve door laatstbedoelden Minister bij de Nederlandsche Bank gestort.

(3) De voor de Bank nadeelige sloten dier ontvangsten en betalingen worden op last van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken door haar bestuur in aanwijzingen op de Nederlandsche Bank aan 's Rijks schatkist terugbetaald.

Artikel 102.

(1) De beschikbare gelden der Bank worden belegd voor een gedeelte:

a. in Nationale schuld;

b. in schuldbrieven ten laste van Nederlandsche provincien, gemeenten of waterschappen;

c. in schuldbrieven door den Staat, Nederlandsche provincien, gemeenten of waterschappen rechtstreeks en onvoorwaardelijk voor rente en aflossing gewaarborgd;

d. in schuldbrieven, uitgegeven door overeenkomstig de Nederlandsche wet opgerichte, uitsluitend in Nederland werkende hypotheekbanken of maatschappijen voor grond-, gemeente- of polderkrediet;

e. in schuldbrieven, uitgegeven door buitenlandsche hypotheekbanken, voor zooveel deze laatste uitsluitend werken in het land, waar haar hoofdkantoor is gevestigd;

f. in schuldbrieven, uitgegeven door maatschappijen, welke spoorwegen in eigendom hebben of exploiteeren;

g. in schuldbrieven, welke door maatschappijen, als onder litt. *f* bedoeld, rechtstreeks en onvoorwaardelijk voor rente en aflossing zijn gewaarborgd;

h. in schuldvorderingen, gewaarborgd door het recht van eerste hypotheek op onroerende goederen in Nederland gelegen, maar voor niet meer dan een vierde gedeelte van het te beleggen kapitaal en onder de voorwaarden en waarborgen bij algemeenen maatregel van bestuur vast te stellen:

voor een ander gedeelte, hetwelk in geen geval een vierde gedeelte van het te beleggen kapitaal zal mogen te boven gaan, in beleening op onderpand voor drie maanden of op korteren termijn van fondsen, welke als zoodanig door de Nederlandsche Bank worden toegelaten.

(2) De vaststelling en de herziening van de lijst der fondsen, welke voor belegging in aanmerking komen, en het beleggen zoomede het te gelde maken van inschrijvingen en effecten worden geregeld bij de wet bedoeld in het slot van artikel 5.

HOOFDSTUK XVI.

Van de betalingen door en ontvangsten van het Rijk.

Artikel 103.

(1) De premiën bedoeld in de artikelen 82 en 83 worden gebracht, voor zooveel betreft de verzekerden in dienst bij de landmacht, op het hoofdstuk der Staatsbegrooting betreffende het Departement van Oorlog, en voor zooveel betreft de verzekerden in dienst bij de zeemacht, op het hoofdstuk betreffende het Departement van Marine.

(2) De helft der premie, bedoeld in het slot van litt. *a* van artikel 138, wordt gebracht op het hoofdstuk betreffende het Departement van Justitie.

(3) De overige betalingen, door het Rijk te doen ingevolge deze wet, worden gebracht op het hoofdstuk betreffende het Departement van Binnenlandsche Zaken.

Artikel 104.

De ontvangsten van het Rijk, bedoeld in litt. *n* van artikel 138, worden opgenomen onder de middelen tot dekking der Rijksuitgaven.

Artikel 105.

(1) De diensten, door de posterijen aan de Bank te bewijzen, worden door het Rijk bekostigd.

(2) Voor brieven en verdere stukken, welke den dienst der Bank betreffen, wordt vrijstelling van port en, indien de afzender dit verlangt, van het recht verschuldigd voor de gewone aanteekening verleend.

(3) Ingeval van verlies van brieven of andere stukken, voor welker aanteekening geen recht is voldaan, is het Rijk geen schadevergoeding verschuldigd.

HOOFDSTUK XVII.

Overgangsbepalingen.

Artikel 106.

De werkman in dienst van een publiekrechtelijk lichaam, wien op den vijftienden April 1905 door den werkgever bij verordening pensioen verzekerd is bij invaliditeit of ouderdom, is niet verzekeringsplichtig.

Artikel 107.

Gedurende de eerste twee jaren na het in werking treden van artikel 1 is ook de werkman, die verzekeringsplichtig zoude zijn, indien hij niet onder artikel 8 viel, verzekeringsplichtig, indien hij den leeftijd van zeventig jaren niet vervuld heeft.

Artikel 108.

(1) De werkman, die van den vijftienden April 1905 of een vroegeren dag af is verzekerd voor een pensioen of een rente, voor zijn geheele leven, niet lager dan 104 gulden per jaar en ingaande uiterlijk bij de vervulling van zijn zeventigste jaar, wordt op zijn verzoek door het bestuur der Bank voor altijd ontheven van den verzekeringsplicht, indien de verschuldigde premiën tot aan de indiening van het verzoek om ontheffing betaald zijn en hij, desgevorderd, aantoont dat de uitkeering van het pensioen of de rente eventueel voldoende verzekerd is.

(2) Met de verzekering voor een pensioen of een rente in het voorgaande lid bedoeld wordt gelijk gesteld de verzekering, ge-

sloten vóór of op den vijftienden April 1905, voor de uitkeering van een bedrag, voldoende om op den dag der uitkeering te koopen een levenslange rente van 104 gulden per jaar, ingaande bij de vervulling van het zeventigste jaar, mits het bedrag moet worden uitgekeerd uiterlijk bij de vervulling van het zeventigste jaar en niet vóór de vervulling van het vijf en vijftigste jaar.

(3) Gelijke ontheffing wordt door het bestuur der Bank op zijn verzoek verleend aan den werkman, wien voor de indiening van het verzoek om ontheffing, bij of na de vervulling van zijn vijf en vijftigste jaar, krachtens verzekering is uitgekeerd een bedrag, niet lager dan de contante waarde eener rente als bedoeld in het voorgaande lid.

(4) Het verzoek om ontheffing is niet voor toewijzing vatbaar, indien de werkman reeds uit eigen hoofde krachtens deze wet verzekerd is of geweest is.

Artikel 109.

(1) De werkman, niet vallende onder het voorgaande artikel:

1°. die bij het in werking treden van artikel 1 verzekerd is hetzij voor een pensioen of een rente, voor zijn geheele leven, ingaande uiterlijk bij de vervulling van zijn zeventigste jaar, hetzij voor een kapitaalsuitkeering, uiterlijk bij de vervulling van zijn zeventigste jaar en niet vóór de vervulling van zijn vijf en vijftigste jaar, of

2°. wien vóór de indiening van het verzoek om ontheffing, bij of na de vervulling van zijn vijf en vijftigste jaar, krachtens verzekering een kapitaal is uitgekeerd,

kan op zijn verzoek door het bestuur der Bank voor altijd van den verzekeringsplicht worden ontheven.

(2) Het laatste lid van het voorgaande artikel is van toepassing.

Artikel 110.

(1) Hij die op het tijdstip, waarop artikel 1 in werking treedt, den leeftijd van zeventig jaren heeft bereikt, heeft recht op een rente, indien hij aantoont, dat hij in de vijf jaren, onmiddellijk voorafgaande hetzij aan bedoeld tijdstip, hetzij aan de vervulling van zijn zeventigste jaar, krachtens het eerste lid van artikel 1 te zamen gedurende ten minste 208 weken verzekeringsplichtig zoude zijn geweest, indien de verplichte verzekering bij den aanvang dier vijf jaren reeds ingevoerd ware, met dien verstande, dat de artikelen 6, 7, 8 j°. 107, 11 n°. 2 en 106 buiten toepassing blijven.

(2) Voor de toepassing van het voorgaande lid wordt hij, die in de vijf jaren, in dat lid bedoeld, ten gevolge van ziekte niet

heeft gewerkt, geacht tijdens zijne ziekte zijn werk te hebben voortgezet gedurende een bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen termijn.

(3) Is de betrokkene op het tijdstip, waarop artikel 1 in werking treedt, geen Nederlander, dan heeft hij geen recht op een rente, tenzij hij aantoone gedurende de vijf jaren, onmiddellijk voorafgaande aan bedoeld tijdstip, zijn woonplaats of zijn hoofdverblijf in Nederland te hebben gehad.

(4) Het tweede lid van artikel 59 is van toepassing, met dien verstande, dat wordt afgegeven een verklaring over het dienstjaar, eindigende den 30sten April van het jaar, in hetwelk artikel 1 in werking treedt.

(5) Het recht op de krachtens dit artikel toegekende rente wordt geschorst gedurende de behandeling van een verzoek om rente op grond van de bepalingen van hoofdstuk VII.

(6) Het bestuur der Bank is bevoegd om gedurende die behandeling de krachtens dit artikel toegekende rente geheel of gedeeltelijk uit te keeren en verrekent in dat geval later het uitgekeerde bedrag. Wordt het verzoek afgewezen, dan worden de ingehouden termijnen alsnog uitgekeerd; wordt het verzoek toegestaan, dan vervalt de krachtens dit artikel toegekende rente met ingang van den dag, waarop de nieuwe rente ingaat. Het tweede lid van artikel 61 is van toepassing.

Artikel 111.

(1) De werkman, die in het eerste jaar na het tijdstip, waarop artikel 1 in werking treedt, uit eigen hoofde ingevolge artikel 1 dezer wet verzekerd wordt en wien niet krachtens artikel 50 of artikel 57 een rente is toegekend, heeft na het bereiken van den leeftijd van zeventig jaren recht op een rente, zoodra het getal, aanwijzende het aantal zijner premieweken, bedraagt $^{47}/_{52}$ van het getal, aanwijzende het aantal weken, verstreken tusschen het tijdstip waarop artikel 1 in werking is getreden en dat, waarop hij den leeftijd van zeventig jaren bereikt heeft; een gedeelte van een week wordt voor een geheele week gerekend.

(2) Het tweede lid van artikel 59 is van toepassing.

(3) Bedraagt het aantal premieweken minder dan 208, dan wordt geen rente toegekend, tenzij de verzoeker aantoone, dat hij krachtens het voorgaande artikel recht op een rente zoude hebben gehad, indien hij op het in dat artikel bedoelde tijdstip den leeftijd van zeventig jaren bereikt had.

(4) Het recht op de krachtens dit artikel toegekende rente wordt geschorst gedurende de behandeling van een verzoek om rente op grond van de bepalingen van hoofdstuk VI of VII. Het laatste lid van het voorgaande artikel is van toepassing.

(5) Bij algemeenen maatregel van bestuur worden voorschriften gegeven betreffende de opneming in de verplichte verzekering van

hen, die bij het in werking treden van artikel 1 den leeftijd van negen en zestig jaren en zes maanden vervuld hebben en tijdelijk invalide of tijdelijk niet in loondienst zijn.

Artikel 112.

(1) De rente, bedoeld in artikel 110, bedraagt, evenals die, in artikel 111 bedoeld, 104 gulden per jaar.

(2) Voor echtgenooten, die beiden recht op een der bedoelde renten hebben, bedraagt de rente 78 gulden per jaar. Wordt krachtens artikel 110 of artikel 111 aan een der echtgenooten een rente toegekend na de toekenning eener rente krachtens een dier artikelen aan den anderen echtgenoot, dan wordt met ingang der laatst toegekende rente de eerst toegekende rente op bevel van het bestuur der Bank verminderd. Wordt het huwelijk gesloten na de toekenning der bedoelde renten aan de echtgenooten, dan worden de renten op bevel van het bestuur der Bank verminderd met ingang der kalenderweek, volgende op die, waarin het huwelijk gesloten is.

(3) De rente van 78 gulden wordt door het bestuur tot 104 gulden verhoogd bij het overlijden van den anderen echtgenoot, ook indien het overlijden plaats vindt na echtscheiding, of bij het vervallen van diens rente krachtens het voorlaatste lid van het voorgaande artikel j°. het laatste lid van artikel 110 alsmede over den tijd, gedurende welken de rente aan den anderen echtgenoot, ook na echtscheiding, niet uitgekeerd wordt krachtens het volgende artikel j°. artikel 63.

(4) Het tweede lid van artikel 35 is van toepassing.

Artikel 113.

Op de in de artikelen 110 en 111 bedoelde renten zijn van toepassing de artikelen 62 en 63, artikel 42, derde, vierde en vijfde lid en de artikelen 45 en 47.

Artikel 114.

(1) De onderwerpen, in het eerste lid van artikel 138 bedoeld, worden bij gebreke aan wettelijke regeling bij algemeene maatregelen van bestuur geregeld, met inachtneming van het volgende lid van dit artikel.

(2) De premiën blijven ten laste van den werkgever en den werkman, in de gevallen waarin en voor het deel waarvoor zij te hunnen laste komen ingevolge de bepalingen dezer wet, behoudens dat daarvan afgeweken kan worden voor zooveel betreft het eerste jaar na het in werking treden van artikel 1.

HOOFDSTUK XVIII.

Strafbepalingen.

Artikel 115.

De bepalingen van dit hoofdstuk ten aanzien van of betrekking hebbende op werkgevers zijn van toepassing op ieder, die aansprakelijk of mede aansprakelijk is voor het nakomen der verplichtingen bij of krachtens deze wet aan den werkgever opgelegd of op wien die verplichtingen zijn overgegaan, alsmede op ieder, die voor zooveel betreft de uitvoering dezer wet, daaronder niet begrepen de toepassing van artikel 85, als werkgever beschouwd wordt of als werkgever geldt.

Artikel 116.

(1) De werkgever, die niet voldoet aan de hem bij of krachtens deze wet opgelegde verplichtingen betreffende de betaling van premiën voor een werkman, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie gulden voor elke kalenderweek of voor elk gedeelte eener kalenderweek, waarover hij die verplichtingen niet is nagekomen.

(2) Is dagteekening van het rentezegel, dat door den werkgever op de rentekaart geplakt moet worden, voorgeschreven, dan worden gelijktijdig geconstateerde overtredingen van dit voorschrift ten opzichte van rentezegels op dezelfde rentekaart geplakt, behoudens de bepaling van het volgende artikel, als één overtreding gestraft.

(3) Niet strafbaar is de werkgever, die over een kalenderweek of een gedeelte eener kalenderweek geen premie, een te lage premie of niet op den bepaalden tijd een premie betaalt, indien de over die kalenderweek of over het gedeelte dier kalenderweek verschuldigde premie betaald is op het tijdstip, waarop het verzuim ontdekt wordt door een der ambtenaren, bedoeld in het eerste lid van artikel 129, of door een der leden der aldaar bedoelde commissies.

Artikel 117.

Met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden wordt gestraft hij, die op een rentezegel opzettelijk een onjuiste dagteekening stelt of die de door hem op een rentezegel gestelde dagteekening verandert, anders dan om een vergissing te herstellen.

Artikel 118.

Overtreding van artikel 81 wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden, indien het feit niet in een zwaardere strafbepaling valt.

Artikel 119.

(1) Met hechtenis van ten hoogste acht dagen of geldboete van ten hoogste honderd gulden wordt, indien het laatste lid van dit artikel niet van toepassing is, gestraft de werkgever, die een deel van het bedrag der premie van het loon van een werkman afhoudt, zonder dat hij de premie betaald heeft of gelijktijdig met het loon betaalt.

(2) Het voorgaande lid is niet van toepassing, indien de premie betaald moet worden na de betaling van het loon.

(3) De werkgever, die hetzij opzettelijk een werkman in dwaling brengt omtrent het aantal of de loonklasse der premiën, welke door hem voor den werkman worden betaald, hetzij een werkman, die daaromtrent in dwaling verkeert, wetende of vermoedende dat dit het geval is, daaromtrent in dwaling laat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Artikel 120.

(1) De werkman, die niet voldoet aan de hem bij of krachtens deze wet opgelegde verplichtingen betreffende de betaling van premiën, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste twee gulden voor elke kalenderweek, waarover hij die verplichtingen niet is nagekomen. De bepaling van het laatste lid van artikel 116 is van toepassing ten aanzien van den werkman.

(2) Niet strafbaar is de werkman, die over een kalenderweek geen premie betaalt, indien hij aantoont in die kalenderweek ten gevolge van ziekte, gebrek aan werk of werkstaking niet te hebben gewerkt tegen loon of als ondernemer; de gehuwde vrouw volstaat met aan te toonen, dat zij in die week niet heeft gewerkt tegen loon of als ondernemer.

Artikel 121.

Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren wordt, indien het feit niet in een zwaardere strafbepaling valt, gestraft:

1°. hij, die zich krachtens deze wet verzekert, terwijl de ambtenaar of de commissie, die hem toelaat zich te verzekeren, in dwaling verkeert omtrent zijn identiteit, wetende of vermoedende dat die ambtenaar of die commissie daaromtrent in dwaling verkeert;

2°. hij, die de verzekering krachtens deze wet van een derde,

met of zonder diens voorkennis, bij diens leven of na diens overlijden, te eigen behoeve voortzet.

Artikel 122.

(1) De werkman of de gewezen werkman op wiens rentekaart rentezegels, welke daarop geplakt waren, ontbreken, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste vijftig gulden.

(2) De werkman of de gewezen werkman is niet strafbaar, indien hij aannemelijk maakt, dat de rentezegels buiten zijn toedoen van de kaart genomen of geraakt zijn.

Artikel 123.

(1) Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zes honderd gulden wordt gestraft:

1°. hij die hetzij gebruikte rentezegels, wetende of vermoedende dat zij gebruikt zijn, hetzij rentezegels waarop een dagteekening gesteld is, gebruikt, koopt, verkoopt of onder welken anderen titel ook aanneemt of overgeeft, voor zoover het aannemen of overgeven niet geschiedt door of aan een der in artikel 129 bedoelde personen;

2°. hij die een rentekaart met daarop geplakte rentezegels onder welken titel ook aanneemt of overgeeft, anders dan ter voldoening aan een wettelijk voorschrift of om die kaart met de daarop geplakte zegels te bewaren ten behoeve van den eigenaar of te bezorgen aan een derde om te bewaren ten behoeve van den eigenaar.

(2) Indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verloopen, sedert een vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een dezer misdrijven onherroepelijk is geworden, wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar opgelegd.

(3) De onder n°. 1 van het eerste lid bedoelde rentezegels en, voor zoover zij van de kaart verwijderd zijn, ook die bedoeld onder n°. 2 van dit lid worden verbeurd verklaard.

Artikel 124.

Hij die de rentekaart van een werkman of een gewezen werkman anders dan krachtens wettelijk voorschrift tegen diens uitgedrukten wil onder zich houdt of zonder diens toestemming aan een derde afgeeft, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste vijftig gulden.

Artikel 125.

Met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van

ten hoogste drie honderd gulden wordt, indien het feit niet in een zwaardere strafbepaling valt, gestraft elke opzettelijk onvolledige of onware opgave of inlichting, ten aanzien van zaken of feiten de naleving dezer wet betreffende, mondeling of schriftelijk gedaan of verstrekt aan ambtenaren, commissies of leden van commissies, belast met de uitvoering of met het toezicht op de naleving dezer wet.

Artikel 126.

Met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden wordt gestraft overtreding of nietnakoming van een voorschrift, gegeven bij een krachtens deze wet uitgevaardigden algemeenen maatregel van bestuur, voor zoover de overtreding of de niet-nakoming niet in een andere strafbepaling valt.

Artikel 127.

(1) Wordt aan een ambtenaar, belast met de uitvoering of met het toezicht op de naleving dezer wet, de toegang tot een woning, tot een vaartuig of tot een plaats waar gewerkt wordt geweigerd, dan zijn de werkgever, de werkman, het hoofd of de bestuurder van en de personen werkzaam in een onderneming of een inrichting en ieder ander, die verplicht is mondeling opgaven te doen of inlichtingen te verstrekken of inzage te verleenen van boeken, bescheiden, rentekaarten of andere stukken, voor zoover zij wonen, verblijf houden, werkzaam zijn of zich gewoonlijk ophouden in de woning, in het vaartuig of op de plaats waartoe de toegang geweigerd is, gehouden op de schriftelijke vordering van een ambtenaar der Bank, niet beneden den door Ons te bepalen rang, op dag en uur en ter plaatse door dezen bepaald, in persoon aan hun verplichting te voldoen. De oproeping geschiedt niet naar een andere gemeente, dan waar de opgeroepene zijn woonplaats heeft of waar de toegang geweigerd werd.

(2) Het zonder geldige reden niet voldoen aan de schriftelijke vordering van den ambtenaar wordt gestraft met de straf, gesteld op het niet-nakomen der verplichting.

Artikel 128.

Indien een bij deze wet strafbaar gesteld feit gepleegd wordt door dengene, die voor zooveel betreft de uitvoering dezer wet, daaronder niet begrepen de toepassing van artikel 85, als werkgever geldt, is ook de werkgever strafbaar, indien blijkt dat het feit met zijn voorkennis is gepleegd en dat hij het had kunnen voorkomen.

Artikel 129.

(1) Met het opsporen van de feiten, strafbaar gesteld in de artikelen 116 tot en met 127, zijn belast de ambtenaren in dienst der Bank en de leden der commissies, bedoeld in artikel 13.

(2) Met het opsporen van de feiten, strafbaar gesteld in de artikelen 119, laatste lid, 121, 123, 124 en 125, zijn mede belast de bij n⁰. 1 tot en met n⁰. 6 van artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, de marechaussee en alle ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie.

Artikel 130.

(1) De leden van het bestuur der Bank en de personen, aan te wijzen bij de wet, bedoeld in artikel 5, benevens alle personen in dienst der Bank en de leden der commissies, bedoeld in artikel 13, zijn verplicht tot geheimhouding van al hetgeen zij in hunne hoedanigheid vernemen, voor zoover dit niet in strijd is met de bepalingen van deze of van een andere wet.

(2) De in artikel 129 bedoelde personen zijn verplicht tot geheimhouding van hetgeen hun in plaatsen, waar zij ter uitvoering dezer wet binnentreden, omtrent het daar uitgeoefende bedrijf is bekend geworden, voor zoover dit niet in strijd is met de bepalingen van deze of van een andere wet.

Artikel 131.

(1) Hij, die opzettelijk de bij het vorige artikel opgelegde geheimhouding schendt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zes honderd gulden, met of zonder ontzetting van het recht om ambten of bepaalde ambten te bekleeden.

(2) Hij, aan wiens schuld schending van die geheimhouding te wijten is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

(3) Geen vervolging heeft plaats dan op klachte van het hoofd of den bestuurder van de onderneming of de inrichting of van hem, ten aanzien van wien de geheimhouding geschonden is.

Artikel 132.

De bij deze wet strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtredingen, behalve de feiten, strafbaar gesteld bij de artikelen 119, laatste lid, 121, 123 en 131, welke als misdrijven worden beschouwd.

Artikel 133.

Van overtredingen dezer wet door militairen begaan neemt de burgerlijke rechter kennis.

Artikel 134.

De strafbepalingen van dit hoofdstuk zijn toepasselijk op ieder, die zich buiten het Rijk in Europa schuldig maakt aan een bij deze wet strafbaar gesteld feit.

HOOFDSTUK XIX.

Slotbepalingen.

Artikel 135.

Wanneer voor de toepassing dezer wet het aantal weken moet worden berekend, wordt een jaar gerekend op 52 weken, een kwartaal op 13 weken en een maand of een gedeelte van een maand, meer dan 28 dagen bedragende, op 4 weken.

Artikel 136.

Alle ambtenaren tot afgifte van geboorteakten bevoegd zijn verplicht aan de ambtenaren in dienst der Bank of aan de in artikel 13 bedoelde commissies, belast met het onderzoek naar het bestaan van verzekeringsplicht, de door dezen verlangde geboorteakten kosteloos toe te zenden; op die stukken wordt door den ambtenaar, die ze afgeeft, vermeld, dat zij uitsluitend kunnen dienen bij de beslissing of er verzekeringsplicht bestaat.

Artikel 137.

Alle stukken opgemaakt of afgegeven ten gevolge van de bepalingen dezer wet of ten gevolge van de bepalingen van een besluit, uitgevaardigd naar aanleiding van deze wet, met uitzondering van de dwangbevelen bedoeld in artikel 85 en in litt. *o* van artikel 138, zijn, voor zoover zij niet in een burgerlijk rechtsgeding moeten dienen, vrij van het recht van zegel en van de formaliteit van registratie en worden kosteloos uitgereikt.

Artikel 138.

(1) Uiterlijk vijf jaren na het in werking treden van artikel 1 dezer wet worden voorstellen van wet bij de Staten-Generaal ingediend tot regeling der volgende onderwerpen:

a. al wat betreft de verplichte verzekering bij de Bank van personen, die in een strafgevangenis, een Rijkswerkinrichting, een Rijksopvoedingsgesticht, een tuchtschool, of, omdat zij een strafbaar feit of een poging daartoe hebben gepleegd, daaraan hebben

deelgenomen of daarvan worden verdacht, in een huis van bewaring zijn opgenomen, alsmede van ter beschikking der Regeering gestelde jeugdige personen, met wier verpleging vereenigingen. stichtingen of instellingen van weldadigheid bedoeld in artikel 12 van de wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 64) *houdende beginselen en voorschriften omtrent maatregelen ten opzichte van jeugdige personen*, van Regeeringswege zijn belast, met dien verstande, dat de helft der premie door het Rijk wordt gedragen;

b. in welkege vallen vreemdelingen, die geen Rijksingezetenen zijn, niet verzekeringsplichtig zijn;

c. de ontheffing van den verzekeringsplicht op verzoek van den verzekeringsplichtige;

d. de onderwerpen, bij de artikelen 66, 67 en 68 geregeld, ten aanzien zoowel der niet-verzekeringsplichtige vrouwen als der niet-verzekeringsplichtige weduwen van verzekerden;

e. de tijd wanneer en, voor zoover de betaling niet geschiedt door het plakken van rentezegels op een rentekaart, de wijze waarop de premie wordt betaald, met afwijking voor zooveel noodig van de bepalingen van hoofdstuk XI betreffende den persoon, door wien de premie wordt betaald, en den tijd en de wijze van afhouding door den werkgever van het deel der premie, dat ten laste van den werkman komt;

f. de berekening van het aantal kalenderweken, waarover een premie moet worden betaald, indien door den werkman stukwerk verricht wordt niet in de werkplaats noch onder toezicht van den werkgever;

g. de verplichting van hem, wiens verzekeringsplicht afhangt van een bij deze wet voorgeschreven schatting, om daarvan aangifte te doen en de noodige inlichtingen te geven;

h. het onderzoek naar en de beslissing omtrent het bestaan van verzekeringsplicht, met dien verstande, dat de werkgever niet bevoegd is den verzekeringsplicht van een werkman te betwisten, op grond dat deze invalide zou zijn en dat op de beslissing van den ambtenaar of de in artikel 13 bedoelde commissie, het eerst geroepen om over den verzekeringsplicht te beslissen, dat de betrokkene verzekeringsplichtig is, niet teruggekomen kan worden:

1°. op grond dat de betrokkene bij den ingang of bij de hernieuwing der verzekering invalide was, tenzij de betrokkene op dien grond in beroep is gekomen van de beslissing;

2°. indien een jaar na de beslissing is verloopen, zonder dat den betrokkene kennis is gegeven dat de beslissing onjuist was;

i. de wijze waarop bepaald wordt de dag van ingang der verzekering;

j. de intrekking van renten, indien bij het toetreden tot de verzekering een derde zich voor den verzekerde heeft doen doorgaan;

k. alles wat betreft de uitvoering en het toezicht op de naleving dezer wet en de beslissing bij verschil tusschen werkgevers en werklieden alsmede tusschen werkgevers of werklieden en ambtenaren, ondergeschikt aan het bestuur der Bank, of commissies, als bedoeld in artikel 13;

l. de verplichting om aan ambtenaren met de uitvoering of met het toezicht op de naleving dezer wet belast en aan commissies als bedoeld in artikel 13 en hare leden mondeling en schriftelijk inlichtingen te geven, opgaven te doen en inzage te verleenen van boeken, bescheiden, rentekaarten en andere stukken, alsmede om voor genoemde ambtenaren en commissies en hare leden te verschijnen en, behoudens het verschooningsrecht bedoeld bij het derde lid van artikel 66 van het Wetboek van Strafvordering, voor hen getuigenis af te leggen en hun zijn diensten als deskundige te verleenen;

m. het uitvaardigen en het executoir verklaren van het in artikel 85 bedoelde dwangbevel, de bevoegdheid van den werkman om de door den werkgever verschuldigde premiën te betalen en de subrogatie van den werkman in de rechten van de Bank tegen den werkgever;

n. de betaling door den werkgever, wiens onderneming niet in Nederland gevestigd is en in wiens onderneming werklieden in Nederland werkzaam zijn, die niet verzekeringsplichtig zijn omdat zij vreemdeling en geen Rijksingezetene zijn, aan het Rijk van een bedrag, gelijk aan het bedrag der premiën, die door of voor de werklieden zouden moeten worden betaald, indien deze geen vreemdeling of indien zij Rijksingezetene waren;

o. de invordering bij dwangbevel, dat na executoirverklaring door den kantonrechter in het geheele Rijk kan worden ten uitvoer gelegd, van het in litt. *n* bedoelde bedrag;

p. de ontheffing van den werkgever van de verplichting om het in litt. *n* bedoelde bedrag te betalen;

q. het verzoek om rente en de toekenning der rente of van het in artikel 36 bedoelde bedrag door het bestuur der Bank, met dien verstande, dat het recht op een bedrag, dat aan den rechthebbende, ware een beslissing tot toekenning, intrekking, herziening, inhouding of niet-uitkeering van een rente of van een bedrag, als bedoeld in artikel 36, vóór diens overlijden genomen of in beroep verbeterd, zou zijn uitgekeerd tot en met den dag van zijn overlijden, niet overgaat op de erfgenamen van den rechthebbende.

(2) Hetgeen verder ter voorbereiding van het in werking treden dezer wet of tot haar uitvoering noodig is wordt, voor zoover deze wet daaromtrent geen bepalingen inhoudt, bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

(3) Bij algemeenen maatregel van bestuur kan voor het Rijk, voor een provincie of voor een gemeente, voor een, voor meer of voor alle bedrijven worden bepaald, dat de werkgever ook voor den werkman, die den in litt. *f* van dit artikel bedoelden werkman behulpzaam is bij het verrichten van het aldaar bedoelde werk of die, ten behoeve van dezen, zelf een deel van dat werk verricht, de premie zal betalen; de korting van de helft dezer premie, bedoeld in artikel 80 en de verplichtingen van den werkgever, van den werkman, bedoeld in litt. *f* van dit artikel, en van dien, bedoeld in dit lid, worden in dat geval mede geregeld.

Artikel 139.

Deze wet kan worden aangehaald onder den titel van „Invaliditeitswet".

Artikel 140.

(1) Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip met uitzondering van de bepaling, vervat in artikel 1.

(2) De bepaling, in het voorgaande lid bedoeld en de bepalingen, regelende de verplichting bedoeld in litt. *n* van artikel 138, treden in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip, doch niet vóór de inwerkingtreding van de wetten, bedoeld in de artikelen 5 en 99.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

De Minister van Justitie,

De Minister van Financiën,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Zij, die behooren tot het groote deel der bevolking, dat voor eigen en gezinsonderhoud geheel afhankelijk is van de opbrengst van zijn in dienst van anderen verrichten arbeid, moeten in die opbrengst hun bestaansmiddel vinden, niet alleen voor de jaren, waarin zij arbeiden kunnen, maar ook voor die andere jaren, waarin ze ten gevolge van duurzame invaliditeit of ouderdom niet meer tot arbeiden in staat zijn. Immers verteren zij de opbrengst van hun arbeid geheel in de jaren van hun normale kracht, zoo staan zij hulpeloos zoodra die arbeidskracht hun geheel of bijna geheel begeeft. Is hierbij buitengewone rampspoed of andere buitengewone oorzaak in het spel, zoo kan soms door bloedverwanten en op breeder schaal door de weldadigheid in dien nood voorzien worden. Maar deed zich zulk een noodstand bij geheele lagen der bevolking voor, zoo zou de mildste weldadigheid te kort schieten, en, ter afwering van pauperisme, de publieke kas ter voorziening worden opgeroepen. Hiertoe echter is, in een zin als hierbedoeld, de Staat noch verplicht, noch bij machte; een stelling die naar het oordeel van de ondergeteekenden voorshands geen betoog vraagt.

Is afwenteling van eigen ouderdomslast op anderen, gevallen van buitengewonen aard uitgezonderd, zedelijk ongeoorloofd, zoo volgt hieruit de zedelijke verplichting om in de jaren van zijn normale kracht zelf voor zijn toekomst te zorgen. Dit klemt vooral voor hen, wier inkomen uit arbeid beperkt is, daar deze in den regel tot een klasse der bevolking behooren, waarin ook bij hun bloedverwanten niet over genoegzaam ruime middelen ter ondersteuning van anderen beschikt wordt. Ook de Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk besluit van 31 Juli 1895, n°. 21, ontried deswege de laagste inkomens buiten beschouwing te laten (1).

(1) Verslag dd. 2 Juli 1898 van de werkzaamheden dier commissie, blz. 45.

Juist hieruit echter volgt, dat het geen doel treft zoo men deze zorgen voor de toekomst aan het vrije individueele initiatief overlaat. Immers de beperktheid zelve van het inkomen is hier de ernstige belemmering; de geringe voorhanden middelen worden schier van zelf voor de behoefte van het oogenblik opgebruikt. Zorgeloosheid op jeugdiger, klimmende zorgen op meer gevorderden leeftijd verergeren het kwaad. En ten overvloede heeft het onderzoek der Staatscommissie, blijkens het verslag, bladz. 9, dan ook tot geen ander resultaat geleid, dan dat de gegadigden, die hier in aanmerking komen, in den regel *niet* voor hun toekomst zorgen. Sparen, hoe prijslijk op zich zelf ook, hielp hier niet, want tijdelijke behoefte stuit telkens het sparen en de nood door invaliditeit treedt in, lang eer er voor genoegzaam sparen tijd was; ook worden spaarpenningen bij ernstige verlegenheid van het oogenblik onvermijdelijk aangesproken. En wel bood het verzekeringswezen ook aan het individueel initiatief hier tegen eenige hulp, maar op particulier terrein kan premiebetaling gestaakt worden en is een polis verkoopbaar. Waar dan nog bijkomt, dat de onthouding der meesten den noodigen prikkel en de goede kans ook aan hen ontneemt, die anders zelf tot handelen bereid zonden zijn. Bij dien stand van zaken schijnt het geboden de *zedelijke* verplichting, waar dienstovereenkomst ontstaat, tot een *wettelijke* te maken, en aan allen wier inkomen uit arbeid beneden zekere grens blijft, de verplichting tot verzekering op te leggen. Alleen hierdoor wordt de verhouding voor allen gelijk; wordt verijdeling van het aanvankelijk gebrachte offer voorkomen, kan voorziening in elk voorkomend geval gewaarborgd zijn en wordt aan de afgezonderde gelden volstrekte zekerheid geboden, zoo wat bewaring en rentabiliteit, als wat de bereiking van het voorgestelde doel betreft. Dat hierbij de vorm gekozen wordt van verzekering van rente en niet van kapitaal, kon niet anders. Werd bij het intreden van blijvende invaliditeit een som ineens aan den invalide uitgekeerd, dan zou er geen waarborg bestaan, dat die som niet in korten tijd verbruikt zou worden, waardoor de invalide ten slotte toch ten laste van anderen zou komen. Dat dit in de practijk geen uitzondering zou zijn behoeft evenmin betoog als de plicht van den wetgever om dit door zijn regeling te voorkomen, te meer waar zooals in casu de premie slechts voor een deel door den verzekerde betaald wordt. En al zou men bedoeld bezwaar ondervangen door den invalide niet de vrije beschikking over het uitgekeerde kapitaal te geven, zou kapitaalverzekering niet aan het doel beantwoorden. Tenzij men de premie zóó hoog maakte, dat de zaak daardoor practisch onuitvoerbaar werd, zou immers òf voor het uitgekeerde kapitaal een rente moeten worden gekocht — en dan loste de kapitaalverzekering zich in een renteverzekering op — òf de invalide gebrek lijden, daar de interessen van het kapitaal niet toereikend zouden zijn om in zijn onderhoud te voorzien. Er blijft dus niet

anders over dan den arbeider, die een beperkt inkomen heeft te verplichten zich het genot eener rente te verzekeren.

De grens van het inkomen boven welke de arbeider geacht moet worden voor zijn toekomst te zorgen, zonder door de wet daartoe verplicht te worden, zal altijd eenigermate willekeurig zijn.

In overeenstemming met de meerderheid der Staatscommissie (1) is de loongrens op 1000 gulden bepaald.

De grens van het inkomen voor verzekeringsplicht te laten varieeren naar de plaats, waar de arbeid verricht wordt, zou in de practijk vermoedelijk onuitvoerbaar blijken.

Het vaststellen dier grens voor verschillende streken van het land en voor de steden en het platteland zou groote moeilijkheden opleveren en misstanden zouden niet te voorkomen zijn. Bovendien zou in een dergelijk stelsel periodiek de grens van het inkomen moeten worden herzien, met het gevolg dat zonder wijziging in het inkomen, personen, die niet verzekeringsplichtig waren, verzekeringsplichtig zouden worden, en omgekeerd anderen, voor wie de premie ingevolge art. 74 van het ontwerp door den werkgever betaald werd, òf door het afleggen van de verklaring bedoeld in het tweede lid van art. 1 uit de verzekering zouden moeten treden òf voortaan zelf de premie zouden moeten betalen. En ook zonder wijziging der grens van het inkomen zou bij een dergelijke regeling verandering van woonplaats of het overbrengen van de werkplaats naar een andere gemeente, tengevolge kunnen hebben, dat niet-verzekeringsplichtige personen verzekeringsplichtig werden of dat verzekeringsplichtigen bevoegd werden de verzekering te doen eindigen. De Staatscommissie was dan ook eenstemmig van oordeel, dat één maximumloongrens voor geheel Nederland behoorde te worden aangenomen. (2)

§ 2. Bestaat er in beginsel grond voor de verplichte verzekering van een ouderdomsrente naast de verplichting om zich een rente te verzekeren ingeval van blijvende invaliditeit?

Aanspraak op invaliditeitsrente wordt toegekend aan den verzekerde, die blijvend invalide wordt, d. i. niet langer in staat is door arbeid in zijn onderhoud te voorzien. Bereikt nu een verzekerde den leeftijd, waarop de ouderdom geacht wordt in te treden, dan zijn twee gevallen mogelijk:

1°. hij is niet langer in staat door arbeid in zijn onderhoud te voorzien;

2°. hij is nog in staat door arbeid in zijn onderhoud te voorzien.

---

(1) Verslag Staatscommissie, bladz. 48.
(2) Ibid., bladz. 47.

In het sub 1°. bedoelde geval heeft de verzekerde aanspraak op invaliditeitsrente en heeft hij dus, in het stelsel van art. 29 van het ontwerp, geen behoefte aan aanspraak op ouderdomsrente; in het sub 2°. bedoelde geval daarentegen heeft hij er belang bij, dat hem ouderdomsrente kunne worden toegekend.

In den regel zal een arbeider bij het bereiken van den leeftijd van 70 jaren, al is hij nog niet door ouderdom buiten staat om door arbeid in zijn onderhoud te voorzien, niet meer zijn volle arbeidskracht hebben. Het is dus in het belang van den arbeider zich een rente te verzekeren, voor het geval hij dien leeftijd bereikt zonder in den zin van het ontwerp invalide te zijn. Maar daaruit volgt niet, dat het algemeen belang vordert, dat de arbeider in laatstbedoeld geval aanspraak heeft op een rente. Het volksgeheel heeft er belang bij dat de arbeider, die niet langer door arbeid in zijn onderhoud kan voorzien, aanspraak op een rente heeft, omdat hij anders ten laste van anderen zou komen; aan dat belang ontleent de wetgever het recht om dwingend op te treden en den arbeider te verplichten om zich een rente te verzekeren voor dat geval. Maar het volk als geheel genomen heeft er geen belang bij, dat de arbeider, die hoewel oud niet buiten staat is door arbeid in zijn onderhoud te voorzien, aanspraak heeft op een rente, omdat hij, ook zonder die aanspraak, niet ten laste van anderen behoeft te komen.

Het opleggen der verplichting om zich een rente te verzekeren bij het bereiken van een zekeren leeftijd zou kunnen worden gegrond hierop, dat de wet het bereiken van dien leeftijd beschouwt als een vermoeden voor het intreden van invaliditeit in den zin van het ontwerp (1). Dan is de rente, waarop de verzekerde bij het bereiken van dien leeftijd aanspraak verkrijgt, formeel niet ouderdoms- maar invaliditeitsrente. Dat stelsel verdient echter geen aanbeveling. Er zou dan toch geen reden bestaan om voor de aanspraak op rente in het eene geval een langeren wachttijd te eischen dan in het andere geval. Wordt den verzekerde, die 150 weken gestort heeft, een rente toegekend, indien hij blijvend invalide blijkt te zijn, dan behoort de rente hem eveneens te worden toegekend, indien de wet hem, op grond van zijn leeftijd, als blijvend invalide beschouwt. Een regeling in dien geest zoude echter op de kosten afstuiten. Vele verzekerden zouden, hoewel nog in staat door arbeid in hun onderhoud te voorzien, op grond eener wettelijke fictie een rente krijgen, in naam invaliditeitsrente, in werkelijkheid ouderdomsrente, zonder dat hunne stortingen hun op laatstbedoelde rente aanspraak gaven.

In Duitschland werd het voorstel van de Regeering om ook de verplichte ouderdomsverzekering in de wet op te nemen niet zonder bestrijding door den Rijksdag goedgekeurd: de ouderdomsrente was een „Annehmlichkeit", geen „Nothwendigkeit" en het

(1) Verslag Staatsc., bladz. 57 en 58.

leverde bezwaar op, iemand te noodzaken zich een „Annehmlichkeit" te verschaffen. (1)

Ondergeteekenden erkennen, dat er in beginsel geen grond bestaat om den arbeider te verplichten zich niet alleen in geval van invaliditeit, maar ook bij het bereiken van een bepaalden leeftijd een rente te verzekeren. Door verplichte verzekering van een rente in te voeren alleen in geval van invaliditeit zou echter met de duidelijk uitgesproken begeerte van den kring der belanghebbenden geen rekening worden gehouden. „Bij de werklieden (is) sedert jaren het verlangen levendig naar eene verzekering tegen den ouden dag, zonder dat zij kans zien zelf hierin behoorlijk te voorzien. Bij al hun wenschen treedt dit verlangen steeds het meest op den voorgrond", zegt de Staatscommissie in haar verslag. (2) Iets verder: „In de bijeenkomsten der werklieden is enkel gevraagd dat de Staat de aangelegenheid van de ouderdomspensioenen der werklieden onderzoeke en regele". (3) „Hier te lande is toch in de kringen der werklieden in hoofdzaak het verlangen uitgesproken naar verzekering tegen den ouden dag". (4) Om aan dat verlangen tegemoet te komen wordt met de verplichte verzekering tegen geldelijke gevolgen van invaliditeit gecombineerd de ouderdomsverzekering. De laatste kan niet facultatief zijn. Een verzekering, verplicht voor zooveel betreft invaliditeit, facultatief voor zooveel betreft ouderdom, zou practisch onoverkomelijke moeilijkheden opleveren en het doel zou niet bereikt worden, vermits de groote massa der werklieden, hoewel overtuigd van de wenschelijkheid van ouderdomsverzekering, niet, althans niet eenigszins geregeld de premie daarvoor zou betalen.

Behoort de invaliditeitsrente hooger te zijn dan de ouderdomsrente?

In Duitschland is dit het geval (5). De ouderdomsrente is daar de „Ausgleichung für die im höheren Alter eintretende Minderung der Erwerbsfähigkeit" (6) en, hoewel er ook in Duitschland velen zijn, die aan een gelijke rente de voorkeur zouden geven, kan het zeker niet irrationeel genoemd worden,' dat hij, die hoewel oud nog in staat is door arbeid in zijn onderhoud te voorzien, niet een even hooge rente krijgt als hij, die daartoe niet meer in staat is.

Twee redenen pleiten echter tegen een regeling, waarin de ouderdomsrente lager is dan de invaliditeitsrente.

---

(1) Dr. R. Bosse en E. von Woedtke „Das Reichsgesetz betreffend die Invaliditäts- und Altersversicherung vom 22 Juni 1889", 3de uitgave. § 9. Aant. 1, bladz. 218.

(2) Verslag Staatsc., bladz. 28.

(3) Ibid.

(4) Ibid., bladz. 29.

(5) § 26 van de wet van 1889 en §§ 35, 36 en 37 van het Invalidenversicherungsgesetz van 13 Juli 1899, zooals de paragrafen genummerd zijn in de bekendmaking van 19 Juli 1899.

(6) Amtliche Nachrichten des Reichsversicherungsamts, 1 Mai 1902, bladz. 385.

De arbeiders stellen grooten prijs op de ouderdomsverzekering, ook omdat zij daardoor de laatste jaren van hun leven rust zullen kunnen genieten. Zal echter dit doel bereikt worden, dan mag de ouderdomsrente niet lager zijn dan de invaliditeitsrente, omdat zij dan niet voldoende zoude zijn voor het onderhoud van den werkman en deze dus tot zijn dood of tot het intreden van invaliditeit zou moeten werken.

Aan een regeling, waarin de ouderdomsrente even hoog is als de invaliditeitsrente, is bovendien uit een practisch oogpunt een voordeel verbonden. Onder de werklieden, die den ouderdomsleeftijd bereikt hebben, zijn vele invaliden. De arbeidskracht van hen, die bij het bereiken van dien leeftijd nog niet blijvend invalide zijn, neemt snel af. Is de ouderdomsrente lager dan de invaliditeitsrente, dan zal het aantal aanvragen van werklieden, in het genot van ouderdomsrente, om invaliditeitsrente, zeer groot zijn; hij, wiens aanvrage afgewezen wordt, zal zeer spoedig een nieuwe aanvrage om invaliditeitsrente indienen. Door de ouderdomsrente even hoog te maken als de invaliditeitsrente wordt dus een groot aantal aanvragen om invaliditeitsrente, in twijfelachtige en dus moeilijk te beslissen gevallen, voorkomen. De ouderdomswachttijd zal toch, althans na het overgangstijdperk, bijna altijd vervuld zijn bij het bereiken van den ouderdomsleeftijd en de verzekerde zal, waar beide renten even hoog zijn, uit den aard der zaak niet invaliditeits- maar ouderdomsrente vragen.

Ook de Staatscommissie was van oordeel, dat de ouderdomsrente even hoog behoort te zijn als de invaliditeitsrente (1).

De regeling gaat dus hiervan uit, dat het bereiken van den leeftijd van 70 jaren een wettelijk vermoeden oplevert, dat de geschiktheid tot werken voor een gedeelte verloren is. Is bij het bereiken van dien leeftijd of wordt daarna de ouderdomswachttijd vervuld, dan heeft de verzekerde, al is hij nog in staat door arbeid in zijn onderhoud te voorzien, aanspraak op een ouderdomsrente, welke even hoog is als de invaliditeitsrente.

Ondergeteekenden zouden gaarne voorgesteld hebben de ouderdomsrente te doen ingaan met den leeftijd van 65 jaren, maar dan zoude òf de premie hooger, òf de rente lager, òf de bijdrage van het Rijk grooter moeten zijn. Waar geen van drieën wenschelijk wordt geacht, kan de leeftijd niet op lager dan 70 jaren worden gesteld.

§ 3. Behooren ook vrouwen aan den verzekeringsplicht te worden onderworpen?

De vrouw, die door arbeid in haar onderhoud voorziet, houdt in de meeste gevallen, als zij een huwelijk aangaat, hetzij voor altijd, hetzij voor korter of langer tijd op met het verrichten van loonarheid. Zij is dan in den regel niet in staat de premiebetaling voort te zetten.

(1) Verslag Staatsc., bladz. 83.

In een stelsel, waarin de verzekering vervalt door het gedurende een bepaalden tijd niet betalen van een bepaald aantal premiën, zou daarin een reden kunnen gelegen zijn om de vrouw niet aan den verzekeringsplicht te onderwerpen, althans niet zonder haar bij het vervallen der verzekering aanspraak te geven op restitutie van premiën of andere soortgelijke vergoeding; in het stelsel van het ontwerp bestaat er geen enkele reden om haar niet verzekeringsplichtig te maken, omdat de verzekering nimmer vervalt, tenzij de verzekerde het verlangt.

De vrouw die den bij art. 31 bepaalden wachttijd vervuld heeft voordat zij in het huwelijk treedt, heeft ingeval van invaliditeit aanspraak op rente of op de bij art. 36 bedoelde uitkeering, ook indien zij twintig of dertig jaren gehuwd is geweest zonder in dien tijd één premie te hebben betaald.

In het ontwerp wordt dus ook in dit opzicht het stelsel der Staatscommissie (1) gevolgd. (Zie verder art. 120, tweede lid).

Door de vrouw in dezelfde gevallen als den man aan den verzekeringsplicht te onderwerpen, wordt echter voor de vrouw niet op dezelfde wijze gezorgd als voor den man.

Voorop wordt gesteld, dat de vrouwen van verzekeringsplichtige mannen, voor zoover zij niet verzekeringsplichtig zullen zijn vóór- of verzekeringsplichtig zullen worden na haar huwelijk, in verreweg de meeste gevallen verzekeringsplichtig zouden zijn geworden, indien zij ongehuwd gebleven waren. Zij behoorden dus tot de klasse van personen, die zoowel in hun eigen als in het algemeen belang verzekerd behooren te worden en wel onder zoodanige voorwaarden, dat zij, na eventueel overlijden van den man, in geval van invaliditeit of ouderdom in het genot gesteld worden van een rente, voldoende om in de noodzakelijke behoeften te voorzien. Dit zou niet worden bereikt door de vrouw aan dezelfde regeling te onderwerpen als den man, omdat een aantal vrouwen van verzekeringsplichtige mannen vóór haar huwelijk niet verzekeringsplichtig zullen zijn en, indirect ten gevolge van haar huwelijk, later niet verzekeringsplichtig zullen worden en, vooral, omdat zeer vele vrouwen staande en ten gevolge van haar huwelijk, hoewel krachtens het tweede lid van art. 1 verzekeringsplichtig, niet of niet geregeld zullen storten; indien zij haar man verliezen en invalide of oud zijn of worden, zouden zij dus krachtens de bepalingen van hoofstuk VI òf geen rente, òf slechts een uiterst lage rente krijgen.

Zal dus de regeling ten aanzien van de vrouw rechtvaardig zijn, dan behoort haar, ingeval zij in het huwelijk treedt met een man, die verzekeringsplichtig is of wordt, *zonder dat zij gestort heeft*, een voldoende rente te worden verzekerd, in geval zij bij of na het overlijden van den man (blijvend) invalide of 70 jaren oud is of wordt. De gehuwde vrouw mag niet armlastig worden,

(1) Verslag Staatsc. bladz. 50.

als zij haar man verloren heeft en niet meer werken kan, terwijl zij, ware zij niet gehuwd, evenals de man aanspraak zou hebben op invaliditeits- of ouderdomsrente.

Voor de rente der weduwe van den verzekeringsplichtigen werkman moeten uit den aard der zaak premiën betaald worden en, waar de vrouw niet zelve voor die rente stort, moet de man de premie voor haar betalen. Onbillijk tegenover den man is dit niet. Dat de gehuwde vrouw, die niet tegen loon werkt, in den regel geen inkomen heeft, waaruit zij een premie kan betalen, is juist, maar niet beslissend. De arbeid, die voor het gezin noodig is, is tweeërlei: bezoldigd — deze komt in den regel hoofdzakelijk ten laste van den man; onbezoldigd — deze wordt geheel door de vrouw verricht. Als de vrouw niet het toezicht houdt op de kinderen, niet voor het eten zorgt, de kleeren niet onderhoudt, de wasch niet doet, het huis niet schoon houdt enz., zou daarvoor betaald moeten worden. De arbeid van de vrouw verschilt van dien van den man, maar is voor het gezin even onmisbaar. In een arbeidersgezin met veel kinderen werkt en zwoegt de vrouw in den regel niet alleen harder dan de man, maar zij heeft ook minder uitspanning, minder genot. De zorg voor het gezin drukt op haar zwaarder dan op den man. Physiek is zij eerder oud en op. Is dat alles nog niet genoeg en moet de wetgever, in een regeling waarvan het doel ook is den maatschappelijk zwakke te beschermen, het hier voor den sterkere tegen de zwakkere opnemen? Moet hij bepalen, dat een deel van het loon moet worden afgezonderd om den man voor gebrek te bewaren, als deze niet meer werken kan, zonder dat hetzelfde geschiedt ten aanzien van de vrouw, als deze haar man verliest en niet meer in staat is te arbeiden?

Naar de meening van ondergeteekenden kan men, uit welk oogpunt men de zaak ook beschouwe: recht, billijkheid, algemeen belang, tot geen andere conclusie komen, dan dat uit het loon van den man een premie moet worden betaald, niet alleen voor zijn eigen rente, maar ook voor die van zijne weduwe.

Daarop is de voorgestelde regeling gebaseerd. Dat de premie voor den gehuwden werkman, niet hooger is dan voor den ongehuwden, is daarmede niet in strijd. Liet men den gehuwden werkman een premie betalen, hooger dan die van den ongehuwden werkman, dan zou de regeling veel ingewikkelder worden en in de uitvoering groote moeilijkheden opleveren. Daarom betalen de gehuwde en de ongehuwde mannen gelijke premie. Dit is niet alleen eenvoudiger, maar de last der premiebetaling wordt dan ook gemakkelijker gedragen. De werkman betaalt, zoolang hij ongehuwd is en dus minder zorgen heeft, wat meer dan hij strikt genomen zou moeten betalen, om later, als hij huwt en dus grootere lasten heeft, minder te betalen dan anders het geval zou zijn.

Een noodzakelijk gevolg van deze regeling is, dat de werkman,

die nooit huwt, toch voor weduwrente betaalt. Daarin ligt geen onbillijkheid. De premie voor het totaal der weduwenrenten wordt omgeslagen over alle mannelijke werklieden, onverschillig of zij in het huwelijk treden; hetzelfde geschiedt ten aanzien van de burgerlijke ambtenaren in dienst van het Rijk.

De vrouwelijke werklieden, gehuwde zoowel als ongehuwde, betalen bij verzekering uit eigen hoofde alleen voor haar eigen rente en zouden dus een lagere premie moeten betalen dan de man, die voor zijn eigen rente en voor die zijner weduwe betaalt. Met het oog op de voor de vrouw gunstige bepalingen van het tweede lid van art. 53 en vooral van art. 56 is het echter niet onbillijk de vrouw een gelijke premie als de man te doen betalen. De vrouw, die niet huwt, trekt wel is waar uit die bepalingen geen voordeel, maar bij de onzekerheid of een vrouw al dan niet huwen zal, moeten, zal de regeling niet te ingewikkeld en daardoor in de practijk moeilijk uitvoerbaar worden, de aan de vrouw op te leggen lasten omgeslagen worden over alle vrouwen, zonder te onderscheiden tusschen gehuwden en ongehuwden.

Is dus het heffen van een gelijke premie van mannen en vrouwen, gehuwd en ongehuwd, zeer goed te verdedigen, ondergeteekenden meenen er ten overvloede op te moeten wijzen, dat een andere regeling niet wel mogelijk is in het stelsel van het ontwerp, waarin de premie voor de helft door den wetgever wordt gedragen (zie § 8). Was de premie van de vrouw lager dan die van den man, of de premie van den ongehuwden man lager dan die van den gehuwden, dan zouden de werkgevers met het oog op de premie aan vrouwelijke of aan ongehuwde mannelijke werklieden de voorkeur geven boven mannen of gehuwde mannen. Dit zou reeds voldoende zijn om alle werklieden, in dezelfde loonklasse, een even hooge premie te doen betalen.

Zie verder over de rente der weduwe de toelichting van de art. 50—56.

§ 4. Weezenrente kent het ontwerp niet. Het geldt hier uitsluitend de verzekering van hen, die door arbeid in hun onderhoud voorzien, voor het geval zij daartoe buiten staat geraken, en in dat kader past de weezenverzekering niet. De redenen, die er toe leiden de weduwe van een verzekeringsplichtigen werkman een rente te verzekeren, zijn niet van toepassing ten aanzien van diens weezen. De zorge voor de weezen zal, blijkt zulks noodig, later afzonderlijk zijn te overwegen.

§ 5. Behoort te worden onderscheiden naar de soort van arbeid, die de bron is van het inkomen?

Twee vragen staan hierbij op den voorgrond:

1°. behooren ook zij, die meer geestelijken dan lichamelijken arbeid verrichten, bijv. kantoorbedienden, onderwijzers, of behooren

alleen de arbeiders in engeren zin aan den verzekeringsplicht te worden onderworpen?

2°. behoort ook de kleine ondernemer of behoort uitsluitend hij, die tegen loon werkzaam is, verzekeringsplichtig te zijn?

Ad 1 m. De Duitsche regeling berust op het beginsel, dat „der Versicherungspflicht im Allgemeinen solche Personen entzogen sind, welche nicht vorwiegend körperlich arbeiten, sondern sich einer ihrer Natur nach höheren, mehr geistigen (wissenschaftlichen, künstlerischen u. s. w.) Thätigkeit widmen." (1)

Consequent is dit beginsel echter niet volgehouden, zooals uit § 1 der wet van 1899 blijkt.

Ook in de Staatscommissie werden verschillende redenen aangevoerd, die pleiten tegen het opnemen in de regeling van hen, die meer geestelijken arbeid verrichten.

Sommige leden achtten deze personen in het algemeen hooger in ontwikkeling te staan dan de werklieden in engeren zin; de meerdere ontwikkeling doet hun het noodzakelijke van de verzekering beter inzien. (2)

Dat de eene arbeid meer lichamelijk, de andere meer geestelijk is; dat de boerenknecht zijn lichaam meer inspant dan zijn geest, terwijl de klerk meer van zijn geest dan van zijn lichaam vergt, zal door niemand betwist worden.

Maar niet altijd is het verschil zoo duidelijk.

Zelfs de aard van den arbeid zal niet altijd voldoende zijn om een grens te trekken. Verricht de violist in een dorpsherberg meer lichamelijken dan geestelijken arbeid? En zoo ja, geldt dan hetzelfde van een groot kunstenaar, die zich op een concert laat hooren? Welk zal het criterium zijn ten aanzien van twee schilders, waarvan de een tien of twintig gulden, de andere honderdmaal zooveel ontvangt voor het beschilderen van een plafond? Onder de photografen vindt men personen, die aanspraak kunnen maken op den naam van kunstenaar naast anderen, wier arbeid onder den meer lichamelijken moet worden gerangschikt. Verricht een apothekersbediende meer lichamelijken dan geestelijken arbeid? Waartoe behoort het werk van een kopiïst, een letterzetter, een naaister, die tevens knipt, een kok? Van twee personen in hetzelfde bedrijf werkzaam zal de een meer lichamelijken, de ander meer geestelijken arbeid verrichten: naar vaste regels te onderscheiden is niet mogelijk en elk geval op zich zelf te beoordeelen ware niet uitvoerbaar.

Maar ook indien bedoeld bezwaar niet bestond, zou een dergelijke onderscheiding geen aanbeveling verdienen.

---

(1) Zie aanteekening 4 op § 1 van het Invalidenversicherungsgesetz van 1899, uitgave van dr. E. von Woedtke.

(2) Verslag Staatsc., bladz. 46.

Werd voor de onderwerpelijke regeling een grenslijn getrokken, dan zou zij loopen hoofdzakelijk tusschen personen, die gelijke belooning ontvangen voor hun arbeid, nl. tusschen hen, die hoogbezoldigden meer lichamelijken arbeid en hen, die laagbezoldigden meer geestelijken arbeid verrichten.

Dat laatsbedoelden hooger in ontwikkeling staan, zal in een groot aantal gevallen niet juist zijn. Zondert men enkele bedrijven uit, in welke meer lichamelijke arbeid hoog betaald wordt — bijv. sjouwers — dan zal de handwerksman, die f 3 per dag verdient, in vele gevallen niet minder ontwikkeld zijn dan de kantoorbediende, met gelijke bezoldiging, indien men althans ontwikkeling niet uitsluitend naar school- of boekenkennis afmeet, maar ieders ontwikkeling naar zijn aard beoordeelt.

Al moest echter aangenomen worden, dat zij die meer geestelijken arbeid verrichten door meerdere ontwikkeling beter dan handwerkslieden de noodzakelijkheid van verzekering inzien, zou daaruit niet volgen dat het niet noodig is hen aan den verzekeringsplicht te onderwerpen. De overtuiging van de noodzakelijkheid, in eigen belang, van verzekering, is het eerste, niet het eenige vereischte voor vrijwillige verzekering; noodig is ook een inkomen, dat daartoe in staat stelt, zonder zich daarvoor te ontzeggen hetgeen, met meer of minder recht, als levensbehoefte beschouwd wordt.

Of het inkomen daartoe in staat stelt, hangt af niet alleen van het bedrag van het inkomen maar ook van de leefwijze.

De boekhouder, de artiste, gaat duurder gekleed, verwoont meer dan de handwerksman. Met een gelijk inkomen zal de laatste dikwijls wat kunnen sparen, terwijl de eerste de grootste moeite heeft om rond te komen. Deze moge dus beter dan de handwerksman inzien, dat het in zijn belang is zich te verzekeren, daar staat tegenover dat de betaling der premie hem moeilijker valt, zoodat er geen reden is aan te nemen dat hij, meer dan de handwerksman, zich vrijwillig verzekeren zal.

Dat verzekering minder noodig zou zijn (1), omdat bedoelde personen gewoonlijk voortkomen uit een kring, waarin zij in den regel voldoende steun van verwanten vinden, als zij bij uitzondering tot armoede vervallen, is naar de meening van ondergeteekenden reeds daarom niet juist, omdat velen uit de laagste klasse tot hooger levenspositie geraken.

Bovendien. Indien personen uit bedoelden kring zich niet verzekeren of op andere — zeker niet minder kostbare — wijze, bijv. door te sparen zelf voor hun toekomst zorgen, zal voor een groot aantal armoede alleen voorkomen kunnen worden door steun van verwanten. Of de ontvangen steun in den regel voldoende is, valt moeilijk te beoordeelen, maar ook indien dit het geval is, behoort bedoelde groep niet om die reden aan den

(1) Verslag Staatsc., bladz. 47.

verzekeringsplicht onttrokken te worden. Hij, die in staat is zelf voor zijn toekomst te zorgen, houdt niet op daartoe verplicht te zijn, omdat hij verwanten heeft, die hem eventueel voor gebrek zullen bewaren, vooral niet waar in den regel veilig aangenomen kan worden, dat het verleenen van ondersteuning door die verwanten niet dan met groote opoffering kan geschieden.

Met de Staatscommissie (1) zijn ondergeteekenden daarom van oordeel, dat niet in navolging van de Duitsche wet slechts de arbeiders in engeren zin aan den verzekeringsplicht behooren te worden onderworpen.

In de Staatscommissie werd er echter terecht op gewezen dat er onder hen, die hun loopbaan aanvangen met werkzaam te zijn tegen loon van minder dan 1000 gulden per jaar, (2) eenigen zijn voor wie die werkzaamheden slechts een voorbereiding zijn tot hooger bezoldigde betrekkingen, zoodat het, op het tijdstip waarop zij verzekeringsplichtig worden, vast staat, dat zij, in den gewonen loop van zaken, na weinig jaren niet meer onder het eerste lid van art. 1 zullen vallen.

Dergelijke personen gedurende eenige jaren aan den verzekeringsplicht te onderwerpen, indien zij dit niet verlangen, is niet wenschelijk. Een bepaling, welke hen uitsluit van den verzekeringsplicht, zou echter in het stelsel van het ontwerp niet passen; in beginsel is het vooruitzicht op een hooge bezoldiging geen reden om den werkman niet aan de verplichte verzekering te onderwerpen. Practisch zou dergelijke bepaling ook groote moeilijkheden opleveren. Zij, die belast zullen worden met het onderzoek of een werkman verzekeringsplichtig is, zullen ambtshalve moeten onderzoeken of er een reden van uitsluiting bestaat: een dergelijk onderzoek, naar de vooruitzichten van alle personen op handelskantoren, enz. werkzaam, ware niet wel mogelijk. Het ligt daarom in de bedoeling in de regeling, bedoelt in litt. *c* van art. 138, aan dergelijke personen het recht op ontheffing van den verzekeringsplicht te geven. Alleen zij die, zoodra zij verzekeringsplichtig worden, het vooruitzicht hebben, dat zij, na weinige jaren een loon van meer dan 1000 gulden per jaar zullen genieten en blijven genieten, zullen tijdelijk ontheven worden, mits zij het verzoek daartoe doen, alvorens tot de verzekering te zijn toegetreden. Verstrijkt de termijn waarvoor de ontheffing is verleend of verlengd, dan zal één van beide het geval zijn: òf zij vallen niet langer onder het eerste lid van art. 1 en hebben dan geen behoefte aan verdere ontheffing, omdat zij niet verzekeringsplichtig zijn, òf zij zijn nog steeds werkzaam tegen loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar en zullen dan verzekerd worden.

---

(1) Ibid.
(2) De volontairs, die geen loon genieten, vallen niet onder art. 1.

Ad 2m. De Duitsche wet verklaart de kleine ondernemers niet verzekeringsplichtig. De Bondsraad is echter bevoegd om in zekere gevallen den kleinen ondernemer aan den verzekeringsplicht te onderwerpen en de wet verleent den kleinen ondernemer, voor zoover hij niet door een besluit van den Bondsraad aan den verzekeringsplicht onderworpen is en den leeftijd van 40 jaren niet vervuld heeft, in bepaalde gevallen de bevoegdheid om zich te verzekeren. (1)

De Staatscommissie (2) verklaarde zich tegen het opnemen van de kleine ondernemers in de verplichte verzekering, zoowel op den beginselgrond dat de kleine ondernemers zelfstandig werken als op grond van de practische bezwaren aan de opneming verbonden; maar de Commissie nam tegelijkertijd aan, dat het wenschelijk was, onder de noodige waarborgen — ten aanzien van den leeftijd bij toetreding, den gezondheidstoestand en het inkomen — hun de bevoegdheid te geven vrijwillig deel te nemen aan de verzekering.

Met de Staatscommissie zijn ondergeteekenden van oordeel, dat de kleine ondernemer niet gedwongen mag worden zich te verzekeren, omdat hij zelfstandig werkt. Maar ook zij wenschen den kleinen ondernemer, voor zoover dit kan geschieden zonder groote schade voor het fonds, de gelegenheid te geven deel te nemen aan de verzekering, omdat hij oeconomisch met den loonarbeider gelijk staat. In § 6 wordt medegedeeld, waarom het ontwerp vrijwillige verzekering in het algemeen niet toelaat; in hoofdstuk II wordt echter den kleinen ondernemer, onder zekere voorwaarden, de bevoegdheid gegeven zich en zijne weduwe bij de Bank te verzekeren.

§ 6. Zooals in de voorgaande paragraaf reeds werd vermeld, laat het ontwerp in het algemeen vrijwillige verzekering niet toe.

De Duitsche wet van 1889 liet in bepaalde gevallen vrijwillige verzekering toe. Zoowel hij, die vrijwillig toetrad als hij, die niet meer verzekeringsplichtig was en vrijwillig de verzekering voortzette, mocht echter alleen in de 2de loonklasse storten en moest behalve de bijdrage voor de 2de loonklasse een bijdrage van ongeveer 5 cent betalen over elke week, waarover hij stortte; voor de aanspraak op invaliditeitsrente van hem, die de verzekering vrijwillig voortzette, golden ook strengere bepalingen. (3) De vrijwillig verzekerden moesten, in plaats van het zegel voor de 2de klasse, een dubbel zegel — Doppelmarke — op hun rentekaart plakken.

De wet van 1889 trad 1 Januari 1891 in werking. In 1894 werden er in Berlijn 6033 Doppelmarken verkocht; van de 37 1/2

(1) §§ 2 en 8 der wet van 1889; §§ 2 en 14 der wet van 1899.
(2) Verslag Staatsc., bladz. 50/52 en bladz. 119: XV.
(3) §§ 8, 117, 120, 121 der wet van 1889.

millioen vervaardigde Doppelmarken waren tot 1895 slechts ongeveer 1 millioen verkocht. (1) Of dit te wijten was aan het niet gebruik maken van de bevoegdheid tot vrijwillige verzekering, aan ontduiking van de verplichting om Doppelmarken in plaats van gewone Marken te plakken, of aan beide, is moeilijk uit te maken. Zooveel is zeker dat de Regeering bij de herziening der wet van 1889 de vrijwillige verzekering niet afgeschaft, maar de bepalingen verscherpt heeft. Wel is de bepaling, dat bij vrijwillige verzekering alleen in de 2de loonklasse mag worden gestort, vervallen en betaalt de vrijwillig verzekerde een gelijke bijdrage als hij, die verzekeringsplichtig is, (2) maar de vereischten voor het verkrijgen van aanspraak op invaliditeitsrente zijn aanmerkelijk verzwaard, met het oog op de „besonders ungünstigen Risiken", (3) die de vrijwillige verzekering voor de Anstalten oplevert. Het zij voldoende daaromtrent mede te deelen, dat verzekerden, die niet 100 weekpremiën hebben gestort krachtens verzekeringsplicht, in het gunstigste geval aanspraak op invaliditeitsrente kunnen verkrijgen na storting van 500 weekpremiën — de gewone wachttijd is 200 premieweken — en in een aantal gevallen *nimmer* aanspraak op *invaliditeits*rente kunnen krijgen.

Waar in Duitschland de ervaring geleerd heeft, dat dergelijke bepalingen noodig zijn, ware het niet voorzichtig vrijwillige verzekering hier toe te laten zonder bepalingen in dien geest. (4) Daaruit volgt naar de meening van ondergeteekenden, dat vrijwillige verzekering bij de Bank, behoudens het bepaalde in hoofdstuk II, niet behoort te worden toegelaten. Waar de Staat als verzekeraar optreedt, zullen velen zich liever bij den Staat dan bij een particuliere maatschappij verzekeren, terwijl invaliditeitsverzekering onder dergelijke voorwaarden geen aanbeveling verdient. Particuliere maatschappijen zullen zich dan met die taak belasten en weliswaar gemiddeld een premie vorderen hooger dan de Bankpremie, maar daarentegen den verzekerde, die na 8 of 9 jaren lang 50 premiën per jaar betaald te hebben blijvend invalide wordt, niet de uitkeering weigeren, omdat de wachttijd nog niet vervuld is.

Verzekerd worden of verzekerd blijven kan dus in het algemeen alleen hij, die verzekeringsplichtig is.

Een regeling, welke voor het *voortduren* van den verzekeringsplicht gelijke eischen stelt als voor het verzekeringsplichtig *worden*, is echter in de practijk onuitvoerbaar. Waren de betaalde premiën het aequivalent uitsluitend van het gevaar, dat de verzekeraar, d. i. de Bank, liep gedurende den tijd, waarover de premiën betaald werden, er zou geen bezwaar bestaan de

---

(1) De werking der wet van 1889, beschreven door den hoogleeraar D'AULNIS DE BOUROUILL, bijlagen verslag Staatsc., bladz. 233/234.

(2) Zie aant. 4 op § 14 van de wet van 1899.

(3) § 29 der wet van 1899 en aant. 3 op die paragraaf.

(4) Verslag Staatsc., bladz. 51/52.

verzekering te verbreken; de verzekerde, die uit de verzekering trad, zou in dat geval niets meer van de Bank hebben te vorderen. De verzekering van hem, die zich tegen betaling van een zekere jaarpremie voor onbepaalden tijd verzekert tegen ongevallen, die hem bij zijn werk kunnen overkomen, kan aan het einde van elken termijn, waarover de premie betaald is, zonder bezwaar worden verbroken, indien de verzekerde niet door een ongeval getroffen werd vóór het verstrijken van dien termijn. Bij de verzekering tegen geldelijke gevolgen van invaliditeit of ouderdom is het een ander geval. De leeftijd van 70 jaren, waarop na vervulling van den wachttijd het recht op ouderdomsrente wordt verkregen, wordt door hem, die zich op den leeftijd van 20 jaren verzekert, na 50 jaren bereikt; wordt de verzekering na 25 jaren, zonder dat de verzekerde daartoe reden geeft, door den verzekeraar verbroken, dan zal deze de premiën niet mogen behouden. Maar ook ten aanzien van de aanspraak op invaliditeitsrente strekt de premie over een zekeren tijd betaald niet uitsluitend tot vergoeding van het risico, dat de Bank loopt gedurende den tijd, waarover de premie betaald wordt. Daargelaten dat de verzekerde, behoudens het geval voorzien bij art. 57, gedurende den wachttijd geen aanspraak op rente kan verkrijgen, zou daarvoor een geheel andere regeling dan die van het ontwerp noodig zijn. Ieder verzekerde zou dan, als aequivalent van de eventueele aanspraak op invaliditeitsrente, een jaarlijks hooger wordende premie moeten betalen, omdat bij het klimmen der jaren het gevaar voor invaliditeit stijgt. Een dergelijk stelsel ware niet alleen niet wenschelijk maar de verplichte verzekering zou in dat geval volstrekt onuitvoerbaar zijn. De premie voor de verzekering tegen geldelijke gevolgen van invaliditeit zoowel als van ouderdom strekt dus *voor een deel* tot vergoeding van het risico dat de verzekeraar loopt *na* het verstrijken van den tijd, waarover de premie hem betaald is. Bepaalde de wet, dat de verzekeringsplicht — en dus ook de publiekrechtelijke verzekering — ophield, zoodra bijv. het loon van den verzekerde het bedrag van 1000 gulden overschreed, dan zou de Bank hem, wiens verzekering dientengevolge verbroken werd, een bedrag moeten uitkeeren, voldoende om hem schadeloos te stellen: anders ware het opleggen der verplichting om zich bij de Bank te verzekeren niet gerechtvaardigd.

Tegen een regeling in dien geest bestaan echter verschillende overwegende bezwaren.

In de eerste plaats zou de vaststelling van het uit te keeren bedrag moeilijkheden opleveren, omdat rekening gehouden zou behooren te worden met den toestand van dengene, wiens verzekering verbroken werd. Het hem uit te keeren bedrag zou verder zoo groot moeten zijn, dat hij door storting van dat bedrag bij een solide particuliere maatschappij het recht kocht om zich voor een premie, niet hooger dan de Bankpremie, te verzekeren voor een rente, niet lager dan de Bankrente. Vermits een particuliere

maatschappij winst moet behalen, zou het verbreken der verzekering van bedoelde personen, door elkaar genomen, met verlies voor de Bank gepaard gaan.

Wilde men zich de verzwaring van lasten getroosten, die voor de Bank het gevolg zou zijn van dergelijke regeling, dan bleef een ander, niet minder groot bezwaar bestaan: het doel der verplichte verzekering werd dan niet bereikt. De loongrens voor de verplichte verzekering is bepaald met het oog op het meest gewone geval, niet in den overgangs- maar in den blijvenden toestand, waarin de werkman, als hij in de verplichte verzekering opgenomen wordt, den leeftijd van 23 jaren niet bereikt heeft. Uit de omstandigheid, dat een persoon, die op den leeftijd van 20 jaren een zeker inkomen geniet, zelf voor zijn verzekering zorgt, volgt echter niet, dat personen, met gelijk inkomen, op den leeftijd van 40 jaren hetzelfde zouden doen. Wat den eerste gemakkelijk valt, zal in vele gevallen door de laatsten niet zonder opoffering kunnen geschieden. Bij verbreking der verzekering op gevorderden leeftijd met uitkeering van een bedrag door de Bank, zou dus het uitgekeerde bedrag in veel gevallen tot andere doeleinden worden aangewend, met het gevolg dat de werkman, door invaliditeit of ouderdom niet meer kunnende werken, ten laste van anderen zou komen.

Door de loongrens verschillend te stellen naar mate van den leeftijd van den betrokkene, zou aan het bezwaar althans voor een deel tegemoet gekomen kunnen worden, maar de regeling werd dan zeer ingewikkeld.

Het bezwaar zou, niet geheel maar gedeeltelijk, ondervangen kunnen worden door hem, wiens verzekering verbroken werd, niet de vrije beschikking te geven over het bedrag, dat hem werd uitgekeerd, maar dat bedrag aan te wenden om hem bij een particuliere maatschappij te verzekeren onder voorwaarden, gelijk aan die der Bankverzekering. Voor dergelijke regeling ontbreekt echter een rechtsgrond. Wordt de verplichte verzekering verbroken, omdat de verzekerde geacht wordt zelf voor zijn verzekering te zullen zorgen, dan ware het niet gerechtvaardigd hem de beschikking te ontnemen over het bedrag, hetwelk hem moet worden uitgekeerd en dat bedrag, in strijd met zijn wil, te bezigen om hem, zoogenaamd vrijwillig, te verzekeren. Het zou overigens een halve maatregel zijn, zoowel omdat geen toezicht zou kunnen worden uitgeoefend op de voortzetting der premiebetaling als omdat, bij invaliditeit of ouderdom, de verzekerde in geval van verschil een, wellicht kostbaar en langdurig, burgerlijk rechtsgeding zou moeten voeren over zijn aanspraak op rente.

Een ander bezwaar bestaat hierin dat hij, die ophoudt verzekeringsplichtig te zijn, in veel gevallen later wederom verzekeringsplichtig wordt. De arbeider, die gedurende een tijd werkeloos is, valt niet onder het eerste lid van art. 1 van het ontwerp; wordt nu de band tusschen den verzekerde en de Bank verbroken en

den verzekerde het hiervoren bedoelde bedrag uitgekeerd, dan zal het weder aanknoopen van dien band, als de arbeider weder aan het werk gaat en dus opnieuw verzekeringsplichtig wordt, groote moeilijkheden opleveren. Een nieuwe verzekering tegen de vroegere voorwaarden zou de bezwaren van den overgangstoestand voor een deel overbrengen in den blijvenden toestand: toetreding van een groot aantal verzekerden op niet jeugdigen leeftijd zonder verhooging van premie. Verhooging der premie voor den verzekerde zou, daargelaten dat de regeling practisch onuitvoerbaar zou worden bij zoo groote verscheidenheid van premiën, voor den werkman te drukkend wezen; werden de renten verlaagd, het eventueel uit te keeren bedrag zou in den regel zoo gering zijn, dat het den verzekerde niet tegen gebrek zou vrijwaren.

De moeilijkheden gepaard aan dergelijke regeling zouden voor een deel overwonnen kunnen worden door te bepalen, dat de verzekeringsplicht niet ophield, tenzij de in het eerste lid van art. 1 gestelde voorwaarden gedurende een bij de wet bepaalden termijn ontbroken hadden; er zouden echter, hoe ruim men dien termijn ook stelde, een groot aantal gevallen overblijven, waarin de termijn overschreden werd en het bezwaar dus bleef bestaan.

Zal de regeling in de practijk voldoen, dan behoort één stap verder gegaan en bepaald te worden, zooals het tweede lid van art. 1 van het ontwerp doet, dat de verzekeringsplicht — en dus ook de verzekering — *voortduurt*, onafhankelijk van het voortbestaan der voorwaarden, waaraan voldaan moet worden om in de verplichte verzekering te worden opgenomen. Practisch is dit de beste oplossing en in beginsel bestaat er geen bezwaar tegen. Welk stelsel men ook kieze altijd zal onmisbaar zijn een bepaling, krachtens welke de verzekering een zekeren tijd voorduurt, nadat de verzekerde opgehouden heeft onder het eerste lid van art. 1 te vallen; anders zou de arbeider, die na een aantal jaren geregeld de premie te hebben betaald, gedurende een tijd van werkeloosheid plotseling blijvend invalide werd ten gevolge van een ongeval, geen aanspraak op rente hebben. Bestaat er echter principieel geen bezwaar dat de verplichte verzekering in dat geval een bepaalden tijd voortduurt, dan is er niets dat belet haar onbepaald te doen voortduren.

In het gekozen stelsel blijft hij, die ingevolge het eerste lid van art. 1 verzekerd is, indien hij ophoudt werkzaam te zijn of indien hij om een andere reden niet langer voldoet aan de voorwaarden in dat lid gesteld, verzekeringsplichtig, totdat hij verklaart de verzekering als vervallen te beschouwen. De verzekeringsplicht van hem, wiens loon van 1000 tot 1100 gulden verhoogd wordt of die om een andere reden ophoudt onder het eerste lid van art. 1 te vallen, duurt echter alleen dan voort, indien hij ingevolge dat lid *uit eigen hoofde verzekerd* was; het is niet voldoende dat de betrokkene *verzekeringsplichtig* is geweest,

ook niet indien een verzekeringsplichtige vrouw door haar man verzekerd was. Hij die zich tot aan den leeftijd van 20 jaren aan de verplichting om zich te verzekeren heeft weten te onttrekken, kan niet als hij 30 jaren oud is, na 10 jaren lang een loon van 1200 gulden of hooger genoten te hebben, in de verzekering opgenomen worden, op grond dat hij op den leeftijd van 19 jaren tegen loon van niet meer dan 1000 gulden werkzaam en dus verzekeringsplichtig was.

Het ontwerp kent geen andere oorzaak van het vervallen van de verzekering van den werkman dan den wil van den verzekerde. In het tweede lid van art. 6 wordt evenals in het tweede lid van art. 1 gevorderd een verklaring van den verzekerde, dat hij de verzekering als vervallen beschouwt; de verzekering kan dus niet vervallen, indien de verzekerde dit niet verlangt. Vervalt de verzekering door de verklaring van den verzekerde, dan heeft deze geen vordering hoegenaamd tegen de Bank. Het verbreken van de verzekering is een vrijwillige handeling van den verzekerde en hij kan daaraan dus geen aanspraak op vergoeding wegens de betaalde premiën ontleenen. Daardoor wordt het mogelijk, indien de vroeger verzekerde wederom verzekeringsplichtig wordt, de vervallen verzekering te doen herleven en haar voort te zetten op de oude voorwaarden (laatste lid van art. 1).

De verklaring zal worden afgelegd door den verzekerden werkman; met het vervallen zijner verzekering vervallen ook de daaruit voortvloeiende aanspraken zijner vrouw.

§ 7. Aan de verplichte verzekering zijn onderworpen de werklieden, die na de invoering den ouderdomsleeftijd bereiken, maar door de verzekering worden niet gebaat zij, die op het tijdstip der invoering reeds den leeftijd van 70 jaren bereikt hebben. Had de Staat eerder de verplichte verzekering ingevoerd, dan zouden bedoelde personen in het genot eener rente zijn; wordt eenmaal die verzekering ingevoerd, dan ware het een hardheid hen, die daaraan niet konden deelnemen aan hun lot over te laten. Een wettelijke regeling in dien zin zou vermoedelijk nimmer tot stand kunnen komen, door het ontbreken van alle sympathie. Het ontwerp kent hun daarom een rente toe (art. 110). Ondergeteekenden zouden gaarne hebben voorgesteld ook aan hen, die bij de invoering der verzekering blijvend invalide zijn, een rente toe te kennen, maar de middelen daarvoor zijn niet beschikbaar.

§ 8. Ten laste van wie behooren de kosten der verzekering te worden gebracht?

In beginsel ongetwijfeld ten laste van hen, die worden verzekerd. De geheele betaling der premie, noodig om aan de werklieden en hunne weduwen een rente te verzekeren, voldoende om in hunne noodzakelijke behoeften te voorzien, gaat echter de krachten der meeste werklieden te boven. Als belanghebbende

bij de verzekering volgt op den werkman, zooals in de Staatscommissie met juistheid werd opgemerkt, de werkgever. „Hij dient een deel der premie voor den arbeider te voldoen, indien deze niet in staat is die alleen te betalen, en de werkgever dit doende, handelt ook in zijn eigen belang". (1) Om twee redenen. Ten eerste, omdat de arbeider, die weet dat bij invaliditeit of ouderdom hij en zijn weduwe gewaarborgd zijn tegen gebrek, beter zal werken dan hij, die steeds door de zorg over zijn eigen toekomst en die zijner weduwe gekweld wordt. En in de tweede plaats, omdat de werkgever door de verzekering ontlast zal worden van de moreele verplichting om, voor zoover hij daartoe in staat is, te zorgen voor den arbeider, die in zijn dienst invalide of oud is geworden.

In overeenstemming met het gevoelen der Staatscommissie en met de Duitsche regeling (2) brengt het ontwerp de premie ten laste van werkgever en werkman, ieder voor de helft.

De werkgever betaalt de helft in de premie echter alleen voor zoover de werkman niet bevoegd is de verzekering als vervallen te beschouwen (art. 1, tweede lid en art. 6, tweede lid). Klimt bijv. het loon van den werkman tot f 1100, dan duurt, om de redenen in § 6 medegedeeld, de verzekeringsplicht voort, indien de werkman dit wenscht, maar er bestaat geen reden om in dat geval de premie voor de helft ten laste van den werkgever te brengen. Voor verdere afwijkingen van den regel zij het vergund te verwijzen naar de toelichting van art. 74.

Onder de kosten der verzekering, welke ten laste van werkgevers en werklieden komen, mogen niet worden gebracht alle kosten van den overgangstoestand. Daartoe behooren de kosten der renten van de in § 7 bedoelde personen. Verder is de bepaling van art. 111, een uitvloeisel van de bepaling van art. 110, voor het fonds bezwarend, terwijl het fonds ook gedrukt zal worden, doordien bij de invoering der verzekering alle dan aanwezige verzekeringsplichtige personen, ouden en jongen, daarin zullen worden opgenomen tegen betaling der premie, die berekend is naar toetreding op jeugdigen leeftijd. Hetgeen het fonds, ten gevolge van bedoelde regelingen, minder ontvangt dan het zou moeten ontvangen met het oog op den leeftijd van de betrokken personen, behoort ook tot de kosten van den overgangstoestand. Deze kosten behooren zooveel eenigszins mogelijk door het Rijk te worden gedragen. (3)

In art. 24 van het ontwerp wordt daarom bepaald, dat jaarlijks 6 millioen gulden door het Rijk in het fonds zal worden gestort. In de 6 millioen gulden zijn niet begrepen de premiën voor militairen en de helft der premiën voor gevangenen (artt.

---

(1) Verslag Staatsc., bladz. 37.
(2) Ibid., bladz. 40; § 19 der wet van 1889 en § 27 der wet van 1899.
(3) Ibid., bladz. 38/39, 84, 117/118.

80, laatste lid, 82, 83 en 138 litt. *a*). De administratiekosten blijven voor het geheel ten laste van het fonds.

De redenen, die er toe geleid hebben de kleine ondernemers niet aan de verplichte verzekering te onderwerpen, doch hun de bevoegdheid te geven tot de verzekering toe te treden, zijn in § 5 medegedeeld. De kosten hunner verzekering zullen allicht geheel niet door hunne premiën worden gedekt, doch het tekort zal in geen geval aanzienlijk zijn, vermits hun aantal betrekkelijk gering is en zij niet mogen toetreden, indien zij den leeftijd van 30 jaren bereikt hebben of geen normale gezondheid genieten.

Zooals uit het overgelegde verslag van den deskundige, den hoogleeraar dr. J. C. KLUYVER, blijkt, wordt de Rijksbijdrage slechts over de eerste 75 jaren ten behoeve van het overgangstijdperk aangewend. Na die 75 jaren is de Rijksbijdrage dus beschikbaar ten behoeve der verzekerden; zij zal kunnen worden aangewend bijv. tot verhooging der renten of verlaging der premiën.

Uit bedoeld verslag blijkt mede, dat de premiën van het toekomstig geslacht meer dan voldoende zijn om de kosten der verzekering van dat geslacht te dekken. De contante waarde van het voordeelig saldo der verzekering van dat geslacht bedraagt, als de rentevoet wordt aangenomen drie ten honderd te zijn, bijna 25 millioen gulden. Daar staat echter tegenover, dat na 75 jaren ten behoeve der verzekerden beschikbaar is de Rijksbijdrage van 6 millioen gulden per jaar, waarvan de contante waarde tegen denzelfden rentevoet, bijna 22.5 millioen gulden bedraagt.

De ondergeteekenden ontveinzen zich niet, dat de voorgestelde regeling een aanzienlijk offer van de schatkist vergt, maar zij achten de invaliditeits- en ouderdomsverzekering, ook met het oog op de verbetering van onze oeconomische verhoudingen, van zoo groot belang, dat het tot stand komen daarvan ten volle rechtvaardigt den last die moet worden opgelegd aan de belastingplichtigen, waartoe overigens niet weinigen der verzekerden zelven zullen behooren. Ook mag niet vergeten worden, dat de uitgave uit de publieke kas voor armlastigen, door de in te voeren verzekering minderen zullen.

§ 9. Dat de premie, hoewel ten laste van werkgever en werkman komende, ter vermijding van omslag en in het belang der contrôle door werkgever of werkman voor het geheel aan de Bank moet worden voldaan, behoeft geen betoog. Wordt verder in het oog gehouden dat hij, die de premie aan de Bank voldoet, de helft der door hem betaalde premie van den ander zal moeten vorderen, dan ligt het voor de hand, dat met de betaling aan de Bank moet worden belast de werkgever. De werkgever betaalt immers den werkman diens loon en kan daarop zonder moeite het werkmansaandeel in de premie korten, terwijl het voor den werkman niet altijd gemakkelijk zoude zijn de helft der

door hem betaalde premie op den werkgever te verhalen. Bovendien, waar één van beiden de helft, die ten laste van den ander komt, moet voorschieten, behoort de werkgever, die bijna altijd de financieel sterkere zal zijn, daarmede te worden belast. Verder zal het, indien de premie niet voldaan wordt, voor de Bank gemakkelijker zijn haar van den werkgever te innen dan van den werkman. Eindelijk verdient voldoening aan de Bank door den werkgever de voorkeur, omdat dan de werkman, al valt de betaling hem moeilijk, niet in de verzoeking komt zijn aandeel niet te betalen. Het wordt hem onmogelijk gemaakt zich aan de betaling te onttrekken, hetgeen in zijn belang is, zoowel met het oog op zijn eventueele aanspraak op rente, als omdat hij op deze wijze niet bloot staat aan een strafvervolging wegens het niet betalen der premie. In Duitschland wordt de premie door den werkgever betaald en ook de Staatscommissie was van oordeel, dat dit de voorkeur verdient. (1)

Het voorgaande geldt alleen het meest gewone geval, dat nl. de premie ten laste van werkgever en werkman komt en het geval, dat de premie voor het geheel door den werkgever wordt gedragen (art. 80, laatste lid). In de gevallen, waarin de premie voor het geheel ten laste van een werkman komt zal deze zelf de premie moeten betalen. Ondergeteekenden veroorloven zich dienaangaande te verwijzen naar § 8 en naar de toelichting van art. 74.

§ 10. Ingevolge art. 1 van het ontwerp zullen de werklieden niet alleen verplicht zijn zich te verzekeren, maar zullen zij zich moeten verzekeren bij de Bank, d. i. de bank welke bij de in art. 5 bedoelde wet zal worden aangewezen.

Het denkbeeld om den verzekeringsplichtige vrijheid te laten zich en zijn weduwe bij een particuliere maatschappij of vereeniging te verzekeren, met dien verstande, dat hij daardoor ontheven zoude worden van de verplichting om zich en zijn weduwe bij de Bank te verzekeren, is ernstig overwogen, maar is gebleken practisch niet uitvoerbaar te wezen.

Onder de werklieden is er een betrekkelijk groot aantal zwakke of ziekelijke personen; het aantal werklieden bijv., die tuberculeus zijn, is zeker niet gering. De groote massa dier personen wordt pas na een zeker aantal jaren in den zin van het ontwerp invalide; de Bank zal hen niet mogen afwijzen, indien zij niet reeds invalide zijn. Dergelijke personen zijn natuurlijk bijna altijd schadeposten voor de Bank. De premie is voor alle werklieden in dezelfde loonklasse even hoog. Het bedrag der premie kan niet afhankelijk gemaakt worden van den toestand, waarin de werkman verkeert, omdat de verzekering dan onuitvoerbaar zou zijn. Een

---

(1) § 140 wet 1889 en § 100 wet 1899 en Verslag Staatsc., bladz. 63.

particuliere maatschappij of vereeniging zou echter dergelijke personen niet verzekeren.

Evenzoo zou een particuliere maatschappij kunnen weigeren werklieden, ouder dan bijv. 20 jaren, te verzekeren.

Verder zijn er een aantal ongezonde bedrijven waarin de werklieden veel meer gevaar loopen spoedig invalide te worden. Men denke slechts aan fabrieken waarin met loodwit gewerkt wordt. De Bank kan van de daarin werkzame werklieden geen hoogere premie heffen; de regeling zou zoo ingewikkeld worden, dat de verzekering niet uitvoerbaar zou zijn. De Duitsche wet van 1889 (§ 24) gaf de bevoegdheid in dezelfde loonklasse verschillende premiën te heffen, naarmate van het gevaar voor invaliditeit dat het bedrijf oplevert, maar van die bevoegdheid is geen gebruik gemaakt; de bepaling is bij de herziening uit de wet gelicht. Een particuliere maatschappij zou de werklieden in die bedrijven werkzaam niet behoeven te verzekeren.

Percentsgewijze zou dus het aantal slechte risicos der Bank veel grooter worden dan het geval zal wezen, indien alle werklieden bij de Bank verzekerd worden en het gevolg zou wezen, hetzij dat de Bankpremiën verhoogd of de Bankrenten verlaagd zouden moeten worden, hetzij dat het Rijk, behalve de vaste bijdrage, aanzienlijke sommen zou moeten storten in het fonds.

Het bezwaar kan schijnbaar ondervangen worden door te bepalen, dat de particuliere maatschappij, toegelaten om werklieden te verzekeren, geen risico zou mogen weigeren. *Schijnbaar* want in werkelijkheid zou dergelijke bepaling niet baten.

Wat toch zou het geval zijn?

De particuliere maatschappij zou tegen gelijke premie als de Bank een gelijke rente als de Bank verzekeren. Geen werkman zou er belang bij hebben zich bij een particuliere maatschappij in plaats van bij de Bank te verzekeren. De maatschappij zou dus door hare agenten werklieden laten werven en de slechte risicos zouden niet aangezocht worden zich bij de maatschappij te verzekeren. De maatschappij zou dus geen werkman, die zich aanmeldde, afwijzen, maar de slechte risicos zouden zich niet aanmelden.

Het vorenstaande daargelaten, zouden half-invalide werklieden, die in den gewonen loop van zaken na weinig jaren blijvend invalide worden — bij uitstek slechte risicos — zich in geen geval bij een particuliere maatschappij aanmelden. De Bank is geen instelling, welke winst moet behalen en zij zal geen bezwaar maken een werkman, die niet invalide is in den zin der wet, te verzekeren, al is het op het tijdstip van de toetreding van den werkman tot de verzekering waarschijnlijk dat deze een schadepost zal blijken. De particuliere maatschappij daarentegen zal het mogelijke doen om van dergelijke risicos bevrijd te blijven. Zij zal dergelijke werklieden niet verzekeren, dan nadat door den rechter zal zijn uitgemaakt, dat zij niet invalide zijn in den zin der wet.

De half-invalide werkman zal dus, de keus hebbende zich tot een particuliere maatschappij of tot de Bank te wenden, aan de laatste de voorkeur geven, omdat hij anders een voor hem lastig geding zal moeten voeren en, bij den altijd onzekeren uitslag van elk geding, ten slotte nog gevaar loopt afgewezen te worden op grond van invaliditeit.

Er zijn andere redenen om particuliere maatschappijen niet toe te laten, redenen welke niet bestaan, waar het de ongevallen- en de ziekteverzekering geldt.

Bij de laatstbedoelde verzekeringen is het voor de maatschappij, welke het risico draagt, van overwegend belang, dat de premiën aan haar geregeld betaald worden. De schadeloosstelling, waarop de werkman, die door een ongeval getroffen wordt of die ziek wordt, aanspraak heeft en welke ten laste der maatschappij komt, is niet afhankelijk van de geregelde premiebetaling, zoodat de maatschappij groote schade lijdt, indien de premie niet trouw betaald wordt. Bij de invaliditeits- en ouderdomsverzekering is dit niet het geval. Op geneeskundige behandeling heeft de verzekerde geen aanspraak en de rente is evenredig aan het aantal en de grootte der gestorte premiën in verband met den duur der verzekering. De overeenkomst met de maatschappij is een privaatrechtelijke en de maatschappij zal dus, wil zij achterstallige premiën innen, de zaak voor den burgerlijken rechter moeten brengen. Daartoe zal zij echter bij de invaliditeits- en ouderdomsverzekering, niet overgaan, omdat haar belang bij een geregelde premiebetaling uiterst gering is: worden er minder premiën betaald, de eventueele rente is lager. Wordt de wachttijd niet vervuld — om aanspraak op ouderdomsrente te kunnen maken moeten er over 1248 weken premiën betaald zijn — dan kan dit zelfs zeer voordeelig voor de maatschappij zijn. In een groot aantal gevallen zal het dus in het belang der maatschappij zijn, dat de premiebetaling *niet* wordt voortgezet.

Men zou kunnen bepalen, dat de Bank moest nagaan of de particuliere maatschappij zorgde, dat de premiën geregeld betaald werden en dat aan de maatschappij, die dit niet deed, het recht om werklieden te verzekeren ontnomen zou worden. Maar ook dit zou geen doel treffen. Het zal in vele gevallen om geringe bedragen gaan. De maatschappij zal zeggen: ik zie geen kans om het verschuldigde te verhalen en ik zou, wendde ik rechtsmiddelen aan, de premiën niet innen en bovendien een groot bedrag aan kosten uitgeven. Dit bezwaar klemt te meer, waar in een aantal gevallen de invaliditeits- en ouderdomspremie — in tegenstelling met de ongevallen- en de ziektepremie, welke uitsluitend door den werkgever betaald wordt — van den werkman zou moeten worden geïnd en de kans, dat er niets te verhalen is, dus grooter wordt. Nu zou men toch niet tot de maatschappij kunnen zeggen: één van beide, òf gij wendt rechtsmiddelen aan en draagt zelf de kosten, die gij beweert dat niet te verhalen zijn, indien

deze werkelijk niet verhaald kunnen worden, òf het recht om werklieden te verzekeren wordt u ontnomen.

Het ware ook niet raadzaam het niet betalen van de premiën aan de maatschappij — het niet voldoen aan een privaatrechtelijke overeenkomst — strafbaar te stellen. Het principieel bezwaar daargelaten, zou dat geen aanbeveling verdienen, omdat de maatschappij niet, zooals de Bank, geld zal uitgeven voor een strenge contrôle en dusdoende de betaling der premiën zal bevorderen, zoodat strafvervolgingen in plaats van uitzondering te blijven zooals bij de Bankverzekering, veelvuldig zouden moeten worden ingesteld.

Toelating van particuliere maatschappijen zou dus dezen toestand scheppen: een strafactie tegen werkgever en werkman, wegens niet-betaling der premie, zou er niet zijn; civiele acties tot betaling der premie zouden uiterst zelden door de maatschappij worden ingesteld; feitelijk zou bijna niemand, die de premie niet betaalde, daartoe gedwongen worden door de particuliere maatschappij en de verzekering bij die maatschappijen zou in *naam* een *verplichte*, in *werkelijkheid* een *vrijwillige* wezen; een groot aantal werklieden zou dus in geval van blijvende invaliditeit of ouderdom òf geen òf een geheel onvoldoende rente krijgen. Het resultaat ware een verzekering, die de voordeelen noch van de verplichte, noch van de vrijwillige verzekering heeft, maar waaraan de nadeelen kleven aan ieder der twee stelsels verbonden.

Zie voor het overgangstijdperk de artt. 108 en 109.

Art. 6 van het ontwerp verklaart den werkman, wien door het Rijk pensioen is verzekerd, niet verzekeringsplichtig; art 7 verklaart, onder de in het eerste lid van dat artikel gestelde voorwaarde, de werklieden, die door een publiekrechtelijk lichaam (daaronder niet begrepen het Rijk) verzekerd zijn, niet verzekeringsplichtig. De bepalingen zijn opgenomen in het belang, niet van een groep werklieden maar van de publiekrechtelijke lichamen. Er bestaat geen reden om ten behoeve van particuliere werkgevers soortgelijke regeling te maken, daargelaten dat daaraan bezwaren verbonden zijn die ten aanzien van publiekrechtelijke lichamen niet bestaan. Zie voor het overgangstijdperk art. 106.

§ 11. In hetgeen voorafgaat werd herhaaldelijk verwezen naar de Duitsche regeling, niet naar die van andere landen. Uit het ontwerp blijkt dan ook genoegzaam, dat niet alleen voordeel is gedaan met de in Duitschland verkregen ervaring, maar dat de hoofdgedachte, die het Duitsche stelsel beheerscht, ook in dit ontwerp gevolgd is. Dit worde niet verstaan alsof de ondergeteekenden de bedenkingen zouden onderschatten die niet alleen buitenaf, maar ook in Duitschland zelf tegen het daar gevolgde stelsel gerezen zijn. Zelfs is ernstig gepoogd een geheel afwijkend stelsel te volgen, maar hierbij stuitte men ten slotte op bezwaren, die niet voor oplossing vatbaar bleken. Het in België ingevoerde

stelsel geeft geen verplichte verzekering, maar biedt slechts aanmoediging tot zelfverzekering en het Deensche stelsel is niet anders dan armenzorg van Overheidswege. Ook deze beide stelsels konden uit dien hoofde voor de Regeering in een verplichte verzekering geen dienst doen. In Zweden werd door de Regeering aan den Rijksdag een ontwerp ingediend, waarvan de hoofdtrekken aan de Duitsche wetgeving ontleend zijn. In Noorwegen hebben eenige leden van de Storthing een ontwerp ingediend, dat gebaseerd was op de regeling in Denemarken. De Storthing heeft ook aan een commissie opgedragen de invaliditeits- en ouderdomsverzekering te onderzoeken en bij haar verslag een ontwerp van wet te voegen. De commissie kon het niet eens worden over den weg, die ingeslagen moest worden, zoodat de meerderheid en de minderheid ieder een ontwerp indienden. Het ontwerp der meerderheid regelde in naam de invaliditeits- en ouderdomsverzekering, doch kende uitsluitend in geval van invaliditeit een rente toe; het voorloopig ontwerp der minderheid regelde ziekte- en ouderdoms- tegelijk met invaliditeits- en ongevallenverzekering, met dien verstande, dat het geen verschil maakte of de invaliditeit al dan niet het gevolg was van een bedrijfsongeval en dat personen, wier loon minder dan 300 kronen (ongeveer 200 gulden) per jaar bedraagt, niet verzekeringsplichtig waren. Voor nadere bijzonderheden moge worden verwezen naar de bijlage der Memorie van Toelichting betreffende de buitenlandsche regelingen.

De Staatscommissie in Nederland bood in haar rapport evenmin de gegevens voor een zelfstandige regeling. Er bleef alzoo niet anders over, dan òf de indiening van het ontwerp uit te stellen tot misschien later een andere uitweg zich opende, òf, gelijk thans geschiedt, een ontwerp-regeling in te dienen, die wel een zelfstandig karakter draagt, maar toch in haar grondslagen het Duitsche stelsel volgt. Bij den sterken aandrang om de invoering eener invaliditeits- en ouderdomsverzekering niet langer te vertragen, moet wel het laatste gekozen worden.

De vertraging in de indiening van dit ontwerp, dat reeds een jaar geleden gereed was, werd mede veroorzaakt door de bekendwording van nieuwere gegevens omtrent de invaliditeit die tot eene geheele herziening der berekening, en hierdoor tot aanmerkelijke wijziging in het ontwerp zelf noodzaakte.

Tot toelichting der artikelen zij het volgende opgemerkt:

Art. 1. Onder art. 1 valt ieder, die *werkzaam* is in Nederland; waar hij zijn woonplaats heeft, is onverschillig. Ook werkelijke woning is geen vereischte; hij, die over onze grenzen woont, den nacht niet in Nederland doorbrengt, maar hier werkzaam is, valt onder het artikel, al werkt hij uitsluitend voor buitenlanders. De persoon daarentegen, die zijn werkplaats over de grens heeft, valt niet onder art. 1, al heeft hij in Nederland zijn woonplaats

en al werkt hij uitsluitend voor personen in Nederland. Voor zoover niet anders bepaald is — zie art. 11 — vallen onder het eerste lid van art. 1 *allen*, maar ook *uitsluitend* zij, die *in Nederland* werkzaam zijn. De verzekerde, die ophoudt in Nederland werkzaam te zijn, hetzij omdat hij niet meer werkzaam is, hetzij omdat hij niet meer in Nederland werkzaam is, blijft echter krachtens het tweede lid van art. 1 verzekerd, totdat hij verklaart de verzekering als vervallen te beschouwen.

Ieder, die tegen loon werkzaam is, is verplicht zich bij de Bank te verzekeren, indien zijn loon beneden de gestelde grens blijft, mits hij werkzaam is in een onderneming, in een inrichting of in een dienstbetrekking. Hij die *aan een inrichting* bijv. van onderwijs werkzaam is, is in die inrichting werkzaam; het woord *in* wordt hier, evenmin als ten aanzien van het woord onderneming, in letterlijken zin gebruikt.

Onder het artikel valt niet de dochter, die in het gezin werkzaam is: zij is niet werkzaam in een onderneming of in een inrichting noch in een dienstbetrekking. Is zij echter werkzaam in de onderneming van een der ouders, bijv. een winkel of een boerderij, dan gelden de gewone regelen en is zij verzekeringsplichtig, tenzij haar loon meer dan 1000 gulden bedraagt.

De leeftijd, waarop de verplichting om zich te verzekeren aanvangt, is in navolging van de Duitsche wet (1) en in overeenstemming met het gevoelen der Staatscommissie (2) bepaald op 16 jaren.

Een *onderneming* verschilt hierin van een *inrichting*, dat zij althans gedeeltelijk ten behoeve van anderen werkt en dat zij tevens geldelijk voordeel beoogt; beide voorwaarden moeten aanwezig zijn voor het bestaan van een onderneming. Een weeshuis, een inrichting van onderwijs is geen onderneming, ook niet indien de verpleging of het onderwijs niet kosteloos is, mits geen geldelijk voordeel beoogd wordt. Evenmin is een onderlinge winkelvereeniging een onderneming, indien uitsluitend aan de deelhebbers in de vereeniging waren worden geleverd. Met een Rijks- of gemeentelijke werkplaats of fabriek wordt in den regel geldelijk voordeel beoogd; niettemin zal zij niet kunnen worden aangemerkt als een onderneming, indien daarin geen werk verricht wordt ten behoeve van anderen dan het Rijk of de betrokken gemeente. Betreft het personen, die in dienstbetrekking zijn, dan is het onverschillig of zij in een onderneming, in een inrichting of in geen van beiden werkzaam zijn, omdat ieder, die in een dienstbetrekking tegen loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar werkzaam is, onder het artikel valt. Er kunnen zich echter gevallen voordoen, dat personen tegen loon werkzaam zijn, niet in een onderneming maar in een inrichting, zonder in een dienst-

---

(1) § 1 wet 1889 en § 1 wet 1899.

(2) Verslag Staatsc., bladz. 55. Zie ook art. 1 van de schets van den hoogleeraar GREVEN, opgenomen onder de bijlagen van het verslag, bladz. 315.

betrekking te zijn, bijv. als onderwijzer aan een inrichting. Ook dezen behooren verzekeringsplichtig te wezen, indien hun loon beneden de gestelde grens blijft: met het oog daarop moet in het eerste lid naast een „onderneming" genoemd worden een „inrichting".

In een dienstbetrekking werkzaam zijn in de eerste plaats, niet uitsluitend, de dienstboden.

Voor de toepassing van het eerste lid is de vraag of een persoon in dienstbetrekking is alleen dan van belang, indien hij *niet* in een onderneming of in een inrichting werkzaam is: is dit toch het geval, dan is het voor de vraag of er verzekeringsplicht bestaat onverschillig of de betrokkene in een dienstbetrekking werkzaam is.

Een definitie van hetgeen onder dienstbetrekking moet worden verstaan kunnen ondergeteekenden niet geven. Dat een persoon zijn diensten verhuurt is vereischte voor — niet het kenmerk van het bestaan eener dienstbetrekking. Waar betaald wordt uitsluitend naar de hoeveelheid werk, die verricht wordt, zal er in den regel geen dienstbetrekking aanwezig zijn; waar gewerkt wordt voor een vast loon, onafhankelijk van de hoeveelheid werk, die verricht wordt, in den regel wel. Niet zoozeer omdat daarin het kenmerk gelegen zou zijn of er al dan niet dienstbetrekking bestaat, maar omdat, omgekeerd, waar geen dienstbetrekking bestaat, in den regel het loon evenredig zal zijn aan de verrichte hoeveelheid werk, waar zoodanige betrekking wèl bestaat, in den regel het loon niet afhankelijk zal zijn van de hoeveelheid werk. Bij verschil over het al of niet bestaan van een dienstbetrekking, in twijfelachtige gevallen dus, zal echter het voorgaande van niet veel nut zijn. De geneesheer, die de leden van een fonds behandelt tegen een vaste jaarlijksche belooning, verhuurt zijn diensten voor een bepaald loon, dat niet afhankelijk is van de hoeveelheid werk, die door hem verricht wordt, terwijl toch niemand aan een dienstbetrekking zal denken. Daarentegen zal niet betwist worden, dat in een dienstbetrekking werkzaam is de arbeider in een fabriek, die betaald wordt naar de hoeveelheid werk, die hij verricht.

De burgemeester, de ontvanger, de ambtenaar op de secretarie eener gemeente zijn niet werkzaam in een onderneming of in een inrichting en zijn ook niet in een dienstbetrekking werkzaam, zoodat zij, ook indien hun bezoldiging beneden de in art. 1 gestelde grens blijft, niet onder het eerste lid van art. 1 vallen.

Voor de vraag of er een dienstbetrekking bestaat, is beslissend de persoonlijke verhouding, niet de aard van het werk.

Er zullen zich bij de toepassing van art. 1 ongetwijfeld wel eens moeilijk te beslissen gevallen voordoen, maar dit zou niet minder het geval wezen indien in de wet een, uit den aard der zaak gebrekkige, definitie werd gegeven. Alleen de toepassing der wet zal langzamerhand zekerheid kunnen geven. In geval

van verschil kan de betrokkene, indien hij van oordeel is dat het bestuur der Bank ten onrechte meent, dat hij wèl of dat hij *niet* in een dienstbetrekking werkzaam is, de zaak voor den administratieven rechter brengen. Wordt een strafvervolging ingesteld wegens overtreding van art. 116 of van art. 120, dan is de strafrechter niet gebonden door de beslissing van den administratieven rechter, dat de beklaagde verzekeringsplichtig is; oordeelt de strafrechter, dat de administratieve rechter ten onrechte heeft beslist dat de beklaagde onder art. 1 valt, dan wordt deze niet veroordeeld.

Uit het voorgaande blijkt waarom het eerste lid niet volstaan kan met te zeggen „tegen loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar". De geneesheer, de advocaat en anderen, die niet aan de verplichte verzekering behoeven en dus niet behooren te worden onderworpen, zouden anders onder het artikel vallen.

Hij, die niet ingevolge art. 1 dezer wet verzekerd is, behoort niet verzekeringsplichtig te worden door verplicht of onverplicht in militairen dienst te treden; is hij reeds verzekerd, dan is het tweede lid van art. 1 van toepassing. De woorden „daaronder niet begrepen een militaire dienstbetrekking" zijn noodig met het oog op hen, die onverplicht dienen; de milicien zou ook zonder die woorden niet onder art. 1 vallen, omdat hij niet geacht kan worden tegen loon werkzaam te zijn. Zie verder de artt. 82 en 83.

Art. 1 bepaalt in overeenstemming met considerans en intitulé, dat de onder dat artikel vallende personen „verplicht zijn zich en hunne weduwen te verzekeren", *niet:* dat zij „verzekerd worden" (1) of dat zij „uit kracht van de wet zullen zijn verzekerd" (2). Ook de redactie van art. 1 der Ongevallenwet 1901 kon in casu niet gevolgd worden. De verzekering van een werkman in een der in laatstgenoemd artikel bedoelde bedrijven is niet afhankelijk van de naleving der voorschriften van die wet; overkomt den werkman een ongeval in verband met de uitoefening van het bedrijf, dan heeft hij aanspraak op schadeloosstelling, ook indien zijn werkgever in gebreke bleef de voorgeschreven opgaven te doen of de premie te betalen. Anders bij de invaliditeits- en ouderdomsverzekering. Het ontwerp legt de verplichting tot verzekering op; uit kracht der wet wordt de werkman niet verzekerd. Wel kan het bedrag der premiën, die de werkgever niet betaalde, door executie op hem worden verhaald (art. 85), maar de werkman, die niet verzekerd was, zou ook daardoor niet verzekerd worden.

Is verzekering uit kracht der wet uitgesloten, dan moet de vraag gesteld worden, wie verplicht is den werkman te verzeke-

---

(1) Art. 1 van de aangehaalde schets van den hoogleeraar GREVEN; zie ook § 1 van de Duitsche wetten van 1889 en 1899.

(2) Verslag Staatsc., bladz. 82.

ren: de werkgever of de werkman zelf. Het antwoord ligt opgesloten in het beginsel waarop het ontwerp gebaseerd is: de verplichting om te zorgen, dat men niet ten laste van anderen komt, als men niet meer in staat is te arbeiden. De werkman is dus zelf verplicht te zorgen, dat hij verzekerd wordt.

Dat den werkgever de verplichting wordt opgelegd de premie voor den werkman te betalen en de helft der premie voor zijn rekening te nemen, verandert aan de zaak niets. Het geldt daar de heffing der premie en de vraag te wiens laste de premie wordt gebracht — voor zoover de wetgever op het laatste invloed kan uitoefenen — niet het doen opnemen van den werkman in de verzekering. Bij de opneming van den werkman in de verzekering zal deze naam en voornamen, woonplaats, ouderdom enz. moeten opgeven; de werkgever zou niet altijd in staat zijn de vereischte inlichtingen te geven. Aan den werkgever wordt dus niet opgelegd de verplichting om den werkman in zijn dienst te verzekeren. Zie verder de toelichting van art. 84.

De personen bedoeld in litt. *a* van art. 138 zullen echter, indien zij niet verzekerd en naar het oordeel van den Minister van Justitie bij hunne opneming in het gesticht verzekeringsplichtig zijn, in de verzekering worden opgenomen. Als werkgever zal worden beschouwd de Minister van Justitie. Zie ook art. 103, tweede lid.

De verklaring van den verzekerde, dat hij ingevolge het tweede lid van art. 1 de verzekering als vervallen beschouwt, zal uit den aard der zaak alleen dan gevolg hebben, indien aan het bestuur der Bank of, ingeval van verschil, aan den administratieven rechter blijkt, dat de verzekerde inderdaad niet langer onder het eerste lid van art. 1 valt. Voor de toelichting van het tweede lid moge verder worden verwezen naar § 6 der Algemeene beschouwingen.

Zie voor zooveel betreft de personen die niet verzekeringsplichtig zijn, hoewel zij onder het eerste lid van art. 1 vallen, art. 6 en vlg. en litt. *b* van art. 138 en, voor ontheffing van den verzekeringsplicht, litt. *c* van dat artikel.

Hij die, nadat de verzekering vervallen is, wederom verzekeringsplichtig wordt, moet zich en zijne weduwe wederom bij de Bank verzekeren. De verzekering wordt dan geacht steeds te hebben voortgeduurd, zoodat de vroeger betaalde premiën niet verloren zijn. De rente is echter in het stelsel van de artt. 33 en 34 lager, omdat de verhouding tusschen den duur der verzekering en het aantal betaalde premiën ongunstiger wordt; over den tijd, gedurende welken de verzekering vervallen was, is niet gestort en zal ook niet nagestort mogen worden.

Art. 2. Bij de bepaling van hetgeen onder loon verstaan wordt, is grootendeels gevolgd art. 5 der Ongevallenwet 1901. Van *werkgever* in den zin van art. 5 van het ontwerp en van *verzekerde* kan hier niet gesproken worden, omdat eerst door de vaststelling van het bedrag van het loon blijkt of er verzekeringsplicht

is. Een persoon kan „werkzaam zijn *op de wijze* omschreven in het eerste lid van art. 1", zonder onder die bepaling te vallen: daarvoor is noodig dat zijn loon niet meer dan 1000 gulden per jaar bedraagt.

Ten aanzien van hetgeen een persoon, gedurende staking van den arbeid, van dengene in wiens dienst hij is ontvangt, onderscheidt het artikel. Geschiedt de uitkeering krachtens wet of overeenkomst, dan wordt aangenomen, dat de bij de wet voorgeschreven of de bedongen uitkeering van invloed is op het bedrag van het loon, dat betaald wordt over den tijd, waarin gewerkt wordt en maakt die uitkeering dus een deel van het loon uit. Is de uitkeering daarentegen onverplicht, geschiedt zij uit vrijgevigheid, dan kan zij niet beschouwd worden een deel van het loon uit te maken. In het stelsel van de ongevallenverzekering, waarin de werkman onafhankelijk van het bedrag van zijn loon verzekerd wordt, is de zaak van weinig belang; in het stelsel der invaliditeitsverzekering behoort onderscheiden te worden, omdat het bedrag van het jaarloon beslissend is voor de vraag of er verzekeringsplicht bestaat.

Een andere afwijking van art. 5 der Ongevallenwet, noodzakelijk met het oog op groepen van personen, die niet onder die wet maar wel onder de Invaliditeitswet vallen, bestaat hierin, dat onder loon ook verstaan wordt hetgeen van derden ontvangen wordt, indien die ontvangsten van invloed zijn op de voorwaarden der werkovereenkomst. Koffiehuisbedienden en dergelijke personen, in sommige gevallen ook dienstboden krijgen minder loon van dengene, in wiens dienst zij zijn, met het oog op de fooien en het zoogenaamde verval. Of die ontvangsten van invloed zijn op de voorwaarden der werkovereenkomst, zal in den regel niet twijfelachtig zijn. Bij verschil zal het in ieder bijzonder geval beslist moeten worden; regels daaromtrent kunnen in de wet niet gesteld worden. Vereischte om aan te nemen dat bijv. fooien op de voorwaarden der werkovereenkomst van invloed zijn geweest, zal zijn dat op een in verhouding tot het geheele inkomen niet onbeduidend bedrag aan fooien kan gerekend worden. Maar het aanwezig zijn van dat vereischte zal niet voldoende wezen. Het meisje dat zonder betaling bij een naaister werkt om te leeren naaien, zal niet geacht kunnen worden loon te genieten, omdat zij een paar keeren in de week bij het bezorgen van een kleedingstuk bij een klant, een dubbeltje krijgt, hoewel dat geringe bedrag haar geheele inkomen zal uitmaken. Er bestaat echter geen reden om aan te nemen, dat zij, zonder die fooien, wèl betaald zou zijn door de persoon, in wier dienst zij werkzaam is en de bedoeling van het artikel is niet om dergelijke kleinigheden in aanmerking te nemen. In het bedoelde geval zou anders het geheele inkomen noodig kunnen zijn voor de betaling der premie, die geheel nog gedeeltelijk ten laste van den werkgever zou komen (art. 74).

Vrees voor practische moeilijkheden, die het gevolg zouden

zijn van een regeling waarin een groot aantal verschillen zouden moeten worden beslist, behoeft niet te bestaan, omdat verschillen zelden zullen voorkomen: alleen dan, indien het onzeker is of het loon al dan niet meer dan 1000 gulden bedraagt. In detoelichting van art. 17 is medegedeeld, dat een berekening van het juiste loon van alle werklieden niet geschieden kan om te bepalen, tot welke loonklasse een werkman behoort. Bij de toepassing der wet zal dus het werkelijke bedrag van het loon, behoudens enkele gevallen (1), onverschillig zijn, zoodra vaststaat of de betrokkene al dan niet meer dan 1000 gulden per jaar verdient. Een beslissing of de ontvangsten van derden van invloed zijn op de voorwaarden der werkovereenkomst zal, evenals een schatting van de waarde van huisvesting of van verstrekkingen in natura (tweede lid van art. 2), noodig zijn uitsluitend in de gevallen, waarin verschil bestaat over de vraag of het loon al dan niet meer dan 1000 gulden per jaar bedraagt, d. i. hetzij over de vraag of er verzekeringsplicht bestaat, hetzij over de vraag of de verzekerde bevoegd is de in het tweede lid van art. 1 bedoelde verklaring af te leggen.

Uit het voorgaande volgt echter niet, dat de voorschriften van het eerste lid van art. 2 niet van invloed zijn, waar het geldt personen, van wie vaststaat dat hun loon niet meer dan 1000 gulden per jaar bedraagt. Het tegendeel is waar. De algemeene maatregel van bestuur, bedoeld in art. 19, zal de werklieden rangschikken naar het loon, dat de werklieden in een categorie gemiddeld verdienen en bij die rangschikking zal het antwoord op de vraag, wat onder loon verstaan wordt, in art 2 moeten worden gezocht; als een deel van het loon bijv. van bedienden in koffiehuizen zal dus beschouwd worden niet alleen het vaste loon in geld en hetgeen hun in natura verstrekt wordt maar ook de fooien, omdat deze van invloed zijn op de voorwaarden der werkovereenkomst. Dergelijke ontvangsten zijn dus *wel* van invloed op de loonklasse, waartoe een bepaalde *categorie* van werklieden behoort, *niet* op de loonklasse, waartoe behoort een bepaald *individu*, omtrent wiens verzekeringsplicht geen verschil bestaat.

De voorschriften van art. 2 zijn dus van toepassing niet alleen waar het betreft de vraag of een persoon verzekeringsplichtig is maar evenzeer waar het geldt de vraag tot welke loonklasse een verzekeringsplichtige behoort. Bij verschil over de eerste vraag zullen de voorschriften van het artikel worden toegepast door de ambtenaren met de uitvoering der wet belast en zal beroep op den administratieven rechter worden toegelaten. Daarentegen geschiedt de rangschikking der werklieden in loonklassen, naar het loon dat zij verdienen, met inachtneming der bepalingen van art. 2, bij algemeenen maatregel van bestuur: de bewering van den verzekeringsplichtige, dat die bepalingen bij den algemeenen

(1) Zie de toelichting van art. 22.

maatregel van bestuur niet juist zijn opgevat en hij dientengevolge in een te hooge of te lage klasse geplaatst is, zou uit den aard der zaak niet-ontvankelijk zijn.

Ingevolge het laatste lid van art. 2 valt onder art. 1 ook hij, die uitsluitend in verstrekkingen in natura betaald wordt, met of zonder huisvesting: de werkman kan een eigen woning hebben of bij een derde inwonen.

In Duitschland zijn deze personen niet aan den verzekeringsplicht onderworpen (1). De hoofdreden, die tot de uitsluiting geleid heeft, bestaat hierin, dat het stelsel der wet, volgens hetwelk de werkgever de premie betaalt maar de helft daarvan op het loon van den werkman inhoudt, ten aanzien van bedoelde personen niet kan worden toegepast. De werkgever zou de helft der premie niet kunnen inhouden en mitsdien behalve het werkgevers- ook het werkmansaandeel in de premie betalen; dit ware onbillijk en te drukkend voor den werkgever.

Niet ten onrechte werd daartegen aangevoerd, dat men, door bedoelde personen niet aan den verzekeringsplicht te onderwerpen, in een andere onbillijkheid verviel: de werkgever is dan ontheven van de betaling van het werkgeversaandeel in de premie.

Naar de meening van ondergeteekenden zijn deze gronden *voor* noch *tegen* afdoende.

Dat de arbeider verplicht wordt zich te verzekeren, is in zijn eigen belang, maar niet in dat belang ligt de rechtsgrond tot het opleggen van dwang; deze wordt gerechtvaardigd door de verplichting om te voorkomen dat men eventueel ten laste van anderen komt. Die verplichting is niet afhankelijk van den aard van het loon; de omstandigheid dat het loon geheel in huisvesting en verstrekkingen in natura bestaat, is op zich zelf geen reden om niet te zorgen voor den tijd, wanneer men niet meer in staat is te werken.

Bestaat er dus voor den wetgever geen reden om uit te zonderen hem, die geen loon in geld ontvangt, dan blijft de vraag: mag de wetgever alleen een zoodanig stelsel kiezen, waarin alle bestaande verhoudingen passen, of behooren deze zoo gewijzigd te worden, dat zij passen in het stelsel, door den wetgever in het algemeen belang noodig geoordeeld?

Is de vraag juist gesteld, dan hangt het antwoord af uitsluitend van de mogelijkheid voor werkgevers en arbeiders om het bestaande te wijzigen, waaromtrent in dit geval geen twijfel bestaat: het geldt hier wijziging der werkovereenkomsten in dezen zin, dat een uiterst gering deel van het loon, het werkmansaandeel in de premie der laagste loonklasse (art. 17), d. i. tien cent per week, in geld betaald wordt. Is de werkgever daartoe niet geneigd, dan kan hij zich niet beklagen dat hij de helft der premie niet mag

---

(1) § 3 wet 1889 en § 3 wet 1899; § 14, eerste lid, no. 3 en § 145, tweede lid wet 1899. Zie ook art. 2 van de aangehaalde schets van professor GREVEN.

afhouden van het loon van den werkman (art. 80, laatste lid.)

Dat de voorgestelde regeling er toe leiden zou bestaande werkovereenkomsten te verbreken of terug zou houden van het te werk stellen van sommige personen, is niet aan te nemen. Wordt de overeenkomst door den werkgever aangegaan voor een deel, wellicht grootendeels in het belang van den werkman, dan zal de betaling van een dubbeltje per week hem daarvan niet weerhouden. Heeft de werkgever uitsluitend zijn eigen belang op het oog, dan is er evenmin reden om daarvoor te vreezen, omdat de werkgever dan zou moeten gebruiken andere werkkrachten, wier loon niet lager zou zijn. De mogelijkheid, dat in hoogst exceptioneele gevallen een werkman ontslagen wordt ten gevolge van de voorgestelde regeling, wordt niet ontkend, maar dit mag geen reden zijn om een groot aantal personen uit te sluiten van de verplichte verzekering.

De verstrekkingen in natura kunnen verminderd worden, maar ook dit levert geen bezwaar op; waar de waardevermindering bedraagt 1 1/2 cent per dag, zal het den werkman dientengevolge niet aan het noodige ontbreken.

Een andere regeling, overeenkomende met de in Duitschland geldende, zou groote nadeelen hebben en tot ontduiking der wet kunnen leiden.

Waar werkgever en werkman beiden van de betaling der premie bevrijd willen zijn, zou het dikwijls moeilijk vallen te bewijzen dat de opgave, dat geen loon in geld betaald wordt, onwaar is. De ambtenaren of commissies, met de uitvoering der wet belast, zouden in vele gevallen voor de keus gesteld worden, òf lijdelijk toe te zien dat de wet ontdoken werd, waardoor anderen opgewekt zouden worden evenzoo te handelen, òf een strafvervolging te provoceeren om te doen uitmaken, dat de betrokkene verzekeringsplichtig was, terwijl strafvervolgingen zeker niet het middel zijn om de verplichte verzekering spoedig wortel te doen schieten bij het volk.

Het bezwaar zou zich vooral doen gevoelen in de talrijke gevallen, waar kinderen werkzaam zijn in de onderneming der ouders, in het algemeen waar werkgever en werkman in nauwe verwantschap staan. Ook indien de kinderen of andere verwanten verzekerd zouden willen worden, zou door de ouders, oudere broeders enz., dikwijls pressie op hen worden uitgeoefend en zouden beide partijen opgeven, dat het loon uitsluitend in huisvesting en in verstrekkingen in natura bestond. Niet alleen, niet in de eerste plaats of misschien zelfs volstrekt niet om het bedrag der premie uit te sparen, maar om bevrijd te blijven van den last aan de verzekering verbonden. Zelfs een strafvervolging zou in dergelijke gevallen niet baten, daar het wettig bewijs van de onwaarheid der opgaven in den regel niet zou kunnen worden geleverd (art. 162 Wetboek van Strafvordering). Het gevolg zou zijn, dat de zoons eerst later verzekerd werden, tot nadeel van

hen en ook van het fonds — omdat de lasten voor het fonds zwaarder zijn, naarmate de verzekerde bij toetreding ouder is — en dat de dochters, onverzekerd op het tijdstip waarop zij in het huwelijk treden, althans uit eigen hoofde nooit verzekerd zouden worden, terwijl zij, hadden zij vóór haar huwelijk een niet onbeduidend aantal premiën betaald, in vele gevallen zouden voortgaan met, zij het ook niet geregeld, de premie te betalen. Van de personen, in bedoelde omstandigheden verkeerende, zouden in den regel diegenen opgeven loon in geld te ontvangen en dus verzekerd worden, die zwak en ziekelijk waren, wier ouders of andere verwanten vreesden, dat zij spoedig invalide zouden worden. De anderen zouden in vele gevallen opgeven voor kost en inwoning te werken en dus onverzekerd blijven. En ook daardoor zou het fonds benadeeld worden: het percentage slechte risicos zou grooter worden.

In Duitschland hebben de personen, die niet verzekeringsplichtig zijn omdat hun loon uitsluitend in verstrekkingen in natura bestaat, het recht zich zelf te verzekeren en de helft der premie van hun werkgever te vorderen; daargelaten dat die bevoegdheid practisch niet veel nut zou hebben, zou een dergelijke regeling niet kunnen worden opgenomen in een ontwerp, dat geen vrijwillige verzekering van loonarbeiders toelaat.

Ook voor oudere personen, die zonder invalide te zijn in den zin der wet slechts weinig werk kunnen verrichten en daarom voor den kost werken, zou de Duitsche regeling nadeelig werken. Wel is waar zou de verzekering niet vervallen, zooals in Duitschland, maar het bedrag hunner eventueele rente zou, indien de premiebetaling niet werd voortgezet, jaarlijks geringer worden.

In Duitschland is men op verre na niet algemeen met de daar geldende regeling ingenomen. Bij de behandeling der wetten van 1889 en 1899 werden pogingen gedaan om de bepaling te wijzigen maar alles stuitte af op het hierboven vermelde, aan het stelsel der wet ontleende bezwaar, dat het dan niet mogelijk was werkgever en werkman ieder de helft van de premie te doen betalen. De uitzondering van het tweede lid van § 3 dier wetten wordt daar bovendien niet strikt opgevat: zakgeld enz., bijv. 24 mark per jaar, worden niet als „loon" beschouwd en maken hem, die ze ontvangt, niet verzekeringsplichtig (1). Ondergeteekenden wenschen allerminst geacht te worden te beweren, dat die toepassing in strijd is met de bedoeling der Duitsche wet, maar *wel* meenen zij de vraag te mogen stellen, waar de grens is.

Bij de raming der kosten werd in Duitschland aangenomen, dat van het aantal personen, werkzaam in ondernemingen van zelfstandige landbouwers die hun verwanten zijn, niet meer dan $^1/_3$ verzekeringsplichtig zou zijn, omdat $^2/_3$ slechts vrijen kost ontvangt (2). Gegevens voor een eenigszins juiste raming van

(1) VON WOEDTKE. Aant. 4 op § 3 wet 1899.

(2) Aant. 3 op § 3 der wet van 1889, uitgave BOSSE en VON WOEDTKE.

het aantal personen in Nederland, die geen loon in geld ontvangen, zijn niet in het bezit van ondergeteekenden, maar dat het aantal ook in Nederland niet onbeduidend zal zijn, lijdt geen twijfel. Niet alleen in den landbouw, maar ook in de nijverheid in engeren zin en in den handel komen dergelijke verhoudingen voor.

Het behoeft geen betoog, dat kinderen en andere huisgenooten, om wegens werkzaamheden in de onderneming van het hoofd van het gezin als verzekeringsplichtig te worden aangemerkt, gedurende eenigen tijd geregeld werkzaan moeten zijn in die onderneming. De dochter van den winkelier, die een enkelen keer, als vader of moeder verhinderd is, de klanten bedient, wordt daardoor niet verzekeringsplichtig. Anders, indien zij geregeld werkzaam zou zijn, al ware het slechts gedurende een gedeelte van het jaar, in tijden bijv. waarin het bijzonder druk is: zij zou dan onder het eerste lid van art. 1 vallen.

Wordt het loon *gedeeltelijk* in verstrekkingen in natura betaald, dan gelden de gewone bepalingen: bedraagt het totale bedrag, de waarde der verstrekkingen in natura geschat volgens het tweede lid, meer dan 1000 gulden, dan valt de betrokkene niet onder art. 1 en is dus geen werkman in den zin dezer wet (art. 5) Bestaat echter het loon geheel in verstrekkingen in natura, met of zonder huisvesting, dan is schatting niet noodig; het loon wordt dan geacht niet meer dan 1000 gulden te bedragen. De fictie der wet zal wel steeds met de werkelijkheid overeenkomen.

Het geval, dat het drijven eener onderneming door den eigenaar aan een ander wordt opgedragen tegen genot uitsluitend van een deel der vruchten in natura, valt niet onder het eerste lid van art. 1. Er is dan een overeenkomst, in onze wetgeving onder geen bijzondere benaming bekend, maar *loon* wordt niet genoten.

Art. 3. De berekening van de middelsom van het inkomen is alleen noodig, indien het onzeker is of het loon per jaar het bedrag van 1000 gulden overschrijdt. Zie de toelichting van art. 2.

Zijn wisselvallige inkomsten over een korteren termijn dan een jaar — *niet*: kalenderjaar — genoten, dan zou het gemiddelde in veel gevallen geen juisten maatstaf voor het inkomen over een jaar geven; aandeelen in de winst bijv. worden in den regel na het einde van het boekjaar vastgesteld en uitgekeerd. Schatting van de inkomsten door den aan te wijzen anbtenaar of commissie is daarom in dat geval verplichtend; de schatting geldt echter slechts, zoolang het bedrag van het loon niet vaststaat en ook niet volgens litt. *a* van art. 3 kan worden bepaald. Zij vervalt dus zoodra de wisselvallige inkomsten over een vol jaar genoten zijn of zooveel vroeger als het wisselvallige loon door vast loon vervangen wordt. De tijd vóór de inwerkingtreding van art. 1

komt bij de berekening ook in aanmerking. Heeft bijv. een persoon bij de invoering der verplichte verzekering over drie maanden wisselvallige inkomsten genoten en wordt het bedrag van het loon geschat, dan is die schatting slechts voor negen maanden van kracht: aan het einde van dien termijn geldt als bedrag van het loon over het afgeloopen jaar het werkelijk genoten inkomen. De schatting geschiedt naar dezelfde regelen ten aanzien van twee personen, waarvan de een zich aanmeldt bij de invoering der verplichte verzekering, de ander eenige jaren later.

Vast loon behoeft niet uitsluitend in geld te bestaan. Hij die een bepaald bedrag in geld ontvangt en daarbij vrije woning heeft, vrij vuur en licht, een bepaald aantal H. L. aardappelen per jaar of iets dergelijks ontvangt, geniet vast loon; is het bedrag, dat hem in geld wordt uitgekeerd, minder dan 1000 gulden per jaar, dan zal schatting noodig zijn, niet op grond van art. 3, maar op grond van het tweede lid van art. 2.

Is het bedrag van het loon wisselvallig en bestaat het gedeeltelijk in verstrekkingen in natura, dan zal voor zoover het vaste deel van het loon in geld geen 1000 gulden per jaar bedraagt, in ieder geval de geldswaarde van de verstrekkingen in natura moeten worden geschat; daarna, indien het geval voorzien onder litt. *b* van art. 3 aanwezig is, het bedrag van het loon.

Is aan een persoon, die 900 gulden vast en bovendien wisselvallige inkomsten heeft, een minimum van 200 gulden aan wisselvallige inkomsten gewaarborgd, dan is art. 3 niet van toepassing. Het vaste loon bedraagt dan in werkelijkheid niet 900 maar 1100 gulden; wisselvallig is hetgeen *boven* de 1100 gulden genoten wordt.

Overigens dient steeds in het oog gehouden te worden, dat het loon *per jaar* beslissend is. Daaruit volgt niet, dat er jaarloon moet zijn bedongen, maar dat het loon over een jaar niet *altijd* mag berekend worden naar het week- of maandloon. De arbeider, die zekeren tijd een wekelijksch loon van 25 gulden geniet, kan daarom alleen nog niet gezegd worden meer dan 1000 gulden per jaar te genieten: dikwijls zal onderzocht moeten worden of hij in een jaar meer dan 1000 gulden verdient. Regelen te stellen wanneer een dergelijk onderzoek wèl — wanneer het niet noodig zal zijn, is niet mogelijk. Dit zal in ieder bijzonder geval van de omstandigheden afhangen. Is een persoon werkzaam in een bedrijf, waarin het geheele jaar door ongeveer evenveel werk is, dan zal de arbeider, in zoodanig bedrijf werkzaam, die 25 gulden per week verdient, niet geacht kunnen worden onder art. 1 te vallen; zijn loon *kan* minder worden, maar er bestaat geen reden om aan te nemen, dat hij in een jaar minder dan 1300 gulden verdient. Geldt het echter een arbeider in een der talrijke bedrijven, waarin het werk gedurende eenige maanden overstelpend druk is — bijv. verhuizingen en al wat daarmede in verband staat, het vervaardigen van dameshoeden en dergelijke zaken — dan zal de arbei-

der, die in den drukken tijd 25 gulden in de week verdient, niet geacht kunnen worden meer dan 1000 gulden per jaar te verdienen, tenzij hij dit aannemelijk maakt.

Art. 4. De bepaling is noodig, indien huiswerk door een gezin wordt verricht. Maken man, vrouw en een paar kinderen sigaren, werkt het gezin voor een magazijn van gemaakte kleedingstukken, dan zal een algemeene maatregel van bestuur wel de loonklassen aanwijzen, waartoe diegenen behooren, wier loon niet meer dan 1000 gulden per jaar bedraagt en die dus werklieden zijn in den zin dezer wet, maar de vraag of het loon meer dan 1000 gulden per jaar bedraagt zou in ieder bijzonder geval ten aanzien van ieder der leden van het gezin moeten worden beslist. Ter vermijding van de moeilijkheden aan een schatting verbonden wordt ieder geacht evenveel te verdienen, met dien verstande, dat kinderen beneden 14 jaren geacht worden niets te verdienen.

De fictie zal in de meeste gevallen niet met de werkelijkheid overeenkomen; wil men echter de zaak eenvoudig regelen, dan zal hetzelfde van elke andere regeling gelden. Practisch zal de bepaling omslag voorkomen en niet verkeerd werken. Op de loonklasse, waartoe de betrokkene, indien hij verzekeringsplichtig is, behoort, is de bepaling *niet* van invloed; de klasse wordt bij algemeenen maatregel van bestuur aangewezen. Dat een persoon, ten gevolge van het artikel, verzekeringsplichtig zou worden, terwijl hij het niet behoorde te zijn, zal niet dikwijls het geval zijn, omdat dergelijke personen zelden meer dan 1000 gulden per jaar verdienen. Het omgekeerde, dat een persoon, tengevolge van de bepaling van art. 4, *niet* verzekeringsplichtig zou zijn, terwijl hij het *wel* behoorde te wezen, zal evenmin licht voorkomen; daarvoor zouden de betrokken personen, de kinderen beneden 14 jaren bij de berekening buiten aanmerking latende, *gemiddeld* meer dan 1000 gulden moeten verdienen, hetgeen bijna nimmer zal voorkomen.

Ten slotte zij opgemerkt, dat art. 4 en het laatste lid van art. 2 de eenige gevallen zijn, waarin bij de beantwoording der vraag: is een persoon verzekeringsplichtig (art. 1, eerste lid) of: is een verzekerde bevoegd de verzekering als vervallen te beschouwen (art. 1, tweede lid), een wettelijke fictie beslissend is ten aanzien van het bedrag van het loon; in alle overige gevallen is het in werkelijkheid verdiende loon of het bedrag, waarop het loon geschat wordt, beslissend.

Art. 5. Een bepaald persoon is in den zin van het ontwerp op een bepaald tijdstip *werkman*, of hij is dit niet: hij kan niet tegelijkertijd ten opzichte van den eenen ondernemer *wel*, ten opzichte van een ander *geen* werkman zijn. Een werkman kan overigens zelfstandig werkzaam wezen, behoeft geen werkgever te hebben.

Anders wat betreft den *werkgever*: een werkgever in den zin van het ontwerp veronderstelt een werkman in den zin van het ontwerp. De vraag, of het hoofd eener bepaalde onderneming de werkgever is van de personen in die onderneming werkzaam, kan niet in het algemeen bevestigend of ontkennend beantwoord worden. Voor zoover die personen *werklieden* zijn, is hij hun *werkgever*. Zij die hetzij meer dan 1000 gulden verdienen en niet verzekeringsplichtig zijn gebleven krachtens het tweede lid van art. 1, hetzij den leeftijd van 16 jaren nog niet bereikt hebben, zijn geen *werklieden* en te hunnen aanzien is hij dus geen werkgever. Een persoon kan echter werkman zijn zonder verzekeringsplichtig te wezen. Ook hij, die „in of krachtens deze wet uitgezonderd of van den verzekeringsplicht ontheven" is (eerste lid art. 1), is ingevolge art. 5 werkman. Het Rijk is geen werkgever ten aanzien van den persoon, in een onderneming of in een inrichting van het Rijk werkzaam, wiens belooning meer dan 1000 gulden bedraagt, maar het is dit wel ten aanzien van hem, die een lagere belooning geniet, hoewel deze, indien hem door het Rijk pensioen verzekerd is, ingevolge het eerste lid van art. 6 evenmin verzekeringsplichtig is als de hooger bezoldigde. Hij, die niet uit eigen hoofde verzekerd, 40 jaren oud en dus niet verzekeringsplichtig is (art. 8), kan niettemin werkman zijn in den zin van het ontwerp, en de persoon, in wiens onderneming hij werkt, is dan zijn werkgever.

Houdt dus de persoon, die voldoet aan de algemeene voorwaarden bij art. 1 voor den verzekeringsplicht gesteld, niet op werkman te zijn in den zin van het ontwerp, omdat hij krachtens een bijzondere bepaling niet verzekeringsplichtig is, van den anderen kant gaat de hoedanigheid van werkman niet verloren zoolang de verzekeringsplicht ingevolge het tweede lid van art. 1 voortduurt. Hij, wiens loon tot 1100 gulden of hooger stijgt, blijft dus werkman, totdat hij verklaard heeft de verzekering als vervallen te beschouwen.

Zal de ondernemer werkgever zijn, dan moet de werkman in, d. i. in dienst zijner onderneming werkzaam zijn; de diamantslijper, die tegen betaling van molenhuur in een gebouw waar molens verhuurd worden ten behoeve van een derde tegen loon werkt, is in dat gebouw tegen loon in een onderneming werkzaam, maar is niet werkzaam in de onderneming van den molenverhuurder.

Indien besloten wordt de invaliditeits- en ouderdomsverzekering te doen geschieden bij de Rijksverzekeringsbank, opgericht krachtens art. 13 der Ongevallenwet 1901, zal wijziging dier wet noodig zijn. Het bestuur der Bank zal in dat geval vermoedelijk uit meer dan drie leden moeten bestaan, de samenstelling van den Raad van Toezicht zal gewijzigd moeten worden, de administratiekosten zullen door de Koningin gesplitst moeten worden; art. 93, tweede lid der Ongevallenwet 1901 en art. 23 ontwerp. Ook andere bepalingen der Ongevallenwet 1901 zullen dan vermoe-

delijk gewijzigd moeten worden, bijv, de artt. 39, 51 en 65, indien het bestuur in twee afdeelingen wordt verdeeld. In geen geval zou dus thans reeds de Rijksverzekeringsbank kunnen worden aangewezen.

Art. 6. Hij, wien door het Rijk pensioen verzekerd is, kan zich niet bij de Bank verzekeren; hij is uitsluitend bevoegd een reeds bestaande verzekering voort te zetten. Het laatste geldt ook dan, indien de pensioenverzekering door het Rijk terugwerkt. Een persoon, die in tijdelijken dienst van het Rijk treedt, daarna bij de Bank wordt verzekerd, later een definitieve aanstelling in Rijksdienst krijgt en wiens diensttijd voor pensioen wordt gerekend te loopen van het tijdstip af, waarop hij in tijdelijken dienst van het Rijk trad en nog niet bij de Bank verzekerd was, is bevoegd de verzekering bij de Bank voort te zetten.

Voor de toepasselijkheid van het eerste lid wordt niet vereischt, dat de werkman in dienst van het Rijk is; gevorderd wordt alleen, dat den werkman pensioen verzekerd zij door het Rijk (art. 37 van de wet van 17 Augustus 1878, *Staatsblad* n°. 127). Maar de werkman moet dan ook verzekerd *zijn* door het Rijk; hij, die bevoegd is zich bij het Rijk te verzekeren, maar van die bevoegdheid geen gebruik maakt, is verplicht zich bij de Bank te verzekeren.

Het eerste lid van het artikel vordert niet, dat aan de weduwe van den werkman pensioen verzekerd is door het Rijk. Na het tot stand komen der Invaliditeitswet zullen aan de werklieden, vallende onder het eerste lid van art. 6, zoowel als aan hunne weduwen, voor zoover zij in een minder gunstigen toestand verkeeren dan het geval zou zijn, indien zij onder de Invaliditeitswet vielen, gelijke rechten behooren te worden toegekend als bij bedoelde wet aan de werklieden en hunne weduwen verzekerd zijn.

Dezelfde redenen, die geleid hebben tot de bepalingen van het tweede en het derde lid van art. 1, maken de bepaling van het tweede lid van art. 6 noodig.

Art. 7 Zie § 10 der algemeene beschouwingen en de toelichting van art. 1; de ambtenaar, op de secretarie werkzaam is geen *werkman* en dus in geen geval verzekeringsplichtig.

De Koningin geeft, behoudens hetgeen in het vierde lid bepaald is, de in het eerste lid bedoelde verklaring, zoodra de verordening voldoet aan de in het derde lid gestelde vereischten. Of de regeling in andere opzichten goed is, is hier de vraag niet: daaromtrent gelden de gewone bepalingen.

Ten aanzien van het tweede lid geldt hetgeen bij de toelichting van het tweede lid van art. 6 is gezegd.

Het derde lid stelt uitsluitend ten aanzien van de hoofpunten der verzekering voorwaarden, waaarvan de voornaamste is de bepaling van litt. *e*: de bijdragen van den werkman mogen gemiddeld niet in ongunstiger verhouding staan tot de hem en zijn

weduwe verzekerde voordeelen, dan krachtens het ontwerp het geval is. Het woord *gemiddeld* is noodig, omdat de verhouding tusschen het bedrag der premie en het bedrag der eventueele rente in het stelsel van het ontwerp verschilt naar mate van den leeftijd, waarop de verzekering ingaat: de verhouding is een geheel andere voor den werkman, die op den leeftijd van 16 dan voor hem, die op den leeftijd van 30 jaren verzekerd wordt. In de verordening van het publiekrechtelijk lichaam behoeft dat stelsel niet gevolgd te worden; aan de bij litt. *c* gestelde voorwaarde is voldaan, indien de verhouding tusschen bijdragen en eventueel pensioen gemiddeld niet ongunstiger is dan in de regeling van het ontwerp.

Of onder de aan den werkman en diens weduwe verzekerde voordeelen ook zouden moeten worden begrepen voordeelen aan de weezen van den werkman verzekerd, is twijfelachtig; litt. *c* snijdt onzekerheid te dien opzichte af. De bepaling van litt. *c* laat vrijheid den werkman en diens weduwe in verhouding tot de bijdragen van den werkman minder toe te kennen dan in de regeling van het ontwerp geschiedt. Vrees dat het pensioen van den werkman daardoor aanmerkelijk lager zou worden dan de rente van het ontwerp, behoeft niet te bestaan. Kent een publiekrechtelijk lichaam aan de weezen zijner werklieden pensioen toe, dan zal het òf zelf de kosten van dat pensioen dragen, òf een hoogere bijdrage van den werkman vorderen, maar niet een geheel onvoldoend pensioen aan den werkman geven. Wat betreft de weduwe van den werkman, ingevolge litt. *d* mag haar pensioen niet lager zijn dan de haar bij deze wet toegekende rente.

Het in litt. *c* opgenomen vereischte moet, hoewel geen hoofdpunt betreffende, in het belang van den werkman worden gesteld. Ontbreekt een andere voor den werkman gunstige bepaling der wet in de verordening van het publiekrechtelijk lichaam, dan moet daar tegenover staan een regeling van een ander punt, gunstiger dan de regeling dezer wet: anders zouden de bijdragen van den werkman in ongunstiger verhouding staan tot de hem en zijn weduwe verzekerde voordeelen dan krachtens deze wet het geval is (litt. *c*). Waar gesproken wordt van de verhouding tusschen de bijdragen van den werkman en de voordeelen, die hem en zijn weduwe verzekerd worden krachtens deze wet, kan echter onder voordeelen moeilijk iets anders worden verstaan dan de voordeelen, die *de Bank* den werkman verzekert. De voordeelen nu, bij litt. *c* bedoeld, worden in het ontwerp den werkman verzekerd door het Rijk, niet door de Bank. Een verordening, geheel overeenkomende met dit ontwerp, behoudens dat den werkman geen voordeelen door het Rijk worden toegekend wegens zijn militairen dienst, zou dus niet in strijd zijn met litt. *c*, hoewel de werkman in minder gunstigen toestand zou verkeeren. Belemmerend voor de vrijheid van regeling der publiekrechtelijke lichamen is litt. *c* niet: aan de bepaling zou voldaan zijn, indien

in de verordening bepaald werd dat de tijd in militairen dienst doorgebracht door den werkman, wien bij den aanvang van dien dienst door het publiekrechtelijk lichaam pensioen verzekerd was, voor de aanspraak op en het bedrag van het pensioen als diensttijd gold, voor zoover door het Rijk over dien tijd premiën betaald zouden worden voor den werkman, indien deze bij de Bank verzekerd was.

In beginsel ware het juist, dat het Rijk de publiekrechtelijke lichamen schadeloos stelde voor de uitgaven hun veroorzaakt door de bepaling van litt. *c*. Practisch verdient het echter geen aanbeveling, omdat het financieel belang der publiekrechtelijke lichamen te gering is om den omslag en de administratie aan dergelijke regeling verbonden te wettigen. Het aantal werklieden, aan wie pensioen verzekerd is door publiekrechtelijke lichamen *voordat* zij ter voldoening aan de militiewet onder de wapenen komen (art. 82), is gering en zal ook na de invoering dezer wet niet groot zijn; de werklieden worden in den regel niet in vasten dienst genomen vóór zij hun militieplicht hebben vervuld en pensioen zal uit den aard der zaak alleen verzekerd worden aan hen, die in vasten dienst zijn. De kosten uit litt. *c* in verband met art. 83 voortvloeiende, zullen eveneens gering zijn.

De bepalingen, opgenomen in litt. *f* en in het vijfde en zesde lid, zijn noodig, opdat de uitkeering der renten, aan de verzekerden toegekend of later toe te kennen, te allen tijde verzekerd zij. Dekt de contante waarde der tegenwoordige en toekomstige baten niet langer de contante waarde der tegenwoordige en toekomstige lasten, dan moet het fonds versterkt worden. Mogen de bijdragen van den werkman, met het oog op de bepaling van litt. *e*, verhoogd worden, dan kan het publiekrechtelijk lichaam dit zelf doen, voor zoover het daartoe tegenover zijn werklieden bevoegd is en uit een oogpunt van utiliteit geen bezwaren tegen verhooging aanwezig acht. Is het niet bevoegd de bijdragen van den werkman te verhoogen of maakt het geen gebruik van die bevoegdheid, dan behoort het zijn eigen bijdragen te verhoogen. Bij gebreke daarvan zal de Koningin bevelen, dat in het fonds door den werkgever worde gestort zooveel als noodig is om het tekort te dekken.

Mocht ooit het geval in het achtste lid voorzien zich voordoen, dan zal een bijzondere wet de zaak regelen.

Het aandeel in de kosten der verzekering, dat ten laste der publiekrechtelijke lichamen komt, zal relatief grooter zijn dan het aandeel, dat de werkgever betaalt in de premie van den werkman, die bij de Bank verzekerd is; maar het bedrag, dat die lichamen als werkgevers gemiddeld voor een verzekerde betalen, zal daarom niet grooter behoeven te zijn dan bij de Bankverzekering.

Twee redenen leiden er toe, dat het werkgeversaandeel in de kosten der verzekering in verhouding tot het werkmansaandeel grooter is dan bij de Bankverzekering.

In de eerste plaats de bepaling van litt. *c*, maar de invloed dier bepaling zal zóó gering zijn, dat hij nauwelijks merkbaar zal wezen.

De tweede en voornaamste reden is hierin gelegen, dat de Rijksbijdrage van 6 millioen gulden per jaar uitsluitend aan de Bankverzekerden ten goede komt. Zal hierdoor, in verband met de bepaling van litt. *e*, ongetwijfeld de *verhouding* tusschen hetgeen de werkman en bijv. de gemeente als werkgever betalen ten nadeele van laatstgenoemde gewijzigd worden, daaruit volgt niet dat de gemeente als werkgever meer zal betalen dan de helft van het bedrag der Bankpremie.

Wordt de verplichte verzekering ingevoerd, dan zal dadelijk een zeer groot aantal personen op gevorderden leeftijd bij de Bank verzekerd worden onder voor haar zeer bezwarende voorwaarden (art. 111). De Bank kiest haar verzekerden niet; ieder die verzekeringsplichtig is, *moet* door haar verzekerd worden. De publiekrechtelijke lichamen daarentegen, die gebruik maken van de bevoegdheid om zelf hun werklieden te verzekeren, zijn volkomen vrij in de keuze hunner werklieden. Zij zullen geen personen, die den leeftijd van bijv. 40 jaar overschreden hebben, in dienst nemen, indien aan hen pensioen wordt verzekerd, terwijl de Bank in het overgangstijdperk dergelijke personen niet mag afwijzen (art. 107). Verder komen de kosten, voortvloeiende uit art. 110, uitsluitend ten laste der Bank; ook daardoor wordt de Bankpremie hooger. En ook na het overgangstijdperk zullen de publiekrechtelijke lichamen in veel gunstiger toestand verkeeren dan de Bank. Personen die, ofschoon niet invalide in den zin dezer wet, gevaar loopen het spoedig te worden, kunnen door de Bank niet geweerd worden. Een publiekrechtelijk lichaam zal dergelijke personen niet in dienst nemen, indien deze aanspraak zouden krijgen op pensioen. Daardoor zullen, indien het pensioen gelijk is aan de Bankrente, de kosten der verzekering van de werklieden in dienst van de publiekrechtelijke lichamen per hoofd minder bedragen dan bij de Bank. De vrijwillige verzekering ingevolge art. 12 zal vermoedelijk eveneens ten gevolge hebben, dat de premie der Bank iets hooger wordt. Daarbij komt, dat de administratiekosten, die bij de Bank op ongeveer vijf ton per jaar kunnen worden geraamd, voor de publiekrechtelijke lichamen zeer weinig zullen bedragen; de inning der bijdragen zal geschieden door inhouding op het loon en dus zoo goed als niets kosten en contrôle zal niet noodig zijn.

Met het oog op een en ander bestaat er geen reden om aan te nemen, dat de verzekering per werkman aan gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen, als hun geen deel van de Rijksbijdrage wordt toegekend, meer zal kosten dan de werkgever bij de Bankverzekering betaalt, al betaalt de gemeente enz. meer in verhouding tot hetgeen de werkman betaalt. En daaruit volgt, dat aan de publiekrechtelijke lichamen niet behoort te worden

toegekend een deel van de Rijksbijdrage, al zou dit niet reeds hierop afstuiten, dat het verschil in leeftijd der verzekerden het hoogst moeilijk zou maken een goede basis voor de verdeeling te vinden.
Zie verder art. 106.

Art. 8 en *art.* 9, *eerste lid.* Verzekering tegen geldelijke gevolgen van invaliditeit of ouderdom is onbestaanbaar, indien ouderdom of invaliditeit ingetreden is.

De werkman behoort dus niet verzekeringsplichtig te zijn, indien hij 70 jaren oud of invalide wordt, zonder dat hij uit eigen hoofde verzekerd is. Omtrent de reden, die er toe geleid heeft in art. 8 te spreken van „niet..... krachtens deze wet is verzekerd" en in art. 9, eerste lid van „niet.... ingevolge artikel 1 dezer wet is verzekerd," zij het vergund te verwijzen naar de toelichting van art. 12.

Of de werkman vroeger verzekerd is geweest, is onverschillig: de vroegere verzekering is vervallen en hij kan daaraan dus geen rechten ontleenen. Dat in het stelsel van het ontwerp de vervallen verzekering herleeft, indien de verzekering hernieuwd wordt, is daarop niet van invloed. Het herleven der vervallen verzekering is niet een noodzakelijk gevolg, een uitvloeisel van de hernieuwing. Voor de vraag of een werkman kan worden toegelaten tot de verzekering, is overigens beslissend de toestand op het oogenblik, waarop hij tot de verzekering zou toetreden; het antwoord op die vraag kan niet afhankelijk zijn van hetgeen rechtens het geval zou wezen, *indien* hij toegelaten werd zich te verzekeren.

De werkman behoort dus ook niet verzekeringsplichtig te zijn, indien hij verzekerd is geweest en op het tijdstip, waarop hij wederom onder art. 1 valt, invalide of 70 jaren oud is.

Maar het belang van het fonds laat ook niet toe den werkman op eenigszins gevorderden leeftijd in de verzekering op te nemen. Blijkens de nota der deskundigen, gevoegd bij het verslag der Staatscommissie (bladz. 347), zou de premie bij toetreding op den leeftijd van 35 jaren ongeveer tweemaal, bij toetreding op den leeftijd van 45 jaren ruim driemaal zoo hoog moeten zijn als bij toetreding op den leeftijd van 16 jaren. De premie te laten afhangen van den leeftijd bij toetreding is practisch niet mogelijk. Zij, die op lateren leeftijd toetraden, zouden dus ten koste hunner medeverzekerden aanmerkelijk bevoordeeld worden. Vooral de kleine ondernemers zouden, door op gevorderden leeftijd, als zij reden hadden te vreezen spoedig invalide te zullen worden, een korten tijd voor loon te gaan werken en dan krachtens art. 1, eerste lid verzekerd te worden en, bij het laten varen van den loonarbeid, krachtens art. 1, tweede lid verzekerd te blijven, zich ten koste van de overige verzekerden kunnen verrijken. Dit wordt grootendeels voorkomen door het vaststellen van een uitsluitingsleeftijd.

De voorgestelde uitsluitingsleeftijd van 35 jaren levert voor den

loonarbeider weinig of geen bezwaar op, omdat het hoogst zelden zal voorkomen, dat een persoon, die voor loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar werkt, daarmede *aanvangt* na het bereiken van den leeftijd van 35 jaren.

Ondergeteekenden erkennen, dat door de voorgestelde bepaling een enkelen keer een persoon niet zal worden verzekerd, terwijl opneming in de verzekering wenschelijk en niet onbillijk zou zijn, maar het aantal personen, die zonder een uitsluitingsleeftijd, in strijd met de billijkheid tegen een veel te lage premie tot de verzekering zouden worden toegelaten, zou zeer veel grooter zijn. Misbruiken zouden niet te keeren zijn. De wetgever zou, door personen op gevorderden leeftijd toe te laten, de loonarbeiders dwingen om deelhebbers te worden van een fonds waaraan ook personen konden deelnemen tegen betaling van $^1/_2$ of van $^1/_3$ van hetgeen hun verzekering kostte.

Overwogen is geen uitsluitingsleeftijd te bepalen, maar bij toetreding op den leeftijd van 35 jaren of hooger den wachttijd aanmerkelijk te verlengen. Dit verdient echter geen aanbeveling. De wachttijd zou, wilde men het fonds voor groote schade vrijwaren, zeer lang moeten zijn en een gedwongen verzekering onder zulke bezwarende voorwaarden is niet wenschelijk.

Zie voor het overgangstijdperk art. 107.

Art. 9, *eerste lid.* Is invaliditeit een beletsel voor den werkman om verzekerd te worden, zij belet niet het voortzetten der verzekering.

De redactie van het eerste lid van art. 9 stelt dit buiten twijfel. „De werkman, die invalide is en *niet uit eigen hoofde ingevolge artikel* 1 *dezer wet is verzekerd,* is.... niet verzekeringsplichtig'; is hij ingevolge art. 1 dezer wet (*niet* krachtens art. 12: zie de toelichting van dat artikel) uit eigen hoofde verzekerd, dan is hij dus *wel* verzekeringsplichtig.

In Duitschland is dit punt anders geregeld: § 5, vierde lid van de wet van 1899. Invaliditeit in den zin dier wet verhindert niet alleen dat de verzekeringsplicht een aanvang neemt, maar maakt ook een einde aan den verzekeringsplicht en sluit de vrijwillige voortzetting der verzekering uit. De verzekerde, die een jaar na ingang der verzekering blijvend invalide wordt in den zin der wet, kan den invaliditeitswachttijd niet meer vervullen (1).

De Duitsche regeling strijdt evemin als die van het ontwerp met het begrip van invaliditeitsverzekering. Dat de regeling van het ontwerp daarmede niet in strijd is, blijkt reeds hieruit dat invaliditeitsverzekering zeer goed denkbaar is zonder wachttijd. De wachttijd heeft echter in het ontwerp een andere beteekenis dan in de Duitsche wet. Beide regelingen komen hierin overeen,

---

(1) Zie aant. 8 van von Woedtke op § 5 der wet van 1899, § 4, tweede lid en § 117, derde lid der wet van 1889.

dat de werkman niet verzekerd kan worden, indien hij invalide — in Duitschland blijvend invalide — is. Is hij echter eens verzekerd, dan vordert het ontwerp voor de aanspraak op rente niet anders dan dat de verzekerde aantoone een zeker aantal premieweken te hebben en blijvend invalide te zijn of gedurende zes maanden onafgebroken invalide te zijn geweest, terwijl de Duitsche wet geen aanspraak op rente toekent, indien het vereischte aantal bijdragen niet gestort is over den tijd, voorafgegaan aan het ontstaan der blijvende invaliditeit. Ten aanzien van de ouderdomsrente volgt de Duitsche wet niet hetzelfde stelsel; de wachttijd voor ouderdomsrente behoeft niet vervuld te zijn vóór het bereiken van den leeftijd, waarop de ouderdom geacht wordt aan te breken.

De in § 4, tweede lid der wet van 1889 opgenomen bepaling werd eerst bij de derde lezing dier wet voorgesteld. Wel meende men, dat het van zelf sprak, dat hij die invalide is niet verzekerd kan worden tegen het ontstaan van invaliditeit, maar het werd wenschelijk geacht de bepaling op te nemen. Op de bedenking, dat de bepaling in beginsel juist, maar onuitvoerbaar was, omdat in de wet geen autoriteit was aangewezen om in ieder bijzonder geval te beslissen of de werkman invalide was, werd geantwoord met een verwijzing naar § 122 der bedoelde wet, alwaar geregeld is de beslissing o. a. van verschillen tusschen werkgever en werkman over de vraag, of bijdragen verschuldigd zijn, d. i. of er verzekeringsplicht is.

Bosse en von Woedtke stellen in hun aanteekening op § 4 dier wet de zaak zoo voor, dat het hier op betalen aankomt en dat dus werkman zoowel als werkgever door zijn persoonlijk belang er toe gedreven zal worden te weigeren premiën te betalen, indien hij er niet toe verplicht is; de in § 122 aangewezen autoriteit zal dus aangezocht worden om het bestaan van invaliditeit te constateeren, en het aantal invaliden, dat er doorglipt, zal niet groot zijn.

Aannemende, dat dit juist is in Duitschland, waar de verzekerde geen aanspraak op rente heeft indien hij blijvend invalide wordt vóór de wachttijd vervuld kon worden, zou die redeneering niet opgaan in het stelsel van het ontwerp. Het belang van den werkman zou in vele gevallen medebrengen zich te verzekeren, juist omdat hij invalide was. Was hij eens verzekerd, dan zou de Bank om op bedoelden grond de rente te kunnen ontzeggen, hebben aan te toonen dat de werkman bij den aanvang der verzekering reeds idvalide was — ook dit laat het ontwerp echter niet toe: daarover later — en bij gebreke van dit in de meeste gevallen hoogst moeilijk te leveren bewijs zou zij aan den werkman, na weinige jaren storten, een rente hebben uit te keeren. Vele werkgevers zouden niet weigeren de premie te betalen voor dergelijke werklieden; sommigen enkel uit medelijden, anderen ook uit eigenbelang, als een zeer goedkoope wijze van verzorging van personen, die men niet op straat zou kunnen zetten.

Zal het stelsel van het ontwerp in de practijk niet verkeerd werken, dan moet hij, die den werkman in de verzekering opneemt, ten aanzien van iederen werkman, die zich aanmeldt om verzekerd te worden, onderzoeken of er reden bestaat om te twijfelen aan zijn validiteit en, is dit het geval, den betrokkene door een deskundige doen onderzoeken.

Een regeling in dien geest ligt in de bedoeling (art. 138 litt. *h*) en levert geen bezwaar op, waar daartoe ingestelde commissies of ambtenaren der Bank zullen worden belast met het toelaten van werklieden tot de verzekering, maar zou niet mogelijk zijn in Duitschland, waar met de uitvoering der invaliditeitswet belast zijn politie- en gemeenteambtenaren, voor wie de werkzaamheden uit die wet voortvloeiende in den regel niet anders dan bijzaak kunnen zijn. Ook indien men in Duitschland in beginsel de voorkeur had gegeven aan een regeling als die van art. 9, eerste lid van het ontwerp, zou het gevaar voor de veiligheid der Anstalten vermoedelijk van aanneming daarvan hebben teruggehouden.

Waar voor de uitvoering der wet over een voldoend aantal ambtenaren of commissies beschikt kan worden, schijnt het stelsel van art. 9, eerste lid van het ontwerp boven dat der Duitsche wet de voorkeur te verdienen.

Op den voorgrond staat, dat het doel der verplichte verzekering niet volledig bereikt wordt, tenzij de werkman aanspraak op rente kan verkrijgen, ook indien de invaliditeit spoedig na het ingaan der verzekering intreedt. Wordt ieder, die door loonarbeid in zijn onderhoud voorziet, verplicht een deel van zijn loon te besteden om zich een rente te verzekeren voor het geval hij buiten staat geraakt te arbeiden, dan bestaat er geen reden om die verplichting te beperken in dier voege, dat hij geen voorzorgen behoeft te nemen voor het geval hij binnen bijv. drie jaren na het ingaan der verzekering invalide wordt.

Een tweede bezwaar tegen de Duitsche regeling is gelegen hierin, dat het opleggen van de verplichting aan den werkman om zich *bij de Bank* te verzekeren in dat stelsel moeilijk te rechtvaardigen zou zijn, indien particuliere maatschappijen bereid zijn het risico te loopen, hetwelk de wetgever te groot acht voor de Bank. De groote massa der werklieden is niet invalide en verkeert evenmin in een toestand, die reden geeft te vreezen dat binnen enkele jaren invaliditeit zal intreden. Er zouden vermoedelijk particuliere verzekeringsbanken zijn, die geen bezwaar zouden maken werklieden een rente te verzekeren voor het geval van invaliditeit, ook indien de invaliditeit kort na het ingaan van de verzekering intrad. Zij zouden de werklieden niet verzekeren dan na geneeskundig onderzoek; zij zouden een hoogere premie moeten vorderen dan aan de Bank betaald wordt; maar dit neemt niet weg dat zij het meerendeel der werklieden de gelegenheid zouden aanbieden om de moreele verplichting, die op hen rust, *geheel* te vervullen, terwijl de werklieden bij de Bank onverze-

kerd zouden blijven tegen het gevaar van binnen drie jaren invalide te worden. Het algemeen belang zou dus niet bevorderd worden door de werklieden te beletten zich bij een particuliere maatschappij te verzekeren, en de verplichting om zich bij de Bank te verzekeren levert feitelijk een beletsel daartegen op, omdat dubbele verzekering de krachten van den werkman te boven gaat.

Dat het weinig zal voorkomen dat personen, die niet invalide zijn op het tijdstip waarop zij verzekerd worden, binnen drie jaren invalide worden, kan in het algemeen worden toegegeven. De verzekering zal, behoudens uitzonderingen, op jeugdigen leeftijd worden gesloten en dan is het gevaar om spoedig invalide te worden gering. Maar dit geldt niet voor het tijdperk van de invoering der verzekering. Dan worden verzekerd werklieden van alle leeftijden, van 16 tot en met 69 jaren. Onder de ouderen zal er een betrekkelijk groot aantal zijn, die niet invalide zijn op het tijdstip waarop zij verzekerd worden maar blijvend invalide worden voordat zij den wachttijd hebben kunnen vervullen.

Het geval kan zich voordoen, dat de deskundigen, belast met het onderzoek of een werkman invalide is, verklaren dat hij niet invalide is maar dat er gevaar bestaat, dat hij na weinige jaren blijvend invalide zal zijn. De werkman wordt dan verplicht zich te verzekeren. In het stelsel van het ontwerp is dat ongetwijfeld in zijn belang; al wordt hij spoedig blijvend invalide, kan hij den wachttijd vervullen en aanspraak op rente verkrijgen. Met het Duitsche stelsel zou men dan voor de niet gemakkelijk te beantwoorden vraag staan, wat voor dergelijk geval behoort te worden bepaald. Zekerheid, dat de man invalide wordt vóór hij den wachttijd vervult, zal er nooit of zoo goed als nooit bestaan. Hem niet-verzekeringsplichtig te verklaren, kan dus een groot nadeel voor hem zijn; hem te verplichten bijdragen te storten, waar hem vermoedelijk niet zal worden toegestaan door te storten tot de wachttijd is vervuld, is evenmin gewenscht.

Verdient blijkens het voorgaande in beginsel het stelsel van het ontwerp de voorkeur, de zaak behoort ook uit een practisch oogpunt te worden bezien.

Al vervullen de ambtenaren of commissies nog zoo nauwgezet hun taak, zal het ongetwijfeld nu en dan voorkomen dat een werkman, die reeds invalide is, verzekerd wordt. Aan den werkman zullen inlichtingen gevraagd worden over zijn beroep, loon, werkgever, enz., maar de ambtenaar of de commissie zal, waar er geen reden is om de juistheid der opgaven in twijfel te trekken, waar het uiterlijk van den werkman niet verraadt dat deze invalide is, niet altijd bedrog kunnen voorkomen; daarvoor zou hij ten aanzien van iederen werkman, die zich aanmeldde om verzekerd te worden, een geneeskundige en getuigen moeten hooren, en dat is niet mogelijk. Het gevaar, dat het fonds op die wijze nadeel lijdt, wordt minder groot, indien voor de aanspraak op rente gevorderd wordt dat het voorgeschreven aantal premiën gestort

moet zijn over den tijd, voorafgegaan aan het tijdstip, waarop de werkman blijvend invalide is geworden. Bij de aanvrage om rente zal dan onderzocht worden niet alleen of het aantal premieweken bereikt is, maar ook wanneer de werkman blijvend invalide is geworden; het verzoek om rente wordt ontzegd, indien blijkt dat de verzoeker blijvend invalide was vóór hij zooveel premieweken kon hebben, als bij art. 31 voorgeschreven, en de werkman, die zich verzekerde terwijl hij reeds invalide was, trekt dus geen voordeel uit zijn bedrog.

Waar het in beginsel de voorkeur verdient de aanspraak op rente niet afhankelijk te maken van het tijdstip, waarop de werkman, die bij het aangaan der verzekering valide is, blijvend invalide is geworden, behoort de zaak echter niet in anderen zin geregeld te worden, indien het niet vaststaat dat daaruit belangrijke practische voordeelen voortvloeien. Dat dit het geval zou zijn, meenen ondergeteekenden te moeten betwijfelen.

De bepaling zou dienst moeten doen tegen benadeeling door personen, die den ambtenaar of de commissie misleid hebben en die dus voort zullen gaan met, zooveel dit in hun vermogen is, de Bank te misleiden. Zij zullen zoo spoedig mogelijk 150 premiën betalen en zich niet onmiddellijk daarna met een verzoek om rente tot de Bank wenden maar eenige maanden wachten. De werkman wordt dan, opdat over de invaliditeit kunne worden beslist, geneeskundig onderzocht. In de meeste gevallen zal het niet mogelijk zijn met zekerheid uit te maken op welk tijdstip de werkman blijvend invalide geworden is. Het zou wellicht mogelijk zijn door den geneesheer, die den werkman behandeld had, te verplichten getuigenis af te leggen; daargelaten dat een dergelijke bepaling niet strooken zou met het stelsel in art. 64, tweede lid der Ongevallenwet 1901 aangenomen, zou zij in vele gevallen den werkman er van terughouden zich onder behandeling van een geneesheer te stellen en zoodoende het ontstaan van blijvende invaliditeit in de hand werken. De Bank zou de werkgevers, in wier dienst de werkman gewerkt had, kunnen doen hooren; op die wijze zou kunnen blijken, dat de werkman een zeer laag loon verdiend had en daardoor zou, in verband met het geneeskundig onderzoek, bewezen kunnen worden dat hij op een gegeven tijdstip reeds invalide was. Maar daaruit zou nog niet altijd volgen, dat hij toen *blijvend* invalide was. Allerlei ziekten kunnen eindigen met blijvende invaliditeit; wie bepaalt later, *op welk tijdstip* de werkman *blijvend* invalide is geworden, d. i. op welk tijdstip er geen vooruitzicht meer was op herstel der arbeidskracht? En de wet zou nooit zoover kunnen gaan den verzekeringsplicht te doen ophouden bij tijdelijke invaliditeit: de werkman, die mazelen of roodvonk heeft, is in den zin van het ontwerp invalide. De Duitsche wet verklaart dan ook niet-verzekeringsplichtig den werkman, die *blijvend* invalide is (§ 4 wet 1889 en § 5 wet 1899).

Het zou dus zelden uit te maken zijn, dat de verzekerde vóór de vervulling van den wachttijd blijvend invalide was, tenzij hij invalide was geworden door een ongeval of iets dergelijks; juist in die gevallen dus, waarin geconstateerd kon worden, dat de invaliditeit was ontstaan *na* het toetreden tot de verzekering. De werkman, van wien het bestuur der Bank alle reden had te vermoeden dat hij bedrog had gepleegd door zich te verzekeren, terwijl hij invalide was, zou een rente moeten krijgen, omdat niet *aangetoond* kon worden dat hij vóór de vervulling van den wachttijd blijvend invalide was. De verzekerde, wien de rechterhand was afgereden, nadat hij 100 premiën betaald had, te wiens aanzien dus zelfs de gedachte aan bedrog was uitgesloten, zou nooit aanspraak op rente kunnen verkrijgen. Onmachtig om het doel — verijdeling van bedrog — te bereiken, zou de bepaling haar volle uitwerking hebben alleen in die gevallen, waarin zij een groote hardheid was.

Het eenige middel om de bepaling aan haar doel te doen beantwoorden zou hierin bestaan, dat tot aan de vervulling van den wachttijd op gezette tijden een onderzoek werd ingesteld naar den toestand van iederen verzekerde. Dat dit in de practijk onmogelijk is, springt in het oog. Het zou niet ondoenlijk wezen ten aanzien van een zeer gering aantal verzekerden, van wie de ambtenaar of de commissie meende dat zij gevaar liepen spoedig invalide te worden, maar juist deze personen zullen niet verzekerd zijn zonder een onderzoek door deskundigen, zoodat te hunnen aanzien vaststaat, dat ze niet invalide waren op het tijdstip van toetreding.

En uit dit laatste blijkt tevens, dat een bepaling als de Duitsche, voor zoover het doel is bedrog te voorkomen, het doel zou voorbij streven; dit doel zou evenzeer worden bereikt door te bepalen, dat geen rente werd toegekend aan hem, van wien bij het onderzoek van de aanvraag om rente bleek, dat hij reeds bij het toetreden tot de verzekering invalide was. Tegen een dergelijke regeling zou in beginsel geen enkel bezwaar zijn aan te voeren: hij, die invalide is, kan niet meer verzekerd worden tegen invaliditeit en de gesloten verzekering was dus van den aanvang af nietig.

In de practijk zou die regeling echter evenmin voldoen; de moeilijkheid om uit te maken, dat een persoon drie of meer jaren vóór de aanvrage om rente reeds invalide was, zou nog grooter zijn dan om te beslissen of hij eenige maanden, voordat hij het verzoek om rente indiende, invalide was. Personen, aan wier validiteit de ambtenaar of de commissie twijfelde, zouden niet in de verzekering opgenomen worden zonder onderzoek door deskundigen; waren zij echter na dergelijk onderzoek tot de verzekering toegelaten, dan behoeft het geen betoog dat daarop naderhand niet teruggekomen zou mogen worden. Geneeskundig onderzoek zou dan regel worden. Wil de ambtenaar of

de commissie, omdat er geen reden schijnt te zijn om aan de validiteit van den werkman te twijfelen, dezen tot de verzekering toelaten zonder geneeskundig onderzoek, dan staat de werkman bloot aan het gevaar, dat hem later aanspraak op rente wordt ontzegd, op grond dat hij bij de toetreding reeds invalide was. De werklieden zouden dus onverstandig handelen door zich niet geneeskundig te laten onderzoeken. Zij zouden, al waren zij volkomen valide, zeggen dat zij invalide waren en dusdoende een onderzoek noodig maken. Maar de verplichte verzekering was dan niet uitvoerbaar: alle werklieden geneeskundig te laten onderzoeken is niet mogelijk.

Eens aannemende, dat de werkman zijn eventueele aanspraak op rente niet behoort te verliezen, indien hij na het ingaan der verzekering blijvend invalide wordt, ligt de vraag voor de hand of er dan nog reden is voor het vorderen van een wachttijd voor de invaliditeitsrente. Het betalen der premiën, noodig om den wachttijd te vervullen, kan de krachten van een invalide geworden werkman te boven gaan, en het gevolg van een wachttijd zal dus zijn, dat juist de werkman, die financieel in de slechtste omstandigheden verkeert en de grootste behoefte aan ondersteuning heeft, nooit aanspraak op rente krijgt, terwijl de werkman, die niet onvermogend is of ondersteuning van verwanten of anderen geniet, in staat zal zijn den wachttijd te vervullen. En ook indien de invalide den wachttijd kan vervullen, is er in beginsel geen reden om hem, die buiten staat geraakt door arbeid in zijn onderhoud te voorzien, een jaar of langer gebrek te laten lijden of door anderen te laten ondersteunen alvorens hem een rente uit te keeren.

Een wachttijd is echter naar de meening van ondergeteekenden noodzakelijk.

Gevallen, waarin de regeling onbillijk werkt, kunnen voorkomen, maar zullen zeldzaam zijn. Invaliditeit ten gevolge van ziekte heeft een langzaam verloop; is de invaliditeit het gevolg van een ongeval, dan zal dit in de meeste gevallen een bedrijfsongeval zijn, tegen geldelijke gevolgen waarvan de werkman verzekerd is. Het belang van enkelen rechtvaardigt niet een regeling, die de verzekering niet onbelangrijk duurder zou maken voor de overige verzekerden; dat het belang van *enkelen* een *belangrijken* invloed zou uitoefenen op de kosten is slechts schijnbaar een tegenstrijdigheid.

De kosten der verzekering zouden in de eerste plaats hooger worden door het onmiddellijk ingaan der rente van de betrokkenen, terwijl zij nu een of twee jaren later in het genot eener rente treden en in dien tusschentijd premiën aan de Bank betalen moeten. Velen van hen, die invalide worden, zullen bovendien nooit rente krijgen omdat zij sterven zullen vóór de wachttijd kon worden vervuld. De invaliditeit heeft toch, vooral op jeugdigen leeftijd en in de eerste jaren na het invalide worden,

een zeer sterken invloed op de sterftekans. Hoe sterk die invloed is, blijkt uit de volgende cijfers, geput uit het verslag van de heeren KLUYVER en LANDRÉ aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, dd. Mei 1901 (bladz. 10, 11 en 13).

Tegen een sterftekans van 0,1316 van een man van 79 jaren die niet invalide is, is de sterftekans van een 20-jarige, die invalide is:

sedert	0	jaren	0,590
„	1	„	0,310
„	2	„	0,148
„	3	„	0,101
„	4	„	0,066

Een wachttijd zal ook indirect een gunstigen invloed hebben op de kosten der verzekering. Wordt de verzekering niet verbroken, indien geconstateerd wordt dat de verzekerde vóór het vervullen van den wachttijd blijvend invalide geworden is, dan werkt de wachttijd niet repressief, maar daarom wel preventief tegen bedrog van den werkman. Weet deze dat hij, eens verzekerd, aanspraak op rente heeft zoodra hij aantoont invalide te zijn, b. v. 3 maanden na het ingaan der verzekering, dan is de prikkel om te bedriegen veel grooter, dan indien hij, in het gunstigste geval, dat het hem nl. mogelijk zal zijn iedere week een premie te betalen, eerst na 3 jaren aanspraak op rente kan krijgen en dus de kans loopt, dat het bedrog zich zelf straft, doordien hij sterft voordat de wachttijd vervuld is.

Bovenstaande overwegingen hebben er toe geleid de regeling voor te stellen, neergelegd in art. 9 j°. art. 27.

Mocht beweerd worden dat de Duische wet althans consequent is, terwijl het ontwerp op twee gedachten hinkt door, naast de bepaling van het eerste lid van art. 9, een wachttijd te vorderen, dan zou het antwoord zijn, dat consequentie in deze niet het voornaamste is waarnaar gestreefd is. De voorgestelde regeling verdient naar de meening van ondergeteekenden de voorkeur boven de in Duitschland geldende, omdat zij den werkman, die kort nadat hij verzekerd is blijvend invalide wordt, de mogelijkheid niet afsnijdt aanspraak op rente te verkrijgen, terwijl het gevaar voor bedrog niet grooter is dan in Duitschland.

Ambtenaar of commissie en werkman zullen beiden het recht hebben een onderzoek door deskundigen te provoceeren; aan de geneeskundigen zal opgedragen worden, in geval van twijfel, het uitbrengen van een verslag eenige maanden uit te stellen. Is de werkman eens opgenomen in de verzekering, met of zonder onderzoek door deskundigen, dan staat, behoudens het geval voorzien bij art. 58, voor goed vast dat hij bij de toetreding niet invalide was: daarop kan niet worden teruggekomen, tenzij de werkman beweerde invalide te zijn (art. 138, litt. *h* n°. 1). In

het Duitsche stelsel, waarin voor het voortduren van den verzekeringsplicht hetzelfde vereischte gesteld wordt als voor het aanvangen daarvan, kon opneming in de verzekering alleen geweigerd worden aan hem die *blijvend* (dauernd) invalide is, *niet* aan hem, die *tijdelijk* invalide is, omdat tijdelijke invaliditeit in geen geval een beletsel zou mogen zijn voor het voortduren van den verzekeringsplicht; in het stelsel van het ontwerp daarentegen, waarin invaliditeit geen einde maakt aan den bestaanden verzekeringsplicht, levert invaliditeit, dus ook tijdelijke invaliditeit, al bestaat er oogenschijnlijk geen gevaar hoegenaamd dat zij blijvend zal worden, een beletsel op om den werkman tot de verzekering toe te laten: de werkman, die tijdelijk invalide is, moet wachten met zich te verzekeren tot hij hersteld is. Zal reeds hierdoor het aantal invaliden, dat verzekerd wordt, geringer zijn dan in Duitschland, van nog meer invloed zal de bepaling zijn, welke opgenomen zal worden in de regeling, bedoeld in litt. *h* van art. 138: bestaat er bij den ambtenaar of de commissie twijfel of de werkman invalide (niet: *blijvend* invalide) is, dan mag deze niet in de verzekering worden opgenomen, dan na onderzoek door een deskundige. In de Pruisische voorschriften (1) betreffende de uitvoering der wet van 1889, waarmede in hoofdzaak de in de overige staten gegeven voorschriften overeenstemmen, wordt wel bepaald, dat vóór de uitreiking van de eerste rentekaart onderzocht wordt of de betrokkene verzekeringsplichtig o. a. niet blijvend invalide is, maar de met de uitreiking belaste Ortspoliziebehörden enz. zijn slechts verplicht acht te slaan op feiten, die hun in hun ambt bekend zijn; overigens zijn zij bevoegd, niet verplicht een onderzoek in te stellen. Verkeeren zij in twijfel of een kaart mag worden uitgereikt en kunnen zij zich niet dadelijk zekerheid verschaffen, dan wordt de uitreiking niet geweigerd maar daarvan kennis gegeven aan de Versicherungsanstalt of aan een beambte der Anstalt met mededeeling van de reden tot twijfel; een onderzoek door deskundigen of het hooren van getuigen is niet verplichtend. Vergelijkt men dus de regeling in Duitschland, *in haar geheel*, met de thans voorgestelde, dan meenen ondergeteekenden, dat er geen reden bestaat aan te nemen dat het fonds hier, meer dan in Duitschland, aan benadeeling door bedrog van den werkman blootstaat.

De regeling van het ontwerp biedt nog een ander voordeel. De werkgever is volgens het ontwerp evenals in Duitschland verplicht voor den werkman de premie te betalen; voor den werkman, die niet verzekeringsplichtig is, behoeft uit den aard der zaak niet te worden betaald. Vandaar, zooals boven werd medegedeeld, dat er bij de behandeling van het tweede lid van § 4 der wet van 1889 op gewezen werd, dat de werkgever met een

(1) Bijlage VIII van de uitgave van de wet van 1889 door Bosse en von Woedtke.

beroep op de (blijvende) invaliditeit van den werkman weigeren zou de premie te betalen.

In het Duitsche stelsel kan dus de werkgever niet alleen de opneming van den werkman in de verzekering beletten, als deze blijvend invalide is, maar hij kan, indien de werkman na verzekerd te zijn blijvend invalide wordt, weigeren de premie-betaling voort te zetten en dusdoende bewerken, dat den werkman niet toegestaan wordt den wachttijd te vervullen. Het is een noodzakelijk gevolg van het Duitsche stelsel, maar een gevolg dat er toe leiden moet, indien dit mogelijk is, een ander stelsel te kiezen.

Uit een oogpunt van streng recht verdient het goedkeuring dat de werkgever, wetende dat een werkman, die na 100 premiën betaald te hebben blijvend invalide is geworden, de verzekering niet mag voortzetten, weigert de premie verder te betalen en den bevoegden ambtenaar mededeelt, dat en waarom de werkman niet meer verzekeringsplichtig is; de werkgever handelt dusdoende wellicht niet uit eigenbelang maar uitsluitend in het belang van het fonds en heeft geen ander doel dan te voorkomen, dat eventueel een rente wordt toegekend aan een persoon, die daarop volgens de wet geen recht heeft. Dat alles moge waar zijn, maar niet minder waar is dat een zóó ontwikkeld rechtsgevoel weinig gevonden en nog minder gewaardeerd wordt. Verreweg de meeste werkgevers zouden in dergelijk geval voortgaan met de premie te betalen en, in plaats van den ambtenaar te waarschuwen, alles vermijden waardoor deze te weten zou kunnen komen, dat de werkman invalide was geworden vóór hij den wachttijd vervuld had. En de werkgever, die anders handelde, zou wrok verwekken, niet alleen bij den betrokken werkman maar ook bij andere werklieden; zijn handeling zou aan baatzucht worden toegeschreven. Dit wordt voorkomen door de regeling van het ontwerp, waarin de werkman, die uit eigen hoofde ingevolge art. 1 verzekerd is, niet ophoudt verzekeringsplichtig te zijn, als hij blijvend invalide wordt; de verhouding tusschen werkgever en werklieden loopt dus geen gevaar op die wijze verstoord te worden.

Het ontwerp gaat in art. 138 litt. *h* een stap verder; de werkgever behoort niet het recht te hebben zich tegen de verzekering van een werkman te verzetten, op grond dat deze invalide is. Hij is verplicht den ambtenaar of de commissie de gevraagde inlichtingen te geven; hij zal, indien hij weet dat een werkman, die invalide is, zich bij de Bank verzekeren wil, den ambtenaar of de commissie waarschuwen, om het gevaar van misleiding van de Bank door den werkman te voorkomen. Maar verder kan hij niet gaan. Acht de ambtenaar of de commissie een onderzoek door deskundigen niet noodig, of vereenigen zij zich met het oordeel van den geneeskundige, dat de werkman niet invalide is, dan zal de werkgever zich daarbij moeten neerleggen. Hij is niet verplicht den werkman in zijn dienst te houden, indien hij niet voor hem storten wil. Niet *zijn* belang dus, maar de belangen van

het fonds loopen gevaar, indien een invalide wordt verzekerd en de werkgever is niet geroepen een geding te voeren ter bescherming van de belangen van het fonds.

Houdt dus de voorgestelde regeling rekening met de belangen zoowel van den werkman als van het fonds, ondergeteekenden erkennen, dat er gevallen kunnen voorkomen, waarin zij onbillijk zou werken tegenover den werkman. Aan dat bezwaar wordt tegemoet gekomen door de bepaling van art. 57 van het ontwerp naar welks toelichting het vergund zij te verwijzen.

Art. 9, *tweede en derde lid.* De Duitsche wet van 1889 kende twee soorten van invaliditeit, in § 4, tweede lid en § 9 derde lid dier wet omschreven: de eerste sloot den verzekeringsplicht uit, aan de andere ontleende de verzekerde na vervulling van den wachttijd recht op invaliditeitsrente. In de practijk bleek spoedig dat dit stelsel niet voldeed en het schijnt dan ook niet lang streng toegepast te zijn. Bij de beraadslagingen (1) over § 5 (§ 4 van het ontwerp) der wet van 1899 werd door een lid, dat het voorstel der Regeering verdedigde, verklaard dat het Reichsversicherungsamt zich niet streng aan de letter der bestaande wet had gehouden, maar deze had toegepast, zooals de Regeering voorstelde haar in het vervolg te doen luiden. De Regeering wilde niet anders dan aan het Reichsversicherungsamt een wettige basis geven, om in het belang der betrokken personen de wet verder in denzelfden zin als tot dusver toe te passen. Het voorstel werd goedgekeurd en de wet van 1899 heeft voor uitsluiting van den verzekeringsplicht en voor de aanspraak op invaliditeitsrente denzelfden maatstaf: § 5, vierde lid (2), en § 15, tweede lid.

Geen der beide definities van de wet van 1889 werd behouden ; de in § 9 voorgeschreven berekening was te ingewikkeld en de maatstaf van § 4 had groote ongelijkheid ten gevolge, door bij de beslissing of een werkman invalide was buiten aanmerking te laten het loon, dat een werkman van dezelfde soort in validen toestand verdiende (3). De nieuwe definitie houdt rekening met de individueele omstandigheden van den betrokkene. Of een

---

(1) Vergadering van den Rijksdag van 12 Mei 1899 (bladz. 2182 der *Handelingen*). Zie ook Verslag Staatsc., bladz. 58, § 11, n°. 1.

(2) Het vierde lid van § 5 der wet van 1899, waarnaar in het tweede lid van § 15 verwezen wordt, luidt:

Der Versicherungspflicht unterliegen endlich nicht diejenigen Personen, deren Erwerbsfähigkeit in Folge von Alter, Krankheit oder anderen Gebrechen dauernd auf weniger als ein Drittel herabgesetzt ist. Dies ist dann anzunehmen, wenn sie nicht mehr im Stande sind, durch eine ihren Kräften und Fähigkeiten entsprechende Thätigkeit, die ihnen unter billiger Berücksichtigung ihrer Ausbildung und ihres bisherigen Berufs zugemuthet werden kann, ein Drittel desjenigen zu erwerben, was körperlich und geistig gesunde Personen derselben Art mit ähnlicher Ausbildung in derselben Gegend durch Arbeit zu verdienen pflegen.

(3) Bijlagen van de *Handelingen* van den Rijksdag 189/89, n°. 93, bladz. 699, §§ 4 en 9.

persoon invalide is, hangt ingevolge de bepaling der wet van 1899 af van de verhouding tusschen het bedrag, hetwelk hij nog in staat is te verdienen, en het bedrag dat een lichamelijk en geestelijk gezond persoon van dezelfde soort en van soortgelijke opleiding in dezelfde streek gewoonlijk verdient. Beroepsinvaliditeit valt evenmin onder de bepaling der wet van 1899 als onder die der wet van 1889. Daargelaten dat er geen gegevens waren voor een zelfs globale berekening der kosten, viel verzekering tegen beroepsinvaliditeit buiten het kader der wet. Bij een verzekering uitsluitend van arbeiders in een bepaald bedrijf werkzaam kan beroepsinvaliditeit beslissend zijn; een arbeider kan dan als invalide beschouwd worden, als hij niet langer in dat bedrijf werkzaam kan zijn. Bij een verzekering van alle arbeiders, waarvan een zeer groot aantal niet voor een bepaald beroep is opgeleid, kan de vraag alleen zijn of de betrokkene in staat is op eenige wijze — behoudens zekere beperkingen — in zijn onderhoud te voorzien door arbeid.

Ook de Staatscommissie oordeelde het niet raadzaam de verzekering uit te strekken tot beroepsinvaliditeit (1). In de commissie werd er op gewezen, dat niet alle beroepsinvaliditeit in het algemeen invalide maakt, dat bijv. diamantwerkers die ongeschikt voor hun vak worden tengevolge van het sterk afnemen van hun gezichtsvermogen, in den regel nog voldoende op andere wijze in hun onderhoud weten te voorzien. Ondergeteekenden hechten een andere beteekenis aan het woord en achten het een kenmerk van beroepsinvaliditeit, dat de betrokkene *niet* in het algemeen invalide is. Invalide in algemeenen zin is de persoon, die buiten staat is in zijn onderhoud te voorzien door arbeid in eenig beroep; beroepsinvalide hij, die *wel* in staat is door arbeid in zijn onderhoud te voorzien maar *niet* door arbeid in het tot dusver door hem uitgeoefend beroep. En dan springt in het oog, dat de werkman niet behoort te worden verplicht zich te verzekeren voor het geval van beroepsinvaliditeit. Hij, die door arbeid in zijn onderhoud voorziet, behoort zich te verzekeren voor het geval hij door het verlies van zijn arbeidskracht daartoe buiten staat geraakt, omdat hij anders ten laste der gemeenschap komt; wordt dit nagelaten, dan heeft de wetgever in het algemeen belang het recht dwingend op te treden. De eenige rechtsgrond voor het opleggen van verzekeringsplicht is de moreele verplichting tegenover de gemeenschap om zich te verzekeren. Niemand is echter tegenover anderen verplicht om zich te verzekeren, voor het geval hij buiten staat geraakt in zijn onderhoud te voorzien door arbeid in een bepaald bedrijf.

De glazenwasscher en de matroos, die aan duizelingen lijden, de spoorwegbeambte, die op signalen moet letten en de stuurman, die kleurenblind zijn, de diamantwerker, die niet scherp ziet, zijn

(1) Verslag Staatsc., bladz. 59.

beroepsinvaliden maar kunnen op vele andere wijzen hun brood verdienen. Het is mogelijk, zelfs waarschijnlijk dat zij er niet dadelijk in slagen zullen ander vast werk te vinden; dat het sommigen veel moeite zal kosten en dat deze eenigen tijd zonder middel van bestaan zullen zijn; maar de beroepsinvaliditeit is dan de indirecte oorzaak daarvan, de rechtstreeksche oorzaak is de moeilijkheid om ander werk te vinden en verzekering tegen geldelijke gevolgen van werkeloosheid valt buiten het kader der invaliditeitsverzekering.

Wordt dus in de Duitsche wet vooropgesteld het beginsel, dat niemand als invalide wordt beschouwd, zoolang hij op eenige wijze door arbeid in zijn onderhoud kan voorzien, de billijkheid eischte verschillende beperkingen. De arbeid, waardoor hij in zijn onderhoud moet kunnen voorzien, moet niet alleen voor zijn krachten en bekwaamheid berekend zijn, maar moet ook met het oog op zijn opleiding en vroegere bezigheid in billijkheid van hem gevergd kunnen worden. Scherpe grenzen trekt de bepaling niet en kan zij ook niet trekken, waar de bedoeling is de omstandigheden van het individu in aanmerking te nemen; voor gelijke behandeling van de verschillende personen is het onmisbaar vrijheid te laten bij de beoordeeling, welke arbeid in billijkheid aan een bepaald persoon kan worden opgedragen. De letterzetter zal niet kunnen worden aangemerkt als valide, omdat hij, buiten staat zijn beroep langer uit te oefenen, de vereischte lichaamskracht bezit om met steenen bikken genoeg te verdienen om te bestaan; maar er is geen onbillijkheid in gelegen van den boerenknecht te vorderen, dat hij door dergelijken arbeid in zijn onderhoud voorzie.

De kleine ondernemer zal niet als invalide kunnen worden aangemerkt, indien hij met loonarbeid in zijn onderhoud kan voorzien.

Een persoon wordt als invalide aangemerkt, indien hij ten gevolge van ouderdom, ziekte of gebreken niet langer in staat is met arbeid, als hiervoren bedoeld, een derde te verdienen van hetgeen lichamelijk en geestelijk gezonde personen van dezelfde soort en van soortgelijke opleiding in de streek, waar hij werkzaam is, met arbeid gewoonlijk verdienen. De betrokkene wordt dus vergeleken met personen van gelijke bekwaamheid, die soortgelijke opleiding hadden; dat die personen in hetzelfde bedrijf als de betrokkene werkzaam moeten zijn, is geen vereischte. Bij voorkeur zal men timmerlieden met timmerlieden, schilders met schilders, enz. vergelijken, maar de wet schrijft dit niet voor.

Is de betrokkene in staat met hem passenden arbeid hetzij als kleine ondernemer, hetzij tegen loon, een zeker bedrag te verdienen, dan is het verder alleen de vraag of dat werk in de streek, waar hij werkzaam is, te vinden is voor personen van de soort, waartoe hij behoort; of hij persoonlijk op dat oogenblik werk vinden kan, is niet van invloed op de beslissing.

De verzekerde, die gedurende een deel van het jaar, bijv. gedurende den winter ten gevolge van rheumatiek, niet in staat is te werken, wordt niet als invalide aangemerkt, indien hij in de overige maanden van het jaar een derde kan verdienen van hetgeen personen van dezelfde soort gewoonlijk in een geheel jaar verdienen.

In het ontwerp is overgenomen de bepaling van de wet van 1899, terwijl bij de redactie gebruik is gemaakt van de bepaling, voorkomende in de schets van den hoogleeraar GREVEN (1). Daargelaten dat de ondergeteekenden geen beteren maatstaf kennen dan die in Duitschland is gekozen, zouden alleen zeer overwegende redenen hen hebben doen besluiten om een maatstaf te nemen, die belangrijk van den Duitschen afwijkt, vermits in dat geval de Duitsche invaliditeitsstatistiek geen, althans veel minder waarde zoude hebben voor de berekening van de kosten der verzekering.

Niet overgenomen is het woord „mehr" (nicht mehr im Stande sind). Het bedoelde woord werd bij amendement in § 9 der wet van 1889 gebracht (2), om te doen uitkomen, dat hij, die op het tijdstip waarop hij verzekerd werd reeds invalide in den zin der wet was, geen aanspraak op rente kan maken; in den toestand van den verzekerde moet een *verandering* plaats gegrepen hebben sedert het oogenblik, waarop hij tot de verzekering toetrad. De betrokkene moet dus, wil hij aanspraak op rente hebben, niet *langer* in den zin der wet in staat zijn door arbeid in zijn onderhoud te voorzien. Zooals bij de toelichting van het eerste lid van art. 9 is medegedeeld, kan in het stelsel van het ontwerp op de vraag of een werkman bij de toetreding tot de verzekering invalide was — behoudens het geval voorzien bij art. 58 — later niet teruggekomen worden: door de toelating tot de verzekering staat formeel vast, dat hij niet invalide en dus — voor zoover betreft de bepaling van het eerste lid van art. 9 — verzekeringsplichtig is. Door in het tweede lid van art, 9 te spreken van „niet langer in staat" in plaats van „buiten staat", zou daarin geen verandering gebracht worden: was de verzekerde bij de aanvrage van rente niet in staat met arbeid het vereischte bedrag te verdienen, dan zou daaruit, in verband met de omstandigheid dat formeel vaststaat dat hij op het tijdstip van toetreding tot de verzekering valide was, volgen dat hij *niet langer* in staat was tot zoodanigen arbeid. Zou het overnemen der bedoelde uitdrukking uit § 5 dus geen wezenlijk bezwaar opleveren bij de beslissing over de aanspraak op rente, de woorden „niet langer" zouden aanleiding tot misverstand kunnen geven bij de beslissing of een werkman mag toegelaten worden zich te verzekeren. Blijkt aan den ambtenaar of de commissie, dat de werkman, die zich

(1) Bijlagen Verslag Staatsc., bladz. 315, no. 4.
(2) BOSSE en VON WOEDTKE. Aant. 7 op § 9 der wet van 1889.

verzekeren wil, tengevolge van ziekte of gebreken buiten staat is met arbeid een derde te verdienen van hetgeen gezonde personen van dezelfde soort en van soortgelijke opleiding gewoonlijk verdienen, dan wordt hij niet tot de verzekering toegelaten; hij kan daartegen niet opkomen op grond dat zijn arbeidskracht niet *verminderd* (herabgesetzt) is, dat hij *nooit* in staat is geweest meer te verdienen. Het tweede lid van art. 9 onderscheidt niet tusschen aangeboren en later ontstane gebreken. De blindgeborene behoeft niet noodwendig invalide te zijn in den zin van het ontwerp; hij kan bijv. als muzikant volkomen in staat zijn in zijn onderhoud te voorzien. Maar een blindgeborene, een persoon zonder armen geboren en dergelijke ongelukkigen kunnen niet verzekerd worden, alleen omdat zij in staat zijn een kleinigheid te verdienen; het bedrag, dat zij in staat zijn te verdienen, moet vergeleken worden met hetgeen lichamelijk en geestelijk gezonde personen gewoonlijk verdienen.

De woorden „in de gemeente waar hij werkzaam is of het laatst werkzaam is geweest of in een naburige soortgelijke gemeente" komen in § 5 niet voor, maar iets nieuws wordt daarmede niet in het ontwerp gebracht. Blijkens de toelichting van § 5 (1) was de bedoeling, in overeenstemming met de toepassing der wet van 1889, niet in aanmerking te nemen de mogelijkheid om op een plaats, ver verwijderd van die waar de betrokkene werkzaam was, in zijn onderhoud te voorzien. Het verdient de voorkeur dit in de wet uit te drukken. Met het oog op de gekozen uitdrukking wordt in het slot van het tweede lid van art. 9 gesproken van „die gemeente" en niet van „streek" (Gegend).

Ten aanzien van personen, werkzaam op spoorwegen of vaartuigen en anderen, die door den aard hunner werkzaamheden in verschillende gemeenten werkzaam zijn, zal naar omstandigheden worden bepaald in welke gemeente zij werkzaam zijn. Zie hetgeen later omtrent zeelieden is gezegd.

Het bedrag, dat de werkman tegen loon werkzaam of de kleine ondernemer in gezonden toestand verdiende, heeft geen rechtstreekschen invloed op de beslissing, maar oefent indirect invloed uit, omdat het in den regel een aanwijzing zal zijn voor de bekwaamheid van den betrokkene; het bedrag dat hij alsnog verdienen kan zal vergeleken worden met de verdienste van personen — het behoeven geen werklieden in den zin van het ontwerp te zijn — die gelijke bekwaamheid bezitten als de betrokkene bezat, toen hij lichamelijk en geestelijk gezond was. De betrokkene kan in 30 jaren niet werkzaam zijn geweest in den zin van het ontwerp: bijv. een gehuwde vrouw, die na haar huwelijk nooit meer betaalden arbeid heeft verricht. Het onderzoek naar het door haar vóór haar huwelijk uitgeoefende beroep en vooral naar haar bekwaamheid in dat beroep kan dan hoogst

(1) Bijlagen van de Handelingen van den Rijksdag 1898/9, no. 93, bladz. 699, §§ 4 en 9.

moeilijk zijn. Het vroeger door haar verdiende loon, aanwijzing voor haar bekwaamheid, zal misschien niet vast te stellen zijn; verder dan tot een zekere mate van waarschijnlijkheid zal men het in dergelijk geval niet kunnen brengen.

Heeft de betrokkene zich vóór zijn aanvrage om rente door gedeeltelijke invaliditeit verplicht gezien een minder loonend beroep te kiezen, dan zal het bedrag dat hij alsnog in staat is te verdienen vergeleken worden met de verdiensten van personen van de soort waartoe hij behoorde, voordat het invaliditeitsproces, dat tal van jaren geduurd kan hebben, een aanvang nam. Heeft de betrokkene, voordat het invaliditeitsproces een aanvang nam, verschillende beroepen uitgeoefend, is hij vooruitgegaan in bekwaamheid, dan zullen zooveel mogelijk ter vergelijking gekozen worden personen, van de soort waartoe hij behoorde onmiddellijk vóór de lichamelijke of geestelijke achteruitgang zich openbaarde.

Of de betrokkene ontheven was van den verzekeringsplicht, is onverschillig: de verzekerde, die ontheven wordt van den verzekeringsplicht, houdt op met storten, maar blijft verzekerd. Wordt invaliditeitsrente gevraagd door twee verzekerden, die in volkomen dezelfde omstandigheden verkeeren en verkeerd hebben, behoudens dat de een 25 jaren geregeld gestort heeft, de andere na 5 jaren verzekerd te zijn ontheven werd en dus in de laatste 20 jaren niet stortte, dan zal de beslissing over het al of niet bestaan van invaliditeit ten aanzien van beiden dezelfde zijn. Ook de tijd, voorafgegaan aan het tijdstip waarop de verzekerde toetrad tot de verzekering, behoort in aanmerking te worden genomen. Meldt een werkman, die een arm verloren heeft, zich aan om verzekerd te worden, dan zal onderzocht worden of hij in staat is een derde te verdienen van hetgeen personen van gelijke bekwaamheid, die lichamelijk en geestelijk gezond zijn, personen dus die niet verminkt zijn, gewoonlijk verdienen. Is hij daartoe buiten staat, dan wordt hij niet verzekerd; is hij daartoe in staat, dan is hij verplicht zich te verzekeren, maar wordt ook als invalide in den zin van het ontwerp beschouwd, zoodra hij daartoe niet langer in staat is.

De betrokkene wordt vergeleken met personen van soortgelijke opleiding, werkzaam in de gemeente waar de betrokkene werkzaam is of, is hij niet meer werkzaam, het laatst werkzaam is geweest, of in een naburige soortgelijke gemeente; dat de vergelijking moet plaats hebben met personen, die den arbeid verrichten waartoe zij opgeleid zijn, schrijft het artikel niet voor. Zooveel mogelijk zal echter de vergelijking gemaakt worden met personen in dezelfde gemeente en hetzelfde bedrijf werkzaam. De uitdrukking „naburige *soortgelijke* gemeente" is gekozen, opdat de werkman, die zijn geheele leven in een groote stad of op een klein dorp gewoond heeft, niet feitelijk gedwongen worde zijn leven te eindigen op een dorp of in een groote stad. Vraagt een werkman in Amsterdam invaliditeitsrente, dan zal die hem niet behooren te worden toegekend, indien hij bijv. in Utrecht nog in zijn onderhoud kan

voorzien, maar het zou niet billijk zijn den werkman, die zijn geheele leven in Amsterdam doorgebracht heeft, als hij 50 jaren oud geworden is invaliditeitsrente te ontzeggen, op grond dat hij in Abcoude het vereischte bedrag zou kunnen verdienen.

Een zeeman is niet werkzaam in een gemeente en het tweede lid geeft dus geen maatstaf ter beslissing of hij invalide is. Daarin wordt voorzien door het laatste lid. Onder n°. 2 van art. 11 valt de zeeman, die *niet* zijn woonplaats in Nederland heeft; onder n°. 1 van dat artikel valt ieder, die zijn woonplaats in Nederland heeft en buiten Nederland werkzaam is in dienst van eenige in Nederland gevestigde onderneming, welke ook, dus ook van een scheepvaartonderneming.

Het artikel laat niet toe als maatstaf ter vergelijking te nemen hetgeen een zeeman van dezelfde soort gewoon is te verdienen; een bepaling in dien zin is overwogen maar niet wenschelijk geoordeeld. De meeste scheepvaartondernemingen zijn gevestigd in onze twee groote koopsteden, waar de loonen elkaar niet veel ontloopen zullen. Er zijn echter ook scheepvaartondernemingen gevestigd in kleinere plaatsen, waar het leven aanmerkelijk goedkooper en de loonen in een aantal bedrijven lager zijn dan in Amsterdam en Rotterdam. Werd dus de beslissing of een zeeman, die als zoodanig niet meer geschikt is maar daarom zeer goed in staat kan zijn aan den wal in zijn onderhoud te voorzien, invalide is, afhankelijk gesteld van de verhouding tusschen hetgeen hij in staat is te verdienen in de gemeente, alwaar gevestigd is de onderneming in welker dienst hij werkzaam was (laatste lid art. 9), en hetgeen zeelieden van dezelfde soort gewoon zijn te verdienen, dan zou het gevolg kunnen zijn, dat van twee zeelieden van dezelfde soort, die als zeeman evenveel verdienden, en die nog gelijke arbeidskracht hadden, de een, wiens maatschappij in een kleine plaats gevestigd was, als invalide moest worden aangemerkt, terwijl de andere, die in dienst was geweest van een maatschappij, gevestigd te Amsterdam of te Rotterdam, waar de loonen hooger zijn, niet als invalide zou worden beschouwd.

De zeelieden zouden door dergelijke regeling bovendien in een veel gunstiger toestand geplaatst worden dan andere werklieden. Aan het zeemansleven zijn gevaren en ontberingen verbonden, die vergoed worden door een hooger loon; de zeeman wordt niet alleen in den regel beter gevoed, maar de voedingsmiddelen komen op zee ook duurder te staan dan aan den wal; de werkman aan den wal leeft met zijn gezin en de kosten voor hem en zijn gezin zijn dus minder groot dan de kosten voor den zeeman en diens gezin. Vestigt een volkomen valide zeeman zich aan wal dan vervallen de redenen voor de hoogere belooning en hij verdient in den regel minder dan hij aan boord verdiende; bij de beoordeeling of de zeeman, die niet volkomen valide is, in den zin van het ontwerp invalide is, behoort dus hetgeen hij aan den wal verdienen kan vergeleken te worden met hetgeen een volkomen valide *gewezen* zeeman

aan den wal verdient. Dergelijke personen zullen er in den regel genoeg te vinden zijn in de gemeente, waar gevestigd is de onderneming, in welker dienst de betrokkene werkzaam was, of in een naburige soortgelijke gemeente. Ten aanzien van een groot aantal zeelieden zal overigens voor het maken van een vergelijking niet naar oud-zeelieden gezocht behoeven te worden. Op onze mailbooten is het grootste deel der bemanning geen zeeman in den engeren zin van het woord: het machinekamerpersoneel en wat daartoe behoort, het bediendenpersoneel en nog anderen behooren daar niet toe. De opleiding van die personen verschilt niet van die van personen die aan wal in soortgelijken werkkring werkzaam zijn; zij zullen dus vergeleken worden met personen, die aan den wal werkzaam zijn in het beroep, dat zij op zee uitoefenden. Ten aanzien van de matrozen en verdere zeelieden in engeren zin, zullen de verdiensten vergeleken worden met die van oud-matrozen enz.; zooals hierboven reeds werd opgemerkt, bepaalt art. 9 dat het bedrag, hetwelk de betrokkene verdienen kan, vergeleken wordt met hetgeen valide personen van dezelfde soort en soortgelijke opleiding verdienen met arbeid, *niet:* met arbeid in het beroep waarvoor zij opgeleid zijn. Mochten er noch in de gemeente, waar de onderneming gevestigd is, noch in een naburige soortgelijke gemeente gewezen zeelieden werkzaam zijn — het *kan* voorkomen — dan zal de vergelijking gemaakt moeten worden met personen wier opleiding die van den zeeman zoo nabij mogelijk komt.

Valt ten aanzien van den werkman aan den wal de gemeente, waar hij werkzaam is, bijna altijd samen met de gemeente, waar hij woont, de zeeman zal in zeer veel gevallen niet wonen in de gemeente, alwaar hij geacht wordt werkzaam te zijn. Een bezwaar is daarin niet gelegen. De vraag of hij als invalide wordt aangemerkt is niet afhankelijk van het bedrag, dat hij in de aangewezen gemeente verdient, op zich zelf beschouwd, maar van de verhouding van dat bedrag tot hetgeen anderen in dezelfde gemeente verdienen; en die verhouding, afhankelijk van zijn arbeidskracht, zal in groote en kleine gemeenten dezelfde zijn. Er zal ook rekening gehouden kunnen worden met de woonplaats van den betrokkene, in dien zin dat onderzocht wordt of hij in de gemeente waar hij woont of in een soortgelijke gemeente, hem passenden arbeid kan vinden.

Is de persoon, over wiens invaliditeit beslist moet worden, niet opgeleid voor een bepaald beroep, dan zal hij vergeleken worden met personen, die in hetzelfde geval verkeeren.

Als maatstaf ter vergelijking dient hetgeen gezonde personen „met arbeid gewoonlijk verdienen", d. i. de werkelijke verdiensten, niet wat zij geacht worden te verdienen. Zijn timmerlieden in gemeente A bij algemeenen maatregel van bestuur in de derde loonklasse gerangschikt, dan blijkt daaruit, dat zij worden geacht van 400 tot beneden 600 gulden te verdienen. Vraagt een tim-

merman in die gemeente invaliditeitsrente, dan zal een onderzoek moeten worden ingesteld naar zijne bekwaamheden als timmerman en naar de gewone verdiensten in die gemeente van valide timmerlieden van gelijke bekwaamheden; het resultaat kan dan zijn, dat hij niet als invalide moet worden beschouwd, al kan hij minder dan $^1/_3$ van 400 gulden verdienden, maar ook dat hij als invalide moet worden beschouwd, terwijl hij meer dan $^1/_3$ van 600 gulden kan verdienen.

De loonklasse, waarin de werkman stort, is evenmin van invloed als de loonklasse, waartoe hij behoort. De verzekerde, wiens loon de grens in art. 1 gesteld overschrijdt (tweede lid art. 1), kan desverkiezende in de laagste loonklasse storten (art. 77), terwijl hij misschien een loon geniet van 3600 gulden. Geraakt hij door ziekte blijvend buiten staat om met arbeid 1000 gulden per jaar te verdienen, dan zal hij aanspraak kunnen hebben op invaliditeitsrente. Of hij in de 1ste of in de 5de klasse stortte is van invloed op het bedrag der rente, die hem eventueel zal worden toegekend, maar is onverschillig waar beslist moet worden of hij aanspraak op invaliditeitsrente heeft. Dat het doel der verplichte verzekering niet is personen, die nog in staat zijn 1000 gulden en meer met arbeid te verdienen, een rente toe te kennen wegens invaliditeit, is juist, maar de mogelijkheid dat in dergelijk geval rente zal moeten worden toegekend, is een noodzakelijk gevolg van het tweede lid van art. 1. Door te bepalen dat een verzekerde niet als invalide in den zin van het ontwerp wordt beschouwd, zoolang hij met arbeid als omschreven in het tweede lid van art. 9 een bedrag van bijv. 400 gulden per jaar kan verdienen, zouden de voorwaarden der verzekering ongunstiger worden voor de hooger beloonde werklieden. Is het echter, zooals in § 6 van de Algemeene beschouwingen is aangetoond, niet gerechtvaardigd de verzekering te verbreken omdat het loon hooger dan 1000 gulden wordt, dan is er ook geen reden om, zonder noodzakelijkheid, de voorwaarden in voor den verzekerde ongunstigen zin te wijzigen. Het risico voor het fonds wordt niet grooter, eerder het tegendeel; naarmate het inkomen hooger wordt, worden in den regel de omstandigheden waaronder de verzekerde leeft gunstiger en vermindert dus het gevaar voor invaliditeit.

Het tweede, in verband met het laatste lid van art. 9, levert in alle gevallen, die zich zullen voordoen, een maatstaf ter beslissing of de werkman, die zich verzekeren wil of die invaliditeitsrente vraagt, invalide is. Om werkman te zijn moet de betrokkene *werkzaam* zijn of geweest zijn op de wijze omschreven in het eerste lid van art. 1. Onder „gemeente" in het tweede lid van art. 9 wordt verstaan een *in Nederland* gelegen gemeente, maar de betrokkene zal in Nederland werkzaam zijn of geweest zijn. Onder art. 1 eerste lid valt alleen hij, die in Nederland werkzaam is. Art. 11 verklaart de bepaling van art. 1 van toepassing: *a.* op schepelingen, al of niet in Nederland wonende, buiten Nederland

werkzaam in dienst van een in Nederland gevestigde scheepvaartonderneming; *b*. op personen, die hun woonplaats in Nederland hebben en buiten Nederland werkzaam zijn in dienst van in Nederland gevestigde ondernemingen, geen scheepvaartondernemingen zijnde. De onder *a* bedoelden zullen in sommige gevallen nooit in Nederland werkzaam zijn geweest, doch worden ingevolge het laatste lid van art. 9 geacht aldaar werkzaam te zijn; de onder *b* bedoelden zullen in Nederland werkzaam zijn geweest. Men zou zich wel een geval kunnen denken, waarin een persoon, die zijn woonplaats in Nederland heeft, zonder ooit in Nederland werkzaam te zijn geweest, in het buitenland in dienst eener in Nederland gevestigde onderneming trad, maar in dergelijke onwaarschijnlijke gevallen behoeft niet te worden voorzien. Dergelijk persoon zou ook geen stappen doen om in de verzekering te worden opgenomen en de Bank zal niet ambtshalve zich inlaten met dergelijke gevallen. De ambtenaren, met de contrôle belast, zullen zich, voor zooveel betreft personen buiten Nederland werkzaam, *niet* vallende onder n^0. 2 van art. 11, er toe bepalen toe te zien, dat in Nederland werkzame personen, die zich in dienst eener hier gevestigde onderneming naar het buitenland begeven, de verzekering *voortzetten*. Mocht zich echter ooit een dergelijk geval voordoen en de betrokkene verzekerd willen worden, dan zal het tweede lid van art. 9 analogisch worden toegepast. Zie ten aanzien der weduwe het tweede lid van art. 52.

Het onderzoek, of een werkman in de verzekering mag worden opgenomen, zal uit den aard der zaak in Nederland geschieden. Geldt het echter buiten Nederland werkzame personen, die onder art. 1 vallen, bijv. schepelingen, die buiten 's lands in dienst worden genomen (art. 11 n^0. 2), dan zal het noodig kunnen zijn het onderzoek in het buitenland te doen instellen. Groot bezwaar zal dit niet opleveren, omdat er weinig gevaar bestaat dat invalide personen als schepelingen in dienst worden genomen.

Hoe lang het geleden is, dat een verzekerde, door wien invaliditeitsrente wordt aangevraagd, in Nederland werkzaam is geweest, is onverschillig. Verlaat een verzekerde Nederland en legt hij de in het tweede lid van art. 1 bedoelde verklaring niet af, dan blijft hij verzekerd, al zet hij de premiebetaling niet voort. Keert hij na een aantal jaren blijvend invalide terug, dan heeft hij — mits de wachttijd vervuld is — dadelijk aanspraak op invaliditeitsrente. In dergelijk geval behoort te worden onderzocht of hij in de gemeente, waar hij werkzaam was toen hij Nederlaud verliet (of in een naburige soortgelijke gemeente) met hem passenden arbeid het in het tweede lid van art. 9 bedoelde één derde kan verdienen: of en waar hij in het buitenland werkzaam was, is onverschillig.

Het geval kan zich voordoen dat een schepeling, na in dienst te zijn geweest op een in Nederland tehuis behoorend vaartuig, zich in het buitenland vestigt en later hier komt en invaliditeits-

rente vraagt; dan zal onderzocht worden wat hij verdienen kan in de gemeente, in welke hij krachtens het laatste lid van art. 9 geacht werd werkzaam te zijn, voordat hij zich in het buitenland vestigde.

In dergelijke gevallen zal het onderzoek naar den toestand van den verzekerde, die invaliditeitsrente vraagt, altijd in Nederland plaats hebben. De verzekerde kan dus geen invaliditeitsrente krijgen, indien hij zich niet naar Nederland begeeft. De beoordeeling of een in het buitenland zich bevindend persoon invalide is, levert niet alleen groote moeilijkheden op, maar het fonds zou meer dan anders gevaar loopen benadeeld te worden door misleiding. Vestigt een verzekerde zich dus in het buitenland, dan vervalt de verzekering niet, tenzij hij dit verlangt en hij zal dit nooit verlangen, omdat hij er niets bij winnen kan de verzekering te doen vervallen. Hij is wel verplicht wekelijks een premie te betalen, maar hij kan er feitelijk niet toe gedwongen worden; een veroordeeling tot geldboete wegens het niet voldoen aan zijn verplichting zou niet geëxecuteerd kunnen worden, en hij zal dus zoo veel of zoo weinig premiën betalen als hij verkiest. Daar staat echter tegenover dat hij, om invaliditeitsrente te kunnen krijgen, hierheen moet komen. Slechts in één geval kunnen er termen zijn voor toekenning van invaliditeitsrente aan een persoon, die zich in het buitenland bevindt, nl. aan een verzekerde, onder art. 11 vallende, die invaliditeitsrente vraagt, terwijl hij in het buitenland is. De verzekerde heeft in dat geval, hoewel niet in Nederland werkzaam, niet de bevoegheid de verzekering te doen vervallen; hij wordt gedwongen de premie te betalen, want zijn werkgever houdt de helft van de premie van zijn loon in en deze zal dit niet kunnen nalaten, al wilde hij het, omdat hij hier gevestigd is en dus een tegen hem gewezen strafvonnis zou kunnen worden geëxecuteerd. Wordt nu een dergelijke verzekerde in het buitenland invalide, dan ware het niet billijk hem geen rente te geven, alleen omdat het hem niet mogelijk of te moeilijk is zich hierheen te begeven.

In veel gevallen zal dit den verzekerde niet moeilijk vallen. De werkman, die zich in dienst eener hier gevestigde onderneming naar het buitenland begeeft, heeft in den regel in geval van ziekte vrije terugreis. De schepeling, hier thuis behoorende, zal eveneens naar Nederland teruggevoerd worden. Aan bijzondere bepalingen zal de meeste behoefte bestaan voor vreemdelingen, in dienst op Nederlandsche zeeschepen, en juist zij hebben er meer dan anderen aanspraak op, dat het hun gemakkelijk gemaakt wordt. De bepaling van art. 11 n^0. 2 is een uitbreiding van den verzekeringsplicht buiten zijn natuurlijke grenzen; uit de toelichting dier bepaling blijkt, dat zij hoofdzakelijk in het belang van Nederlandsche ingezetenen is gemaakt. Een groot deel der vreemdelingen, onder die bepaling vallende, zal weinig kans hebben ooit den wachttijd te vervullen. Wordt deze echter vervuld en worden

zij blijvend invalide dan behoort het verkrijgen van rente hun zoo gemakkelijk mogelijk te worden gemaakt; dan behoort niet van den vreemdeling, die zich misschien in zijn eigen land bevindt, ziek of gebrekkig, gevorderd te worden een wellicht verre reis te maken om in het genot te worden gesteld der rente, die hij gedwongen werd zich te verzekeren. Het ligt dus in de bedoeling ten aanzien van dergelijke personen toe te laten, dat bij aanvrage om rente een onderzoek naar hun toestand in het buitenland wordt ingesteld. Of er invaliditeit bestaat, wordt echter beslist naar den maatstaf van art. 9, tweede lid; afwijking daarvan is voor dergelijke exceptioneele gevallen niet noodig. Het onderzoek in het buitenland ingesteld zal het bestuur der Bank in staat stellen te oordeelen over den toestand, waarin de verzekerde verkeert. De verzekerde is in dienst eener in Nederland gevestigde onderneming werkzaam geweest en van het bestuur dier onderneming kunnen inlichtingen worden verkregen omtrent de bekwaamheden van den betrokkene. Met die gegevens zal hier beslist kunnen worden, wat de betrokkene met hem passenden arbeid in staat is te verdienen in de gemeente, waarin hij krachtens het laatste lid van art. 9 geacht wordt werkzaam te zijn of te zijn geweest en wat gezonde personen van dezelfde soort en van soortgelijke opleiding in die gemeente gewoonlijk met arbeid verdienen.

Bijzondere voorschriften hoe in elk voorkomend geval te handelen, geeft blijkens het voorgaande het ontwerp niet; het tweede lid van art, 9 bevat slechts de beginselen, die bij het onderzoek en de beslissing behooren te worden gevolgd. Dat de toepassing van het artikel moeilijkheden van allerlei aard zal opleveren, ontveinzen ondergeteekenden zich niet; dat de taak de krachten van het bestuur der Bank en van den administratieven rechter te boven zou gaan, behoeft niet te worden gevreesd. Doen er zich gevallen voor, die niet onder de woorden van het artikel te brengen zijn, dan zal de wet analogisch worden toegepast. Langzamerhand zal de jurisprudentie meer zekerheid verschaffen omtrent de gevallen, waarin de wet verzekeringsplicht uitsluit of aanspraak op invaliditeitsrente toekent; zij zal tevens gebreken in de omschrijving van hetgeen de wet onder invaliditeit verstaat aan het licht brengen en zoodoende den weg tot verbetering aanwijzen.

Art. 10. Hij, die zelf of wiens niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot in de vermogensbelasting is aangeslagen, behoeft en behoort dus niet aan den verzekeringsplicht te worden onderworpen.

Art. 11. In n°. 1 van dit artikel wordt, evenals in art. 9 der Ongevallenwet 1901 is geschied, de verplichte verzekering uitgestrekt tot hem, die zijn woonplaats in Nederland heeft en buiten Nederland werkzaam is in dienst eener in Nederland geves-

tigde onderneming. Door art. 1 op hem van toepassing te verklaren wordt hij, indien de in art. 1 gestelde voorwaarden aanwezig zijn, *werkman* in den zin van art. 5 en is dus de persoon, in wiens onderneming hij werkzaam is, zijn *werkgever* in den zin van dat artikel. De verplichting van laatstgenoemde om de premie te betalen vloeit uit art. 74 voort.

Zooals uit de toelichting van art. 9, tweede en derde lid, blijkt, heeft n^0. 1 van art. 11 het oog hoofdzakelijk op den werkman, in Nederland werkzaam in een aldaar gevestigde onderneming, die in dienst dier onderneming naar het buitenland gaat. Zonder de bepaling van n^0. 1 van art. 11 zou hij, vermits hij ophoudt werkzaam te zijn in Nederland, niet langer onder het eerste lid van art. 1 vallen. De verplichting om zich te verzekeren zou wel is waar voortduren krachtens het tweede lid van art. 1, maar de werkman zou het recht hebben den verzekeringsplicht te doen eindigen door het afleggen van de in dat lid bedoelde verklaring; legde hij de verklaring niet af, dan duurde de verzekeringsplicht voort, maar de werkgever zou niet verplicht zijn de premie te betalen, omdat de werkman bevoegd was de bedoelde verklaring af te leggen (art. 74).

Onder n^0. 1 van art 11 valt ieder, die zijn woonplaats in Nederland heeft en in dienst eener hier gevestigde onderneming buiten Nederland werkzaam is, dus ook de hier wonende zeeman, buiten Nederland werkzaam in dienst van een hier gevestigde scheepvaartonderneming. N^0. 2 van art. 11 verklaart in het daar bedoelde geval art. 1 van toepassing op den schepeling zoowel als op den schipper, Nederlander of vreemdeling, die *niet* in Nederland zijn woonplaats heeft. Het vaartuig, waarop de schepeling dienst doet, moet regelmatig of bij tusschenpoozen *op* Nederland varen. Vaartuigen, die uitsluitend binnen Nederland varen, zijn niet in het artikel genoemd, omdat de personen die daarop dienst doen *in* Nederland werkzaam zijn en dus onder art. 1 vallen. Het vaartuig behoeft overigens geen zeevaartuig te zijn: een Rijnschip valt eveneens onder het artikel. De onderneming moet hier gevestigd zijn. Onder het artikel valt echter niet de schepeling, die niet zijn woonplaats in Nederland heeft en dienst doet bijv. op een boot der in Nederland gevestigde Koninklijke Paketvaartmaatschappij, omdat de vaartuigen van die maatschappij uitsluitend Indische havens bevaren.

Dat de schepeling op de reis een haven in Nederland aandoet, wordt voor de toepasselijkheid van art. 11 n^0. 2 niet vereischt; zijn de in art. 1 gestelde voorwaarden aanwezig, dan is hij verzekeringsplichtig, zoodra hij in dienst van een in Nederland gevestigde scheepvaartonderneming dienst doet op een vaartuig, dat niet uitsluitend tusschen buiten Nederland gelegen havens vaart. Het vaartuig behoeft niet in eigendom te behooren aan de hier gevestigde scheepvaartonderneming, maar de schepeling moet in dienst zijn dier onderneming; huurt een hier gevestigde scheep-

vaartonderneming een vreemd schip met de bemanning voor een of meer reizen voor een zeker aan de vreemde reederij te betalen bedrag, dan zijn de schepelingen op dat vaartuig niet in dienst der hier gevestigde onderneming.

De uitbreiding van den verzekeringsplicht tot zeelieden, die hun woonplaats niet in Nederland hebben, gedurende den tijd dat zij buiten Nederland werkzaam zijn, is noodig in het belang van onze ingezetenen. Zonder de bepaling van n^0. 2 van art. 11 zouden deze niet op gelijke voorwaarden met vreemdelingen kunnen concurreeren. Voor een alhier gevestigde scheepvaartonderneming zou het dan voordeeliger zijn vreemdelingen in dienst te nemen op haar vaartuigen. Aan dit bezwaar zou ook tegemoet gekomen kunnen worden door aan de werkgevers de verplichting op te leggen het aequivalent der premie aan het Rijk te betalen (litt. *n* van art. 138), maar dit is niet wenschelijk omdat de vreemde zeelieden soms jaren lang, zij het ook niet onafgebroken, op Nederlandsche schepen varen en dus in een aantal gevallen den invaliditeitswachttijd zullen vervullen. In het belang dier personen verdient het dus de voorkeur hen verzekeringsplichtig te verklaren. Hun loon zou evenzeer invloed ondervinden van de verplichting van den werkgever om het aequivalent der premie aan het Rijk te betalen, zonder dat zij in dat geval uitzicht op rente hadden.

Onder schepelingen worden verstaan allen, die voor een of meer reizen gehuurd worden. Loodsen behooren daar niet toe. Personen, die aan boord zijn hoofdzakelijk om verplaatst te worden, vallen evenmin onder de bepaling, al zijn zij in vasten dienst van de onderneming. Een maatschappij, die een geregelden dienst onderhoudt op verschillende havens kan niet altijd in elke dier havens dadelijk of tegen redelijke loonen de werklieden krijgen, noodig om haar booten spoedig te laden en te lossen. In dergelijk geval komt het wel voor, dat de maatschappij in een dier havens sjouwers in vasten dienst heeft, die dan met de verschillende booten heen en weer varen om in verschillende havens te helpen lossen en laden. Dergelijke werklieden behooren niet tot de schepelingen, al bewijzen zij op reis kleine diensten: zij worden niet gehuurd om dienst te doen op de reis van de eene plaats naar de andere.

Ten slotte zij opgemerkt, dat de werkman, die hier zijn woonplaats heeft gedurende den tijd dat hij buiten Nederland werkzaam is, alleen dan verzekeringsplichtig is, indien hij in dienst eener hier gevestigde *onderneming* werkzaam is: niet-verzekeringsplichtig is dus, behoudens het tweede lid van art. 1, de *dienstbode*, die zijn werkgever in het buitenland vergezelt. De zaak is practisch van te weinig belang om een afwijking van den regel te rechtvaardigen; dergelijke personen zijn overigens krachtens het tweede lid van art. 1 bevoegd de verzekering voort te zetten en de werkgever zal, hoewel daartoe niet verplicht, in den regel zorg dragen, dat dit geschiedt.

Art. 12. Referte aan § 5 ad *2m* der Algemeene beschouwingen. Het artikel kent den kleinen ondernemer, onder de daarin gestelde voorwaarden, het recht toe zich en zijne weduwe bij de Bank te verzekeren.

De leeftijd van 30 jaren levert geen bezwaar op.

De groote massa der kleine ondernemers werkte voor loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar, alvorens kleine ondernemer te worden en de verzekeringsplicht duurt dan, na het laten varen van den loonarbeid, ingevolge het tweede lid van art. 1 voort. De personen, die alvorens kleine ondernemer te worden, voor loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar werkten, hebben dus geen behoefte aan de bevoegdheid om zich vrijwillig te verzekeren.

Wat betreft hen, die kleine ondernemer worden zonder eerst tegen loon gewerkt te hebben, deze zullen bijna altijd vóór het bereiken van den leeftijd van 30 jaren kleine ondernemer worden en de leeftijdsgrens levert voor hen dus geen bezwaar op.

Blijven dus alleen over zij, die na het bereiken van den leeftijd van 30 jaren kleine ondernemer worden zonder vroeger werkzaam te zijn geweest tegen loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar, doch dit zullen slechts enkelen zijn.

Het voorgaande geldt niet voor het overgangstijdperk. Er zullen dan een aantal kleine ondernemers zijn, die den leeftijd van 30 jaren bereikt hebben en op dien grond van de verzekering zijn uitgesloten. Voor een overgangsbepaling te hunnen behoeve achten ondergeteekenden geen termen aanwezig. Het toelaten van een aantal bejaarde personen tegen de gewone premie zou de kosten van het overgangstijdperk nog hooger maken en zou bovendien een anomalie doen ontstaan. Waar de kleine ondernemer niet aan den verzekeringsplicht onderworpen wordt, kan er van opneming in art. 110 van 70-jarige kleine ondernemers geen sprake zijn. Maar dan ware het niet rationeel den bejaarden kleinen ondernemer de bevoegdheid te geven zich, door enkele jaren of slechts één jaar wekelijks een geringe premie te betalen, een rente van 104 gulden te koopen (art. 111).

De kleine ondernemer is alleen dan bevoegd zich bij de Bank te verzekeren, indien hij, ware hij loonarbeider, verzekeringsplichtig zoude zijn geweest; hij moet dus in Nederland werkzaam en 16 jaar oud zijn (art. 1), hij mag niet invalide zijn, al bestaat er oogenschijnlijk geen gevaar hoegenaamd, dat hij blijvend invalide zal worden (zie art. 9, eerste lid en de toelichting dezer bepaling) en hij, noch zijn niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot mogen in de vermogensbelasting aangeslagen zijn (art. 10). Bij verschil over de vraag of hij zich vrijwillig mag verzekeren, zal beroep op den administratieven rechter worden toegelaten van de beslissing van het bestuur der Bank, behoudens het straks te vermelden geval.

Hij wordt tot de verzekering niet toegelaten zonder genees-

kundig onderzoek. De Bank is bevoegd, niet verplicht, den loonarbeider, die verzekeringsplichtig is, mits hij niet invalide is, geneeskundig te doen onderzoeken, maar zij mag een kleinen ondernemer niet verzekeren zonder zoodanig onderzoek. Het zou niet wel mogelijk zijn alle loonarbeiders, die zich aanmelden, geneeskundig te doen onderzoeken, terwijl dit weinig bezwaar zal opleveren, ten aanzien van het betrekkelijk geringe aantal kleine ondernemers die den leeftijd van 30 jaren niet bereikt hebben. Geneeskundig onderzoek is in dit geval imperatief voorgeschreven, omdat het onmisbaar is, waar onderzocht moet worden, of er gevaar bestaat dat de kleine ondernemer na weinige jaren blijvend invalide zal zijn. Bestaat daarvoor gevaar, dan wordt de kleine ondernemer niet toegelaten tot de verzekering. Het artikel stelt als vereischte, *niet*: dat er geen gevaar bestaat, maar: dat het bestuur der Bank van oordeel is, dat er geen gevaar bestaat. Het bestuur de Bank beslist dus *daaromtrent* zonder beroep. De administratieve rechter zou kunnen uitmaken, dat er geen gevaar bestaat, maar hij kan, als het bestuur gevaar aanwezig acht, niet uitmaken, dat er *naar het oordeel van het bestuur* geen gevaar bestaat. De veiligheid van het fonds vordert, dat alleen zij worden toegelaten, die een normale gezondheid genieten en dit kan niet worden geacht het geval te zijn, indien het bestuur, voorgelicht door deskundigen, gronden aanwezig acht voor de vrees dat de betrokkene na weinige jaren blijvend invalide zal zijn. Ten aanzien der loonarbeiders vordert de veiligheid van het fonds het stellen van dien eisch niet, omdat *allen* verplicht zijn zich te verzekeren en het aantal van hen, die spoedig na toetreding tot de verzekering blijvend invalide worden, gering is. Op dat geringe percentage is gerekend bij de berekening der premie. Hier betreft het echter een vrijwillige verzekering en zou, werd het genot van een normale gezondheid niet gevorderd, de Bank gevaar loopen hoofdzakelijk ziekelijke, zwakke personen te zien toetreden, personen, die nog niet invalide zijn in den zin van het ontwerp maar in den gewonen loop van zaken na weinige jaren blijvend invalide worden.

Het tweede lid sluit van de bevoegdheid om zich vrijwillig te verzekeren uit, den kleinen ondernemer, die vroeger verplicht verzekerd was en de verplichte verzekering deed vervallen. Het doen vervallen der verzekering was een vrijwillige handeling en de kleine ondernemer behoort, na vrijwillig uit de verzekering getreden te zijn, niet de keus te hebben al of niet weder toe te treden. De bepaling betreft echter uitsluitend den kleinen ondernemer, die *uit eigen hoofde* ingevolge art. 1 verzekerd was. Is de weduwen-verzekering van een vrouw, kleine ondernemer, vervallen doordien haar man zijne verzekering en daarmede ook de hare deed vervallen, dan belet de bepaling van het tweede lid van art. 12 haar niet om zich bij de Bank te verzekeren.

Is de kleine ondernemer eens verzekerd, dan duurt de verze-

kering voort, al wordt zijn inkomen hooger dan 1000 gulden per jaar, al wordt hij invalide, al houdt hij op in Nederland werkzaam te zijn: de verzekering kan niet vervallen en hij kan haar ook niet als vervallen beschouwen. Aan het laatste heeft hij geen behoefte. Het eenige voordeel aan het vervallen der verzekering voor den verplicht verzekerde verbonden, bestaat hierin, dat deze daardoor ophoudt onder het bereik van art. 120 te vallen, als hij niet stort en de vrijwillig verzekerde kan niet onder dat artikel vallen, omdat hij niet is *werkman* in den zin van het ontwerp.

De kleine ondernemer en zijn weduwe hebben gelijke aanspraken als de verplicht verzekerden, behoudens dat art. 57 niet van toepassing is op den vrijwillig verzekerde. Hij wordt niet ingedeeld in een loonklasse en is vrij in de keuze daarvan (art. 77). Stort hij niet, dan wordt geen dwangmiddel tegen hem aangewend; door niet te storten benadeelt hij zichzelf, omdat zijne rente in het stelsel van de artt. 33 en 34 lager wordt.

De geschillen uit de vrijwillige verzekering voortvloeiende zijn van privaatrechtelijken aard en zouden dus, werd daaromtrent geen bepaling gemaakt, door den burgerlijken rechter beslist moeten worden. Dat dit niet in het belang zoude zijn noch van de Bank, noch van den kleinen ondernemer, noch van diens weduwe, behoeft geen betoog. Het derde lid voorziet daarin. De kleine ondernemer is niet verplicht zich en zijn weduwe bij de Bank te verzekeren; gaat hij daartoe over, dan doet hij dit met *eigen goedvinden* en door *eigen keus*. De uitsluiting van den burgerlijken rechter is dus niet in strijd met de Grondwet, vermits het partijen vrijstaat hare geschillen door een ander dan den burgerlijken rechter te doen beslissen.

Een soortgelijke regeling vindt men in de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n^0. 79), gewijzigd bij de wet 30 September 1893 (*Staatsblad* n^0. 145), tot regeling van het pensioen der weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren. Ingevolge het tweede en derde lid van art. 2 dier wet, staat het aan vrouwelijke ambtenaren in zekere gevallen vrij aan hare niet in huwelijk met een burgerlijk ambtenaar verwekte kinderen al dan niet pensioen te verzekeren. Ingevolge het vierde lid van art. 10 behouden ambtenaren, die zonder pensioen of wachtgeld ontslagen worden, desverkiezende recht op pensioen voor hunne weduwen en weezen, tegen storting van zekere bedragen. In beide gevallen een vrijwillige, dus privaatrechtelijke verzekering. Bij verschil over het recht op of het bedrag van het pensioen beslist ingevolge art. 14 dier wet niet de burgerlijke rechter. Zij die gebruik maken van de bevoegdheid bij art. 2 of van die bij art. 10 gegeven, doen dus stilzwijgend afstand van den burgerlijken rechter; de pensioenwet heeft het zelfs niet noodig geacht uitdrukkelijk te bepalen, dat zij die zich vrijwillig verzekeren geacht worden bedoelden afstand te hebben gedaan.

Het vierde lid van art. 12 geeft aan minderjarigen en gehuwde

vrouwen de bevoegdheid zich bij de Bank te verzekeren zonder de tusschenkomst van den vader of voogd of den bijstand van den man. Het geval, dat de verzekering niet in hun belang is, is moeilijk denkbaar.

Gaat de kleine ondernemer voor loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar werken en zijn ook de andere vereischten voor het verzekeringsplichtig worden aanwezig, dan gaat de vrijwillige verzekering van rechtswege over in een verplichte verzekering. Of de betrokkene uitsluitend loonarbeid verricht dan wel tevens als kleine ondernemer werkzaam blijft, is onverschillig; de vrijwillige verzekering gaat ook in het laatste geval over in een verplichte verzekering. Zou de kleine ondernemer voor loon gaan werken, als hij invalide geworden was, dan zou de vrijwillige verzekering niet overgaan in een verplichte, omdat ingevolge het eerste lid van art. 9 de werkman, die invalide is en niet uit eigen hoofde *ingevolge artikel* 1 *dezer wet* is verzekerd, niet verzekeringsplichtig is. Verplichte verzekering tegen invaliditeit kan niet aanvangen na het intreden van invaliditeit. Heeft de kleine ondernemer daarentegen den leeftijd van 35 jaar bereikt en dien van 70 jaren nog niet bereikt, als hij voor loon gaat werken, dan gaat de vrijwillige verzekering van rechtswege over in een verplichte verzekering, omdat art. 8 uitsluit: *niet* hem, die niet uit eigen hoofde *ingevolg artikel* 1 *dezer wet* is verzekerd, maar hem, die niet uit eigen hoofde *krachtens deze wet* is verzekerd. De betrokkene is niet invalide en heeft den ouderdomsleeftijd niet bereikt en er is geen reden hem, die den leeftijd van 35 jaren bereikt heeft, als hij voor loon gaat werken, om zijn leeftijd van den verzekeringsplicht uit te sluiten, als hij reeds (vrijwillig) verzekerd is. De werkgever zal dus voor den kleinen ondernemer, die vóór het bereiken van den leeftijd van 70 jaren voor loon gaat werken, de premie moeten betalen, indien de kleine ondernemer zich vrijwillig verzekerd had.

Een bepaling, als die van het laatste lid van art. 1, is niet noodig; de vrijwillige verzekering kan niet vervallen en van herleving kan dus geen sprake zijn.

Art. 13. Het ligt in de bedoeling aan de hier bedoelde commissies een uitgebreider werkkring te geven dan aan die bedoeld in art. 86 der Ongevallenwet 1901. Zie de toelichting van art. 110.

Art. 14. Zie art. 14 der Ongevallenwet 1901.

Art. 15. Zie art. 17 der Ongevallenwet 1901.

Art. 16. Zie art. 97 der Ongevallenwet 1901.

Art. 17. Het stelsel der eenheidsrente, d. i. het stelsel waarin het bedrag der rente en dus ook het bedrag der premie onafhankelijk is van het bedrag van het loon, dat de verzekerde

verdient, biedt ongetwijfeld voordeelen aan, omdat de regeling dan eenvoudiger kan zijn, maar het doel der verplichte verzekering wordt daarmede niet bereikt. De rente, die den werkman op het platte land, gewoon te leven van een laag loon, in staat stelt in zijn onderhoud te voorzien, zou de hooger bezoldigde werklieden in de groote steden niet voor gebrek vrijwaren: niet alleen hebben deze meer behoeften, maar huisvesting en voeding zijn in een groote stad duurder dan op het land. Hetzelfde bezwaar, zij het ook in mindere mate, bestaat tegen het stelsel, waarin het bedrag der rente en het bedrag der premie afhangen uitsluitend van de streek, waar de verzekerde werkzaam is en dat dus geen rekening houdt met het verschil tusschen hetgeen in de verschillende bedrijven verdiend wordt.

Evenals in Duitschland en in overeenstemming met het gevoelen der Staatscommissie (1) worden de werklieden ingedeeld in vijf klassen.

De indeeling der werklieden geschiedt naar het loon, dat zij verdienen of *geacht worden te verdienen*. Het ware zeker wenschelijk steeds het werkelijke loon tot maatstaf te nemen bij de bepaling der loonklasse, maar een regeling in dien zin stuit af op onoverkomelijke moeilijkheden in de practijk. Het loon, dat per jaar genoten wordt, behoort beslissend te zijn en is ingevolge de artt. 1 en 2 beslissend voor de vraag of er *verzekeringsplicht* bestaat; van dat beginsel wijkt het ontwerp slechts in enkele gevallen af (2). Staat echter eens vast, dat de werkman niet meer dan 1000 gulden per jaar verdient, dan kan van de werkgevers niet gevergd en aan de ambtenaren of commissies niet opgedragen worden ten aanzien van alle werklieden het juiste bedrag van het jaarloon te berekenen, ten einde te bepalen in welke klasse de premie moet worden betaald. Een werkgever, die gedurende eenige weken of maanden een werkman in zijn dienst heeft, kan niet weten hoeveel die werkman in andere tijden van het jaar verdient. Het kan voor den werkgever zelfs niet mogelijk wezen te berekenen hoeveel de werkman verdient gedurende den tijd, waarin hij in zijn dienst is, indien nl. de werkman in dien tijd voor verschillende werkgevers werkzaam is: een oppasser, een naaister, een tuinman; dit bezwaar zou blijven bestaan, ook indien de loonklasse bepaald werd naar het weekloon in plaats van naar het jaarloon. Evenmin zouden de ambtenaren in staat zijn te controleeren of de premie niet in een te lage loonklasse was betaald. Er zullen honderdduizenden personen zijn, wier loon wisselvallig is of gedeeltelijk in verstrekkingen in natura bestaat, maar van wie het vaststaat dat hun loon niet meer dan 1000 gulden per jaar bedraagt; moest de loonklasse, waartoe ieder dier personen behoort, door het werkelijk

---

(1) Verslag Staatsc., bladz. 60/61 en § 34 Wet 1899.
(2) Zie de toelichting van art. 4.

loon per jaar bepaald worden, dan zouden de ambtenaren der Bank het werk niet afkunnen en het bestuur der Bank zou evenmin de tallooze verschillen behoorlijk kunnen onderzoeken.

Het individueel loon is dus in het stelsel van het ontwerp, evenmin als in de Duitsche wet, als regel beslissend voor de loonklasse: § 22 wet 1889 en § 34 wet 1899. De verschillende categorieën van werklieden worden in loonklassen gerangschikt naar het loon, dat gemiddeld in een categorie verdiend wordt: art. 19 en 20. Zie verder de toelichting van artt. 22, 77 en 78.

Tot de 1ste loonklasse behoort de werkman, wiens loon minder dan 240 gulden per jaar bedraagt; hij, wiens dagloon gemiddeld 80 cent bedraagt, het jaar gerekend op 300 werkdagen, behoort dus tot de 2de loonklasse. De grenzen der hoogere loonklassen zijn overgenomen uit het verslag der Staatscommissie (1). Tot de 5de klasse behoort de werkman, wiens loon per jaar 800 gulden of meer gedraagt; waarom geen maximum wordt genoemd wordt in de toelichting van art. 22 medegedeeld.

Art. 18. Zie de toelichting van art. 2 en art. 80 laatste lid.

De waarde van het loon, dat geheel in verstrekkingen in natura, met of zonder huisvesting, bestaat, zal in den regel minder dan 240 gulden per jaar bedragen; maar ook indien de waarde meer bedraagt, eischt de billijkheid tegenover den werkgever, te wiens laste de premie *voor het geheel* komt, dat geen hoogere premie dan die der eerste klasse van hem gevorderd wordt.

Het loon of de daarmede gelijk te stellen geldelijke belooning van den gevangene zal zelden of nooit 240 gulden per jaar bedragen; de verstrekkingen in natura en de huisvesting maken geen deel uit van zijn loon, omdat hij ze niet ontvangt „als vergoeding voor zijn arbeid" (art. 2, eerste lid). Indeeling van gevangenen en dergelijke personen in loonklassen zou in elk geval te veel omslag veroorzaken, met het oog op de hoogst enkele gevallen, waarin het loon 240 gulden of meer per jaar zou bedragen.

De in artt. 82 en 83 bedoelde personen worden, evenals in Duitschland, in de tweede loonklasse geplaatst (§ 40 wet 1899). Slechts weinigen der miliciens zullen op het tijdstip, waarop zij in dienst treden, tot een hoogere klasse behooren. Ook voor de vrijwillig verzekerden zal het Rijk over den militairen diensttijd in de tweede loonklasse storten.

Art. 19. Regelingen, waarbij het gemiddelde loon van arbeiders is vastgesteld, zooals er in Duitschland (2) bestaan en ter uitvoering der ziekteverzekering hier zullen moeten worden gemaakt, bestaan hier nog niet.

Ingevolge art. 19 zullen de loonklassen waartoe de werklieden, tegen loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar werkzaam, behoo-

(1) Zie bladz. 82 van het verslag.
(2) Zie § 22, wet 1889 en § 34, wet 1899.

ren, bij algemeenen maatregel van bestuur worden aangewezen. Overwogen is of het niet de voorkeur verdient de aanwijzing op te dragen, hetzij aan Gedeputeerde Staten, hetzij aan gemeentebesturen, doch dit is niet wenschelijk voorgekomen omdat bij de rangschikking van de werklieden in de verschillende gemeenten werkzaam steeds van dezelfde beginselen behoort te worden uitgegaan. Dit is alleen te bereiken, indien de vaststelling wordt opgedragen, niet aan verschillende autoriteiten of lichamen maar aan de Kroon.

Het besluit zal de verschillende categorieën van werklieden rangschikken naar het jaarlijksch loon, dat de werklieden in een categorie gemiddeld verdienen (1). Het gemiddelde bedrag van het loon zal echter niet in het besluit worden genoemd: daarin zal alleen worden aangewezen de loonklasse, waartoe de werkman behoort. Geschiedde het eerste, dan zou het besluit gewijzigd behooren te worden, indien het gemiddeld loon van een categorie van werklieden hooger of lager werd, al had dat hooger of lager worden geen invloed op de klasse waarin die categorie moest worden gerangschikt; bleef toch het besluit ongewijzigd, dan zou het noemen van het gemiddeld bedrag van het loon slechts tot verkeerde gevolgtrekkingen aanleiding kunnen geven. De regeling zal thans ook eenvoudiger zijn. Van de verschillende colleges, die gehoord zullen worden, zal een opgave gevraagd worden, niet van de klasse waarin de verschillende categorieën van werklieden naar hun meening behooren gerangschikt te worden, maar van de gemiddelde bedragen der loonen en van de bestanddeelen van het loon; bij verschil tusschen de opgaven zal echter nader onderzoek alleen noodig zijn, indien het verschil van invloed is op de loonklasse, terwijl bij elk verschil onderzoek noodig zou zijn, indien het besluit het gemiddelde bedrag van het loon moest bevatten. Bovendien zullen thans alle categorieën van werklieden, wier loon in dezelfde klasse valt, bij elkaar gevoegd kunnen worden, zoodat er in geen gemeente meer dan vijf groepen zullen zijn, terwijl het aantal groepen van hen, die geacht worden hetzelfde gemiddelde loon te genieten, veel grooter zou wezen.

Bij de indeeling wordt rekening gehouden niet alleen met het bedrijf, waarin de werkman werkzaam is, maar ook met de plaats, waar dat bedrijf wordt uitgeoefend; de woonplaats van den werkman is niet van invloed. Indien de toestand in een gemeente dit vereischt, kan ook in een of meer bedrijven onderscheiden worden zoowel naar het geslacht als naar den leeftijd, zoodat mannen en vrouwen, ouderen en jongeren in hetzelfde bedrijf in een gemeente werkzaam in verschillende klassen kunnen worden gerangschikt. Werklieden zoowel als werkgevers zijn uit den aard der zaak te allen tijde bevoegd zich tot de Koningin te wenden, indien zij meenen dat een zekere categorie in een te lage of in een

---

(1) Zie de toelichting van art. 2.

te hooge klasse geplaatst is. Bovendien kan periodiek, b.v. om de 10 jaren, ambtshalve door de Regeering onderzocht worden of wijziging van de besluiten ten aanzien van een of meer categorieën van werklieden noodig is.

Het besluit zal alle categorieën van werklieden noemen in de gemeente werkzaam; bedrijven, in een gemeente niet uitgeoefend, zullen daarin niet genoemd behoeven te worden. Aanwijzing der klasse, waartoe veenarbeiders in de gemeente 's-Gravenhage werkzaam behooren, zou geen nut hebben. De mogelijkheid, dat een in een gemeente uitgeoefend bedrijf over het hoofd wordt gezien, is niet uitgesloten; er kan ook in een gemeente een tot dusver daar niet bestaande industrie in het leven geroepen worden. Aan dat bezwaar zal worden tegemoet gekomen door voor elke gemeente een klasse aan te wijzen waartoe alle niet bij name genoemde categorieën van werklieden behooren. Die klasse zal niet voor alle gemeenten dezelfde zijn; voor groote steden zal een hoogere klasse worden aangewezen dan voor dorpen. Het besluit kan te allen tijde aangevuld worden door een niet afzonderlijk genoemde categorie met name te noemen.

Losse arbeiders kunnen in verschillende gemeenten of in verschillende gedeelten eener gemeente, waarvoor de aanwijzing der klasse afzonderlijk is geschied, werkzaam zijn; dit kan van invloed zijn op de loonklasse, waartoe zij behooren. Zij kunnen ook in verschillende bedrijven, waarvoor niet dezelfde loonklasse is aangewezen, werkzaam zijn. Overwogen is de wenschelijkheid om voor deze werklieden niet elke week in een andere klasse maar in dezelfde klasse — van wege de Bank te bepalen — te doen bijdragen; dergelijke regeling zou echter moeilijk uitvoerbaar zijn. De bepaling der klasse zou voor de toekomst moeten geschieden, op een tijdstip dus waarin het niet bekend was in welke gemeente of in welk bedrijf de werkman hoofdzakelijk werkzaam zou zijn. De werkman zou bovendien, indien hij in een hoogere klasse was geplaatst dan die waartoe op een gegeven oogenblik zijn mede-werklieden in dezelfde gemeente en in hetzelfde bedrijf werkzaam behoorden, tegenover deze in een ongunstige positie staan; het omgekeerde zou het geval zijn, indien hij in een lagere klasse was geplaatst. Het verdient dus de voorkeur geen speciale regeling te maken; de werkgever zal de premie betalen in de klasse, waartoe de werkman behoord heeft in de kalenderweek of in het gedeelte der kalenderweek, waarover het loon betaald wordt. Zie verder art. 78, eerste lid.

Of de aanwijzing voor alle gemeenten bij één besluit zal geschieden, dan wel of verschillende besluiten zullen worden uitgevaardigd, kan thans niet bepaald worden. Het artikel laat daaromtrent vrijheid en vordert alleen dat de aanwijzing voor alle gemeenten geschiedt. Het *noemen* van alle gemeenten is echter niet noodig; aan het artikel zou voldaan zijn, indien bijv. een zeker aantal gemeenten in een provincie genoemd werden en de

aanwijzing voor alle overige in die provincie gelegen gemeenten in eens geschiedde.

Het eerste lid van art. 19 spreekt, evenals art. 17, van *werklieden, onder het eerste lid van artikel* 1 *vallende*; het besluit is dus van toepassing alleen op hen, van wie vaststaat dat het loon over een jaar niet meer dan 1000 gulden bedraagt. Wijst het besluit bijv. voor boekhouders in Amsterdam werkzaam de 5de klasse aan, dan volgt daar niet uit dat alle boekhouders in Amsterdam geacht moeten worden niet meer dan 1000 gulden te verdienen, maar dat een boekhouder in Amsterdam, die niet meer dan 1000 gulden per jaar verdient, geacht wordt 800 gulden of meer per jaar te verdienen.

De werkman valt niet in de bij het besluit aangewezen klasse, indien de bepaling der loonklasse op andere wijze geregeld is: art. 18 en 22.

Het vijfde lid voorziet in gevallen als het volgende. Een werkman, in dienst eener onderneming werkzaam in een groote stad, is tijdelijk in dienst dier onderneming werkzaam in een kleine gemeente, voor welke een lagere loonklasse is aangewezen voor de categorie van werklieden waartoe hij behoort; het loon zal in dergelijk geval in den regel niet verminderd worden gedurende de tijdelijke werkzaamheden in de kleinere gemeente en er is geen reden den werkgever gedurende dien tijd in een lagere klasse te doen betalen. Het vijfde lid kan van toepassing zijn, ook indien de *onderneming* geregeld werkzaam is in de gemeente, waarin de werkman tijdelijk werkzaam is: de vraag is in welke gemeente de *werkman* in den regel werkzaam is. Een werkman kan bijv. werkzaam zijn aan de werkplaats van de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij te Haarlem en tijdelijk werkzaam worden gesteld in een andere gemeente, waar die maatschappij geregeld haar bedrijf uitoefent.

Het vijfde lid wijkt alleen dan van den regel af, indien de werkman in de gemeente waar hij tijdelijk werkzaam is tot een *lagere* loonklasse zou behooren; behoort hij in die gemeente tot een *hoogere* loonklasse, dan gelden de gewone bepalingen en wordt de premie betaald in de klasse, waarin hij valt gedurende zijn tijdelijke werkzaamheid. De werkman, die tijdelijk in een gemeente, waar het leven duurder is, te werk wordt gesteld, zal in den regel gedurende dien tijd hooger loon genieten. *In den regel*; niet altijd. Het komt voor, dat ondernemingen gevestigd in een kleine gemeente in de nabijheid van een grootere gemeente gelegen, ook in laatstbedoelde gemeente, zij het niet geregeld, haar bedrijf uitoefenen, terwijl de daarvoor door haar gebezigde werklieden zelfs niet tijdelijk van woonplaats veranderen en geen hooger loon krijgen. Ondergeteekenden achten het niet wenschelijk dat in dergelijk geval wordt afgeweken van den regel, in dien zin dat de werklieden gedurende hun tijdelijke werkzaamheden in de grootere gemeente *niet* in de hoogere loonklasse, welke

voor die gemeente mocht zijn aangewezen, zouden vallen. De werkgevers en werklieden, in de grootere gemeente gevestigd, behooren geen hoogere premie te betalen dan zij die tijdelijk in die gemeente in hetzelfde bedrijf werkzaam zijn. De werklieden uit de kleinere gemeente zullen wel is waar de helft moeten betalen in de premie eener hoogere klasse, dan waartoe zij naar hun loon moesten behooren, maar het verschil zal weinig bedragen, terwijl vermoedelijk in veel gevallen de werkgever, die zijn werklieden voor hetzelfde loon in een andere gemeente doet werken, hoewel door de wet daartoe niet verplicht, bereid zal zijn te zijnen laste te nemen hetgeen de werkman meer aan premie moet betalen.

Het laatste lid schrijft een afzonderlijke regeling voor ten aanzien van conducteurs en machinisten op spoorwegen, personen werkzaam op stoombooten voor zoover deze niet onder art. 20 vallen, en dergelijke werklieden, die *uit den aard hunner werkzaamheden* in verschillende gemeenten werkzaam zijn, alsmede ten aanzien van buiten Nederland werkzame werklieden (art. 11 n°. 1), alles voor zoover zij onder het eerste lid van art. 1 vallen.

De loonklasse, waartoe bijv. een conducteur op een spoorweg behoort, kan niet afhangen van de gemeente, waar hij werkzaam is. Zij mag ook niet afhankelijk gesteld worden van de gemeente, waar hij zijn woonplaats heeft. Een regeling in laatstbedoelden zin zou daartoe leiden, dat werklieden, die in dezelfde onderneming in dezelfde gemeenten gelijke werkzaamheden tegen gelijk loon verrichten, tot verschillende loonklassen zouden behooren; dit is te minder wenschelijk, omdat dergelijke werklieden niet altijd vrij zijn in de keuze hunner woonplaats.

Mocht het voor sommige categorieën der onder het laatste lid vallende werklieden wenschelijk blijken, dan zal bij het besluit kunnen bepaald worden, dat het werkelijke loon de loonklasse aanwijst; dit zal echter niet geschieden, indien de klasse zonder bezwaar in het besluit zelf kan worden aangewezen.

De werkman, die zich buiten Nederland vestigt en werkt, valt niet langer onder het eerste lid van art. 1, omdat hij ophoudt *in Nederland* werkzaam te zijn, en valt dus ook niet onder het laatste lid van art. 19; art. 11 n°. 1 kan op hem niet van toepassing zijn, omdat hij zijn woonplaats niet in Nederland heeft. Hij is bevoegd de verklaring af te leggen dat hij de verzekering als vervallen beschouwt en is ingevolge art. 77 vrij wat betreft de klasse, waarin hij betaalt.

Art. 20. Zeelieden zijn, als hun vaartuig niet in een haven ligt, niet werkzaam in een gemeente en te hunnen aanzien is dus een andere regeling noodig. Maar ook in een ander opzicht zal de regeling verschillen. De werkman, aan den wal werkzaam, heeft in den regel wekelijks een rustdag; de zeeman niet. Het is dus niet meer dan natuurlijk dat deze, na eenige maanden onafge-

broken gewerkt te hebben, een week of een paar weken rust neemt. Is nu een zeeman bijv. 10 maanden in een jaar in dienst tegen een loon van 50 gulden per maand, dan bedraagt zijn jaarloon 500 gulden en behoort hij tot de derde klasse. Hij zou dus 52 premiën van 32 cent (art. 25), d. i. f 16.64 moeten betalen, waarvan f 8.32, de helft, ten laste van den werkgever behoort te komen. Is hij echter slechts 10 maanden in dienst, dan betaalt de werkgever de helft in de premie over 44 weken, dus $\frac{1}{2} \times 44 \times 32$ cent = f 7.04 en de werkman zou over de overblijvende 8 weken, waarin hij geen werkgever had, ingevolge art. 74 zelf de premie moeten betalen en haar geheel dragen. Wordt in het oog gehouden, dat de werkgever voor den werkman aan den wal een premie betaalt, zoodra deze, al is het maar één dag in een week of zelfs een gedeelte van een dag, in zijn dienst gewerkt heeft (art. 25); dat de werkman aan den wal in den regel niet meer dan zes dagen per week werkt en dat de werkgever dus voor zes dagen werk de helft der premie over zeven dagen draagt, dan springt in het oog de onbillijkheid eener regeling, waarin de werkgever voor den zeeman de premiën betalen zou uitsluitend over den tijd, gedurende welken deze zeven dagen per week werkt, terwijl de premiën over den rusttijd van den zeeman verschuldigd geheel te diens laste zouden komen. De premie over den normalen rusttijd van den werkman aan den wal komt voor de helft ten laste van den werkgever; de zeeman mag niet in ongunstiger toestand geplaatst worden, omdat hij, in plaats van een wekelijkschen rustdag, na maanden te hebben gewerkt een rusttijd van een paar weken heeft. In het hiervoren bedoelde geval zou de zeeman in de vierde in plaats van in de derde klasse geplaatst kunnen worden, zoodat de werkgever voor hem 44 premiën van 40 cent, d. i. f 17,60 betalen zou, waarin de helft, d. i. f 8,80, ten laste van den werkgever blijft. De werkgever zoowel als de werkman betalen in dit geval een weinig meer dan de premie in de loonklasse, waartoe de zeeman volgens zijn loon zou behooren — f 8,80 in plaats van 8,32 — maar dit werkt niet verkeerd. De vermoeienissen en ontberingen van het zeemansleven hebben ten gevolge, dat de zeeman in den regel eerder zijn arbeidskracht verliest en het is dus niet meer dan billijk, dat hij op vroegeren leeftijd aanspraak verkrijgt op een in verhouding tot zijn loon hooge rente. De werkgever behoort een deel in de hoogere premie te dragen. Evenmin levert het bezwaar op voor den zeeman, dat hij in verhouding tot zijn loon een premie betaalt, die een weinig hooger is dan aan den wal; de verdiensten van zeelieden zijn in den regel ruimer en de geringe verhooging zal dus niet drukkend zijn. Zie verder de toelichting van art. 76.

Er zijn ook aan den wal werklieden, die niet het geheele jaar door hun hoofdmiddel van bestaan kunnen uitoefenen, maar zij verkeeren niet in hetzelfde geval als zeelieden. Zij kunnen, als hun gewoon bedrijf stilstaat, in een ander bedrijf werkzaam zijn;

zij hebben in den regel wekelijks een rustdag en hebben dus niet, zooals zeelieden, behoefte om jaarlijks eenige malen gedurende een paar weken rust te nemen.

Art. 21. De loonklasse wordt bepaald naar het gemiddelde loon, dat werklieden in een bepaald bedrijf in een bepaalde gemeente verdienen en de premie der aangewezen loonklasse zal dus in vele gevallen te hoog zijn voor den werkman, die invalide is of die door een ongeval gedeeltelijk ongeschikt tot werken geworden is. Bij de in litt. *c* van art. 138 bedoelde regeling zal den werkman, in het genot eener rente krachtens de Ongevallenwet 1901 of krachtens eenige andere Ongevallenwet — bijv. de Zeevisschers-Ongevallenwet 1905 — van niet lager dan 104 gulden per jaar en den werkman, in het genot eener invaliditeitsrente recht op ontheffing van den verzekeringsplicht worden verleend, maar het zal dikwijls niet in hun belang zijn van dat recht gebruik te maken. De premie moet echter — ook indien de ongevallenrente lager is dan 104 gulden — verlaagd kunnen worden en de werkman zal daarom op zijn verzoek door of van wege de Bank in een lagere klasse geplaatst worden. Vrijheid te laten omtrent de loonklasse, waarin de premie betaald moet worden, is niet wenschelijk, omdat de klasse, waarin betaald zou worden het onderwerp zou uitmaken eener overeenkomst tusschen werkgever en werkman. In geen geval zou overigens dergelijke vrijheid kunnen worden gelaten aan den werkman, die in het genot is eener ongevallenrente van minder dan 104 gulden en dus geen recht op ontheffing van den verzekeringsplicht zal hebben.

Van ouderdomsrente spreekt het artikel niet. De werkman in het genot van ouderdomsrente zal ook recht op ontheffing van den verzekeringsplicht hebben. Maakt hij van dat recht geen gebruik, dan zal hij niet in een lagere klasse willen geplaatst worden. De invaliditeitskans is op den leeftijd van 70 jaren zeer groot en de verzekerde zal dus waarschijnlijk spoedig aanspraak op invaliditeitsrente verkrijgen; zet hij de verzekering voort, dan zal hij zoo hoog mogelijk storten.

Art. 22. De aanwijzing der loonklassen, waartoe de verschillende werklieden behooren, zal blijkens het vorenstaande gebaseerd zijn op het gemiddelde der loonen, die elke categorie van werklieden in een bepaalde gemeente of in een gedeelte eener gemeente verdient. Een groot aantal werklieden zal meer of minder dan het gemiddelde verdienen en daaronder zullen er zijn, wier werkelijk loon zooveel meer of minder dan het gemiddelde bedraagt, dat de klasse, waarin zij bij het in art. 19 bedoelde besluit worden gerangschikt, lager of hooger is dan de klasse, waartoe zij zouden behooren, indien het werkelijk loon maatgevend was.

Is de werkman in een lagere klasse geplaatst, dan heeft hij wel is waar het recht te vorderen dat de werkgever de premie in een hoogere klasse betaalt (art. 78, tweede lid), maar het

verschil tusschen de premie in die klasse en de premie in de klasse, waarin de werkman geplaatst is, komt dan voor het geheel te zijnen laste (art. 80, tweede lid), zoodat hij in een minder gunstige positie verkeert dan het geval zou zijn, indien hij in de hoogere loonklasse was geplaatst.

Verdient een werkman zoo weinig, dat de klasse, waarin hij geplaatst is, hooger is dan de klasse, waartoe hij naar zijn werkelijk loon zou behooren, dan zal de premie in verhouding tot het loon te hoog worden niet alleen voor den werkman, maar ook voor den werkgever.

In het algemeen is het niet mogelijk het individueel loon als maatstaf te nemen voor de loonklasse, maar er bestaat geen bezwaar dit te doen, waar het geschieden kan zonder dat eenige schatting noodig is en de werkgever zonder moeite berekenen kan hoeveel het jaarloon van den werkman bedraagt of geacht wordt te bedragen.

Om tot een lagere of een hoogere klasse te behooren, dan die bij het in art. 19 bedoelde besluit aangewezen voor de categorie waarvan zij deel uitmaken, zal het noodig zijn dat de werklieden:

1º. in vasten dienst zijn voor een of meer jaren, kwartalen, maanden of weken,

2º. vooraf een vast loon in geld bedongen hebben,

3º. naar den maatstaf van dat loon, herleid tot jaarloon — indien de overeenkomst voor een of meer weken gesloten is met inachtneming van het slot van het tweede lid — tot een lagere of een hoogere klasse behooren, dan is aangewezen voor de categorie, waarvan zij deel uitmaken,

terwijl, om in een *lagere* klasse te vallen, bovendien noodig zal zijn, dat de werklieden:

4º. op geen ander of meerder loon dan het sub 2º. bedoelde recht hebben.

Om tot een lagere klasse te behooren zal de werkman dus geen ander loon mogen hebben dan het overeengekomen vast loon in geld. Heeft hij bovendien hetzij wisselvallig loon in geld, hetzij huisvesting, hetzij vast of wisselvallig loon in den vorm van verstrekkingen in natura, dan kan hij *niet* tot een *lagere* klasse behooren. *Wel* tot een *hoogere* klasse: het wisselvallige loon in geld en de verstrekkingen in natura of de huisvesting blijven dan echter buiten aanmerking bij de bepaling der klasse. Schatting is dus in geen geval noodig. Werkgever en werkman behoeven niet anders te doen dan het loon met 50, met 12 of met 4 te vermenigvuldigen: het produkt is dan het inkomen, waarvoor de klasse bij art. 17 is aangewezen.

Wordt de werkman per uur betaald of naar de hoeveelheid werk, die verricht is, dan is art. 22 niet van toepassing.

Het artikel is alleen dan van toepassing, indien de werkman niet voor verschillende werkgevers werkzaam is, nl. niet in verschillende ondernemingen of dienstbetrekkingen. De werkman in dienst eener onderneming, die aan twee personen behoort of die bestuurd wordt door twee personen (art. 94), heeft wel meer werkgevers maar dit levert geen bezwaar op: het loon wordt hem niet door of namens ieder der werkgevers voor een deel betaald. Een oppasser daarentegen ontvangt van ieder der werkgevers, in wier dienst hij is, het door dezen verschuldigde loon; dat loon kan een vooraf overeengekomen vast loon in geld wezen, maar het individueel loon zal in dat geval de loonklasse niet kunnen bepalen, omdat de verschillende werkgevers van elkaar niet weten, hoeveel loon zij betalen.

Op de vraag of een persoon, tegen loon werkzaam, *werkman* is in den zin der wet, zal het jaarloon, dat hij volgens bedoelde regeling geacht zal worden te verdienen, niet van invloed zijn. Een werkman, in de 4de klasse gerangschikt, verdient gedurende 9 maanden van het jaar 12 gulden per week, gedurende de overige drie maanden 25 gulden per week. Zijn de hiervoren bedoelde vereischten aanwezig, dan wordt in de laatstbedoelde 3 maanden zijn jaarloon, *ter bepaling der loonklasse*, geacht te bedragen 50 × 25 gulden = 1250 gulden. De werkman wordt daarom niet beschouwd, waar het de toepassing van art. 1 betreft, 1250 gulden loon per jaar (1) te verdienen en is *niet* bevoegd de in het tweede lid van art. 1 bedoelde verklaring af te leggen; zijn werkgever is dus ingevolge art. 74 verplicht de premie voor hem te betalen en over de bedoelde 3 maanden zal de premie in de 5de klasse betaald moeten worden. Vandaar dat in art. 17 voor de 5de loonklasse geen maximum loon genoemd wordt: de werkman, die 700 gulden per jaar verdient, zal voor de toepassing van art. 17 gedurende een gedeelte van het jaar geacht kunnen worden meer dan 1000 gulden per jaar te verdienen.

Verdient een werkman, die bij het in art. 19 bedoelde besluit in de 4de klasse geplaatst is, het geheele jaar door 18 gulden per week of 11 gulden per week, dan behoort hij het geheele jaar door, in het eerste geval tot de 5de klasse omdat zijn loon geacht wordt 50 × 18 gulden = 900 gulden te bedragen, in het laatste geval tot de 3de klasse, omdat zijn loon geacht wordt 50 × 11 gulden = 550 gulden te bedragen.

Het tweede gedeelte van de eerste alinea van art. 22 spreekt van *kalender*weken. Een overeenkomst voor één week, die in twee kalenderweken valt, bijv. van Woensdag tot Woensdag, valt niet onder het artikel, omdat de overeenkomst niet loopt over een *kalender*week; over die week moeten (art. 25) *twee* premiën betaald worden in de klasse, aangewezen bij het besluit bedoeld in art. 19. De betaaldag van het loon behoeft echter niet

(1) Zie de toelichting van art. 3.

in de kalenderweek, waarover de overeenkomst loopt, te vallen.

Is de overeenkomst aangegaan bijv. voor den tijd van 7 Januari tot 7 April, dan behoort de werkman tot de klasse, waarin hij ingevolge art. 17 valt, *niet* gedurende de volle drie maanden. maar gedurende de *kalender*weken in die drie maanden vallende; valt bijv. 2 April op een Zaterdag, dan is art, 22 niet van toepassing op de laatste vijf dagen, waarvoor de overeenkomst is aangegaan, tenzij deze verlengd wordt. Dit kan te allen tijde geschieden, mits de overeenkomst telkenmale, uitdrukkelijk of stilzwijgend vooraf hernieuwd wordt.

Landbouwarbeiders genieten in den regel hun loon gedeeltelijk in kost met of zonder inwoning en zullen dus slechts zelden in een andere klasse vallen dan bij het krachtens art. 19 genomen besluit aangewezen; zij hebben echter minder behoefte aan de bepaling van art. 22 dan de arbeiders werkzaam in de nijverheid in engeren zin, omdat de loonen in de nijverheid meer uiteenloopen dan die in den landbouw.

Bij vergelijking met het derde lid van § 34 der wet van 1899 blijkt, dat het ontwerp van de Duitsche wet afwijkt hierin, dat het een uitzondering maakt niet alleen indien de werkman tot een *hoogere* klasse behoort dan bij het besluit aangewezen, maar evenzeer indien de werkman naar zijn werkelijk loon in een lagere klasse behoort te vallen. Het laatste is wenschelijk ook in het belang van den werkman. De werkman, die in een lagere klasse valt dan bij het besluit aangewezen, zal in vele gevallen aanmerkelijk minder dan het gemiddelde loon verdienen, bijv. omdat hij zwak is of minder bekwaam dan een gewoon werkman. Nu is het ongetwijfeld waar, dat het ook in dergelijk geval in het belang van den werkman is, dat een hoogere premie voor hem betaald wordt, maar de vraag is of betaling van de hoogere premie niet drukkend voor hem is. Daarbij behoort niet uit het oog te worden verloren, dat de werkgever bij de bepaling van het loon van den werkman, die minder dan het gemiddelde verdient, rekening zal houden met het deel der premie, hetwelk te zijnen laste blijft, en dat niets hem belet het loon zóó te bepalen, dat de werkman meer dan de helft der hoogere premie draagt. Wenscht de werkman, dat de premie voor hem bij hoogere klasse dan bij n^{0}. 1 van art. 22 aangewezen betaald wordt, dan kan hij altijd gebruik maken van de bevoegdheid, hem bij het tweede lid van art. 78 gegeven, indien hij bereid is het verschil in premie te zijnen laste te nemen (art. 80, tweede lid).

Op zeelieden is het artikel niet van toepassing. Ware in de eerste alinea van art. 22 ook art. 20 genoemd, de zeeman zou toch nooit in een *lagere* klasse dan die aangewezen bij het krachtens art. 20 genomen besluit kunnen vallen, omdat zijn loon voor een gedeelte in verstrekkingen in natura bestaat. Om in een hoogere klasse dan die bij het in art, 20 bedoelde besluit aangewezen te vallen,

zou zijn vast loon in geld hooger moeten zijn dan het gemiddelde loon, daaronder begrepen de verstrekkingen in natura, van zeelieden van dezelfde soort. Dergelijke gevallen zullen zich, ook ten gevolge van de bepaling van het tweede lid van art. 20, slechts bij hooge uitzondering voordoen en aan een bijzondere regeling bestaat dus geen behoefte.

Art. 23. Uit de premiën moeten ook bestreden worden de kosten der geneeskundige behandeling, in hoofdstuk X bedoeld; daaruit behoeft echter niet te volgen, dat de lasten van het fonds daardoor verzwaard zullen worden. Naar de meening van ondergeteekenden zal dit het geval niet zijn, omdat verwacht mag worden dat op den duur de uitgaven, door de geneeskundige behandeling veroorzaakt, niet zullen overschrijden het bedrag, dat ten gevolge dier uitgaven minder aan renten zal worden uitgekeerd.

Hetgeen het Rijk krachtens de artt. 82 en 83 betaalt, behoeft niet afzonderlijk te worden genoemd onder de middelen; het Rijk betaalt ingevolge die artikelen de premie als werkgever.

Ingevolge art. 42 vierde en vijfde lid en art. 43 tweede lid wordt in het invaliditeits- en ouderdomsfonds gestort hetgeen te veel- en uit dat fonds betaald, hetgeen te weinig aan rente was uitgekeerd; de stortingen en betalingen zijn niet anders dan verrekening van rente en behoeven dus niet afzonderlijk te worden vermeld in art. 23.

Om soortgelijke reden wordt art. 65 niet genoemd.

Het artikel bepaalt dat de uitgaven gedekt worden door premiën en dat de premiën geheven worden van de uit eigen hoofde verzekerden of van de werkgevers van verzekeringsplichtige werklieden, maar regelt niet te wiens laste de premiën blijven; de dáartoe betrekkelijke voorschriften worden in hoofdstuk XI gegeven.

Zie verder art. 24.

Art. 24. Referte aan § 8 der Algemeene beschouwingen.

Art. 25. Zoodra een werkman gedurende een gedeelte eener kalenderweek verzekeringsplichtig is, wordt over die week een premie betaald; de werkgever betaalt dus in het geval voorzien bij litt. *a* van art. 74 twee premiën voor den werkman, die op Zaterdag en op Zondag of Maandag in zijn dienst is, behoudens de bepaling van art. 79. Heffing van premiën over gedeelten eener week zou de regeling veel ingewikkelder maken. § 140 der wet van 1899 bevat een soortgelijke bepaling.

In Duitschland werd ingevolge § 19 der wet van 1889 de premie of, zooals zij daar genoemd wordt, de bijdrage ook per kalenderweek geheven, doch de Regeeringen der verschillende Staten (met uitzondering van Wurtemberg) kwamen overeen, dat de kalenderweek in den zin der wet van 1889 geacht moest

worden niet met Zondag maar met Maandag aan te vangen (1); in § 30 der wet van 1899 is bepaald, dat een bijdrage verschuldigd is over elke week en dat de week, voor zooveel betreft de betaling der bijdrage, met Maandag begint. Beschouwde men Zondag als den eersten weekdag, dan zou de werkgever, die den werkman, in vasten dienst van een anderen werkgever, op Zondag te werk stelde, ingevolge § 100 der wet van 1889 of § 140 der wet van 1899 de volle bijdrage over een week moeten betalen; het gevolg daarvan zou zijn dat de werkgever, in wiens dienst de werkman de overige zes dagen werkzaam was, bevrijd zou zijn van de betaling eener bijdrage. Dit lag niet in de bedoeling van den wetgever; de werkgever behoort niet ontheven te worden van de verplichting om voor zijn vaste werklieden de bijdrage te betalen, omdat deze op een vrijen dag in dienst van een ander werkzaam zijn.

In art. 25 van het ontwerp is de bepaling van § 30 niet overgenomen: de werkgever, in wiens dienst een werkman Zondag werkt, betaalt de premie over de week, welke met dien Zondag aanvangt.

Dat er veel pleit vóór de Duitsche regeling, wordt niet ontkend; is de werkman in vasten dienst van A, dan is het onbillijk de premie te doen betalen door B, voor wien de werkman uitsluitend op Zondag werkt. Onbillijk vooral, omdat daardoor in den regel niet de werkgever, die den werkman op Zondag te werk stelt, maar de werkman zal worden gedrukt. De werkgever, die voor een werkman, tot de derde loonklasse behoorende, voor eenige uren werk op Zondag verricht een premie van 32 cent moet betalen, waarvan hij slechts de helft van het loon mag inhouden, zal het loon daarnaar regelen. Het gevolg is, dat de werkman feitelijk misschien de geheele premie betaalt. Daarbij komt dat het loon, dat hij van zijn vasten werkgever ontvangt, wellicht ook den invloed ondervonden heeft van de verplichting aan den werkgever opgelegd om de helft in de premie te dragen; wordt deze nu en dan bevrijd van de verplichting om de premie over een week te betalen, doordien de premie reeds betaald is door een werkgever in wiens dienst de werkman Zondag gewerkt heeft (art. 79), dan is het niet waarschijnlijk dat daarom over die week hooger loon zal worden betaald. De vaste werkgever wordt dus bevoordeeld ten koste van den werkman.

Niet altijd zal de zaak den zooeven geschetsten loop nemen; is de positie van den werkman van dien aard, dat *hij* de voorwaarden stellen kan, dan zal de werkgever, in wiens dienst hij Zondags werkt, de volle premie dragen. Maar juist de werklieden, die het meest afhankelijk zijn, zullen blootstaan aan de nadeelen, die het gevolg zijn van de regeling in het ontwerp voorgesteld;

---

(1) BOSSE en VON WOEDTKE, uitgave der wet van 1889, bijlage XVI.

de werkman, die een goed bestaan heeft, zal in den regel op Zondag niet werken.

Bestaan deze bezwaren in de Duitsche regeling niet, aan die regeling kleeft daarentegen een ander bezwaar. Zij die de diensten van een werkman slechts één dag noodig hebben, zullen bij voorkeur op Zondag doen werken, omdat zij dan geen premie behoeven te betalen, en de regeling der Duitsche wet werkt dus den Zondagsarbeid in de hand. Blijft de Zondag ook bij de toepassing der Invaliditeitswet de eerste dag der week, dan weet ieder, die op Zondag doet werken, dat hij een premie over een week moet betalen; het eigenbelang zal zoodoende een prikkel zijn om den arbeider op zijn wekelijkschen rustdag niet te doen werken. Vooral de arbeiders, die geen vasten werkgever hebben, zullen de voordeelen van de voorgestelde regeling ondervinden. Ook met die regeling zullen zij in vele gevallen op Zondag werken, als zij op dien dag werk kunnen krijgen; maar de wet *bevordert* althans niet den Zondagsarbeid.

Art. 26. Wijziging in de bedragen der premiën, zoodra de rekening een gering tekort of een gering overschot aanwijst, is noodig noch wenschelijk. Wijst een wetenschappelijke balans aan, dat de premiën een weinig verlaagd of verhoogd zouden moeten worden om de rekening te doen sluiten, dan is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de toestand in het volgende vijfjarig tijdperk verandert. Is het tekort of het overschot niet een gevolg van tijdelijke, voorbijgaande omstandigheden, dan zal het steeds grooter worden; zoodra een wetenschappelijke balans aanwijst, dat verhooging of verlaging der premiën met 20 percent noodig is om evenwicht te verkrijgen tusschen baten en lasten, *moet* de regeling bij de wet herzien worden. Het behoeft geen betoog, dat ook buiten de gevallen, bij het artikel voorzien, een voorstel tot herziening kan worden gedaan, indien dit raadzaam wordt geoordeeld.

Art. 15 belet niet, dat tusschentijds een balans wordt opgemaakt, maar zonder bepaalde redenen zal dit niet geschieden. Vindt het bestuur der Bank termen om binnen 10 jaren na het in werking treden van art. 1 de tweede balans te doen opmaken en blijkt dan een der gevallen bij art. 26 voorzien aanwezig, dan zal met herziening der regeling niet langer gewacht behooren te worden (1).

Art. 27. De bepalingen van dit hoofdstuk betreffen alle uit eigen hoofde verzekerden, zoowel de werklieden als de kleine ondernemers; over de renten, waarop de weduwen van verzekerde werklieden en van kleine ondernemers aanspraak hebben, wordt gehandeld in hoofdstuk VII.

---

(1) Zie de §§ 20 en 98 der wet van 1889 en § 32 der wet van 1899.

Vgl. §§ 9 en 10 der wet van 1889 en §§ 15 en 16 der wet van 1899.

Invaliditeit in den zin van art. 9 van het ontwerp kan van zeer korten duur zijn: zoodra een persoon ten gevolge van ziekte niet in staat is te arbeiden, is hij invalide, al bestaat er reden om aan te nemen, dat hij, in den gewonen loop van zaken, na weinige dagen weder in staat zal zijn aan het werk te gaan. Bij de aanvrage van invaliditeitsrente kan de verzekerde dus niet volstaan met aan te toonen dat hij invalide is; zal een rente worden toegekend, dan moet blijken, òf dat er geen vooruitzicht bestaat op herstel der verloren arbeidskracht òf dat de invaliditeit onafgebroken een half jaar heeft geduurd.

Om onder litt. *a* van art. 27 te vallen, is het niet voldoende dat het vooruitzicht op *volkomen* herstel uitgesloten is. De verzekerde, die tijdelijk de geschiktheid tot werken geheel verloren heeft, maar het vooruitzicht heeft die geschiktheid voor de helft terug te krijgen, heeft geen recht op invaliditeitsrente, tenzij het geval onder litt. *b* voorzien aanwezig is. Daarentegen is het om onder litt. *a* te vallen niet noodig, dat er geen vooruitzicht bestaat op eenig herstel, hoe gering ook. Is er zóó weinig verbetering in den toestand te hopen, dat de verzekerde ook na het intreden van die verbetering invalide zou blijven in den zin van art. 9, dan heeft hij onmiddellijk aanspraak op invaliditeitsrente, indien de wachttijd vervuld is.

In het geval van litt. *b* zoowel in dat van litt. *a* wordt de rente voor onbepaalden tijd toegekend en in beide gevallen wordt zij, indien de verzekerde niet langer invalide is, ingetrokken. Er bestaat echter een belangrijk verschil tusschen de twee gevallen. Geraakt een verzekerde door een der in art. 9 genoemde oorzaken buiten staat om met arbeid het in dat artikel bedoelde bedrag te verdienen, dan heeft hij, mits de wachttijd vervuld is, onmiddellijk aanspraak op rente, indien er geen vooruitzicht bestaat op herstel der verloren arbeidskracht. *Zekerheid* dat de verzekerde niet herstellen zal, wordt niet vereischt: die zou in den regel alleen bestaan, indien de ongeschiktheid tot arbeid het gevolg was van een verminking — het verlies van een of meer ledematen, of iets dergelijks. Aan den verzekerde, die ten gevolge van een chronische ziekte — tuberculose, verlamming, achteruitgang van het gezichtsvermogen enz. — langzaam achteruitgaat en eindelijk het door art. 9 gevorderde één derde niet meer verdienen kan, behoort onmiddellijk een rente te kunnen worden toegekend, indien er geen vooruitzicht bestaat op verbetering van zijn toestand; er bestaat geen enkele reden om daarmede te wachten tot hij zes maanden invalide is geweest. Bestaat er daarentegen vooruitzicht, dat de toestand van den verzekerde zoodanig verbeteren zal, dat hij ophoudt invalide te zijn in den zin van art. 9, dan kan hij geen aanspraak op rente maken, vóór de toestand van invaliditeit een half jaar geduurd heeft; over de eerste zes maanden, gedurende welke hij invalide is

geweest, kan hem dus in dat geval geen rente worden toegekend. Dat hem alleen over den *verderen* duur der invaliditeit rente wordt toegekend, volgt uit de redactie van het artikel.

Zooals in de toelichting van art. 9, tweede en derde lid is gezegd, kan een werkman invalide zijn, zonder dat zijn arbeidskracht *verminderd* is; uit de omstandigheid, dat er invaliditeit bestaat, volgt dus niet noodwendig dat de arbeidskracht geheel of gedeeltelijk „verloren" is. Art. 27 handelt echter over verzekerden en vermits door de toelating van een werkman om zich te verzekeren formeel vaststaat, dat hij bij het toetreden tot de verzekering *niet* invalide is (1), kan hij geen aanspraak op invaliditeitsrente verkrijgen, indien hij niet, zooals litt. *a* zegt, zijn arbeidskracht geheel of gedeeltelijk *verloren* heeft. Wat den kleinen ondernemer betreft, ook deze wordt niet verzekerd, indien hij invalide is: zie de toelichting van art. 12.

Litt. *b* vordert dat de verzekerde een half jaar achtereen buiten staat is geweest de in art. 9 bedoelde hoeveelheid werk te verrichten. Uit de omstandigheid, dat hij gedurende dien tijd herhaaldelijk of zelfs geregeld aan het werk is geweest, zou niet noodwendig volgen dat hij geen aanspraak op rente had: onderzocht behoort te worden, *hoeveel* hij in dien tijd verdiende en verdienen kon. Maar ook indien een verzekerde nu en dan, een enkelen dag, met groote inspanning er in slagen zou zooveel te werken, dat hij zijn vroeger loon verdiende, ligt het niet in de bedoeling van litt. *b* van art. 27 op dien grond een verzoek om rente af te wijzen. Een dergelijke toepassing zou niet alleen onbillijk wezen tegenover verzekerden, die vruchteloos getracht hadden zelven in hun onderhoud te voorzien, maar zou op den duur ook het fonds benadeelen; zij zou de verzekerden er van terughouden pogingen te doen om hun vroeger werk te hervatten, indien zij niet zeker waren het te kunnen volhouden. Daarentegen zal geen rente mogen worden toegekend aan den verzekerde, die nu eens wel, dan weder niet in staat is te werken. Zoolang er vooruitzicht bestaat op herstel, zou geen aanspraak op rente worden verkregen, als een verzekerde gedurende een of meer jaren maandelijks niet meer dan één week in staat was te werken.

Valt de verzekerde ook onder de verplichte verzekering tegen ziekte, dan zal die verzekering hem te gemoet moeten komen binnen de grenzen bij de Ziekteverzekeringswet gesteld, zoolang hij geen aanspraak op invaliditeitsrente kan doen gelden.

Ingevolge § 30 der wet van 1899 wordt de verzekerde, die ten gevolge van ziekte tijdelijk niet werken kan, beschouwd over zekeren tijd de premie te hebben betaald. Een dergelijke bepaling is niet in het ontwerp opgenomen, omdat de taak der met de uitvoering der wet belaste ambtenaren of commissies zeer ver-

(1) Zie art. 138 litt. *h*. no. 1 en de toelichting van art. 9, eerste lid, van het ontwerp.

zwaard zou worden, indien zij de juistheid der betrekkelijke opgaven der verzekerden moesten controleeren. De ziekenkassen worden volgens het ontwerp-Ziekteverzekeringswet belast met de betaling der invaliditeits- en ouderdomspremie voor bedoelde verzekerden.

Art. 29. Zie § 26 der wet van 1889 en de §§ 36 en 37 der wet van 1899 alsmede § 2 van de Algemeene beschouwingen.

Art. 30. Zie in verband met het eerste lid van dit artikel de artt. 25, 31 en 32. De slotbepaling van het eerste lid is noodig, omdat blijkens het tweede lid in sommige gevallen twee premiën, over één week betaald, in rekening gebracht zullen mogen worden en het aantal premieweken niet geringer behoort te zijn dan het aantal wettig bepaalde premiën.

Over een kalenderweek mag als regel slechts één premie betaald, althans in rekening gebracht worden. De verzekerde mag niet, als hij den leeftijd van 70 jaren genaderd is of op het punt staat blijvend invalide te worden, een groot aantal premiën betalen en dusdoende het bedrag der rente, waarop hij aanspraak heeft, verhoogen. Maar ook indien een verzekerde *steeds* meer dan één premie per kalenderweek wilde betalen, zou dit niet toegelaten mogen worden. De baten door de verzekerden in het overgangstijdperk opgebracht vergoeden niet de lasten, die deze veroorzaken; het tekort wordt grootendeels door de Rijksbijdrage gedekt. In het stelsel van het ontwerp zou het tekort het geraamde bedrag overschrijden, indien de verzekerden meer premiën betaalden, dan waarop gerekend is; het fonds zou dus niet aan zijn verplichtingen kunnen voldoen, indien in het overgangstijdperk een groot aantal verzekerden wekelijks twee of meer premiën betaalden. Vgl. § 117, tweede lid, der wet van 1889 en § 36, laatste lid, der wet van 1899.

De verzekerde, tot de vierde loonklasse behoorende, die zelf storten moet (art. 74), is verplicht over elke week een premie van 40 cent te betalen; betaalt hij in plaats daarvan over elke week twee premiën van 20 cent, dan is hij niet alleen strafbaar (artt. 25, 77, eerste lid en 120), maar ingevolge het tweede lid van art. 30 wordt over elke week slechts één premie van 20 cent in rekening gebracht. Werden over elke week in plaats van één premie van 40 cent twee premiën van 20 cent in rekening gebracht, dan zou wel is waar de rente, berekend volgens de voorschriften van art. 33, niet hooger zijn, maar de minimumrente (art. 34) zou hooger worden. Vermits het aantal premieweken wordt aangewezen door het aantal premiën, dat in rekening gebracht wordt, zou ook de wachttijd eerder vervuld zijn.

Mag dus in het algemeen niet toegelaten worden, dat meer dan één premie over dezelfde week betaald in rekening gebracht wordt, er bestaat geen bezwaar twee premiën, over één week

betaald (art. 79), in rekening te brengen, indien over een volgende of een voorafgaande week geen premie betaald is.

Art. 30 bepaalt, dat *over* een kalenderweek slechts één premie in rekening gebracht wordt, maar belet den werkman niet tegelijkertijd 10 premiën te betalen, hetzij over de loopende en de daarop volgende 9 weken, hetzij — in het midden gelaten of hij dusdoende niet andere bepalingen overtreden zou — over reeds verloopen 10 weken. Tegen vooruitbetaling der premiën bestaat uit den aard der zaak geen bezwaar. Betaling over verstreken weken zal echter niet onbeperkt mogen worden toegelaten (1). Hij, die ongeregeld gestort heeft, mag niet later een groot bedrag nastorten. Daarentegen zal nastorting, na niet te langen tijd, toegelaten behooren te worden. De verzekerde bijv., die eenige maanden werkeloos was en niet storten kon, moet bevoegd zijn den achterstand in te halen.

Een en ander zal krachtens litt. *e* van art. 138 geregeld worden.

Ingevolge art. 135 wordt bij de berekening van den duur der verzekering een jaar op 52 weken, een kwartaal op 13 weken en een maand of een gedeelte van een maand, meer dan 28 dagen bedragende, op 4 weken gerekend. In het afgetrokkene is het dus mogelijk, dat bij wekelijksche betaling van een premie het aantal premiën het aantal weken, dat de verzekering ingevolge de bij art. 135 voorgeschreven berekening geduurd heeft, met enkele premiën overtreft: deze premiën blijven, ingevolge het laatste lid van art. 30, buiten aanmerking bij de berekening der rente. In de practijk zal een dergelijk geval zich zelden of nooit voordoen. Bepaald zal worden, dat de waarde der te veel betaalde premiën aan den verzekerde uitgekeerd wordt.

Artt. 31 en 32. Zie § 16 van de wet van 1889 en § 29 van de wet van 1899.

Artt. 33, 34 *en* 35, *eerste lid.* De rente van art. 33 bestaat uit een grondslag en een verhooging. De grondslag hangt af van het gezamenlijk bedrag der betaalde premiën, maar ook van den duur der verzekering, en wel in dier voege, dat de grondslag in standvastige verhouding staat tot het bedrag, dat door den verzekerde gemiddeld per kalenderweek ten bate zijner verzekering is gestort. Of een verzekerde, die jaarlijks een gelijk bedrag betaalt, dit voortzet gedurende 5, 10 of 20 jaren, is voor het bedrag van den grondslag onverschillig.

De duur der verzekering is meer rechtstreeks van invloed op de verhooging der rente, want deze verhooging bedraagt 12 ten honderd van het gezamenlijk bedrag der betaalde premiën, en zal dus in den regel met den duur der verzekering klimmen.

Grondslag en verhooging beide zijn onafhankelijk van de

(1) Zie § 146 der wet 1899.

loonklasse, waarin de premiën zijn betaald. Afgezien van den duur der verzekering komt alleen het gezamenlijk bedrag der premiën in aanmerking. De renteberekening volgens art. 33 geeft bij een storting van 400 premiën in klasse I dezelfde uitkomst als bij een storting van 200 premiën in klasse IV, wanneer in beide gevallen de verzekering denzelfden duur had.

Als men wil, kan men het bedrag g van den grondslag en ook het bedrag h der verhooging door een eenvoudige formule voorstellen. Laat de verzekering geduurd hebben w kalenderweken, waarbij de weken doorgebracht in militairen dienst, waarover premien door het Rijk betaald zijn, buiten rekening blijven, en laten er betaald zijn geworden p_1 premiën in klasse I, p_2 premiën in klasse II, p_3 premiën in klasse III, p_4 premiën in klasse IV, p_5 premiën in klasse V, terwijl het Rijk nog q_2 premiën voor den verzekerde betaalde in klasse II over den tijd, dien deze in militairen dienst doorbracht.

Volgens art. 33 vindt men dan voor den grondslag in guldens

$$g = 325 \times \frac{0.20\,p_1 + 0.24\,p_2 + 0.32\,p_3 + 0.40\,p_4 + 0.48\,p_5}{w}$$

en voor de verhooging in guldens

$$h = 0.12 \times (0.20 p_1 + 0.24 p_2 + 0.32 p_3 + 0.40 p_4 + 0.48 p_5 + 0.24\,q_2).$$

Is de verzekerde niet in militairen dienst geweest, is alzoo $q_2 = 0$, dan heeft men

$$h = g \times \frac{0.12\,w}{325}.$$

Men kan hieruit afleiden, dat de verhooging h meestal beneden den grondslag g zal blijven. Eerst na een verzekering van $w = 325 : 0.12 = 2709$ weken, dat is na 52 jaren en 5 weken, zal de verhooging meer dan de grondslag bedragen. Overigens volgt er, dat voor ieder jaar van den verzekeringsduur 1.92 % van den grondslag als verhooging in rekening kan worden gebracht.

Bij een verzekeringsduur van

10	20	30	40	50

jaren, bedraagt dus de verhooging

19.2%	38.4%	57.6%	76.8%	96.0%

van den grondslag, zoodat bij niet te korten verzekeringsduur de verhooging merkbaren invloed op het bedrag der rente heeft.

Wanneer een verzekerde spoedig invalide wordt, zou, ook al was er door hem geregeld premie betaald, de rente te laag zijn. Om daaraan te gemoet te komen, wordt de rente niet alleen volgens art. 33, maar ook volgens art. 34 berekend, en wordt ingevolge art. 35 het hoogste der twee bedragen toegekend. Heeft de verzekering kort geduurd, dan zal de rente, volgens

art. 34 berekend, hooger zijn; heeft de verzekerde een groot aantal premiën betaald, dan zal de rente, volgens art. 33 berekend, de hoogste wezen. Uit de tafel der rentebedragen, gevoegd bij het verslag van dr. J. C. KLUYVER, blijkt, dat de rente, volgens art. 33 berekend, in de hoogere eerder dan in de lagere klassen, het bedrag, berekend volgens art. 34, overschrijdt.

Art. 34 kent niet een grondslag en een verhooging, maar één bedrag, de minimumrente; deze is hooger dan de volgens art. 33 berekende grondslag.

Wederom is de duur der verzekering een voorname factor bij de berekening der rente, terwijl die berekening overigens afhangt van de aantallen der premiën, die in de verschillende klassen zijn betaald.

Noemt men m het bedrag der minimumrente in guldens, dan is

$$m = \frac{90\,p_1 + 105\,p_2 + 132\,p_3 + 155\,p_4 + 174\,p_5}{w},$$

in welke uitdrukking $p_1 \ldots\ldots p_5$ weder beteekenen de aantallen der verschillende premiën en w het aantal weken van den verzekeringsduur.

Bij wekelijksche betaling van een premie, en wel steeds in dezelfde loonklasse, vindt men bij storting in de klasse:

	I	II	III	IV	V
$m =$	f 90,	f 105,	f 132,	f 155,	f 174,

zoodat als dan m gevonden wordt door de weekpremie te vermenigvuldigen met

450	437.5	412.5	387.5	362.5

Daaruit volgt, dat in de lagere klassen naar verhouding der stortingen de minimumrente hooger is dan in de hoogere klassen. Ook de Staatscommissie achtte een regeling in dien geest raadzaam. (1)

Bij gelijken verzekeringsduur en bij een gelijk bedrag aan stortingen in twee verschillende loonklassen geeft de berekening van art. 33, dezelfde uitkomst; de minimumrenten echter, berekend volgens art. 34, zijn ongelijk. De minimumrente voor den verzekerde uit de laagste der beide loonklassen is de hoogste.

Indien, zooals in werkelijkheid het meest zal voorkomen, door den verzekerde premiën in verschillende loonklassen zijn betaald, blijkt uit de formule

$$m = \frac{90\,p_1 + 105\,p_2 + 132\,p_3 + 155\,p_4 + 174\,p_5}{w},$$

dat bij wekelijksche premiebetaling het bedrag der minimumrente een middencijfer is tusschen de bedragen: f 90, f 105, f 132, f 155 en

(1) Verslag Staatsc., bladz. 80.

f 174, terwijl het bedrag daalt, naarmate het gezamenlijk aantal $p_1 + p_2 + p_3 + p_4 + p_5$ der premiën daalt beneden het aantal weken w, van den verzekeringsduur.

Het rentestelsel van het ontwerp is, in het wezen der zaak, het stelsel door de heeren dr. J. C. KLUYVER en CORNEILLE L. LANDRÉ neergelegd in het verslag, door hen in Mei 1901 uitgebracht aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, behoudens dat door hen de minimumrenten eenigszins anders werden berekend.

De in het ontwerp voorgeschreven wijze van berekening verdient echter naar de meening van ondergeteekenden de voorkeur, omdat zij voor de groote massa der werklieden gemakkelijker te begrijpen zal zijn.

Tot toelichting van de bepalingen, in de artt. 33 en 34 voorkomende, in verband met de door het Rijk betaalde premiën over den tijd door den verzekerde in militairen dienst doorgebracht, moge het volgende dienen.

In beginsel zou het de voorkeur verdienen, zoo het Rijk wekelijks evenveel stortte, als de verzekerde in het burgerlijk leven gemiddeld per week betaalde. In de practijk zou dit echter groote moeilijkheden opleveren. Het Rijk stort dus voor alle verzekerden, bedoeld in de artt. 82 en 83, in dezelfde — ingevolge art. 18 de tweede — loonklasse. Terzelfder tijd echter bepalen nu de artt. 33 en 34, dat èn de militaire premiën èn de diensttijd, waarover door het Rijk premiën betaald zijn, buiten aanmerking blijven bij de berekening van den grondslag en van de minimumrente. Door deze bepalingen wordt alle onbillijkheid vermeden.

Vooreerst volgt uit de berekening der minimumrente volgens art. 34, dat zoo de militaire premiën en ook de diensttijd niet in aanmerking komen, de minimumrente even hoog wordt als in de onderstelling, dat het Rijk gedurende den diensttijd een premie betaalt, gelijk aan de gemiddelde premie, welke de verzekerde in het burgerlijk leven gewoon is te betalen, en dat èn de militaire premiën èn de diensttijd bij de berekening der minimumrente wel worden in aanmerking gebracht.

Bij de berekening der rente volgens art. 33 ligt de zaak eenigszins anders. Niet ten aanzien van den grondslag. Door èn de militaire premiën èn den diensttijd niet in rekening te brengen, wordt voor den grondslag juist gevonden, hetgeen de berekening zou opleveren, als de diensttijd en de militaire premiën wel in aanmerking werden genomen, en de door het Rijk betaalde militaire premie overeenkwam met de gemiddelde premie, door den verzekerde in het burgerlijk leven betaald.

De beide onderstellingen geven eenig verschil ten aanzien van de verhooging. De q_2 militaire premiën door het Rijk betaald leveren voor de verhooging volgens art. 33 een bedrag $0.12 \times 0.24\, q_2$. Betaalde het Rijk q_2 premiën van een be-

drag s overeenkomende met het gemiddelde der premiën, die de verzekerde in het burgerlijk leven gewoon was te betalen, dan zou die storting opleveren een verhooging ten bedrage van $0.12 \times s\, q_2$. De bepalingen van het ontwerp ten opzichte der militaire premiën zijn dus eenigszins in het voordeel van die verzekerden, welke gemiddeld per week minder dan f 0.24 aan premie betalen. Het verschil is echter weinig belangrijk, en men kan besluiten, dat ten gevolge der voorgestelde regeling de militaire diensttijd nagenoeg geen verandering brengt in de aanspraken, die de verzekerden bij invaliditeit of bij het bereiken van den leeftijd van 70 jaren zouden hebben kunnen doen gelden, indien het Rijk over den diensttijd een premie betaald had, gelijk aan de gemiddelde premie, welke de verzekerde in het burgerlijk leven betaalde. Bij de berekening van den wachttijd worden de militaire premiën in rekening gebracht.

Een paar voorbeelden van de wijze, waarop de rente wordt berekend volgen hier.

I. De verzekering is ingegaan 1 Februari 1910 en het verzoek om rente is ingediend 24 Juni 1920; de verzekerde is gedurende 50 weken in militairen dienst geweest. Betaald zijn: 100 premiën in klasse I, 73 premiën in klasse II, 179 premiën in klasse III, 18 premiën in klasse IV.

Eerst moet de duur der verzekering worden vastgesteld en het aantal weken worden berekend volgens art. 135. Dit geschiedt als volgt:

1 Febr. 1910— 1 Febr. 1920,	10 jaren	520 weken.
1 Febr. 1920— 1 Mei 1920,	1 kwartaal	13 „
1 Mei 1920— 1 Juni 1920,	1 maand	4 „
1 Juni 1920—24 Juni 1920,	3 weken en 2 dagen (art. 25)	4 „
		541 weken.
	militaire diensttijd . .	50 „
duur der verzekering na aftrek van militairen diensttijd		491 weken.

Berekening van het gestorte bedrag:

Klasse.	Aantal premiën.	Bedrag.	
I	100	f 0,20 × 100 =	f 20,00
II	73	0,24 × 73 =	17,52
III	179	0,32 × 179 =	57,28
IV	38	0,40 × 38 =	15,20
door den verzekerde gestort	390 premiën	ten bedrage van	f 110,00
door het Rijk gestort . .	50 „	f 0,24 × 50 =	12,00
aantal premieweken . . .	440		f 122,00

Volgens art. 33 wordt de grondslag gevonden als men het 325-voud van het door den verzekerde gestorte bedrag, groot

f 110, deelt door 491, d. i. het aantal der weken van den duur der verzekering na aftrek van den militairen diensttijd.

Men heeft dus

$$\text{grondslag} = f\frac{325 \times 110}{491} = f\ 72{,}81$$

en verder volgens art. 33, vierde lid:

verhooging = 12 % van f 122 = 14,64

zoodat de rente volgens art. 33 bedraagt = f 87,45

Ter berekening van de rente volgens art. 34 zijn eerst te bepalen de onderstaande producten.

Klasse.	Aantal premiën.		Vermenigvuldiger.		Product.
I	100	×	90	=	9 000
II	73	×	105	=	7 665
III	179	×	132	=	23 628
IV	38	×	155	=	5 890
					46 183

Volgens art. 34 is de som der producten door 491, het aantal weken der verzekering, te deelen. Men vindt dus

$$\text{minimumrente} = f\frac{46\ 183}{491} = f\ 94{,}06.$$

Het bedrag berekend volgens art. 34 is het hoogste. Ingevolge art. 35, eerste lid, wordt er uitgekeerd f 94,12.

II. De verzekering is ingegaan 3 Juli 1907 en het verzoek om rente is ingediend 5 September 1924; de verzekerde is gedurende 50 weken in militairen dienst geweest. Betaald zijn: 100 premiën in klasse I, 210 premiën in klasse II, 190 premiën in klasse IV en 310 premiën in klasse V.

De renteberekening geschiedt als volgt:

3 Juli 1907—3 Juli 1924	17 × 52 =	884 weken.
3 Juli 1924—3 Sept. 1924	2 × 4 =	8 „
3 Sept. 1924—5 Sept. 1924	=	1 week.
		893 weken.
militaire diensttijd . .		50 „
		843 weken.

Klasse.	Aantal premiën.	Bedrag.	
I	100	f 0,20 × 100 =	f 20,00
II	210	0,24 × 210 =	50,40
IV	190	0,40 × 190 =	76,00
V	310	0,48 × 310 =	148,80
door den verzekerde gestort	810 premiën		f 295,20
door het Rijk gestort . .	50 „		12,00
aantal premieweken . . .	860		f 307,20

$$\text{grondslag} = f\,\frac{325 \times 295{,}20}{843} = f\ 113{,}81$$

verhooging = 12 % van f 307,20 = 36,86

bedrag der rente volgens art. 33 . . . . f 150,67

Klasse.	Aantal premiën.		Vermenigvuldiger.		Product.
I	100	×	90	=	9 000
II	210	×	105	=	22 050
IV	190	×	155	=	29 450
V	310	×	174	=	53 940
					114 440

$$\text{minimumrente volgens art. } 34 = f\,\frac{114\ 440}{843} = f\ 135{,}75.$$

De rente volgens art. 33 heeft het hoogste bedrag. Ingevolge art. 35 wordt er uitgekeerd f 150,80.

Art. 35, *tweede lid.* De bepaling is noodig, opdat de wekelijksche uitkeering (art. 90, tweede lid) steeds even hoog zij.

Art. 36. In het stelsel van het ontwerp vervalt de verzekering niet, tenzij de verzekerde werkman het verlangt; het niet betalen van premiën heeft dat gevolg niet. Worden echter geen premiën betaald, dan daalt het bedrag der rente, waarop de verzekerde eventueel aanspraak heeft, geleidelijk.

Hoezeer in het algemeen een doorloopende uitkeering de voorkeur verdient boven een uitkeering in eens, dit houdt op het geval te wezen waar de periodieke uitkeering beneden een zeker bedrag daalt; een betrekkelijk groot bedrag, in eens uitgekeerd, kan meer ten nutte van het gezin worden aangewend dan een luttel wekelijksch bedrag. De grens, beneden welke geen rente behoort te worden uitgekeerd, behoort zoo laag mogelijk gesteld te worden; zij blijft echter uit den aard der zaak eenigermate willekeurig. Als minimum, beneden hetwelk geen wekelijksche uitkeering wordt toegekend, is aangenomen het bedrag van 50 cent, d. i. een jaarrente van 26 gulden.

Het geval, dat de rente zoo laag wordt, zal zich in gewone omstandigheden zelden of nooit voordoen. De rente van een verzekerde, die in 700 weken slechts 200 premiën in de 1ste loonklasse stort, bedraagt $f\,\frac{200 \times 90}{700}$, dus f 25,71.

De ouderdomsrente zal altijd meer dan f 26 bedragen; het bedrag, in het laatste lid van art. 33 bedoeld, bedraagt toch, indien alle 1218 premiën in de 1ste loonklasse betaald zijn, 12 % van 1248 × 20 cent = f 29.95.

Dat de invaliditeitsrente, waarop een verzekerde aanspraak heeft, lager dan 26 gulden is, zal daarentegen, zij het ook zelden,

voorkomen. Een verzekerde wordt, na 200 of 250 premiën in de 2de klasse betaald te hebben, op zijn 25ste jaar van den verzekeringsplicht ontheven (art. 138, litt. *c*); krijgt hij op zijn 60ste jaar aanspraak op invaliditeitsrente, dan bedraagt de rente minder dan 26 gulden. Zijn er over een zekeren tijd geen premiën betaald, dan maakt het voor de berekening der rente, zoowel volgens art. 33 als volgens art. 34, geen verschil of de verzekerde over dien tijd ontheven was van den verzekeringsplicht dan wel verzuimde premiën te betalen.

Ook indien de verzekerde niet ontheven wordt van den verzekeringsplicht, kan het geval zich voordoen. Een persoon op den leeftijd van 16 jaren verzekerd, betaalt gedurende 8 jaren gemiddeld 39 premiën per jaar in de 2de loonklasse, gaat daarna naar Amerika, betaalt gedurende zijn verblijf aldaar geen premiën, keert na 28 jaren blijvend invalide terug en verzoekt bij zijn aankomst invaliditeitsrente. De verzekering heeft 36 jaren geduurd en de rente zou dan bedragen f 22.10. In plaats van een rente wordt nu aan den verzekerde uitgekeerd ³/₄ der contante waarde van een rente van f 22.10.

De contante waarde van een jaarrente van f 22.10 van een invalide van 52 jaren oud bedraagt, berekend tegen een rentevoet van drie ten honderd 's jaars, ruim 224 gulden, zoodat aan den verzekerde — tegen dien rentevoet berekend — zou worden uitgekeerd ³/₄ van dat bedrag of ruim 168 gulden; aan premiën was betaald f 74.88.

Het toekennen der volle contante waarde van de rente ware niet wenschelijk. Waar het zooals hier personen geldt, die òf op eigen verzoek ontheven werden van de verplichting om premiën te betalen òf deze verplichting niet nakwamen, behoort het gevaar voor nadeel uit dergelijken afkoop voortvloeiende voor het fonds, d. i. voor de overige verzekerden, zoo gering mogelijk te zijn.

Blijkt aan het bestuur der Bank, dat de verzekerde verkeert in het geval voorzien bij litt. *b* van art. 27, dan wordt gehandeld zooals in het tweede en derde lid van art. 36 is voorgeschreven; waar ingevolge het laatste lid de uitkeering van een bedrag in eens hernieuwing der verzekering belet, behoort zij niet bevolen te worden, voordat de kans op herstel van den verzekerde zeer gering is. Dit moet geacht worden het geval te zijn, indien op het tijdstip van het tweede onderzoek de verzekerde wel is waar niet verkeert in het geval voorzien bij litt. *a* van art. 27, maar wederom gedurende een half jaar onafgebroken invalide is geweest (1). Verder te gaan en te bepalen, dat de uitkeering in geen geval bevolen wordt, zoolang er vooruitzicht bestaat op

(1) Het ligt in de bedoeling in de in litt. *q* van art. 138 bedoelde regeling te bepalen, dat het bestuur der Bank in den regel het tweede onderzoek bevelen zal niet binnen zes maanden na afloop van het eerste onderzoek en uiterlijk een jaar, nadat de beslissing op het verzoek om rente is aangehouden.

geheel of gedeeltelijk herstel der verloren arbeidskracht, is niet raadzaam. De verzekerde lijdt inmiddels wellicht gebrek. Sterft hij, zonder dat geconstateerd is dat hij verkeert in den toestand, bedoeld in litt. *a* van art. 27, dan zou hij rente noch uitkeering hebben gekregen. De uitkeering is in dergelijk geval meer in het belang van den verzekerde dan de kans later aanspraak te verwerven op een rente en inmiddels niets te ontvangen; overigens staat het den verzekerde, die aan die kans de voorkeur zou geven, te allen tijde vrij zijn verzoek om rente in te trekken.

Wordt ingevolge het tweede lid de beslissing aangehouden, dan moet de verzekering voortduren en het bedrag der rente behoort dus, na het tweede onderzoek, op nieuw berekend te worden. De verzekerde kan de premiebetaling voortzetten, ook indien hij niet werkt (art. 1, tweede lid); de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat hij inmiddels aanspraak krijgt op een uitkeering in eens van een hooger brdrag of op een rente van 26 gulden of meer per jaar. Een nieuw verzoek om rente wordt niet ingediend, maar voor de toepassing van de artt. 33 en 34 moet, waar de storting behoort te kunnen worden voortgezet, het verzoek om rente geacht worden te zijn ingediend op den dag, waarop het bestuur der Bank aan den verzekerde kennis geeft van het bevel tot het instellen van een nieuw onderzoek naar diens toestand.

In den regel zal de verzekerde echter niet storten, nadat hij zich tot de Bank wendde met een verzoek om rente. Doordien het verzoek om rente geacht wordt later te zijn ingediend, zou in dat geval de verhouding tusschen het aantal premiën dat betaald is en het aantal premiën, dat betaald had kunnen worden, voor den verzekerde ongunstiger en dientengevolge de rente en hare contante waarde lager worden. Daar het niet billijk ware dat de verzekerde nadeel leed door het aanhouden der beslissing op zijn verzoek, bepaalt het derde lid dat geen lagere uitkeering wordt bevolen, dan waarop de verzekerde aanspraak zou hebben gehad, indien op het verzoek onmiddellijk een beslissing ware genomen. Door premiën te betalen over den tijd, volgende op het aanhouden der beslissing, kan de verzekerde *meer* niet *minder* krijgen dan hem zou zijn toegekend, indien op zijn verzoek onmiddellijk beslist ware.

De bepalingen betreffende intrekking eener rente zijn niet van toepassing, indien in plaats van een rente een som in eens aan den verzekerde wordt uitgekeerd. Terugvordering van hetgeen betaald is zou in verreweg de meeste gevallen zoo niet onmogelijk dan toch hoogst moeilijk wezen. Geldt het een *rente*, dan levert dit weinig bezwaar op; de uitbetaalde termijnen worden niet teruggevorderd (art. 49) en de rente wordt verder niet uitgekeerd. Is echter drie vierde der contante waarde eener rente uitgekeerd, dan zou de intrekking niets beteekenen, tenzij het uitgekeerde bedrag van den verzekerde werd teruggevorderd, en

dit juist is niet wenschelijk. Blijkt dus na de toekenning eener uitkeering krachtens art. 36, bijv. dat de invaliditeit het gevolg was van lichamelijk letsel als bedoeld in het eerste lid van art. 38, dan is het bestuur der Bank niet bevoegd tot intrekking, indien de aanwijzing tot ontvangst reeds uitgereikt is.

Daarentegen kan intrekking plaats hebben, indien de uitkeering bevolen doch de aanwijzing tot ontvangst nog niet uitgereikt is. In de regeling bedoeld in litt. *q* van art 138 zal, met het oog op de mogelijkheid dat den verzekerde, wien door de Bank een uitkeering in eens werd toegekend, in beroep een rente toegekend wordt, bepaald worden, dat de aanwijzing tot ontvangst der uitkeering aan den verzekerde niet wordt uitgereikt, zoolang beroep openstaat tegen de beslissing, waarbij de uitkeering is bevolen. Het geval kan zich dus voordoen, dat na het bevel tot uitkeering en vóór de uitreiking der aanwijzing tot ontvangst blijkt, dat er termen zijn tot intrekking.

Voorloopige toekenning der in art. 36 bedoelde uitkeering is evenmin toegelaten. Geschiedde zij, dan zou een aanwijzing tot ontvangst van de voorloopig toegekende uitkeering onmiddellijk moeten worden uitgereikt. Bleek nu daarna, bijv. in het geval van art. 38, dat de verzekerde geen rente of uitkeering behoorde te krijgen, dan zou het uitbetaalde bedrag moeten worden teruggevorderd. Vermits dit niet wenschelijk is, zou de voorloopige toekenning in werkelijkheid een definitieve toekenning zijn, gedaan voordat het vaststond dat de verzekerde aanspraak had op uitkeering. Bovendien zou vooorloopige toekenning niet kunnen plaats hebben, met het oog op de mogelijkheid dat den betrokkene in beroep een rente werd toegekend.

Is eens de aanwijzing tot ontvangst der uitkeering uitgereikt, dan kan de betrokkene nimmer meer krachtens de bepalingen van hoofdstuk VI of VIII — *wel* krachtens hoofdstuk VII — aanspraak op rente of op de in art. 36 bedoelde uitkeering verkrijgen; hij kan niet weder verzekeringsplichtig worden. Bij hernieuwing der verzekering (art. 1, laatste lid) zou het zeer moeilijk zijn om zoowel het fonds als den verzekerde voor schade te vrijwaren, indien de verzekerde wederom aanspraak op rente verkreeg. Practisch is de zaak overigens van geen belang. Het aantal verzekerden, die aanspraak verkrijgen op een rente van minder dan 26 gulden, zal zeer gering zijn, en onder dat geringe aantal zal er vermoedelijk nimmer een verzekerde zijn, die bij het verkrijgen dier aanspraak den leeftijd van 35 jaren nog niet bereikt heeft, zoodat hernieuwing der verzekering reeds op grond van art. 8 uitgesloten is.

Art. 37. Vgl. § 17 der wet van 1899, art. 28 eerste lid der Ongevallenwet 1901 en art. 43 van het ontwerp.

Met welk doel de verzekerde zich invalide maakt, is onverschillig. De verzekerde, die zich verminkt of zich een ziekte

bezorgt om zich aan de vervulling van zijn militieplicht te onttrekken en daardoor invalide wordt, heeft geen aanspraak op invaliditeitsrente, al staat het vast dat zijn doel niet was in het genot eener rente te treden. Heeft de verzekerde zich in een vlaag van waanzin invalide gemaakt, dan valt hij niet onder de bepaling; hij was ontoerekenbaar en kan niet gezegd worden opzettelijk, in den zin van dit artikel, te hebben gehandeld.

Het tweede lid van art. 37 houdt voorschriften in om te voorkomen, dat beslissingen krachtens een der Ongevallenwetten en krachtens de Invaliditeitswet genomen met elkander in strijd zijn.

Heeft het bestuur der Bank reden om te vermoeden, dat de verzekerde het bedrijfsongeval, waardoor hij invalide is geworden, opzettelijk heeft veroorzaakt, dan zal de beslissing op het verzoek om invaliditeitsrente aangehouden worden, totdat definitief beslist is over de aanspraak op schadeloosstelling krachtens een der Ongevallenwetten. Vraagt de getroffene geen schadeloosstelling — omdat hij zijn toeleg ontdekt ziet — dan zal het bestuur der Bank de zaak onderzoeken en beslissen.

Het geval kan zich voordoen, dat eerst na de beslissing op het verzoek om invaliditeitsrente een verzoek om ongevallenrente wordt ingediend of dat eerst na die beslissing ontdekt wordt, dat de verzekerde opzettelijk het ongeval heeft veroorzaakt. De beslissing krachtens de Ongevallenwet 1901 over het al of niet aanwezig zijn van het geval, voorzien bij art. 28, eerste lid dier wet, kan dan in strijd zijn met de reeds genomen beslissing op het verzoek om invaliditeitsrente. Laatstbedoelde beslissing wordt dan herzien; bij de herziening is van toepassing de eerste helft van het tweede lid van art. 37.

Het kan een geruimen tijd duren, voordat omtrent de aanspraak op ongevallenrente definitief beslist is. Is het bestuur der Bank van oordeel, dat de verzekerde het bedrijfsongeval, waardoor hij invalide is geworden, opzettelijk heeft veroorzaakt, dan zal het geen gebruik maken van de bevoegdheid bij het laatste lid verleend, om de rente voorloopig toe te kennen. Maar het bestuur kan van een andere meening wezen. De werkgever in den zin der Ongevallenwet 1901 kan krachtens het tweede lid van art. 79 dier wet in beroep komen van een beslissing, waarbij den verzekerde een ongevallenrente is toegekend. Met het oog op dergelijke gevallen behoort het bestuur der Bank of de administratieve rechter, die in beroep kennis neemt van de beslissing van het bestuur, bevoegd te zijn de invaliditeitsrente voorloopig aan den verzekerde toe te kennen. De voorloopig toegekende rente moet echter te allen tijde kunnen worden ingetrokken. Blijkt gedurende het verder onderzoek van de aanspraken van den verzekerde op schadeloosstelling krachtens de Ongevallenwet, dat het ongeval opzettelijk door den verzekerde veroorzaakt is, dan bestaat er geen reden dezen de voorloopige invaliditeitsrente te laten trekken, totdat over de aanspraak op ongevallen-

rente in laatste instantie is beslist. Kon de voorloopig toegekende rente niet worden ingetrokken, dan zou dit zelfs een reden kunnen zijn voor den verzekerde om de zaak te traineeren: hij zou in beroep komen, al was hij overtuigd in het ongelijk te zullen worden gesteld, om zoodoende langer in het genot te blijven van de voorloopige rente. De bevoegdheid om in te trekken is indirect ook in het belang van den verzekerde; het bestuur der Bank of de administratieve rechter, bij wien het beroep aanhangig is, zal eerder gebruik maken van de bevoegdheid om de rente voorloopig toe te kennen, indien te allen tijde daarop kan worden teruggekomen.

Ten slotte zij opgemerkt, dat op de vraag of de invaliditeit het gevolg is van het ongeval, niet van invloed is de krachtens een der Ongevallenwetten genomen beslissing; deze bindt het bestuur der Bank en den invaliditeitsrechter uitsluitend ten aanzien van de vraag of de verzekerde het ongeval opzettelijk heeft veroorzaakt.

Art. 38. Vgl. § 17 der wet van 1899 en § 11 der wet van 1889. De verzekerde, die bijv. bij het plegen van een diefstal met inklimming uit een raam valt en een ongeval krijgt of, zich ontdekt ziende, in een gracht springt en een longontsteking opdoet, behoort, indien hij daardoor invalide wordt, geen invaliditeitsrente te krijgen.

De beslissing van den strafrechter is bindend uitsluitend ten aanzien van de vraag of de verzekerde een misdrijf heeft gepleegd. Is dit het geval, dan wordt door het bestuur der Bank en den administratieven rechter beslist, of de verzekerde bij het plegen van dat misdrijf letsel heeft bekomen en of dat letsel de oorzaak der invaliditeit is. Het strafvonnis zal omtrent die punten misschien licht verschaffen, een beslissing daaromtrent behoeft de strafrechter niet te geven.

De aangehaalde paragraaf van de wet van 1889 ontzegde de aanspraak op invaliditeitsrente alleen dan, indien de verzekerde het ongeval gekregen had bij het begaan van een *Verbrechen* (1); ontzegging was dan imperatief voorgeschreven.

De wet van 1899 is strenger, in zoover zij de bepaling uitbreidt tot *Vergehen* (2) *met opzet* begaan. Daarentegen is zij in een ander opzicht minder streng, doordat de ontzegging facultatief is en de rente gedeeltelijk kan ontzegd worden, terwijl in bepaalde gevallen bij ontzegging de rente voor het geheel of voor een gedeelte aan de betrekkingen van den verzekerde kan worden toegewezen.

De regeling van het ontwerp heeft de meeste overeenkomst

---

(1) Zie § 1 van het Duitsche R. Str. G. B.
(2) Zie § 1 van het Duitsche R. Str. G. B.

met die der wet van 1899; gedeeltelijke ontzegging der rente kent het ontwerp echter niet.

De omstandigheden waaronder een misdrijf begaan is kunnen zoozeer verschillen, dat het niet wenschelijk is de ontzegging der rente imperatief voor te schrijven. Is een verzekerde bij een vechtpartij verwond en daardoor invalide geworden, dan heeft hij de invaliditeit wel aan zich zelf te wijten, maar er bestaat geen genoegzame reden tot ontzegging der invaliditeitsrente, indien er althans geen omstandigheden aanwezig zijn, die de schuld van den verzekerde ernstig verzwaren. Heeft daarentegen een verzekerde het ongeval, dat invaliditeit veroorzaakte, gekregen bij een nachtelijken diefstal met inbraak, dan zal er van toekenning van invaliditeitsrente wel geen sprake wezen. Er zullen zich ook twijfelachtige gevallen voordoen, maar dit is geen reden om de bevoegdheid te geven de rente *voor een deel* te ontzeggen; is het bestuur der Bank of de administratieve rechter van oordeel, dat er geen termen zijn om de rente voor het geheel te ontzeggen, dan behoort de volle rente te worden toegekend. Een andere regeling zou er licht toe leiden bij de beslissing in aanmerking te nemen het bedrag der rente. Was deze laag, dan zou de rente voor het geheel worden toegekend, terwijl zij, onder overigens gelijke omstandigheden, slechts voor een deel zou zijn toegekend, indien het bedrag der rente tweemaal zoo hoog was geweest. Het gevolg zou zijn dat verzekerden, die geregeld de premiën betaald hadden, eerder gekort zouden worden dan zij die ongeregeld hadden gestort. De invaliditeitsrente zal overigens in den regel niet zóó hoog zijn, dat bijv. de helft der rente den verzekerde voor gebrek zou vrijwaren. De korting zou dus òf weinig beteekenend zijn òf de rente zoodanig verminderen, dat de verzekerde toch armlastig werd: geen van beiden is wenschelijk.

Bevoegdheid om de rente te ontzeggen, indien de invaliditeit het gevolg is van letsel bekomen bij het begaan van een *overtreding*, geeft art. 38 niet.

Ondergeteekenden achten geen termen aanwezig voor een bepaling, waarbij de bevoegdheid wordt verleend ingeval van ontzegging der rente haar toe te kennen aan de betrekkingen van den verzekerde. In art. 40 geldt het een ander geval: daar is de rente verkregen en kan zij, indien de verzekerde in het genot daarvan geschorst wordt, aan anderen uitgekeerd worden. In het geval van art. 38 geeft de invaliditeit, door de wijze waarop zij ontstaan is, geen aanspraak op rente; aan de betrekkingen van den verzekerde kan niet worden toegekend het genot, waarop de verzekerde zelf nooit aanspraak heeft gehad.

Bestaat er vermoeden dat het letsel, oorzaak der invaliditeit, bij het plegen van of deelnemen aan een misdrijf of bij poging daartoe is bekomen, en is er een strafvervolging ingesteld, dan zal het bestuur der Bank het verzoek om rente niet

kunnen afwijzen op grond van art. 38 en, in den regel, niet willen toewijzen vóór de strafrechter uitspraak heeft gedaan. Het kan intusschen maanden duren vóór de strafvervolging geheel afgeloopen is en de bepaling van het laatste lid van art. 37 wordt daarom van toepassing verklaard. De omstandigheid, dat de betrokkene in verzekerde bewaring is, staat niet in den weg aan het voorloopig toekennen der rente of aan het blijven genieten der voorloopig toegekende rente. Is de verzekerde niemands kostwinner, dan zal hem voorloopig geen rente worden toegekend, indien hij in verzekerde bewaring is; was de rente reeds voorloopig toegekend op het tijdstip, waarop hij in verzekerde bewaring werd genomen, dan zal de voorloopige rente kunnen worden ingetrokken.

Evenals art. 37, heeft ook art. 38 geen betrekking op de ouderdomsrente; de verzekerde, wien op grond van een dier beide artikelen invaliditeitsrente werd ontzegd, behoudt eventueel aanspraak op ouderdomsrente.

Art. 39. Wordt eerst na de toekenning der rente ontdekt, dat een der gevallen voorzien bij de artt. 37 en 38 aanwezig is, dan is het bestuur der Bank in het geval van art 37 verplicht, in het geval van art. 38 bevoegd de rente in te trekken. Een verzekerde wordt bijv. ten gevolge van bij een brand bekomen brandwonden invalide en krijgt invaliditeitsrente. Blijkt later dat hij den brand gesticht heeft en wordt hij daaraan schuldig verklaart, dan behoort de rente te kunnen worden ingetrokken.

De verzekerde behoort echter niet zijn leven lang bloot te staan aan intrekking op dergelijken grond der hem toegekende rente; art. 39 bepaalt daarom den termijn binnen welken hem kennis moet worden gegeven, dat intrekking der rente bij het bestuur der Bank in overweging is.

Art. 40. Vgl. § 48, eerste lid, n°. 3, en tweede lid der wet van 1899 en art. 30 Ongevallenwet 1901. De regeling van het tweede lid van art. 30 der Ongevallenwet houdt verband met art. 23 dier wet en zou in dit ontwerp niet passen.

Het bedrag, dat aan de betrekkingen van den veroordeelde wordt uitgekeerd, mag uit den aard der zaak niet hooger zijn dan het bedrag, dat aan hem zelf werd uitgekeerd. Verkeert de veroordeelde dus in het geval van art. 42 of in dat van art. 43, dan kan ten behoeve van zijn vrouw en kinderen niet worden beschikt over het volle bedrag der rente, die hem was toegekend; het tweede lid van art. 40 geeft daarom de Koningin de bevoegdheid te beschikken over de rente, die aan den verzekerde zou moeten worden uitgekeerd, indien deze niet veroordeeld was. Bedraagt in het geval van art. 43 de invaliditeitsrente niet meer dan de ongevallenrente, dan wordt de invaliditeitsrente niet uitgekeerd en kan daarover ook niet ten behoeve van de vrouw en de kinderen van den veroordeelde worden beschikt.

Artt. 41—44. Ongevallenrente wordt evenals invaliditeitsrente toegekend ingeval van ongeschiktheid tot werken. Zij verschilt van de invaliditeitsrente hoofdzakelijk hierin, dat deze alleen bij een hooge mate van ongeschiktheid, de ongevallenrente bij elken graad van ongeschiktheid wordt toegekend en dat het voor de aanspraak op invaliditeitsrente, behoudens het bepaalde bij de artt. 37 en 38, onverschillig is welke de oorzaak is der ongeschiktheid, terwijl ongevallenrente alleen dan wordt toegekend, indien de ongeschiktheid tot werken het gevolg is van een bedrijfsongeval in een verzekeringsplichtig bedrijf.

De ouderdomsrente is in het wezen der zaak niet anders dan een soort invaliditeitsrente; voor de aanspraak op ouderdomsrente behoeft echter de vermindering der geschiktheid tot werken niet te worden aangetoond. Het bereiken van den leeftijd van 70 jaren levert een wettelijk vermoeden op, dat de geschiktheid tot werken voor een gedeelte verloren is; het verlies behoeft echter niet van dien aard te zijn, dat de verzekerde niet meer in staat is door arbeid in zijn onderhoud te voorzien (1). De leeftijd van 70 jaren geeft daarom op zich zelf geen aanspraak op rente. Heeft de verzekerde den ouderdomswachttijd vervuld, dan wordt hem een rente toegekend, omdat hij geacht wordt de geschiktheid tot werken gedeeltelijk te hebben verloren; heeft de verzekerde dien wachttijd niet vervuld, dan kan hem geen rente worden toegekend, tenzij hij aantoont niet langer in staat te zijn door arbeid in zijn onderhoud te voorzien en hij den invaliditeitswachttijd vervuld heeft.

Ongevallen-, invaliditeits- en ouderdomsrente worden dus alle drie toegekend wegens het verlies, geheel of gedeeltelijk van de geschiktheid tot werken.

Cumulatie van ouderdoms- en invaliditeitsrente is uitgesloten. Den verzekerde, die bij het bereiken van den leeftijd van 70 jaren niet reeds invalide in den zin van het ontwerp is, wordt de volle rente toegekend, mits de ouderdomswachttijd vervuld is, omdat hij op grond van zijn leeftijd geacht wordt gedeeltelijk invalide te zijn; hij kan dus later niet, behalve op ouderdomsrente, op invaliditeitsrente aanspraak maken. Evenmin zou den verzekerde, wien vóór het bereiken van den leeftijd van 70 jaren invaliditeitsrente was toegekend, later ook ouderdomsrente kunnen worden verleend.

De verzekerde, die in het genot van een der beide renten is, is echter bevoegd de verzekering voort te zetten. In beginsel ware het wellicht juister geen voortzetting der verzekering toe te laten, zoodra de verzekerde invaliditeits- of ouderdomsrente trekt, maar practisch verdient dit geen aanbeveling. De regeling van het ontwerp geeft den verzekerde, wien invaliditeits- of ouderdomsrente is toegekend, de gelegenheid aanspraak op een

(1) Zie § 2 der Algemeene beschouwingen.

hoogere ouderdoms- of invaliditeitsrente te verkrijgen (art. 41). De invaliditeitsrente kan bovendien, indien de verzekerde niet langer invalide is, worden ingetrokken; de verzekerde kan dus de premiebetaling willen voortzetten om den ouderdomswachttijd te vervullen. Zie ook de toelichting van art. 44.

Door het voortzetten der premiebetaling kan dus de trekker eener ouderdomsrente aanspraak krijgen op een hoogere invaliditeitsrente, en omgekeerd. De ouderdomsrente kan echter evenmin als de invaliditeitsrente worden verhoogd. Daargelaten dat het in beginsel niet juist zou wezen, zou het in de practijk omslag en moeite veroorzaken en voor het fonds nadeelig zijn; de rentetrekker zou eenigen tijd in een hooge klasse storten en daardoor in sommige gevallen zijn rente beduidend verhoogen. Is echter de invaliditeitsrente ingetrokken omdat de verzekerde hersteld is (art. 69), dan belet niets dat hem naderhand een hoogere invaliditeitsrente dan hij vroeger genoot, wordt toegekend.

Over samenloop van aanspraak op invaliditeits- of ouderdomsrente en op ongevallenrente handelen de artt. 42, 43 en 44.

Art. 43 regelt het geval, dat een verzekerde door een bedrijfsongeval, waartegen hij krachtens een der ongevallenwetten verzekerd was, invalide is geworden.

Dat er twee premiën betaald zijn door of voor den verzekerde, is geen reden om de rente te cumuleeren. Is eenmaal door de wet bepaald, dat de rente in dat geval ten laste van het ongevallenfonds komt, dan zal daarmede later, bij een herziening der regeling, rekening worden gehouden (art. 26).

De vraag welke der beide fondsen, het ongevallenfonds of het invaliditeits- en ouderdomsfonds, in het gestelde geval den last moet dragen, was niet moeilijk te beantwoorden. Het bedrijfsongeval is een risico dat op het bedrijf drukt. Het ware dus onbillijk de geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen te brengen ten laste van alle werkgevers en werklieden, en dit zou het geval zijn, indien den werkman uit het invaliditeits- en ouderdomsfonds rente werd toegekend wegens een bedrijfsongeval, waartegen hij krachtens een der Ongevallenwetten verzekerd was.

Intusschen valt niet te ontkennen, dat de in de Ongevallenwetten opgenomen bedrijven in de voorgestelde regeling onbillijk belast worden. Dat de renten aan werklieden, die een ongeval krijgen in verband met de uitoefening van een der in die wetten opgenomen bedrijven, uitsluitend door die bedrijven gedragen worden, is billijk. Er bestaat geen grond om bijv. de zeevaart tot die renten te doen bijdragen. Maar de regeling houdt op billijk te zijn, indien de rente van den matroos op een mailboot, die door een bedrijfsongeval invalide wordt, gebracht wordt, *niet* ten laste van het zeevaart-bedrijf, maar ten laste van *alle* werkgevers en werklieden, zonder onderscheid. En dit zal het geval zijn bij de invoering der invaliditeitsverzekering. De toestand wordt dan deze. De rente wegens invaliditeit, voor zoover niet

het gevolg van een bedrijfsongeval, wordt gedragen door het invaliditeitsfonds. Is de invaliditeit het gevolg van een bedrijfsongeval, dan wordt onderscheiden: is het bedrijf in de ongevallenverzekering opgenomen, dan draagt het speciale bedrijf de rente; is het bedrijf niet in de ongevallenverzekering opgenomen, dan wordt de rente gedragen door alle werkgevers en werklieden. De bedrijven, aan welker uitoefening gevaar voor ongevallen verbonden is, worden dus onbillijk belast of ontlast, naarmate zij al of niet in de ongevallenverzekering zijn opgenomen. De zeevaart en de andere bedrijven, waaraan gevaar voor ongevallen verbonden is en die niet in de ongevallenverzekering zijn opgenomen, zouden billijkerwijze voor de invaliditeits- en ouderdomsverzekering moeten betalen een premie, *hooger* dan de premie gevorderd zoowel van de verzekerden in bedrijven, die geen gevaar voor ongevallen opleveren als van de verzekerden in bedrijven, die *wel* gevaar opleveren maar in de ongevallenverzekering zijn opgenomen. Ook indien voor alle bedrijven, die gevaar opleveren en niet in de ongevallenverzekering zijn opgenomen, de verhooging der premie dezelfde zou moeten zijn, zou een dergelijke regeling groote moeilijkheden opleveren. De verhooging zou echter evenredig behooren te zijn aan het gevaar voor ongevallen, aan de verschillende bedrijven verbonden, en de regeling zou zóó ingewikkeld worden dat de wet onuitvoerbaar zou zijn. Hetzelfde bezwaar belet ook de premiën voor de invaliditeits- en ouderdomsverzekering afhankelijk te maken van de mate van het gevaar voor invaliditeit, dat de verschillende bedrijven, het gevaar voor ongevallen buiten aanmerking gelaten, opleveren.

Wil men niet bepalen dat invaliditeit, die het gevolg is van een bedrijfsongeval, geen aanspraak geeft op invaliditeitsrente — en dit is niet wenschelijk, zoolang niet alle bedrijven, die gevaar voor ongevallen opleveren, in de ongevallenverzekering zijn opgenomen — dan is de aangewezen onbillijkheid niet op te heffen. De ondergeteekenden zijn er althans niet in geslaagd een oplossing te vinden, die billijk is en niet op practische bezwaren afstuit. Uitbreiding van de verplichte ongevallenverzekering is het eenige middel. Zoodra alle bedrijven, die gevaar voor ongevallen opleveren, in de ongevallenverzekering zullen zijn opgenomen, zal de onbillijkheid ophouden. Alle bedrijfsongevallen worden dan gedekt door het ongevallenfonds en er zal uit het invaliditeits- en ouderdomsfonds geen rente worden betaald, indien de verzekerde door een bedrijfsongeval invalide wordt.

In het hierboven gestelde geval — invaliditeit van een verzekerde ten gevolge van een bedrijfsongeval, waartegen hij krachtens een der Ongevallenwetten verzekerd was — wordt dus ingevolge art. 43 de rente door het ongevallenfonds betaald, met deze voor den verzekerde gunstige bepaling dat, indien de invaliditeitsrente hooger is dan de ongevallenrente, het verschil uit het invaliditeits- en ouderdomsfonds aan den verzekerde wordt

uitgekeerd. Zonder deze bepaling zou het voor den verzekerde voordeelig kunnen zijn, dat hij *niet* tegen ongevallen verzekerd was, daar hem dan de hoogere invaliditeitsrente zou worden uitgekeerd. De ongevallenrente zal, althans waar zij aan den getroffene zelf is toegekend, zooals in het geval van art. 43, in de meeste gevallen hooger zijn dan de invaliditeitsrente. Doet het geval, voorzien bij het tweede lid van art. 28 der Ongevallenwet 1901, zich voor (vermindering der ongevallenrente tot op de helft, omdat het ongeval te wijten is aan dronkenschap van den verzekerde), dan zal het tegendeel eerder voorkomen. Het heeft een punt van overweging uitgemaakt in dat geval den verzekerde het verschil tusschen de beide renten uit het invaliditeits- en ouderdomsfonds niet toe te kennen. Eens echter aannemende dat de verzekerde, die door misbruik van sterken drank blijvend invalide wordt, recht heeft op invaliditeitsrente — en een regeling in anderen zin zou, daargelaten of zij in beginsel wenschelijk zou zijn, op practische bezwaren afstuiten — bestaat er geen reden voor dit geval een uitzondering te maken. Wordt aan den verzekerde, die blijvend invalide wordt doordien hij in zijn woning dronken van de trappen valt, de volle invaliditeitsrente toegekend, dan behoort hetzelfde te geschieden indien het ongeval hem in de fabriek overkomt.

In art. 42 wordt geregeld het geval dat den verzekerde, die in het genot eener invaliditeits- of ouderdomsrente is, een ongevallenrente wordt toegekend, of omgekeerd. Waar beide renten wegens ongeschiktheid tot werken worden verleend, kan onbeperkte cumulatie niet worden toegelaten. Geschiedde dit, dan zou de verzekerde in vele gevallen een hooger bedrag aan rente trekken, dan hij ooit aan loon genoten had, en het doel der verzekering tegen geldelijke gevolgen van het verlies van arbeidskracht zou voorbijgestreefd worden. Waar de ongeschiktheid tot werken slechts voor een deel het gevolg is van een bedrijfsongeval, ware het echter niet gerechtvaardigd slechts één rente uit te keeren; in het ontwerp wordt daarom beperkte cumulatie toegelaten.

Ook in dit geval wordt het invaliditeits- en ouderdomsfonds, niet het ongevallenfonds, door de beperking der cumulatie gebaat. Het bedrijfsrisico behoort ten volle gedragen te worden door het bedrijf; dat de besparing, die het gevolg is van de beperking der cumulatie, het ongevallenfonds niet ten goede komt, is voor dat fonds geen verlies. Het ongevallenfonds vergoedt in geen geval andere schade dan die door het ongeval veroorzaakt. Bovendien zal de invaliditeit in den zin van dit ontwerp, al is zij niet direct veroorzaakt door het ongeval, in vele gevallen er door verhaast zijn; rationeel is het dus, dat het invaliditeits- en ouderdomsfonds niet de volle invaliditeitsrente betaalt.

De bepaling van art. 44 berust hierop, dat de verzekerde aanspraak op ouderdomsrente zou hebben, al ware hij niet door een bedrijfsongeval invalide geworden.

Art. 42. Vgl. § 48, eerste lid der wet van 1899 en § 34, eerste lid der wet van 1889.

De vraag op welke wijze de cumulatie het best geregeld kan worden, is niet gemakkelijk te beantwoorden.

Tegen de Duitsche regeling bestaat naar de meening van ondergeteekenden dit bezwaar, dat in de lagere loonklassen cumulatie vrijwel onbeperkt is toegelaten, terwijl er in de hoogere klassen in vele gevallen volstrekt geen cumulatie zal plaats hebben.

Uit de §§ 34—37 en 48 der wet van 1899 blijkt het volgende. In de laagste loonklasse is het hoogste loon 350 M. per jaar, zoodat de hoogste ongevallenrente (1) $^2/_3 \times 350$ M. = 233 M. is. De invaliditeitsrente bedraagt na 2500 premiën (onafgerond) 185 M., zoodat de beide renten te zamen 418 M. bedragen. De grondslag der rente bedraagt voor de eerste klasse 60 M. en cumulatie wordt niet beperkt of uitgesloten, voordat $7^1/_2 \times$ 60 M. = 450 M. overschreden is. De renten worden dus in dergelijk geval beide voor het volle bedrag genoten en het gezamenlijk bedrag is zelfs aanmerkelijk hooger dan het hoogste jaarloon in die klasse.

In de 2de klasse vallen de verzekerden, wier loon meer dan 350 en niet meer dan 550 M. bedraagt, gemiddeld dus 450 M. Het maximum der ongevallenrente van den verzekerde, wiens loon 450 M. bedraagt, is 300 M., de invaliditeitsrente bedraagt na 1500 premiën 210 M., te zamen dus 510 M. Cumulatie is onbeperkt toegelaten, zoolang niet overschreden wordt $7^1/_2 \times$ 70 M.= 525 M. Ook in dit geval geniet de verzekerde beide renten zonder eenige korting en ontvangt hij meer dan het loon, dat hij genoot.

In de 4de klasse is het loon van 850 tot en met 1150 M., in de 5de klasse hooger dan 1150 M., terwijl cumulatie niet toegelaten is, indien en voor zoover de renten te zamen bedragen, in het eerste geval $7^1/_2 \times$ 90 M. = 675 M., in het laatste $7^1/_2 \times$ 100 M. = 750 M. De werkman tot een der hoogere loonklassen behoorende verkeert dus in veel ongunstiger toestand. Met een loon van 1050 M. bedraagt de ongevallenrente bij geheele ongeschiktheid tot werken 700 M.; de betrokkene ontvangt dan invaliditeits- noch ouderdomsrente. Krijgt een werkman, wiens loon 1500 M. bedroeg, een ongevallenrente van 750 M., d. i. de *helft* van het loon dat hij genoot, dan wordt de invaliditeits- zoowel als de ouderdomsrente geheel ingehouden. Verdient een werkman meer dan 1500 M., dan is de regeling nog ongunstiger voor hem.

De wet van 1889 was voor de hoogere klassen nog nadeeliger; de rente werd ingehouden, indien en voor zoover de beide renten meer dan 415 M. bedroegen.

Hoewel minder ongunstig, houdt de regeling van 1899 naar

---

(1) § 5 van het Unfallversicherungsgesetz van 1884 en § 9 van het Gewerbe U. V. G. van 1900.

de meening van de ondergeteekenden niet voldoende rekening met de billijke aanspraken der hooger bezoldigde werklieden, terwijl zij ook dit nadeel heeft, dat de werklieden in de lagere klassen in vele gevallen een hooger bedrag aan rente zullen trekken dan het loon dat zij verdienden.

Hoe men intusschen de zaak ook regele, altijd zullen er gevallen voorkomen waarin een regeling in anderen zin beter voldaan zou hebben. De in art. 42 voorgestelde regeling zal echter in het algemeen goed werken. Door cumulatie in geen geval — behoudens de na te melden uitzondering — onbeperkt toe te laten maar haar daarentegen ook nooit geheel uit te sluiten, wordt de billijkheid tegenover allen zooveel mogelijk betracht.

Bedraagt hetzij de invaliditeits- of ouderdomsrente, hetzij de ongevallenrente minder dan 100 gulden per jaar, dan wordt ingehouden niet de helft van die rente maar het bedrag, waarmede deze de som van 50 gulden overtreft. Bedraagt een der beide renten 50 gulden of minder per jaar, dan worden beide renten tot het volle bedrag uitgekeerd; bij een zoo laag bedrag van een der beide renten kan onbeperkte cumulatie zonder bezwaar worden toegelaten.

Het artikel spreekt van invaliditeits- of ouderdoms*rente*; het in art. 36 bedoelde bedrag wordt dus ten volle uitgekeerd. Het treedt in de plaats eener rente van minder dan 26 gulden per jaar en zou dus reeds op dien grond niet aan korting behooren te worden onderworpen.

Een rente als bedoeld in art. 21 of in art. 24 litt. *a* der Ongevallenwet 1901 moet toegekend of voorloopig toegekend zijn; de tijdelijke uitkeering, bedoeld in art. 20 der Ongevallenwet 1901, valt niet onder het artikel. Cumulatie van die uitkeering met invaliditeits- of ouderdomsrente wordt niet beperkt: het belang der zaak is niet evenredig aan den omslag en de moeite, die het gevolg zouden zijn van een regeling in anderen zin.

De trekker der ongevallenrente behoeft niet de getroffene te zijn; het artikel is ook van toepassing op de weduwe van den getroffene. De overige in art. 24 der Ongevallenwet 1901 genoemde personen vallen niet onder art. 42.

De personen onder litt. *c*, *d* en *f* van bedoeld art. 24 genoemd trekken de ongevallenrente niet na hun 16de jaar (art. 26 Ongevallenwet 1901) en samenloop met invaliditeits- of ouderdomsrente is dus niet mogelijk.

De onder litt. *b*, *e* en *g* genoemden krijgen niet meer dan noodig is voor hun levensonderhoud. Wordt de ongevallenrente hun toegekend na de invaliditeits- of ouderdomsrente, dan zou, indien een deel van laatstgenoemde rente werd ingehouden, één van beiden plaats hebben. Of de ongevallenrente zou moeten worden verhoogd met het bedrag, dat ingehouden werd op de invaliditeits- of ouderdomsrente, waardoor hetzij het ongevallenfonds zou worden bezwaard ten bate van het invaliditeits- en

ouderdomsfonds, hetzij andere betrekkingen van den overledene minder zouden kunnen krijgen; òf, indien ook bij integrale uitbetaling van de invaliditeits- of ouderdomsrente de volle 30 percent van het dagloon van den overledene noodig zouden zijn geweest voor het levensonderhoud van den verzekerde, deze zou tengevolge van de inhouding van een deel der invaliditeits- of ouderdomsrente niet genoeg overhouden om in zijn levensonderhoud te voorzien.

Wordt aan de onder litt. *b*, *e* en *g* genoemden na de toekenning eener ongevallenrente invaliditeits- of ouderdomsrente toegekend en ten volle uitgekeerd, dan zal de ongevallenrente, indien zij niet meer of niet meer ten volle wordt vereischt voor het levensonderhond, geheel of gedeeltelijk kunnen worden ingetrokken (art. 70 der Ongevallenwet 1901); inhouding van een deel der invaliditeits- of ouderdomsrente zou dus ook in dit geval een onbillijke belasting van het ongevallenfonds ten bate van het invaliditeits- en ouderdomsfonds kunnen zijn of ten nadeele kunnen strekken van andere betrekkingen van den overledene, die gebaat zouden zijn, indien een deel der toegekende ongevallenrente vrij was gevallen.

Wordt het bedrag der ongevallenrente gewijzigd, dan wordt de inhouding op de invaliditeits- of ouderdomsrente ook gewijzigd; de bij het tweede lid van art. 42 voorgeschreven afronding geschiedt telkenmale opnieuw.

Het vierde en het vijfde lid houden bepalingen in, waardoor benadeeling van een der fondsen voorkomen wordt, zooals uit de volgende voorbeelden blijkt; de renten zijn in die voorbeelden niet afgerond tot een veelvoud van 26 cent. In den regel zullen dergelijke gevallen zich voordoen, als de ongevallenrente aan den getroffene is toegekend; zij kunnen echter ook voorkomen, waar de ongevallenrente aan de weduwe van den getroffene is toegewezen.

Aan een verzekerde is toegekend een ongevallenrente van f 120, en een invaliditeits- of ouderdomsrente van f 150. Op laatstbedoelde rente wordt dan ingehouden de helft van f 120, d. i. f 60, zoodat aan invaliditeits- of ouderdomsrente wordt uitgekeerd f 150 — f 60 = f 90. De verzekerde vraagt op 1 Januari verhooging der ongevallenrente; deze wordt hem op 1 Juli in beroep toegekend, tot een bedrag van f 60, ingaande op 1 Januari te voren. Uit het ongevallenfonds komt den verzekerde dan over het afgeloopen half jaar nog f 30 toe. Was de ongevallenrente van 1 Januari af uitgekeerd tot een bedrag van f 180, dan zou op de invaliditeits- of ouderdomsrente zijn ingehouden de helft, niet van f 120 maar van f 150, d. i. f 75 per jaar, zoodat hem uit het invaliditeits- en ouderdomsfonds zou zijn uitgekeerd een rente naar reden van f 75, in plaats van naar reden van f 90 per jaar. Van 1 Januari tot 1 Juli werd dus aan invaliditeits-, of ouderdomsrente de helft van f 15, d. i. f 7,50 te veel uitgekeerd. Van

de hiervorenbedoelde som van f 30 wordt dus f 7,50 in het invaliditeits- en ouderdomsfonds gestort en f 22,50 aan den verzekerde uitgekeerd; verder wordt aan ongevallenrente f 180, aan invaliditeits- of ouderdomsrente f 75 uitgekeerd.

De laatste zinsnede van het vierde lid ziet op gevallen als het volgende. Den trekker eener invaliditeits- of ouderdomsrente van f 120 overkomt een bedrijfsongeval, waartegen hij verzekerd is. Hij krijgt geen tijdelijke uitkeering als bedoeld in art. 20 der Ongevallenwet 1901 maar na 3 maanden wordt hem een ongevallenrente ten bedrage van f 90 toegekend, te rekenen van den dag na het ongeval, zoodat hem over den tijd voorafgaande aan de toekenning 1/4 van f 90, d. i. f 22,50 uit het ongevallenfonds toekomt. Ware de ongevallenrente hem uitbetaald van den dag af, waarop zij ingaat, dan zou op de invaliditeits- of ouderdomsrente zijn ingehouden het bedrag, waarmede de ongevallenrente het bedrag van f 60 overtreft, d. i. f 40, zoodat hem rente zou zijn uitgekeerd naar reden van f 80, in plaats van naar reden van f 120 per jaar. Over die 3 maanden ontving hij dus f 30 in plaats van f 20 invaliditeits-of ouderdomsrente. De te veel betaalde f 10 worden dus van de f 22,50 afgehouden en in het invaliditeits- en ouderdomsfonds gestort; de overblijvende f 12,50 worden aan den verzekerde uitgekeerd.

In de volgende gevallen heeft storting uit het invaliditeits- en ouderdomsfonds in het ongevallenfonds plaats (laatste lid).

Een verzekerde heeft een invaliditeits- of ouderdomsrente van f 150 en een ongevallenrente van f 200; op de eerstgenoemde rente wordt dus f 75 ingehouden. Later blijkt dat het ongeval, ter zake waarvan f 200 ongevallenrente aan den getroffene werd toegekend, aan diens dronkenschap te wijten is. Ingevolge art. 70 j°. art. 28, tweede lid der Ongevallenwet 1901 wordt de ongevallenrente verminderd tot f 100. Ware zij van den aanvang af op f 100 bepaald, dan zou op de invaliditeits- of ouderdomsrente ingehouden zijn, niet f 75, maar f 50; aan den verzekerde zou dus aan invaliditeits- of ouderdomsrente uitgekeerd zijn f 100 in plaats van f 75 per jaar. Het verschil, ten bedrage van f 25 per jaar, wordt uit het invaliditeits- en ouderdomsfonds in het ongevallenfonds gestort.

De door de Rijksverzekeringsbank toegekende ongevallenrente van f 200 kan ook op het door den werkgever in den zin der Ongevallenwet 1901 krachtens art. 79 dier wet ingesteld beroep aan den getroffene ontzegd worden. Ingevolge het eerste lid van art. 76 dier wet is zij inmiddels uitbetaald. Wordt nu de rente ontzegd, nadat zij over een jaar is uitbetaald, dan is over dat jaar aan invaliditeits- of ouderdomsrente f 75 betaald, terwijl de volle f 150 zouden zijn betaald, indien de ongevallenrente dadelijk ware ontzegd. De uitbetaalde termijnen der ongevallenrente worden ingevolge art. 76, laatste lid der Ongevallenwet 1901 niet van den verzekerde teruggevorderd. Er bestaat echter geen

reden om het invaliditeits- en ouderdomsfonds ten koste van het ongevallenfonds te bevoordeelen; de f 75, die eerstbedoeld fonds niet aan den verzekerde betaalde, worden dus door het bestuur der Bank uit dat fonds in het ongevallenfonds gestort.

Zie verder het laatste gedeelte van de toelichting van het volgende artikel.

Art. 43. Vgl. §§ 15 en 119 der wet van 1899.

Het bestuur der Bank mag de toekenning of de voorloopige toekenning der invaliditeitsrente niet uitstellen, veel minder weigeren op grond dat de invaliditeit het gevolg zou zijn van een bedrijfsongeval, waartegen de getroffene krachtens een der Ongevallenwetten verzekerd was.

Een beslissing, als in art. 43 bedoeld, kan de Bank echter niet geven, voordat de Rijksverzekeringsbank schadeloosstelling heeft toegekend; de toepasselijkheid van art. 43 is afhankelijk van de vraag, niet of de verzekerde invalide is geworden door een ongeval als bedoeld in een der Ongevallenwetten, maar of ter zake van het ongeval, waardoor hij invalide is geworden, schadeloosstelling is toegekend krachtens een dier wetten. De schadeloosstelling behoeft echter niet definitief te zijn toegekend; evenmin is het noodig, dat een *rente* is toegekend. Art. 43 spreekt niet, zooals art. 42, van de *rente* bedoeld in de Ongevallenwet, maar van *schadeloosstelling* krachtens een der bedoelde wetten toegekend. Wordt dus aan den verzekerde, die invaliditeitsrente verzoekt, schadeloosstelling toegekend krachtens art. 20 der Ongevallenwet 1901, dan is het bestuur der Bank verplicht onmiddellijk art. 43 toe te passen, indien het van oordeel is dat de invaliditeit het gevolg is van het bedrijfsongeval.

Op de uitkeering der invaliditeitsrente is noch de genees- en heelkundige behandeling, noch de vergoeding daarvoor van invloed. De genees- en heelkundige behandeling maakt deel uit van datgene, waarvoor de invaliden verzekerd zijn krachtens de Ongevallenwetten, *niet* krachtens de Invaliditeitswet, en de invaliditeitsrente behoort dus niet verminderd te worden met het æquivalent in geld der genees- en heelkundige behandeling.

Door het bestuur der Bank moet uitdrukkelijk beslist zijn, dat de invaliditeit het gevolg is van het bedrijfsongeval, ter zake waarvan schadeloosstelling is toegekend krachtens een der Ongevallenwetten. In den regel zal de beslissing gegeven worden bij de toekenning der invaliditeitsrente; de bij art. 20 der Ongevallenwet 1901 bedoelde schadeloosstelling zal dan reeds zijn toegekend en het bestuur zal dadelijk onderzoeken of het geval van art. 43 aanwezig is. Wordt de beslissing niet gegeven bij de toekenning der invaliditeitsrente, dan kan zij daarna nog gegeven worden, mits binnen drie maanden hetzij na die toekenning hetzij nadat een *rente* krachtens een der Ongevallenwetten toegekend of voorloopig toegekend is. Na dien tijd kan

niet meer beslist worden, dat het geval bij art. 43 voorzien aanwezig is; de voorschriften van art. 42 zouden dan van toepassing zijn.

De termijn van drie maanden na de toekenning of voorloopige toekenning eener ongevallenrente is noodig, omdat het verzoek om ongevallenrente eenigen tijd na het ongeval kan worden ingediend; met de indiening zou anders tot eenige maanden na de toekenning der invaliditeitsrente kunnen worden gewacht, juist om aan de toepassing van art. 43 te ontkomen.

Het verzoek om invaliditeitsrente kan door het bestuur der Bank ontzegd zijn, bijv. op grond dat de verzekerde niet invalide is. Oordeelt de administratieve rechter in beroep dat de verzekerde invalide is, dan is hij niet bevoegd bij de toekenning der invaliditeitsrente uit te maken, dat het geval van art. 43 aanwezig is. De rechter in beroep behoort geen beslissing te geven omtrent dergelijk punt, waaromtrent door het bestuur der Bank geen onderzoek is ingesteld; de verzekerde zou overigens in dit geval een instantie kunnen verliezen. Wordt dus in beroep een invaliditeitsrente toegekend, dan kan het bestuur binnen drie maanden daarna beslissen, dat het geval van art. 43 aanwezig is.

Het artikel is alleen van toepassing, indien de invaliditeit het gevolg is van het bedrijfsongeval. Wordt een verzekerde langen tijd na het ongeval invalide, dan kan het ongeval dat hem overkomen is daarop van invloed zijn geweest, de invaliditeit kan door het ongeval verhaast zijn, maar art. 43 is niet van toepassing. Het tijdstip, waarop de invaliditeitsrente wordt gevraagd, is uit den aard der zaak niet van invloed op de beslissing. Er kunnen zich twijfelachtige gevallen voordoen, waarvan de beslissing niet gemakkelijk is; het onderzoek bij de Ongevallenwetten voorgeschreven (art. 63 der Ongevallenwet 1901) zal echter in den regel het noodige licht verschaffen.

Een verzekerde, door een ongeval invalide geworden, krijgt van de Rijksverzekeringsbank f 240 ongevallenrente en onmiddellijk daarna van de Bank f 144 invaliditeitsrente, beide met ingang van 1 Januari; laatstbedoelde rente wordt op bevel van het bestuur der Bank niet uitgekeerd. De werkgever van den getroffene komt in beroep en de raad van beroep beslist op 1 April, dat het bedrijf, waarin den getroffene het ongeval overkwam, niet verzekeringsplichtig is en ontzegt dus het recht op schadeloosstelling. De invaliditeitsrente wordt van 1 April af uitgekeerd.

Op het beroep van den getroffene beslist de Centrale raad van beroep op 1 Augustus, dat de rente van f 240 terecht door de Rijksverzekeringsbank was toegekend. De ongevallenrente over de maanden April tot en met Juli, ten bedrage van f 80, zou dus aan den getroffene moeten worden uitgekeerd. Vermits de invaliditeitsrente over die 4 maanden, ten bedrage van f 48, niet

zou zijn uitgekeerd, ware de uitkeering der ongevallenrente voortgezet, wordt aan den verzekerde over die 4 maanden (f 80— f 48) f 32 aan ongevallenrente uitgekeerd en stort het bestuur der Rijksverzekeringsbank f 48 in het invaliditeits- en ouderdomsfonds.

Ware op 1 Augustus de beslissing van den raad van beroep door den Centralen raad bevestigd, dan zou de ongevallenrente, over de maanden Januari tot en met Maart uitbetaald, niet worden teruggevorderd. De invaliditeitsrente over die maanden, ten bedrage van f 36, zou echter niet ingehouden maar uitgekeerd zijn, indien de Rijksverzekeringsbank geen ongevallenrente had toegekend en de f 36 worden dus door het bestuur der Bank in het ongevallenfonds gestort.

Een ander voorbeeld is het volgende. Een verzekerde door een bedrijfsongeval invalide geworden, krijgt een invaliditeitsrente van f 250 en een tijdelijke uitkeering krachtens art. 20 Ongevallenwet 1901 naar reden van f 280 's jaars, tegelijkertijd ingaande. Bij de toekenning der invaliditeitsrente wordt beslist, dat het geval van art. 43 aanwezig is en de invaliditeitsrente wordt dus niet uitgekeerd over den tijd, waarover de verzekerde de tijdelijke uitkeering ontvangt. Daarna wordt den verzekerde een ongevallenrente van f 210 toegekend; aan invaliditeitsrente ontvangt hij dan verder het verschil tusschen f 250 en f 210. d. i. f 40 per jaar. Een paar jaren daarna vraagt de verzekerde op 1 Januari verhooging der ongevallenrente; zij wordt hem op 1 April toegekend, tot een bedrag van f 70 per jaar, ingaande op 1 Januari te voren. De invaliditeitsrente wordt dan verder niet uitgekeerd. Over de 3 maanden aan de toekenning der verhooging voorafgegaan komt den verzekerde, behalve het reeds ontvangene, aan ongevallenrente nog toe f 17.50; daaruit wordt aan het invaliditeits- en ouderdomsfonds vergoed het over die 3 maanden betaalde, d. i. f 10 en de overblijvende f 7.50 worden aan den getroffene uitgekeerd.

Het tweede lid betreft uitsluitend het in het eerste lid voorzien geval, dat invaliditeits*rente* is toegekend; het derde lid regelt het geval, waarin geen invaliditeits*rente* is toegekend, omdat de rente lager zou zijn dan f 26.

Aan den verzekerde, wien een ongevallenrente van bijv. f 200 is toegekend, wordt een invaliditeitsrente van f 100 niet uitgekeerd; hij mag niet in een beteren toestand verkeeren, indien zijn rente minder dan f 26 per jaar bedraagt. De uitkeering in art. 36 bedoeld wordt dus niet bevolen. De beslissing over het recht op die uitkeering wordt aangehouden tot definitief beslist is over de aanspraak op ongevallenrente. Wordt deze toegekend, dan wordt het verzoek om invaliditeitsrente afgewezen, indien de invaliditeitsrente minder dan f 26 per jaar zou hebben bedragen; wordt daarentegen de ongevallenrente in laatste instantie ontzegd, dan wordt de bij art. 36 bedoelde uitkeering bevolen,

ook indien de ongevallenrente gedurende eenigen tijd uitbetaald was. Mocht het geval zich voordoen, dat aan het bestuur der Bank eerst nadat de bij art. 36 bedoelde uitkeering is bevolen blijkt, dat de invaliditeit het gevolg is van een bedrijfsongeval, waartegen de invalide krachtens een der Ongevallenwetten verzekerd is, dan wordt onderscheiden. Is de aanwijzing tot ontvangst eens uitgereikt, dan wordt daarop niet teruggekomen; het krachtens art. 36 uitgekeerde wordt dus niet teruggevorderd. Is de aanwijzing nog niet uitgereikt, dan wordt de uitreiking opgeschort; wordt daarna door het bestuur der Bank beslist, dat de invaliditeit het gevolg is van een ongeval, ter zake waarvan aan den invalide een rente is toegekend bij een krachtens een der Ongevallenwetten genomen beslissing, waartegen niet opgekomen kan worden, dan wordt het bevel tot uitkeering door het bestuur ingetrokken.

Art. 36 regelt uitsluitend het geval, dat de jaarrente beneden het bedrag van f 26 blijft; daaronder valt niet het geval, dat het bedrag, waarmede de invaliditeitsrente de ongevallenrente overtreft, minder dan f 26 per jaar bedraagt. Is dus aan den verzekerde een invaliditeitsrente van f 170 en een ongevallenrente van f 150 toegekend, dan wordt ingevolge het eerste lid van art. 43 jaarlijks f 20 (behoudens afronding) aan invaliditeitsrente uitgekeerd; de ratio van art. 36 bestaat hier niet, daargelaten nog dat het uit te keeren deel der invaliditeitsrente grooter kan worden door vermindering der ongevallenrente.

In § 113, derde en vierde lid, der wet van 1899 wordt aan de Versicherungsanstalten de bevoegdheid gegeven, indien de verzekerde stil zit, de vaststelling van de ongevallenrente, waarop deze aanspraak heeft, te vragen, niet alleen indien de invaliditeit veroorzaakt is door het bedrijfsongeval maar ook in het geval van § 48, eerste lid, n°. 1 dier wet (art. 42 ontwerp).

Dergelijke bepalingen zijn niet opgenomen in het ontwerp, vermits het belang van den verzekerde waarborg is dat hij niet nalaten zal vaststelling der ongevallenrente te vragen. In het geval van art. 42 krijgt hij, bij toekenning van ongevallenrente, onmiddellijk een hoogere uitkeering. Is art. 43 van toepassing, dan kan de invaliditeitsrente hooger zijn dan de ongevallenrente, die den verzekerde zou worden toegewezen. De verzekerde trekt dan niet dadelijk voordeel van de toekenning eener ongevallenrente, maar hij heeft niettemin belang bij de vaststelling. De ongevallenrente kan worden verhoogd of de invaliditeitsrente kan worden ingetrokken; de verzekerde kan ook later aanspraak op ouderdomsrente krijgen, zoodat art. 44 van toepassing wordt. Met het oog op het tweede lid van art. 68 der Ongevallenwet 1901 is de verzekerde dus in zijn eigen belang verplicht dadelijk de ongevallenrente aan te vragen, al weet hij dat deze lager zal zijn dan de invaliditeitsrente. Maar ook indien de verzekerde uit onverschilligheid stil zou zitten, bestaat er geen behoefte aan een

regeling als in Duitschland gemaakt is, indien de Rijksverzekeringsbank belast wordt met de uitvoering der invaliditeits- en ouderdomsverzekering. De schadeloosstelling krachtens de Ongevallenwetten verschuldigd wordt immers ambtshalve toegekend en de vaststelling is dus niet afhankelijk van de aanvrage van den getroffene. Mocht de invaliditeits- en ouderdomsverzekering niet bij de Rijksverzekeringsbank worden gebracht, dan zal overwogen worden of regeling van dit punt noodig is.

Art. 44. Art. 43 betreft de invaliditeits- niet de ouderdomsrente. Heeft de verzekerde, die door een ongeval invalide wordt, aanspraak niet alleen op invaliditeits- maar ook op ouderdomsrente, dan zal hij de laatste vragen, omdat de bepalingen van art. 42 voor hem gunstiger zijn; of hij invalide is, wordt dan niet onderzocht.

De verzekerde, die op het tijdstip, waarop hij door het ongeval getroffen wordt, geen aanspraak op ouderdomsrente heeft, kan later die aanspraak verkrijgen. Ten tijde van het ongeval kan de ouderdomswachttijd vervuld doch de leeftijd van 70 jaren niet bereikt zijn. Was de ouderdomswachttijd niet vervuld, dan kan de verzekerde de premiebetaling voortzetten om aanspraak op ouderdomsrente te verkrijgen. Al is de ouderdomsrente, waarop de verzekerde aanspraak verkrijgt, lager dan de invaliditeitsrente, welke hem was toegekend, zal het in dit geval in zijn belang kunnen zijn dat hem ouderdomsrente wordt toegekend. Genoot hij bijv. een ongevallenrente van f 200, dan werd een invaliditeitsrente van f 150 geheel noch gedeeltelijk uitgekeerd; wordt hem nu ouderdomsrente van f 130 toegekend, dan wordt ingevolge art. 42 de helft dier rente aan hem uitgekeerd. Art. 44 wijkt dus af van het tweede lid van art. 41; de ouderdomsrente wordt op het daartoe door den betrokkene gedaan verzoek toegekend, ook indien zij lager is dan de invaliditeitsrente.

Art. 45. De betalingen aan en door het ongevallenfonds, gedaan ingevolge de laatste twee leden van art. 42 en het tweede lid van art. 43, behooren te worden verrekend met dengene, die het risico van het ongeval draagt. Na de in het tweede lid van art. 45 bedoelde opgave of berekening is verrekening echter niet meer wenschelijk; voor- en nadeelen blijven dan voor rekening van het ongevallenfonds.

Art. 46. Vgl. § 48 n°. 2 der wet van 1899.

Dat personen, in het genot van invaliditeits- of ouderdomsrente, in dienst van het Rijk of een ander publiekrechtelijk lichaam treden en pensioen verdienen, zal weinig voorkomen. Daarentegen zullen personen, die in het genot van pensioen zijn en er iets bij willen en kunnen verdienen, in sommige gevallen naderhand recht krijgen op rente. Vooral in het overgangstijd-

perk zullen een groot aantal gepensioneerden zich bij de Bank kunnen verzekeren ten gevolge van de bepaling van art. 107. Dergelijke personen zullen meestal schadeposten voor de Bank blijken. Hen van de verzekering uit te sluiten, is niet wenschelijk; het pensioen kan gering zijn en aan de bedoelde personen behoort dus niet de gelegenheid te worden ontnomen zich een rente te verzekeren voor het geval zij later geheel ongeschikt worden tot werken. Aan de betrokken personen zal, mits het pensioen niet lager is dan f 104, bij de in litt. *c* van art. 138 bedoelde regeling recht op ontheffing van den verzekeringsplicht gegeven worden; zij zullen dus, al naardat hun belang medebrengt, zich al of niet verzekeren. Tegenover de bevoegdheid van deze catagorie van personen om zich te verzekeren is een regeling als die van het eerste lid van art. 46 in het belang der Bank volstrekt noodig.

Onder het artikel vallen allen, die pensioen genieten van een lichaam, dat publiekrechtelijk tot Nederland behoort: een publiekrechtelijk lichaam in Nederland of in een Nederlandsche kolonie.

Het artikel noemt niet hen, die wachtgeld genieten. Het ligt niet in de bedoeling hun recht op ontheffing van den verzekeringsplicht te geven; tijdelijk genot van een inkomen is geen waarborg, dat de betrokkene later niet ten laste van anderen komt. Zij, die wachtgeld genieten, *moeten* zich dus verzekeren, indien zij verzekeringsplichtig zijn, en het is niet wenschelijk hun rente te korten.

Overwogen is om ook de rente van hen, wier pensioen lager is dan f 104 en die dus evenmin recht op ontheffing zullen hebben, niet aan korting te onderwerpen. Daarvan zouden echter misstanden het gevolg zijn. Op de invaliditeits- of ouderdomsrente ten bedrage van bijv. f 150 wordt, indien de verzekerde een pensioen van f 110 geniet, de helft van het pensioen, dat is f 55, gekort, zoodat de verzekerde ontvangt f 95 invaliditeits- of ouderdomsrente en f 110 pensioen, te zamen f 205; bedroeg daarentegen het pensioen f 90, dan zou — indien art. 46 *niet* van toepassing was op pensioenen van minder dan f 104 — aan den verzekerde de volle invaliditeits- of ouderdomsrente uitgekeerd worden, zoodat hij zou ontvangen f 150 + f 90, te zamen f 240. Practisch is de zaak overigens niet van groot belang, omdat de pensioenen der betrokken personen in den regel niet lager dan f 104 zullen zijn. Is het pensioen zeer laag, bijv. f 70, dan zal ingevolge het slot van het eerste lid van art. 42 *minder* dan de helft van het pensioen op de rente worden ingehouden.

Art. 46 is ook van toepassing op hem, die krachtens het tweede lid van art. 6 of van art. 7 de verzekering voortzet en daarna een rente krijgt.

In den regel zal de invaliditeits- of ouderdomsrente worden toegekend na het pensioen; het artikel is echter niet beperkt tot dat geval en is evenzeer van toepassing, indien het pensioen na de rente mocht worden toegekend.

Het tweede lid voorziet in de exceptioneele gevallen van samenloop van invaliditeits- of ouderdomsrente, ongevallenrente en pensioen van het Rijk of van een ander publiekrechtelijk lichaam; het eerste lid blijft dan buiten toepassing, omdat anders de invaliditeits- of ouderdomsrente aan twee kortingen onderworpen zou worden.

Art. 47. Voor cumulatie, zelfs gedeeltelijk, van ziekengeld en invaliditeits- of ouderdomsrente bestaan geen termen. Vermits het aandeel in de premie, dat ten laste van den werkman komt, bij de ziekteverzekering grooter is dan bij de invaliditeitsverzekering, is het billijk, dat het bedrag der rente — voor zoover niet hooger dan het ziekengeld — aan de ziekenkas uitgekeerd worde, en niet omgekeerd.

Art. 48. Vgl. § 26 en § 48, eerste lid n°. 4, der wet van 1899. De rente wordt in elk geval toegekend; zoodra de verzekerde hier te lande zijn werkelijk verblijf heeft, wordt de rente hem uitgekeerd.

De bepaling is niet van toepassing op Nederlanders; § 48 der Duitsche wet onderscheidt niet tusschen vreemdelingen en Duitsche onderdanen.

Art. 48 zal het in sommige gevallen mogelijk maken gunstige bepalingen te bedingen voor Nederlandsche onderdanen, die in het buitenland onderworpen zijn aan een verplichte verzekering.

Art. 49. Het uitbetaalde bedrag zou in den regel toch niet verhaald kunnen worden.

Het artikel spreekt van aanwijzingen tot ontvangst *door het bestuur der Bank* uitgereikt, omdat het in de bedoeling ligt alle aanwijzingen tot ontvangst van bedragen te doen uitreiken door het bestuur der Bank, ook indien het recht van den verzekerde eerst in beroep wordt erkend. De rekening van de posterij (art. 90) met de Bank zal eenvoudiger zijn, indien uitsluitend het bestuur der Bank last tot betaling geeft.

Art. 50. De weduwe van den vrijwillig verzekerde heeft gelijke aanspraken als de weduwe van hem, die ingevolge art. 1 verzekerd is.

Behoort de weduwe van hem, die krachtens art. 111 een rente had, recht op weduwenrente te hebben? De werkman, die bij het in werking treden van art. 1 den leeftijd van 69 jaren en 11 maanden heeft bereikt en onmiddellijk verzekerd wordt, heeft, behoudens de bepaling van het derde lid van art. 111, na storting van 4 of 5 weekpremiën recht op een rente: aan zoodanige storting behoort niet het recht op weduwenrente te worden ontleend. Maar de werkman, onder art. 111 vallende, kan ook 50 jaren oud zijn geweest bij het in werking

treden van art. 1; krijgt hij, na 20 jaren 47 premiën per jaar gestort te hebben, een rente, dan ware het niet billijk zijn weduwe geen rente te geven. Art. 50 laat daarom de aanspraak op rente van de weduwe van den werkman, die bij zijn overlijden een rente had krachtens art. 111, afhangen hiervan, of de man den invaliditeitswachttijd vervuld had, toen hem krachtens art. 111 een rente werd toegekend. Is dit het geval, dan zou hij ingevolge de gewone bepalingen (hoofdstuk VI) een rente gekregen hebben, indien aan de bij art. 27 gestelde vereischten was voldaan, en zijn weduwe zou in dat geval, ingevolge litt. *a* van art. 50, recht op rente hebben. Was hij bij zijn overlijden niet invalide, zoodat hij geen recht op rente ingevolge de bepalingen van hoofdstuk VI had, dan zou zijn weduwe krachtens litt. *c* van art. 50 recht op een rente hebben, indien de storting door hem na de vervulling van den invaliditeitswachttijd voortgezet was (d. i. over de laatste 10 jaren 100 premiën betaald waren); nu hem een rente werd toegekend, behoefde hij niet verder te storten om zijn weduwe eventueel recht op een rente te verzekeren.

Overigens zij opgemerkt, dat hij, die bij het in werking treden van art. 1 den leefttijd van 69 jaren heeft bereikt, ingevolge art. 111 wel recht op een rente kan hebben, zoodra hij 47 premiën betaald heeft, maar dat niets hem belet met zijn aanvrage om rente te wachten, totdat hij 150 premiën betaald heeft. Is hij gehuwd, dan zal hij in het belang zijner vrouw handelen door den invaliditeitswachttijd te vervullen alvorens rente te vragen.

De bepaling van litt. *b* is eigenlijk een overgangsbepaling; het is echter eenvoudiger de bepaling hier op te nemen, dan het geval in de overgangsbepalingen te regelen. Zie voor de intrekking der krachtens art. 111 toegekende rente art. 113 j^{o}, art. 62.

In het stelsel van het ontwerp (hoofdstuk VI) vervalt de rente niet door het gedurende een zekeren tijd niet storten. Treedt een werkman op den leeftijd van 16 jaren tot de verzekering toe, verlaat hij na enkele premiën betaald te hebben het land en overlijdt hij 40 jaren daarna, dan is hij nog altijd verzekerd, indien hij niet aflegde de verklaring, bedoeld in het tweede lid van art. 1, maar er is uit den aard der zaak geen reden om zijn weduwe een rente toe te kennen. Litt. *c*, waarbij geregeld wordt het geval, dat den werkman bij zijn overlijden geen rente was toegekend, voorziet daarin.

Zal de weduwe recht op rente hebben, dan moet haar man, ingevolge het eerste gedeelte van litt. *c*, den invaliditeitswachttijd vervuld hebben. Waar de verzekeringsplicht op den leeftijd van 16 jaren aanvangt, zal de invaliditeitswachttijd in verreweg de meeste gevallen door den man vervuld zijn, voordat hij in het huwelijk treedt. Een regeling, waarin aan de weduwe recht op rente werd toegekend, als de man slechts korten tijd verzekerd was, zou tot misbruiken aanleiding geven; de niet

verzekerde gehuwde man, die zonder reeds invalide te zijn reden heeft om te meenen dat hij spoedig overlijden zal, zou met het oog op de weduwenrente tot de verzekering kunnen toetreden. Het Rijk maakt het pensioen van de weduwen van zijn ambtenaren niet afhankelijk van den diensttijd van den ambtenaar, maar dit levert geen bezwaar op, omdat niet ieder, die het verlangt, ambtenaar kan worden, terwijl ieder, tusschen 16 en 35 jaren oud, mits niet invalide, door voor korten tijd tegen loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar te gaan werken, in de verzekering opgenomen kan worden. Zie ook art. 12.

Indien de verzekerde, na den invaliditeitswachttijd vervuld te hebben, de storting niet voortzet, vervalt de verzekering daardoor niet. Ook in dat geval behoort zijn weduwe geen rente te krijgen. Er is geen reden een rente toe te kennen aan de weduwe van hem, die wel is waar den invaliditeitswachttijd vervuld had, maar die later niet meer stortte; voor de rente der weduwe moet door den man gestort worden. Door te vorderen dat over de laatste 10 jaren gemiddeld over 10 weken per jaar premiën betaald zijn, wordt niet te veel geëischt.

Er bestaat geen voldoende grond om de weduwe van den schipper of den schepeling, bedoeld in art. 11 n⁰. 2, een rente toe te kennen, indien aan haar echtgenoot geen rente was toegekend; het slot van litt. *c* voorziet daarin.

Het zal niet altijd mogelijk zijn uit te maken of de laatste 100 rentezegels, welke in rekening gebracht worden (art. 30), geplakt zijn over de laatste 10 jaren dan wel of er onder die 100 zegels eenige zijn, welke geplakt zijn over het elfde jaar, aan het overlijden voorafgegaan. Het tweede lid regelt dat geval in een voor de weduwe gunstigen zin.

De weduwe van hem, wien krachtens art. 57 een rente was toegekend, valt noch onder litt. *a*, noch onder litt. *b*, noch onder litt. *c* en heeft dus geen aanspraak op weduwenrente. Haar man is spoedig invalide geworden en zij zal dus zelve voor loon werken en eventueel uit eigen hoofde aanspraak op rente hebben.

Ook de weduwe van hem, wien de in art. 36 bedoelde uitkeering werd toegekend, heeft geen aanspraak op weduwenrente.

Ontheffing van den verzekeringsplicht zal alleen op verzoek van den verzekeringsplichtige verleend kunnen worden (art. 138 litt. *c*). De weduwe behoort alleen dan recht op rente te hebben, als de man de storting onafgebroken, zij het ook niet geregeld, heeft voortgezet, en dit is niet het geval als hij ontheffing vroeg van den verzekeringsplicht. Hetzelfde geldt van de weduwe van hem, wiens verzekering hernieuwd werd. De verzekering wordt hernieuwd, indien hij, die zijn verzekering deed vervallen — de verzekering kan niet vervallen, tenzij de verzekerde dit wenscht (art. 1, tweede lid en art. 6, tweede lid) — later weder verzekeringsplichtig wordt. Ook in dit geval is de storting niet voortgezet. Het recht om ontheffing van den verzekeringsplicht

te verkrijgen en om de verzekering te doen vervallen kan niet geheel onthouden worden, maar het zal in vele gevallen niet in het belang van den verzekerde zijn daarvan gebruik te maken. Wenschelijk ware het, dat ieder, die tot de verzekering toetreedt, de storting voortzet, al wordt zijn positie van dien aard, dat hij, ware hij niet reeds verzekerd, niet aan den verzekeringsplicht zoude behoeven te worden onderworpen. De bepaling van het derde lid zal vele verzekerden terughouden van het vragen van ontheffing of van het doen vervallen der verzekering en in zooverre gunstig werken. In geen geval zou overigens de volle weduwenrente mogen worden toegekend. Hij, die gedurende een aantal jaren ontheven was van den verzekeringsplicht of die de verzekering deed vervallen en haar hernieuwde, krijgt in het stelsel van de artt. 33 en 34 eventueel een lagere rente, dan indien hij doorgestort had. Had de weduwe van een verzekerde, die ontheven werd van den verzekeringsplicht of die de verzekering hernieuwde na de vroegere verzekering te hebben doen vervallen, aanspraak op rente, dan zou ook haar een lagere rente dan 104 gulden moeten worden toegekend of zij zou in andere opzichten in minder gunstigen toestand moeten geplaatst worden dan de weduwe van den verzekerde, die de storting onafgebroken voortzette. Dit zou een ingewikkelde regeling noodig maken. Het verdient de voorkeur geen weduwenrente toe te kennen in de bedoelde gevallen, ook om benadeeling van het fonds te voorkomen.

Of de ontheffing van den verzekeringsplicht verleend werd vóór of na het aangaan van het huwelijk, is onverschillig; hetzelfde geldt van de hernieuwing der verzekering.

Verder zij opgemerkt, dat het derde lid spreekt van hem, wiens verzekering hernieuwd werd en niet van hem, wiens verzekering (na het vervallen der vroegere verzekering) *niet* hernieuwd werd. In het laatste geval kan van weduwenrente geen sprake zijn, omdat het eerste lid een rente toekent aan de weduwe van den verzekerde en daaronder valt niet de weduwe van hem, die de verzekering deed vervallen (en niet hernieuwde).

Art. 51. Ingevolge litt. *a* heeft de weduwe geen recht op rente, indien het huwelijk gesloten werd nadat haar echtgenoot zijn zestigste levensjaar ingetreden was of na de toekenning aan haar echtgenoot van de rente, bedoeld in litt. *a* van art. 50 (zie art. 4 der wet van 9 Mei 1890, *Staatsblad* n°. 79). Het betreft hier de invaliditeitsrente. Was aan haar echtgenoot vóór het sluiten van het huwelijk ouderdomsrente toegekend, dan zou hij zijn zestigste levensjaar ingetreden zijn, zoodat op dien grond de weduwe geen recht op rente zoude hebben. Daarom wordt ook niet genoemd de rente, bedoeld in litt. *b* van art. 50.

De rente, bedoeld in litt. *a* van art. 50, is de rente, *welke niet ingetrokken werd.* Wordt de invaliditeitsrente, vóór het sluiten

van het huwelijk toegekend of voorloopig toegekend aan den man, ingetrokken — hetzij vóór, hetzij na het sluiten van het huwelijk — dan kan de vrouw na het overlijden van den man weduwenrente krijgen, indien een der gevallen, bedoeld in art. 50, aanwezig is, bijv. indien aan haar echtgenoot na het sluiten van het huwelijk opnieuw werd toegekend een rente en deze niet ingetrokken werd.

Is de vrouw van tafel en bed gescheiden, dan zal zij in den regel zelve voor loon werken en uit eigen hoofde verzekerd zijn.

Art. 52. Of de weduwe reeds bij het overlijden van den man (blijvend) invalide of 70 jaren oud is, dan wel na dit overlijden (blijvend) invalide of 70 jaren oud wordt, is onverschillig voor de aanspraak op rente.

Art. 53. Het bedrag van de rente der weduwe behoort niet afhankelijk te zijn van het aantal stortingen en van den duur der verzekering van den man. Evenmin is het wenschelijk het bedrag der weduwenrente afhankelijk te maken van de loonklasse, waartoe de man behoorde. Het recht op weduwenrente berust hoofdzakelijk hierop, dat de vrouw indirect ten gevolge van haar huwelijk geen premie betaalt of althans veel minder premiën, dan zij betaald zoude hebben, ware zij niet gehuwd. En nu is er geen reden om aan te nemen, dat de vrouw gestort zou hebben in de loonklasse, waartoe haar man behoorde. Een vaste weduwenrente verdient dus de voorkeur; de rente wordt bepaald op 104 gulden per jaar, zoodat de weduwe 2 gulden per week ontvangt.

Weezenrente kent het ontwerp niet. (Zie § 4 Algemeene beschouwingen.) De verhooging der rente, bedoeld in het tweede lid van het artikel, wordt toegekend aan de *weduwe*, die invalide en met de zorg voor jonge kinderen belast is. In dergelijk geval is een verhooging der rente alleszins billijk; het geldt uitsluitend invalide vrouwen met de zorg voor jonge kinderen belast.

Art. 54. De rente der weduwe houdt op door het aangaan van een huwelijk en herleeft niet door den dood van den echtgenoot. De Ongevallenwet 1901, regelt de zaak evenzoo. Als weduwe van den nieuwen echtgenoot kan zij echter opnieuw een rente krijgen; in den regel zal ook de nieuwe echtgenoot bij de Bank verzekerd zijn.

De uitkeering, bedoeld in het tweede lid, kan minder dan 2×104 gulden bedragen. Werd aan de weduwe minder dan 104 gulden per jaar *uitgekeerd* — bijv. ingevolge art. 55 j°. art. 42 — dan is er geen reden om haar als afkoopsom meer toe te kennen dan 104 maal het bedrag, dat haar over de laatste week werd uitgekeerd.

Art. 55. Art. 42, derde lid, is niet van toepassing, met het oog op de bepaling van art. 54, eerste lid.

Wordt de weduwe invalide door een bedrijfsongeval, waartegen zij krachtens een der Ongevallenwetten verzekerd is, dan zijn de eerste twee leden van art. 43 van toepassing; het derde lid van dat artikel kan niet van toepassing zijn, omdat de weduwenrente altijd 104 gulden bedraagt.

Art. 44: de weduwe, aan wie 104 gulden rente is toegekend krachtens n°. 1 van art. 52, heeft er, indien de invaliditeit het gevolg was van een bedrijfsongeval, als bedoeld in het eerste lid van art. 43, belang bij dat haar, als zij den ouderdom van 70 jaren bereikt, gelijke rente wordt toegekend krachtens n°. 2 van art. 52. De rente wordt dan uitgekeerd ingevolge de bepalingen van art. 42, welke gunstiger zijn dan die van art. 43.

Art. 56. Men zou kunnen bepalen, dat weduwenrente alleen gegeven wordt, voor zoover de vrouw niet uit eigen hoofde, krachtens hoofdstuk VI, recht heeft op een rente van 104 gulden, De weduwe zou dan:

a. als zij niet uit eigen hoofde verzekerd was, 104 gulden weduwenrente krijgen;

b. als zij uit eigen hoofde verzekerd was en te dier zake recht had op een rente van bijv. 60 gulden, 44 gulden weduwenrente krijgen;

c. als zij uit eigen hoofde verzekerd was en te dier zake recht had op een rente van 104 gulden of meer, geen weduwenrente krijgen.

Dergelijke regeling zou tengevolge hebben, dat de vrouw, die zelve voor loon moet werken, omdat haar man slechts 80 cent per dag verdient en die dus uit eigen hoofde verzekerd is, geen of slechts enkele guldens *weduwen*rente zou krijgen, terwijl de vrouw van den werkman met een dagloon van 3 gulden niet zelve voor loon behoeft te werken, mitsdien uit eigen hoofde niet verzekerd is en dus een *weduwen*rente van 104 gulden krijgen zou. De werklieden in de lagere loonklassen zouden dus, in verhouding tot die in de hoogere klassen, te zwaar belast worden. Daarbij komt, dat een regeling in dien geest tot ontduiking zou uitlokken; de gehuwde vrouw zou, al werkt zij voor loon, zoo weinig mogelijk storten, omdat zij, niet stortende, toch 104 gulden rente zou krijgen. Waar de werkman (de gehuwde vrouw) en de werkgever er *beiden* belang bij hadden dat de premie *niet* betaald werd, zou ontduiking op groote schaal niet te voorkomen zijn. De regeling zou voordeelig zijn voor de vrouwen, die hare verplichtingen *niet* nakwamen en nadeelig voor de vrouwen, die hare verplichtingen vervulden.

Men zou ook kunnen bepalen, dat de verzekering uit eigen hoofde van de vrouw door haar huwelijk met een verzekerde, of door het toetreden van haar echtgenoot tot de verzekering, ver-

viel en dat zij dan restitutie van de door haar bepaalde premiën (of van een gedeelte daarvan) kreeg. Ook dit is niet raadzaam. Het is niet zeker, dat de vrouw, weduwe geworden, ingeval van invaliditeit of ouderdom recht op weduwenrente zal hebben: de man kan ontheffing vragen, de verzekering doen vervallen of bij zijn overlijden niet voldaan hebben aan de vereischten van litt. *c* van art. 50. Het vorenstaande daargelaten, zou restitutie van premiën, waarmede uit den aard der zaak gepaard zou gaan dat de verzekering vervalt, niet in het belang der vrouw zijn. In het Duitsche stelsel (1) is er nog iets voor te zeggen, omdat de verzekering daar vervalt door het gedurende een bepaalden tijd niet storten van een zeker aantal premiën; wordt geen restitutie verleend, dan zal niettemin de verzekering van vele vrouwen, die in het huwelijk treden, vervallen en zoodoende zouden de vroegere premiën vruchteloos gestort zijn. In het stelsel van het ontwerp pleit alles tegen dergelijke regeling. De verzekering vervalt niet al betaalt de vrouw na haar huwelijk nooit meer een premie. Wordt zij blijvend invalide — hetzij staande het huwelijk, hetzij na de ontbinding daarvan — zij krijgt, indien of zoodra de invaliditeitswachttijd vervuld is, een rente of, is het bedrag der rente te gering doordien zij tal van jaren niet stortte, een uitkeering in eens (art. 36) en deze uitkeering krijgt zij op een tijdstip, waarop zij invalide is en er dus veel meer behoefte aan heeft, dan bij het sluiten van het huwelijk.

De invaliditeitswachttijd zal in den regel door de vrouw vóór het huwelijk vervuld zijn en, is dit niet het geval, na het huwelijk vervuld worden.

Aanspraak op *ouderdoms*rente uit eigen hoofde zal de gehuwde vrouw, die na haar huwelijk niet doorstort, niet krijgen omdat zij den ouderdomswachttijd niet vervullen zal. Was de vrouw verzekerd vóór haar huwelijk, dan kan zij, al werkt zij niet voor loon, doorstorten tot de ouderdomswachttijd vervuld is, zoodat zij ook bij het bereiken van den leeftijd van 70 jaren, zonder invalide te zijn, een rente krijgt. Gehuwd, blijft de vrouw krachtens het tweede lid van art. 1 verzekeringsplichtig, al werkt zij alleen in het gezin, terwijl het haar in dat geval, hoewel verzekeringsplichtig, vrij staat *niet* te storten, zoolang zij geen betaalden arbeid verricht (art. 120 tweede lid.)

Het bedoelde stelsel — vervallen der verzekering der vrouw met restitutie van premiën, indien zij in het huwelijk treedt met een verzekerde of indien haar man verzekeringsplichtig wordt — zou ook andere nadeelen hebben. De verzekerde vrouw trouwt met een man, die *niet* verzekerd is; haar verzekering vervalt dus *niet*. Op een gegeven oogenblik geraakt het gezin in financieele moeilijkheden. De vrouw heeft wellicht na haar huwelijk doorgestort, hetgeen zij te eerder zal doen, omdat haar man niet ver-

---

(1) §§ 42 en 46 der wet van 1899.

zekerd is en zij dus geen vooruitzicht heeft op weduwenrente. Zij heeft 500 premiën betaald. In de bedoelde regeling kan de man dan voor loon gaan werken, desnoods slechts voor een maand. Hij wordt dan verzekerd, met het gevolg, dat de verzekering van de vrouw vervalt en hare premiën (geheel of gedeeltelijk) gerestitueerd worden; op die wijze wordt als het ware de polis van de vrouw voor f 100 verkocht en de opbrengst opgegeten.

Het stelsel van art. 56 verdient daarom de voorkeur. De weduwenrente is niet zoo hoog, dat de vrouw door de toegelaten cumulatie een te hooge rente zal krijgen; in den regel zal haar rente uit eigen hoofde niet hoog zijn.

De weduwenrente wordt gecumuleerd met de rente, toegekend krachtens hoofdstuk VI, niet met de rente, bedoeld in art. 57 of met die, bedoeld in de artt. 110 en 111: zie de artt. 57 en 61, de laatste twee leden van art. 110 en het laatste lid van art. 111.

Art. 36 blijft van toepassing op de rente van de vrouw uit eigen hoofde. De rente van minder dan 26 gulden per jaar zou wel te zamen met de weduwenrente kunnen worden uitbetaald, omdat de ratio van art. 36 — dat een zeer lage rente geen nut heeft — ontbreekt, maar er zouden moeilijkheden ontstaan, indien de weduwenrente ophield door het sluiten van een nieuw huwelijk.

Artt. 57—64. Referte aan het slot der toelichting van art. 9, eerste lid.

Hoewel in het algemeen geen aanspraak op invaliditeitsrente behoort te worden toegekend, indien de wachttijd niet vervuld is, kunnen zich gevallen voordoen, waarin die regeling tot hardheden leiden zou. Een werkman kan, zeer spoedig na het toetreden tot de verzekering, door een ongeval, waartegen hij niet verzekerd is krachtens de Ongevallenwet 1901 of eenige andere Ongevallenwet, blijvend invalide worden. Is de invaliditeit van dien aard, dat hij volstrekt buiten staat is tot het verrichten van eenigen arbeid — invaliditeit in den zin van art. 9 sluit niet in zich geheele ongeschiktheid tot arbeid — en kan hij nog zijn echtgenoot voor hem de premiebetaling voortzetten, totdat de invaliditeitswachttijd vervuld is, dan zou hij vruchteloos gestort hebben. Geldt het de vrijwillige verzekering, bedoeld in art. 12, dan bestaat daartegen uit een oogpunt van billijkheid geen bezwaar: de betrokkene behoefde zich op die voorwaarden niet te verzekeren. Anders ware de Staat den werkman verplicht zich te verzekeren. Is hij dan niet in staat den wachttijd te vervullen, dan ware het niet gerechtvaardigd hem aanspraak op rente te onthouden, zonder hem het bedrag der gestorte premiën terug te geven. Daargelaten dat dit bedrag uiterst gering en de verzekerde daarmede niet geholpen zoude zijn, bestaat tegen restitutie der premiën dit bezwaar, dat de verzekering daardoor zou moeten vervallen, terwijl er geen *zekerheid* bestaat, dat de invalide niet, desnoods door hulp van anderen daartoe in staat gesteld, later

den wachttijd vervuld zoude hebben, ware de verzekering niet vervallen. Men staat dus voor de keuze: òf geen restitutie, en dan zal de verzekerde, in bedoeld geval verkeerende, in den regel vruchteloos hebben gestort, òf restitutie, en dan verliest de verzekerde de, wel is waar geringe, kans om later een rente te krijgen. Ondergeteekenden wenschen daarom den verplicht verzekerde, bij wijze van gunst, onder zekere voorwaarden recht te geven op een rente, waarop zijn stortingen hem geen aanspraak geven.

Daartoe strekken art. 57 en vlg.

Het betreft hier uitsluitend den ingevolge art. 1 *uit eigen hoofde* verzekerde; voor de *weduwen*rente behoeft geen wachttijd te worden vervuld.

Art. 57. De kleine ondernemer, die zich vrijwillig verzekerd heeft, valt niet onder het artikel, ook niet indien hij naderhand verzekeringsplichtig is geworden: hij is niet verzekerd ingevolge art. 1 dezer wet. De bepaling is van toepassing alleen in het geval, voorzien bij litt. *a* van art. 27. De verzekerde behoort, indien hij den wachttijd niet heeft vervuld, geen recht op rente te hebben, zoolang er vooruitzicht bestaat op geheel of gedeeltelijk herstel der verloren arbeidskracht.

Evenmin is het artikel van toepassing, indien aan de verzekerde weduwenrente of, in het overgangstijdperk, krachtens art. 111 een rente is *toegekend*. De rente behoeft niet *uitbetaald* te worden. Wordt zij niet uitbetaald bijv. op grond van art. 113 j°. art. 63, dan is zij niettemin toegekend; is zij echter opgehouden (art. 54) of ingetrokken (art. 55 j°. art. 69), dan is de rente niet langer toegekend.

De invaliditeit moet zijn ingetreden, voordat de verzekerde den wachttijd kon vervullen. Of de verzekerde den wachttijd had kunnen vervullen, is een feitelijke vraag, die door de Koningin beslist wordt (art. 60). Uit de omstandigheid, dat de invaliditeit ingetreden is 150 weken na den ingang der verzekering, behoeft niet te volgen, dat de verzekerde vóór het intreden der invaliditeit 150 premiën had kunnen betalen; de verzekerde kan geheel onbemiddeld zijn en gedurende eenigen tijd geen werk hebben gehad. De storting kan ook, buiten schuld van den werkman, verzuimd zijn door den werkgever; kan het verschuldigde niet op den werkgever verhaald worden (art. 85), dan zal niettemin een rente behooren te worden toegekend. Is echter de wachttijd niet vervuld ten gevolge van verzuim van den verzekerde, dan zal geen rente worden toegekend; de bedoeling is den ongelukkige, niet den nalatige te hulp te komen.

Is de invaliditeit ingetreden, voordat de wachttijd bij geregelde betaling wekelijks van een premie vervuld had kunnen zijn, dan is aan het sub 1°. gestelde vereischte voldaan, ook indien de verzekerde hoewel daartoe in staat niet geregeld gestort had.

De verzekerde, die bijv. een jaar na den ingang der verzekering

blijvend invalide wordt, kan dadelijk de rente krijgen; hij behoeft niet te wachten, totdat de wachttijd vervuld zou zijn, indien de premiebetaling werd voortgezet.

Art. 58. De verzekerde, die aan art. 57 het recht op een rente ontleent, zal in den regel invalide zijn geworden door een ongeval, maar de invaliditeit kan ook in dat geval het gevolg zijn van ziekte. Met het oog daarop moet het bestuur der Bank, met afwijking van het beginsel, neergelegd in litt. *h* n°. 1 van art. 138, onderzoeken of de verzekerde bij den ingang der verzekering reeds invalide was; is dit het geval, dan wordt het verzoek afgewezen.

De bepalingen van litt. *b* en litt. *c* zijn noodig, omdat hij, die de storting niet voortzette, geen aanspraak behoort te hebben op rente, indien de wachttijd niet vervuld is.

De vreemdeling, die vijf jaren zijn woonplaats of zijn hoofdverblijf in Nederland heeft gehad, kan genaturaliseerd worden, indien hij meerderjarig is (art. 3 der wet van 12 December 1892, *Staatsblad* n°. 268); ingevolge litt. *d* wordt hij, indien hij bij den ingang der verzekering gedurende de laatste vijf jaren hier te lande zijn woonplaats of zijn hoofdverblijf heeft gehad, voor de toepassing van art. 57 gelijk gesteld met den Nederlander ook indien hij minderjarig is.

Art. 59. Het recht op een rente wordt toegekend bij wijze van gunst. Er bestaan dus geen termen om beroep op den administratieven rechter toe te laten, indien het bestuur der Bank van oordeel is, bijv. dat de verzekerde bij den ingang der verzekering reeds invalide was. Het toelaten van beroep zou in casu ook bezwaren hebben, omdat in de voorgestelde regeling (art. 60) de administratieve rechter, indien hij van oordeel was, dat het verzoek ten onrechte door het bestuur was afgewezen, het verzoek niet zou kunnen toewijzen.

Art. 60. Bevat het advies van het bestuur niet de gegevens, noodig voor een beslissing, dan zal de Minister van Binnenlandsche Zaken een nader onderzoek doen instellen.

De rente wordt op de gewone wijze berekend ingevolge de bepalingen van de artt. 33—35, met inachtneming van het bepaalde bij het tweede lid van art. 60; heeft de verzekering 125 weken geduurd en heeft de verzekerde over 100 weken premiën betaald, dan wordt de verzekering voor de berekening der rente geacht 125 + (150—100) 50 = 175 weken te hebben geduurd. Het bedrag der rente zal dus afhangen van den duur der verzekering, van het aantal werkelijk betaalde premiën en van de klasse, waarin deze betaald zijn. Hoe meer premiën er in een hoogere dan de eerste klasse betaald zijn, en hoe hooger de klasse is, waarin die premiën betaald zijn, hoe hooger de

rente zal zijn bij gelijken duur der verzekering. Waar de stortingen geen aanspraak geven op een rente, mag deze echter niet hooger zijn dan 104 gulden. Zie art. 112.

De verzekerde behoeft op den dag, waarop de verzekering ingevolge het tweede lid geacht wordt te zijn ingegaan, niet verzekeringsplichtig te zijn geweest. Werd hij bij het bereiken van den leeftijd van 16 jaren verzekerd, dan zal de verzekering geacht worden te zijn ingegaan vóór hij den leeftijd van 16 jaren bereikt had.

De in het derde lid bedoelde kennisgeving treedt in de plaats van een beslissing van het bestuur op het verzoek.

Tegen de beslissing van het bestuur, waarbij ingevolge het tweede lid een rente toegekend wordt, zal den verzekerde recht van beroep worden gegeven; het bestuur kan, door onjuiste berekening, een te lage rente hebben toegekend.

Art. 61. De rente van art. 57 kan lager zijn dan de weduwenrente; heeft de vrouw kinderen als bedoeld in art. 53, tweede lid, dan zal dit altijd het geval zijn. De vrouw, aan wie de in art. 57 bedoelde rente is toegekend en die door den dood van haar man aanspraak krijgt op een weduwenrente, welke hooger is, zal dus weduwenrente vragen. Maar al is de weduwenrente niet hooger dan de rente krachtens art. 57 toegekend, kan de weduwe er belang bij hebben weduwenrente te vragen, omdat art. 55 gunstiger bepalingen bevat dan de artt. 62 en 63, bijv. indien de weduwe uit anderen hoofde een inkomen heeft.

De weduwe kan, indien zij hertrouwt, ingevolge het tweede lid in plaats van de in art. 54 bedoelde afkoopsom, de vroegere rente vragen; deze houdt niet op door het aangaan van een huwelijk.

Art. 62. Een verzekerde, die buiten staat is te werken, maar die een inkomen heeft, zal krachtens art. 57 geen rente worden toegekend, omdat hij de premiebetaling kan voortzetten (art. 57 n°. 2). Hij kan echter na de toekenning der rente een inkomen krijgen. Er bestaat dan geen reden hem de rente uit te keeren, waarop zijn stortingen hem geen aanspraak geven. Voor een regeling, als in het eerste lid van art. 42 gemaakt, bestaan geen termen; cumulatie wordt geheel uitgesloten.

Het tweede lid van art. 42 is, in de daar bedoelde gevallen, ingevolge art. 64 van toepassing, maar de bepaling wordt in het eerste lid van art. 62 opgenomen, om boven twijfel te stellen, dat het bedoelde lid van toepassing is niettegenstaande het eerste lid van art. 42 buiten toepassing blijft.

De in art. 57 bedoelde rente wordt alleen dan toegekend, indien de werkman buiten staat is eenigen arbeid te verrichten; is zij echter eenmaal toegekend, dan wordt zij, op grond van het ophouden der invaliditeit, ingevolge art. 69 j°. art. 64 niet

ingetrokken, indien de rentetrekker, hoewel in staat een kleinigheid te verdienen, in den zin van art. 9 invalide is. Kan nu de rentetrekker bijv. f 1 in de week met arbeid verdienen, dan zou hij niet werken, indien die gulden op zijn rente zou worden gekort. Het artikel bepaalt daarom, dat een inkomen, door den rentetrekker uit eigen arbeid verkregen, niet op de rente wordt gekort. Verbetert zijn toestand zoodanig, dat hij kan verdienen het een-derde, bedoeld in art. 9, dan wordt zijn rente ingetrokken, omdat hij niet langer invalide is.

Ook het inkomen, voortspruitende uit onverplichten onderstand of onverplichte bedeeling, wordt niet op de rente gekort. Geschiedde dit, dan zou de onderstand of de bedeeling ingetrokken worden, zoodat het fonds niet gebaat zou worden en de rentetrekker schade zou lijden.

Het inkomen van den echtgenoot van den rentetrekker wordt, ingevolge het tweede lid, voor de toepassing van het eerste lid geacht door den rentetrekker voor de helft te worden genoten. Het door dien echtgenoot genoten inkomen, voortspruitende uit eigen arbeid of uit onverplichten onderstand of onverplichte bedeeling, blijft echter voor de korting buiten aanmerking; werd de helft van dat inkomen op de rente gekort, dan zou dit nadeelig terugwerken op het verrichten van arbeid door- of op het verleenen van onderstand of bedeeling aan dien echtgenoot.

Ook de rente, krachtens hoofdstuk VI aan den echtgenoot toegekend, wordt niet voor de helft gekort; de in het fonds gedane stortingen geven recht op die rente, zoodat korting niet billijk zoude zijn. Hetzelfde geldt van het ziekengeld krachtens de Ziekteverzekeringswet 1905 of krachtens vrijwillige ziekteverzekering uitgekeerd en van de aan de vrouw van den rentetrekker verleende weduwenrente. Deze laatste vervalt echter door het nieuwe huwelijk der vrouw, zoodat zij niet behoeft te worden genoemd; vermits echter korting onbillijk zou zijn, is in art. 62 niet opgenomen een bepaling in den geest van het derde lid van art. 42.

De schadeloosstelling, aan den echtgenoot van den rentetrekker toegekend krachtens een der Ongevallenwetten, geeft evenmin aanleiding tot korting, vermits korting in dat geval onbillijk zou kunnen werken.

Het bedrag der krachtens art. 57 toegekende rente kan, door korting, lager worden dan 26 gulden per jaar. Ingevolge art. 64 is wel art. 36 van toepassing — de krachtens art. 57 toegekende rente zal echter vermoedelijk nooit zoo laag zijn, omdat bij zoo ongeregelde storting aan n°. 1 van dat artikel niet voldaan zou zijn — maar art. 36 regelt alleen het geval, dat de rente, berekend naar de voorschriften van de artt. 33—35, lager is dan 26 gulden, doch heeft geen betrekking op het geval, dat de rente, tengevolge van korting, tot een bedrag lager dan 26 gulden per jaar uitgekeerd wordt.

Het tweede lid van art. 62 is ook van toepassing, indien de echtgenooten van tafel en bed gescheiden zijn. Ware dit niet het geval, dan zou het gezamenlijk inkomen der echtgenooten door verzoening der echtgenooten kunnen verminderen, en dit is niet wenschelijk. Aan de verzoening behoort geen financieel nadeel verbonden te zijn.

Art. 63. De bepaling van litt. *a* betreft, anders dan die van art. 48, zoowel den Nederlander als den vreemdeling.

Litt. *b* gaat verder dan art. 40; in de gevallen bedoeld in litt. *b* en litt. *c* behoeft de invalide niet in zijn onderhoud te voorzien.

Een bepaling, dat aan rentetrekkers, die misbruik maken van sterken drank, de rente in verstrekkingen in natura wordt toegekend, achten ondergeteekenden niet wenschelijk in de gevallen, waarin de stortingen recht geven op rente. Aangenomen dat de Staat verplicht is personen, die misbruik maken van sterken drank, te beperken in de beschikking over hun inkomsten, dan zou dit behooren te geschieden ten aanzien van alle ingezetenen; er bestaat in geen geval reden voor een uitzonderingsbepaling ten aanzien van hen, die verplicht worden zich te verzekeren. Bepalingen in den geest van die van § 24 van de Duitsche wet van 1899 zijn dus niet in het ontwerp opgenomen. Wordt echter een rente toegekend, waarop de stortingen geen aanspraak geven, dan mag niet toegelaten worden, dat de rente besteed wordt om misbruik te maken van sterken drank. De rente moet in verstrekkingen in natura kunnen worden uitgekeerd of kunnen worden ingetrokken, ook indien niet de rentetrekker, maar diens echtgenoot de rente misbruikt of de verstrekkingen in natura ruilt of verkoopt.

Art. 64. Het eerste lid van art. 42 is evenmin als de artt. 40, 46 en 48 van toepassing, omdat de artt. 62 en 63 verder gaan.

Art. 70 is niet van toepassing, omdat er, met het oog op litt. *a* van art. 63, geen reden bestaat om art. 69 toe te passen, indien de verzekerde buiten Nederland gevestigd is.

Wordt den werkman een rente toegekend krachtens art. 57, dan behoeft niet beslist te worden of de invaliditeit het gevolg is van een ongeval, als bedoeld in het eerste lid van art. 43; art. 62 onderscheidt niet tusschen het geval, bedoeld in art. 42 en dat, bedoeld in art. 43. Wordt de ongevallenrente echter later krachtens een der Ongevallenwetten ingetrokken, dan behoort ook de invaliditeitsrente te worden ingetrokken, indien de invaliditeit het gevolg was van het bedrijfsongeval. Art. 72 is daarom van toepassing, met dien verstande, dat het bestuur der Bank *na* de intrekking der ongevallenrente kan beslissen, dat de invaliditeit het gevolg was van het bedrijfsongeval.

Art. 44 houdt verband met art. 43 en kan dus, waar dit

artikel niet van toepassing is, evenmin van toepassing zijn. Zou de verzekerde, in het genot van invaliditeitsrente, recht op ouderdomsrente verkrijgen, dan zou hij die op grond van art. 41 kunnen vragen. Het geval, dat de verzekerde, aan wien krachtens art. 57 invaliditeitsrente is toegekend, recht op ouderdomsrente verkrijgt, zal zich echter niet voordoen. De verzekerde, wien krachtens art. 27 invaliditeitsrente is toegekend, kan blijven werken tegen loon en is dan, onafhankelijk van de bepaling van het tweede lid van art. 1, verzekeringsplichtig. Bij de regeling, bedoeld in litt. *c* van art. 138, zal echter den verzekerde, wien invaliditeitsrente werd toegekend, het recht worden gegeven om van den verzekeringsplicht te worden ontheven, zoolang hij in het genot is der invaliditeitsrente. Wordt nu een verzekerde, die 60 jaren oud is, door een bedrijfsongeval invalide, dan zal hij in den regel den ouderdomswachttijd vervuld hebben en, is dit al niet het geval, door een korten tijd te storten, dien wachttijd kunnen vervullen, zoodat hij bij het bereiken van den leeftijd van 70 jaren ouderdomsrente kan krijgen. Dit is echter niet het geval met den verzekerde, bedoeld in art. 57. Deze heeft den *invaliditeits*wachttijd niet vervuld en zou dus, om den *ouderdoms*wachttijd te vervullen, tal van jaren moeten storten; hij zal dus, indien zijn toestand zoodanig verbetert, dat hij een weinig arbeiden kan, ontheffing van den verzekeringsplicht vragen, zoodat hij nimmer den ouderdomswachttijd vervullen zal. Aanspraak op de in art. 111 bedoelde rente kan hij niet verkrijgen, omdat hij in het genot is der krachtens art. 57 toegekende rente: art. 111, eerste lid.

Art. 47 is niet genoemd onder de artikelen, welke buiten toepassing blijven, omdat de rente in het daar bedoelde geval aan de ziekenkas moet worden uitgekeerd.

Art. 65. Vgl. § 54 der wet van 1899 (1) en de artikelen 87—89 der Ongevallenwet 1901.

Wordt een verzekerde door een ongeval, tegen geldelijke gevolgen waarvan hij verzekerd is krachtens een der Ongevallenwetten, invalide, dan wordt de zaak beheerscht door de betrokken Ongevallenwet.

Wordt de verzekerde invalide tengevolge van een ongeval in een bedrijf, dat niet in de ongevallenverzekering is opgenomen of tengevolge van een ongeval, dat hem niet in verband met de uitoefening van een bedrijf is overkomen, dan zijn de voorschriften van art. 65 van toepassing.

Reden om den werkgever — indien er een werkgever is en deze bij het ongeval betrokken is — te ontheffen van zijn burgerrechtelijke verantwoordelijkheid voor de geldelijke schade,

---

(1) Zie ook de aanteekeningen van BOSSE en VON WOEDTKE op § 23 van de wet van 1889.

welke het gevolg is van het ongeval, bestaat in casu niet. In het geval voorzien bij art. 87 der Ongevallenwet 1901 worden de kosten der verzekering van den getroffene tegen geldelijke gevolgen van een ongeval gedekt door de premie, welke van den werkgever geheven wordt; al is over slechts één dag een premie verschuldigd, dan is door die premie het recht op een rente gekocht, indien de verzekerde op dien dag door een ongeval getroffen wordt. De werkgever, die de invaliditeits- en ouderdomspremie — in verreweg de meeste gevallen voor de helft — over een jaar, misschien slechts over eenige weken betaald heeft, als de verzekerde door een ongeval getroffen wordt, kan niet gezegd worden door de betaling daarvan de kosten der verzekering te hebben gedragen: voor de invaliditeitsverzekering is betaling der premiën over een groot aantal weken noodig.

Ontheffing van den werkgever van diens burgerrechtelijke verantwoordelijkheid, indien de getroffene aanspraak op invaliditeitsrente heeft, zou trouwens dit vreemde gevolg hebben, dat de werkgever ontheven zou zijn, indien de getroffene geheel en blijvend ongeschikt tot werken werd door het ongeval, terwijl hij niet ontheven zou zijn, indien de geschiktheid tot werken slechts voor de helft of gedurende niet langer dan 3 maanden verloren was, omdat de getroffene dan geen invaliditeitsrente zou kunnen krijgen.

Uit hetgeen voorafgaat blijkt tevens, dat de zaak in geen geval zóó geregeld zou kunnen worden, dat in den regel burgerlijke processen voorkomen werden tusschen den werkman en den werkgever, die burgerrechtelijk verantwoordelijk is voor de geldelijke gevolgen van het ongeval. De meeste ongevallen hebben toch niet zulke ernstige gevolgen, dat de getroffene aanspraak op invaliditeitsrente verkrijgt, terwijl van ontheffing van den werkgever van diens burgerrechtelijke verantwoordelijkheid uit den aard der zaak geen sprake kan zijn, tenzij de getroffene recht op invaliditeitsrente heeft.

Zijn de gevolgen van het ongeval van dien aard, dat de werkman recht op invaliditeitsrente verkrijgt, dan zou de werkgever wel is waar ontheven kunnen worden van zijn burgerrechtelijke verantwoordelijkheid, maar de werkman zou door een dergelijke regeling benadeeld worden. De werkman, die 1000 gulden per jaar verdient en op den leeftijd van 30 jaren voor altijd geheel ongeschikt tot werken wordt door een ongeval, zou, indien het een ongeval was als bedoeld in art. 1 der Ongevallenwet 1901, een ongevallenrente van 700 gulden krijgen. Had de getroffene geen aanspraak op een ongevallenrente, dan zou de invaliditeitsrente nog geen derde van de som van 700 gulden bedragen en het ware dus niet billijk den werkman zijn actie tegen den werkgever te ontnemen, waar de invaliditeitsrente hem op verre na niet schadeloos stelt voor het geldelijk verlies, dat hij door het ongeval lijdt. De werkgever zou verder in geen geval kunnen worden ontheven

van de verantwoordelijkheid tegenover de betrekkingen van den werkman, die tengevolge van een ongeval overlijdt, omdat het ontwerp aan die betrekkingen geen aanspraak op schadeloosstelling geeft.

De verantwoordelijkheid van hem, die het ongeval heeft veroorzaakt, wordt dus in het ontwerp in geen enkel opzicht beperkt. De getroffene behoort echter niet, behalve de invaliditeitsrente, volledige schadeloosstelling te ontvangen van hem, die het ongeval heeft veroorzaakt; de Bank wordt daarom voor hetgeen door haar aan den verzekerde uitgekeerd wordt in diens rechten gesubrogeerd. De subrogatie heeft alleen plaats in de rechten, welke de verzekerde krachtens de wet kan doen gelden. Het aangaan eener overeenkomst over de geldelijke gevolgen van het ongeval is geen beletsel tegen de subrogatie, indien de verzekerde ook zonder overeenkomst krachtens de wet recht op vergoeding der schade zou hebben gehad. Wordt echter aan een verzekerde, tengevolge van eigen roekeloosheid door een ongeval getroffen en daardoor voor altijd invalide geworden, door den werkgever of door een ander bijv. een lijfrente toegekend, dan is de Bank niet gesubrogeerd in de rechten van den verzekerde. Het verleenen der lijfrente is dan een liberaliteit en het doel van den schenker zou niet bereikt worden, indien de lijfrente geheel of voor een gedeelte aan de Bank ten goede kwam.

Het tweede lid verklaart de overeenkomst over de rechten, welke de verzekerde wegens de door een ongeval geleden schade krachtens de wet tegen derden kan doen gelden, nietig, indien deze zonder medewerking van het bestuur der Bank is aangegaan. De verzekerde, die een overeenkomst wil aangaan, zal zich dus tot de Bank hebben te wenden. Betreft de overeenkomst een ongeval, dat reeds plaats heeft gehad en is het bestuur van oordeel, dat het vaststaat, dat de verzekerde daardoor geen recht op invaliditeitsrente verkregen heeft of verkrijgen zal, dan geeft het den verzekerde een verklaring als bedoeld in het slot van art. 65. Heeft het bestuur die zekerheid niet, dan wordt geen verklaring gegeven. Uit de omstandigheid dat de Bank geen verklaring geeft aan den verzekerde, die door een ongeval getroffen is, volgt niet dat de verzekerde door het ongeval recht op invaliditeitsrente verkregen heeft of verkrijgen zal. Een verzekerde kan door een ongeval invalide worden kort na het ingaan der verzekering. Het is dan onzeker of en zoo ja wanneer de invaliditeitswachttijd vervuld zal worden: en al stond dit vast, dan zou het in vele gevallen toch niet zeker zijn, dat de getroffene op dat tijdstip tengevolge van het ongeval nog steeds invalide zou zijn. Maar ook indien de wachttijd ten tijde van het ongeval reeds vervuld is, zou uit het weigeren der verklaring door de Bank niet afgeleid kunnen worden, dat de verzekerde ten gevolge van het ongeval recht op invaliditeitsrente verkrijgen zal. Is hij invalide zonder te verkeeren in het geval voorzien bij litt. *a* van artikel 27, dan

kan alleen de tijd leeren of hij krachtens de bepaling van litt. *b* van dat artikel recht op invaliditeitsrente zal verkrijgen.

Het zal blijkens het voorgaande geen zeldzaamheid behoeven te zijn dat de verzekerde, die door een ongeval getroffen wordt, de medewerking der Bank noodig heeft om een overeenkomst met derden aan te gaan, terwijl later blijkt, dat hij geen aanspraak op rente verkregen heeft door dat ongeval. Bezwaar is daarin niet gelegen. Het bestuur der Bank zal den verzekerde niet verder in zijn vrijheid van contracteeren beperken, dan noodig is om verkorting der rechten van de Bank te voorkomen. Wenscht de verzekerde, die na 50 premiën betaald te hebben door een ongeval getroffen wordt met het gevolg, dat hij vermoedelijk nooit meer zal kunnen werken, een overeenkomst te sluiten, waarbij hem tot vergoeding van de geldelijke schade, door het ongeval veroorzaakt, dadelijk een som in eens wordt uitbetaald, dan zal het bestuur der Bank daartoe niet medewerken. De verzekerde zal natuurlijk zoo spoedig mogelijk den wachttijd vervullen en dan invaliditeitsrente vragen. De Bank is dan voor de contante waarde dier rente gesubrogeerd in de rechten van den verzekerde, doch dit zou haar weinig baten, indien de verzekerde niets meer te vorderen had. In dergelijk geval zou de Bank dus haar medewerking niet verleenen, indien niet gereserveerd werd de betaling van een gedeelte van de afkoopsom, voldoende om daarop te verhalen de constante waarde eener rente van het bedrag, waarop de eventueele rente geraamd werd; de overeenkomst zou dan inhouden, dat bedoeld gedeelte niet aan den verzekerde mocht worden uitbetaald zonder toestemming van het bestuur der Bank. Werd het verzoek om invaliditeitsrente, na vervulling van den wachttijd ingediend, ontzegd, omdat de verzekerde weder in staat was te werken, dan zou het gereserveerde gedeelte der afkoopsom aan den verzekerde uitbetaald kunnen worden; de Bank zou daartoe toestemming geven, zoodra de verzekerde niet meer op kon komen tegen de beslissing, waarbij het verzoek om invaliditeitsrente ontzegd was.

Tot de verzekerden behoort ook de niet uit eigen hoofde verzekerde vrouw of weduwe van den verzekerden werkman of kleinen ondernemer.

Art. 66. Vgl. de §§ 18 en 22 der wet van 1899.

Blijvende invaliditeit, gevolg van ziekte of van een ongeval, zou in vele gevallen voorkomen hebben kunnen worden door een doelmatige behandeling of verpleging; deze is in het belang zoowel van den verzekerde als van het fonds. In Duitschland wordt van de bevoegdheid om een Heilverfahren te gelasten door de Versicherungsanstalten met gunstig gevolg gebruik gemaakt. (1)

---

(1) Zie aant. 4 op § 18 der wet van 1899, uitgave van VON WOEDTKE.

Bij de regeling heeft op den voorgrond gestaan, dat verwacht mag worden dat de lasten daaruit voor het fonds voortvloeiende de baten niet zullen overtreffen, vermits de premiën door of voor de verzekerden gestort niet mogen worden onttrokken aan haar bestemming, d. i. uitkeering van rente ingeval van invaliditeit of ouderdom. Met dit laatste is het niet in wezenlijken strijd, dat de Bank den verzekerde, die gevaar loopt blijvend invalide te worden, voor rekening van het fonds doet behandelen of verplegen, mits er gegrond vooruitzicht bestaat, dat blijvende invaliditeit voorkomen zal worden door de behandeling of verpleging. Is dit vereischte aanwezig, dan wordt niet alleen het belang van de betrokken verzekerden maar ook dat van het fonds, d. i. der overige verzekerden, bevorderd; aangenomen mag dan worden, dat de kosten van behandeling en verpleging op den duur ruimschoots opgewogen zullen worden door het bedrag, dat aan invaliditeitsrente minder zal worden betaald. Ontbreekt echter het genoemde vereischte, dan blijft het wenschelijk, dat de betrokkene behandeld of verpleegd wordt, maar de premiën mogen daartoe niet gebruikt worden, zal de invaliditeits- en ouderdomsverzekering niet van aard veranderen. De verzekerde, die getroffen wordt door een ongeval waartegen hij krachtens een der Ongevallenwetten verzekerd is, heeft recht op geneeskundige behandeling, al staat het vast dat alleen verzachting van zijn lijden verkregen kan worden; de invaliditeitsverzekering waarborgt uitsluitend een rente ingeval van blijvende, althans langdurige invaliditeit. Vandaar ook dat in het ontwerp niet voorgesteld wordt, in de gevallen waarin geneeskundige behandeling niet in natura kan worden verstrekt, in de plaats daarvan geld te geven. Aanspraak op geldelijke vergoeding kan de verzekerde niet maken, waar hij niet verzekerd is voor geneeskundige behandeling. En bij de onzekerheid hoe de verstrekte gelden zouden worden besteed en de moeielijkheid, om niet te zeggen onmogelijkheid om daarop voldoende contrôle uit te oefenen, laat het belang van het fonds niet toe een uitkeering in geld te doen.

Van de bevoegdheid tot verpleging zal gebruik worden gemaakt bijv. bij beginnende tuberculose van de longen; is de ziekte ver gevorderd, dan zijn de te verwachten resultaten, bij den tegenwoordigen stand der wetenschap, niet van dien aard dat toepassing van art. 66 gerechtvaardigd zou zijn. Evenmin mag de verzekerde voor rekening van het fonds behandeld worden waar het een ziekte geldt, als gevolg waarvan in den gewonen loop van zaken geen blijvende invaliditeit te duchten is; de ziekteverzekering zal daarin voorzien. Onder vigeur van § 12 van de wet van 1889 werd in Oost-Pruisen, waar de ziekteverzekering het minst uitgebreid was, voor het Heilverfahren gemiddeld nog geen 40 M. voor elken behandelden of verpleegden verzekerde uitgegeven, terwijl de pensioenkas der arbeiders aan de Staatssporen in Baden gemiddeld 469 M. besteedde: het eerste cijfer

schijnt te wijzen op het vervullen van de taak der ziekteverzekering. (1)

Het heeft een punt van overweging uitgemaakt of aan de Bank niet de bevoegdheid behoort te worden gegeven den verzekerde, die niet wil opvolgen de voorschriften van den geneesheer, bijv. zich niet aan een operatie wil onderwerpen of zich niet in een inrichting wil laten opnemen, het recht op invaliditeitsrente te ontzeggen, indien hij geraakt in het geval bedoeld in litt. *a* of in dat bedoeld in litt. *b* van art. 27. In beginsel is het ongetwijfeld wenschelijk den verzekerde, die zonder deugdelijke reden weigerde of opzettelijk naliet datgene te doen wat noodig is om blijvende invaliditeit te voorkomen, geen invaliditeitsrente toe te kennen. Practisch levert een regeling in dien zin echter groote moeielijkheden op. De ontzegging der rente mag niet het karakter van straf dragen. Ook indien het vaststaat dat de verzekerde willens en wetens nagelaten heeft datgene, waardoor de invaliditeit voorkomen had kunnen worden, zou ontzegging niet gerechtvaardigd wezen, tenzij de invaliditeit het *gevolg* is van het verzuim van den verzekerde. § 12; vierde lid der wet van 1889 bepaalde, dat de verzekerde de aanspraak op invaliditeitsrente verliest, *indien aangenomen moet worden* (sofern anzunehmen ist), dat de invaliditeit veroorzaakt is doordien hij zich aan de voorgeschreven maatregelen onttrokken heeft. In 1899 is de bepaling echter gewijzigd, o. a. door in § 22 in plaats van de gecursiveerde woorden te lezen: *indien aangetoond wordt* (sofern..... nachgewiesen wird). In Duitschland wordt dus, terecht, gevorderd dat aangetoond worde, dat de wijze van handelen van den verzekerde de oorzaak der invaliditeit is, maar het ligt voor de hand dat door de Bank van de bevoegdheid tot ontzegging, aan dergelijke voorwaarde gebonden, niet dikwijls gebruik zou kunnen worden gemaakt. Weigerde bijv. een verzekerde, toen zich tuberculose der longen bij hem openbaarde, zich in een sanatorium te laten opnemen, welke deskundige zal dan later kunnen verklaren, dat de verzekerde *niet* blijvend invalide zou zijn geworden, indien hij *wel* in een sanatorium opgenomen was?

Zou dus het fonds weinig gebaat worden door het verleenen der bevoegdheid aan het bestuur der Bank om de rente te ontzeggen, het verleenen dier bevoegdheid zou in een ander opzicht nadeelig werken.

Zal de regeling van art. 66 haar volle werking in het belang van de verzekerden en van het fonds hebben, dan moeten de verzekerden medewerken, in de eerste plaats dus, zoodra zij weten dat er gevaar bestaat dat zij blijvend invalide zullen worden, daarvan kennis geven aan de Bank. En nu is er niets, dat meer geschikt is om hen daarvan terug te houden dan de wetenschap

(1) Vergadering Rijksdag 15 Mei 1899 bladz. 2242 der *Handelingen*.

dat zij, dit doende, zich blootstellen aan het gevaar bij eventueele invaliditeit hun recht op rente te verliezen. De verzekerde, wien door zijn geneesheer medegedeeld wordt, dat hij gevaar loopt blijvend invalide te worden, doch dat dit gevaar vermoedelijk afgewend zal worden door doelmatige behandeling of verpleging, zal zich, zooals het ontwerp luidt, dadelijk tot de Bank wenden. Bepaalt de wet echter dat zijn verzoek om invaliditeitsrente afgewezen kan worden, indien hij zich niet onderwerpt aan de voorschriften van geneesheeren, die hij niet kent, dan bestaat er reden te vreezen dat velen zich niet zullen aanmelden, maar integendeel hun best zullen doen het gevaar, waarin zij verkeeren, verborgen te houden voor de ambtenaren of commissies der Bank. En dan zullen dezen in den regel niet voordat het te laat is te weten komen, dat een verzekerde gevaar loopt blijvend invalide te worden.

Wil men zich dus de voor een goede werking der regeling onmisbare medewerking der betrokkenen verzekeren, dan moeten dezen weten dat zij, door zich bij de Bank aan te melden, zich niet bloot stellen aan het verlies van eenig hun toegekend recht. Met het oog daarop is ook *niet* in het ontwerp bepaald, dat een verzoek om rente wegens tijdelijke invaliditeit (litt. *b* van art. 27) niet ingediend of toegewezen kan worden, zoolang de verzekerde krachtens art. 66 behandeld of verpleegd wordt, ofschoon niet te ontkennen valt dat er wel iets voor dergelijke bepaling pleiten zou.

Het niet opnemen van een bepaling als die van § 22 der wet van 1899 zal ten gevolge hebben, dat een enkelen keer rente wegens invaliditeit zal worden toegekend aan een verzekerde, aan wien zij ontzegd zou zijn, indien een soortgelijke bepaling in de wet ware opgenomen. Dit nadeel wordt echter naar de meening van ondergeteekenden meer dan opgewogen door het voordeel, dat de Bank thans verzekerd is van de medewerking der verzekerden.

Verpleging in een inrichting zal in sommige gevallen noodig zijn, omdat de verzekerde niet in zijn woning behandeld kan worden. En ook waar dit niet het geval is, kan zij met het oog op de omstandigheden, waarin de verzekerde verkeert, wenschelijk wezen, bijv. omdat deze zich niet de voor zijn herstel noodige rust gunt. Voor een vader of moeder kan het intusschen hoogst moeilijk wezen zich in een gesticht te laten opnemen, indien er jonge kinderen zijn, die onverzorgd zouden achterblijven; aan dit bezwaar wordt, voor zoover mogelijk, tegemoet gekomen door de bepaling van het tweede lid.

Het juiste bedrag der rente, waarop de verzekerde aanspraak zou hebben, indien hij verkeerde in een der beide gevallen in art. 27 voorzien, wordt niet berekend; het kan moeilijk zijn het juiste aantal der over den laatsten tijd betaalde of verschuldigde premiën dadelijk vast te stellen. In geen geval zou het volle bedrag, waarop hij aanspraak zou hebben, behooren te worden uitgekeerd. De uitkeering ten behoeve der kinderen

moet toch niet hooger zijn dan de rente, die den verzekerde zal worden toegekend, indien deze gedurende zijn verblijf in de inrichting recht op invaliditeitsrente verkrijgt, en het bedrag der eventueele rente zal dalen, indien de verzekerde gedurende dat verblijf de premiebetaling niet voortzet.

Wordt aan den verzekerde, terwijl hij in de inrichting is, invaliditeitsrente toegekend op grond van litt. *b* van art. 27 — geraakte hij in den toestand bedoeld in litt. *a* van dat artikel, dan zou de verpleging gestaakt worden — dan kan de verpleging voortgezet worden, maar de uitkeering ten behoeve der kinderen vervalt.

Het bedrag, uitgekeerd over den tijd verloopen tusschen den dag van indiening van het verzoek om rente — de rente zal in den regel op dien dag ingaan — en dien, waarop de rente toegekend of de in art. 36 bedoelde uitkeering bevolen is, wordt in ieder geval met de rente of met bedoelde uitkeering verrekend.

Het bestuur der Bank is te allen tijde bevoegd de behandeling of verpleging van den verzekerde of de uitkeering ten behoeve van diens kinderen te staken.

Heeft de vrouw, wier opneming in een gesticht noodig is, een zuigeling, die niet van de moeder gescheiden behoort te worden, dan zal deze met de moeder in de inrichting worden opgenomen.

Is de verzekerde ontheven van den verzekeringsplicht, dan kan hij niet voor rekening van het fonds behandeld of verpleegd worden; dat hem tijdelijk ontheffing verleend was levert geen beletsel op, indien de termijn der ontheffing verstreken is.

Is het gevaar voor blijvende invaliditeit het gevolg van een ongeval, tegen geldelijke gevolgen waarvan de betrokkene verzekerd is krachtens de Ongevallenwet 1901, dan is art. 19 dier wet van toepassing; de kosten van behandeling en verpleging mogen dan niet ten laste van het invaliditeits- en ouderdomsfonds komen. Hetzelfde geldt ten aanzien van de overige Ongevallenwetten.

Onder het artikel valt niet de, niet uit eigen hoofde verzekerde, vrouw of weduwe van een verzekerde. Zie daaromtrent litt. *d* van art. 138.

Art. 67. Vgl. § 21 der wet van 1899.

Art. 66 is niet van toepassing, indien aan het bestuur der Bank bekend was, dat het gevaar voor blijvende invaliditeit een gevolg was van een ongeval, waartegen de betrokkene verzekerd was krachtens een der Ongevallenwetten. Het geval kan zich echter voordoen, dat dit eerst blijkt, nadat de behandeling of verpleging van den verzekerde is aangevangen. Daarin voorziet art. 67. Het krachtens art. 66 uitgegeven bedrag wordt uit het ongevallenfonds in het invaliditeits- en ouderdomsfonds gestort. Het aldus gestorte wordt geacht direct uit het ongevallenfonds

te zijn genoten door den getroffene en wordt dus door de Rijksverzekeringsbank met dezen verrekend.

De mogelijkheid van verschil tusschen de Bank en de Rijksverzekeringsbank is uitgesloten, indien de Rijksverzekeringsbank met de uitvoering der invaliditeits- en ouderdomsverzekering belast wordt; geschiedt dit niet, dan zal dit punt later geregeld worden.

Art. 68. Is de verzekerde, die krachtens art. 66 behandeld of verpleegd is, krachtens de Ziekteverzekeringswet 1905 verzekerd, dan bestaat er geen reden hem bovendien bijv. vergoeding voor geneeskundige behandeling uit de ziekenkas toe te kennen: de Bank zal dus in zijn rechten behooren te worden gesubrogeerd voor het te zijnen behoeve uitgegeven bedrag.

In beginsel is er geen reden om te onderscheiden tusschen verplichte en vrijwillige ziekteverzekering, maar practisch verdient het geen aanbeveling de Bank te subrogeeren in de rechten van hem, die vrijwillig verzekerd is. Daardoor zou er als het ware een premie gesteld worden op het *niet* sluiten van een vrijwillige ziekteverzekering door personen, die verplicht waren zich tegen invaliditeit en ouderdom te verzekeren; zij die, daartoe niet verplicht, zich niet tegen ziekte verzekerden, zouden althans in gunstiger toestand verkeeren dan de vrijwillig verzekerden. Volgens het ontwerp kan dus hij, die niet krachtens de Ziekteverzekeringswet 1905, dus vrijwillig tegen ziekte verzekerd is, al zijn rechten te dier zake doen gelden, al wordt hij krachtens art. 66 behandeld of verpleegd.

Zal de regeling echter niet onbillijk zijn tegenover hem, die krachtens genoemde wet verplicht is zich tegen ziekte te verzekeren, dan behoort hij van de uitkeeringen, waartoe de ziekenkas gehouden is, een gedeelte te ontvangen, evenredig aan het gedeelte der premie voor ziekteverzekering dat te zijnen laste komt. Hoe groot dat gedeelte is en of het voor allen, die verplicht zijn zich tegen invaliditeit en ouderdom te verzekeren, even groot is, zal eerst later blijken. De bepaling van het gedeelte, waarvoor de Bank in de rechten van den verzekerde treedt, wordt daarom overgelaten aan een algemeenen maatregel van bestuur.

De ziekenkas mag geen gevaar loopen twee keer te betalen, eens aan den verzekerde en eens aan het invaliditeits- en ouderdomsfonds, en behoort dus kennis te krijgen dat de verzekerde krachtens art. 66 behandeld of verpleegd wordt: voor de uitgaven over den tijd vóór die kennisgeving door het bestuur der Bank gedaan, treedt de Bank dus niet in de rechten van den verzekerde.

De ziekenkas behoort in geen geval gehouden te zijn tot uitkeering van een grooter bedrag dan waarvoor zij ontlast werd ten gevolge van de krachtens art. 66 bevolen behandeling of verpleging; heeft zij bijv. een geneesheer, aan wien zij een vast

salaris betaalt, dan wordt zij niet gebaat, indien de Bank een geneesheer betaalde voor de behandeling van den verzekerde.

Art. 69. Vgl. § 47 der wet van 1899.

Onder dit artikel vallen alle, ook de niet uit eigen hoofde verzekerden.

De regeling van art. 29 der Ongevallenwet 1901 is in hoofdzaak gevolgd. Intrekking van een gedeelte der invaliditeitsrente wordt echter niet toegelaten. De ongevallenrente zal in den regel veel hooger zijn dan de invaliditeitsrente. In vele gevallen zal een gedeelte, bijv. de helft der ongevallenrente althans voor gebrek bewaren; met de invaliditeitsrente zou dit niet het geval zijn en intrekking van een gedeelte daarvan is dus niet wenschelijk. Overigens hangt het bedrag der ongevallenrente af, niet alleen van het loon dat de verzekerde verdiende maar ook van de mate van ongeschiktheid tot werken door het ongeval veroorzaakt. Het laat zich zeer goed denken, dat de trekker eener ongevallenrente bij doelmatige behandeling de verloren geschiktheid tot werken niet geheel maar gedeeltelijk zou terug krijgen: weigert hij in dergelijk geval zich aan de behandeling te onderwerpen, dan bestaat er reden om de rente voor een gedeelte, niet om haar geheel in te trekken. Bij de invaliditeitsrente staat de zaak anders. Rente wegens gedeeltelijke invaliditeit in den zin dezer wet, wordt niet toegekend. Is dus het bestuur der Bank, voorgelicht door deskundigen, van oordeel dat de trekker eener invaliditeitsrente, door zich te onderwerpen aan de voorgeschreven behandeling of verpleging, zoover herstellen zou dat hij niet langer invalide in den zin van deze wet zou zijn en dat zijn bezwaren tegen de voorgeschreven maatregelen ongegrond zijn, dan behoort de rente geheel te worden ingetrokken.

Is de invaliditeit het gevolg van een ongeval ter zake waarvan aan den invalide schadeloosstelling is toegekend krachtens een der Ongevallenwetten, dan valt deze niet onder art, 69 van het ontwerp, maar onder de betrokken wet (art. 29 Ongevallenwet 1901).

Het artikel is van toepassing ten aanzien zoowel van verzekerden aan wie invaliditeitsrente is toegekend ingevolge litt. *a* van art. 27 als ten aanzien van hen, wien de rente ingevolge litt. *b* van dit artikel werd toegekend; de laatstbedoelde categorie zal echter, hetgeen ten aanzien van de eerstbedoelde verzekerden niet noodig is, op gezette tijden worden opgeroepen om onderzocht te worden, totdat de rente ingetrokken of de toestand zoodanig geworden mocht zijn, dat er geen vooruitzicht meer bestaat op herstel.

Is de leeftijd van 70 jaren door den rentetrekker bereikt, dan is het artikel niet meer van toepassing; de kans op herstel der verloren arbeidskracht is op dien leeftijd gering. Intrekking

der rente is dan ook niet wenschelijk. Het tijdstip der oproeping is beslissend voor de vraag of de verzekerde den leeftijd van 70 jaren bereikt heeft; door de zaak te traineeren moet hij zich niet aan de toepassing van het artikel kunnen onttrekken.

Het bestuur roept den verzekerde op, niet alleen indien het van oordeel is dat hij zoover hersteld is dat hij niet langer invalide is in den zin van het ontwerp of indien het daaromtrent in twijfel verkeert, maar ook indien het meent, dat de verzekerde wel is waar nog invalide is maar dat hij door doelmatige behandeling of verpleging herstel, geheel of gedeeltelijk, der verloren arbeidskracht kan verkrijgen. In het eerste geval wijst het niet alleen geneeskundigen aan maar ook personen bekend met de loonen, die verdiend worden in de gemeenten, bedoeld in het tweede lid van art. 9; deze zullen ook bekend zijn met de verdiensten van kleine ondernemers.

Is de verzekerde niet in staat zich te verplaatsen, dan zal het onderzoek in zijn woning geschieden.

Het bestuur der Bank is in het geval voorzien bij het slot van het vijfde lid *bevoegd*, niet *verplicht* de rente in te trekken; in de gevallen voorzien bij het tweede lid is de intrekking imperatief voorgeschreven.

Art. 71. Zie bladz. 28 van het Voorloopig Verslag over de Ongevallenwet 1901, Zitting 1897/8. **182.** 5.

Bevoegdheid tot oprichting van eigen inrichtingen wordt vooralsnog niet noodig geoordeeld; blijkt dit later wenschelijk, dan zal de wet gewijzigd worden. Een vaste toelage kan echter in de naaste toekomst noodig zijn om de oprichting of de instandhouding eener inrichting mogelijk te maken. Tegenover de toelage zullen uit den aard der zaak aan de Bank gunstige voorwaarden voor haar verpleegden moeten worden toegestaan.

Art. 72. Is de invaliditeit het gevolg van een ongeval, ter zake waarvan aan den verzekerde een rente krachtens een der Ongevallenwetten is toegekend, dan wordt ingevolge art. 43 de invaliditeitsrente niet uitgekeerd dan indien en tot het bedrag waarmede zij de ongevallenrente overtreft. Verliest nu de verzekerde bijv. ingevolge het tweede lid van art. 29 der Ongevallenwet 1901 zijn aanspraak op eenige schadeloosstelling of wordt krachtens het voorlaatste lid van dat artikel verklaard dat zijn recht op een rente geheel of voor de helft is verloren gegaan, dan is het bestuur der Bank verplicht de invaliditeitsrente in te trekken; art. 69 is dan niet van toepassing. Dat de invaliditeitsrente geheel wordt ingetrokken, ook dan wanneer het recht op de ongevallenrente slechts voor de helft verloren gaat, houdt verband met de regeling van art. 69, die geen intrekking van de invaliditeitsrente voor een gedeelte toelaat.

Wordt de ongevallenrente krachtens art. 70 der Ongevallenwet

1901 ingetrokken — *niet* verminderd — dan is de intrekking der invaliditeitsrente mede imperatief voorgeschreven; maakt het bestuur der Rijksverzekeringsbank uit, dat de verzekerde hersteld is, dan zijn er geen termen voor een nader onderzoek door de Bank. Zie ook art. 37, tweede lid.

Ingeval van vermindering der ongevallenrente krachtens art. 70 der Ongevallenwet 1901, is art. 72 van het ontwerp niet van toepassing. Wordt een verzekerde door een ongeval, waartegen hij krachtens een der Ongevallenwetten verzekerd is, invalide in den zin van art. 9, dan is art. 43 van toepassing. Krijgt hij de verloren geschiktheid tot werken voor de helft of voor twee derde terug, dan wordt de ongevallenrente krachtens de Ongevallenwet niet ingetrokken, maar verminderd; het bestuur der Bank kan dan met toepassing van art. 69 de invaliditeitsrente intrekken.

Art. 73. Aan het stelsel van rentekaarten en rentezegels, in Duitschland bij de wet van 1889 aangenomen en bij de novelle van 1899 gehandhaafd en hier door de Staatscommissie bijna eenstemmig aanbevolen (1), kleven ongetwijfeld bezwaren, maar niemand is er tot dusverre in geslaagd voor de groote massa der werklieden een beter of zelfs een even goed stelsel aan te geven. Voor losse werklieden schijnt een andere wijze van premiebetaling practisch niet wel mogelijk. Het kaartenstelsel zal echter niet voor alle groepen van werklieden verplichtend mogen zijn. Voor zeelieden, voor werklieden vallende onder art. 11 en voor gevangenen zal evenals voor de vrijwillig verzekerden een andere wijze van premiebetaling worden toegelaten.

Art. 74. Uit het stelsel van art. 1 van het ontwerp, waarin de werkman verplicht is zelf te zorgen dat hij verzekerd wordt, volgt wel is waar niet dat hij zelf het bedrag der premie aan de Bank moet uitkeeren, doch in dat stelsel behooren er toch bepaalde redenen te bestaan om met de betaling der premie aan de Bank een ander te belasten. De eenige, die daarvoor in aanmerking kan komen, is de werkgever. De redenen, die het wenschelijk maken in den regel aan den werkgever op te dragen de premiën aan de Bank te betalen, zijn medegedeeld in § 9 der Algemeene beschouwingen.

De werkgever betaalt uit den aard der zaak geen premie voor den werkman, die niet verzekeringsplichtig is. De werkman kan tijdelijk of voor altijd ontheven zijn van den verzekeringsplicht; de werkman, die voor een particulier werkt, kan tevens onder het eerste lid van art. 6 vallen; in al dergelijke gevallen is de werkman niet verzekeringsplichtig en wordt dus geen premie voor hem betaald.

---

(1) Verslag Staatsc., blz. 63/4, 82 en 121.

De opdracht aan den werkgever om voor den werkman in zijn dienst de premie aan de Bank te voldoen, houdt verband met de verplichting van den werkgever om de helft in de premie te dragen. In de gevallen, waarin de werkgever tot het laatste niet verplicht mag worden, behoort hij dus ook niet belast te worden met de voldoening der premie aan de Bank (1). Voor den werkman, die bevoegd is de verklaring bedoeld in het tweede lid van art. 1 of van art. 6 af te leggen, betaalt de werkgever dus de premie niet.

Er is bovendien een andere reden, die belet den werkgever in dat geval te belasten met de betaling der premie. De ondernemer die een persoon in zijn dienst neemt tegen een loon van 2000 gulden per jaar, zal in de meeste gevallen niet weten of die persoon verzekeringsplichtig is krachtens het tweede lid van art. 1. De werkman, aan wien door het Rijk of, in het geval voorzien bij het eerste lid van art. 7, door een gemeente pensioen is verzekerd, is niet verzekeringsplichtig; het Rijk of de gemeente kan niet, bij het in dienst nemen van werklieden onderzoeken of deze vroeger verzekerd waren en, zoo ja, of zij al dan niet de verklaring bedoeld in het tweede lid van art. 6 hebben afgelegd. De werkgever, die de premie voor den werkman niet voldoet in de gevallen waarin hij daartoe verplicht is, behoort strafbaar te zijn; daar staat echter tegenover, dat de verplichting hem niet behoort te worden opgelegd, indien hij niet weet of de persoon in zijn dienst al dan niet verzekeringsplichtig is. Het zou wellicht mogelijk zijn bepalingen te maken, die het onderzoek omtrent den verzekeringsplicht van den werkman voor den werkgever vergemakkelijken zouden, maar de taak aan den werkgever door de wet opgelegd zou moeilijker worden en er zouden gevallen zijn, waarin een behoorlijke regeling niet wel mogelijk zou zijn. Het ligt in de bedoeling in de regeling, bedoeld in litt. *b* van art. 138, te bepalen, dat de werkman, die vreemdeling en geen Rijksingezetene is, niet verzekeringsplichtig is, indien de onderneming, in welker dienst hij werkzaam is, niet in Nederland gevestigd is; het tweede lid van art. 6 zal van toepassing verklaard worden. De vreemde ondernemer hier tijdelijk werkzaam, kan bij het in dienst nemen van dergelijke werklieden moeilijk onderzoeken of zij wellicht vroeger in een hier te lande gevestigde onderneming werkzaam geweest en krachtens het tweede lid van art. 6 verzekeringsplichtig gebleven zijn. Het onderzoek zou trouwens niet afgeloopen zijn vóór de betaling van het loon, terwijl de premie althans in dat geval uiterlijk bij de betaling van het loon zal behooren te worden voldaan.

Moest de werkgever in soortgelijke gevallen de premie voor den werkman betalen, dan zou het gevolg zijn òf dat de wet

(1) Zie §§ 8 en 9 van de Algemeene beschouwingen.

niet nageleefd werd òf dat de betrokken werklieden moeilijk werk konden krijgen, omdat de werkgevers zich niet zouden willen blootstellen aan strafvervolgingen. Ook met het oog daarop verdient het dus de voorkeur dat verzekeringsplichtige werklieden, die bevoegd zijn door het afleggen eener verklaring de verzekering te doen vervallen, zelf de premie aan de Bank voldoen.

Een tweede afwijking van den regel, dat de werkgever de premie voor zijne werklieden betaalt, is noodig.

Het aandeel van den werkman in de premie wordt uit het loon betaald en de werkgever kan dus, het loon betalende, daarvan de helft van de premie, die ten laste van den werkman blijft, afhouden. Dit is echter niet het geval, indien het loon niet door den werkgever aan den werkman wordt betaald. Ontvangt de werkman zijn loon, voor zooveel dit in geld bestaat, geheel noch gedeeltelijk van den werkgever, dan zou deze, indien hij de premie moest betalen voor den werkman, het aandeel van den werkman van dezen moeten vorderen. Ondergeteekenden achten dit niet wenschelijk. Het opleggen aan den werkgever der verplichting om de premie te betalen zou in dit geval moeilijkheden veroorzaken. De werkman zou niet altijd gewillig zijn de helft in de premie aan den werkgever uit te keeren en verschillen zouden daarvan het gevolg zijn. Zelfs het betalen der premie zou den werkgever niet altijd gemakkelijk vallen, indien de werkman hem daartoe niet in de gelegenheid stelt. Het laatste moet evenzeer geschieden, indien het loon door den werkgever aan den werkman betaald wordt, maar levert dan geen bezwaar op; doet de werkman dit niet, dan wordt ingevolge art. 84 het loon hem niet betaald.

Is het dus niet wenschelijk in bedoelde gevallen den werkgever de premie te doen betalen en hem de helft daarin door den werkman te doen restitueeren, evenmin verdient het aanbeveling den werkman zelf de premie te doen betalen en hem het recht te geven de helft in de premie van den werkgever te vorderen; ook daaruit zouden verschillen voortvloeien. Kan de helft der premie niet bij de betaling van het loon door den werkgever worden ingehouden, dan moeten alle verrekeningen te dier zake tusschen werkgever en werkman vermeden worden. Er blijft dan niets anders over dan den werkgever of den werkman, aan wien de verplichting om de premie aan de Bank te voldoen wordt opgelegd, de premie voor het geheel te doen dragen. Ten aanzien van de personen, die het hier geldt, ware het niet gerechtvaardigd den werkgever de geheele premie te doen dragen, zooals geschiedt ten aanzien van den werkman, wiens loon onder het laatste lid van art. 2 valt. De werkman, die zijn loon, voor zooveel dit in geld bestaat, uitsluitend van derden ontvangt, voldoet dus zelf de premie aan de Bank en heeft niet het recht een deel daarvan op den werkgever te ver-

halen; hetzelfde geldt, indien de werkman bevoegd is zijn loon voor het geheel af te houden van hetgeen hij ten behoeve van zijn werkgever van derden ontvangt.

De premie wordt dus aan de Bank voldaan zoowel door den koffiehuisbediende, die kost en huisvesting van zijn werkgever geniet, maar in geld geen ander loon ontvangt dan de fooien die hij krijgt, als door den agent van een verzekeringsmaatschappij, die hetzij een vast salaris met of zonder percenten, hetzij uitsluitend percenten geniet, maar wien door den werkgever het recht is toegekend het hem toekomende loon af te houden van de verzekeringspremiën, die hij voor zijn maatschappij int. Of dien agent feitelijk loon uitgekeerd wordt door den werkgever, is onverschillig: de vraag is alleen of overeengekomen is dat hij zich zelf mag betalen uit de gelden, die hij ten behoeve van zijn werkgever ontvangt. Is dus aan dergelijken agent een minimum gegarandeerd en ontvangt hij gedurende eenige maanden ten behoeve van zijn maatschappij minder dan het hem gegarandeerde bedrag, zoodat het verschil hem wordt uitgekeerd door de maatschappij, dan zou deze daarom niet verplicht zijn over die maanden de premiën aan de Bank te voldoen; ingevolge art. 74 rust die verplichting op den werkman, zoodra deze bevoegd is zijn loon voor het geheel af te houden van hetgeen hij ten behoeve van zijn werkgever ontvangt en daarin wordt geen verandering gebracht, doordien hij tijdelijk van derden niet genoeg ontvangt om zich daaruit te kunnen betalen. Moest nu eens de werkman, dan eens de werkgever de premiën voldoen, onzekerheid en verwarring zouden niet uitblijven.

Dat de werkman in bedoelde gevallen de geheele premie draagt, is wel is waar niet in overeenstemming met het stelsel van het ontwerp, maar levert weinig bezwaar op, omdat de betrokken werklieden niet tot de meest afhankelijke behooren. Er bestaat geen voldoende reden voor den wetgever om dwingend op te treden tegenover den werkgever. Werd dezen de verplichting opgelegd om de helft der premie aan den werkman te restitueeren, dan zou het niet nakomen dier verplichting strafbaar behooren te zijn en daartoe zijn in dit geval geen termen aanwezig. Overigens staat het den werkman vrij met den werkgever overeen te komen, dat deze een deel in de premie zal betalen, maar de niet-nakoming van dergelijke overeenkomst gaat buiten deze wet om: bij verschil zou de burgerlijke rechter moeten beslissen.

Zal de werkgever niet verplicht zijn de premie te voldoen voor den werkman, dan is het niet voldoende dat hij den werkman geen loon in geld uitbetaalt: noodig is, dat de werkman loon in geld geniet, hetzij hij dit van derden ontvangt, hetzij hij zichzelf uit hetgeen hij ten behoeve van zijn werkgever ontvangt het loon uitbetaalt. Voor den werkman wiens loon geheel in verstrekkingen in natura, met of zonder huisvesting,

bestaat en die dus geen loon in geld ontvangt, wordt de premie door den werkgever voldaan (1).

Onder litt. *b* valt niet alleen de werkman, die geen werkgever heeft of wiens werkgever niet ingevolge litt. *a* verplicht is de premie te betalen, maar ook de kleine ondernemer, die zich vrijwillig verzekerd heeft.

Het tweede lid voorziet in gevallen als het volgende. Een werkman werkt op de gewone voorwaarden tegen loon, dat hem mitsdien door zijn werkgever uitbetaald wordt. Hij is bovendien, hetzij in de avonduren, hetzij Zondags, werkzaam voor een anderen werkgever in een koffiehuis en ontvangt geen loon van zijn werkgever; zijn loon bestaat daar uitsluitend in fooien. Vermits over een kalenderweek slechts één premie in rekening gebracht wordt (art. 30), behooren niet de eerstbedoelde werkgever en de werkman ieder een premie te betalen. Billijk is het in dat geval den werkman te ontheffen van de verplichting om zelf de premie te betalen over de kalenderweek, waarover de werkgever de premie voor hem betalen moet. Alleen de werkgever is dus in dergelijk geval verplicht de premie te betalen; de helft der premie wordt dan op het loon gekort (art. 80). De loonklasse, waartoe de werkman in bedoeld geval als koffiehuisbediende behoort, is onverschillig.

In den regel zullen twee of meer werkgevers, in wier dienst een werk verricht wordt, hoofdelijk aansprakelijk zijn voor het loon en dus ook voor de betaling der premie. Dit behoeft echter niet het geval te zijn. Indien twee personen een werkman opdragen, bijv. een gemeenen muur te herstellen, dan bestaat er geen hoofdelijke verplichting tot betaling van het loon, tenzij deze bedongen is, hetgeen in den regel het geval niet zal zijn. Evenmin zijn de erfgenamen van den werkgever hoofdelijk verbonden (art. 92). Het laatste lid voorziet daarin, door de personen, die gezamenlijk verplicht zijn tot betaling eener premie, hoofdelijk aansprakelijk te stellen.

Er zijn andere gevallen, waarin twee of meer personen hoofdelijk aansprakelijk behooren te zijn voor de premie over een kalenderweek, hoewel zij tot elkander in geen betrekking staan en de werkman voor ieder hunner verschillende werkzaamheden verricht. De personen, in wier dienst een oppasser is, kunnen niet gezegd worden „gezamenlijk" verplicht te zijn tot betaling eener premie en vallen dus niet onder het laatste lid van art. 74. Een speciale bepaling is echter voor dergelijk geval niet noodig. Ieder werkgever is verplicht de premie te betalen; is de premie door een der werkgevers betaald in de klasse, waartoe de oppasser behoort, dan zijn de overige werkgevers over de week, waarover de premie betaald is, niet verplicht een premie te betalen (art. 79, tweede lid). De werkgevers kunnen desverkiezende

---

(1) Zie de toelichting van art. 2.

onderling overeenkomen om ieder voor een gedeelte te betalen het aandeel in de premie, dat niet op den werkman mag worden verhaald; het ontwerp regelt dit niet.

Art. 75. De bepaling is noodig, niet alleen omdat het geval bij het artikel voorzien zich in de practijk kan voordoen, maar ook en vooral om ontduiking van de betaling der premie te voorkomen. De werkgever zou kunnen zeggen, dat de werkman zijn loon, voor zooveel dit in geld bestaat, uitsluitend van derden ontvangt of bevoegd is dit voor het geheel af te houden van hetgeen hij ten behoeve van zijn werkgever van derden ontvangt; door den werkman kan het tegendeel worden beweerd. Aan de Bank behoort niet te worden opgedragen de beslissing in dergelijk verschil en zij zou niet weten, wie de premie moest betalen. De wet moet dus bepalen, wie in dergelijk geval de premie betaalt. Waar niet blijkt, dat aanwezig is een der gevallen waarin de werkman zelf de premie betalen moet, behoort de verplichting om de premie te betalen aan den werkgever te worden opgelegd.

Beweert de werkman dus, dat hij loon in geld van den werkgever ontvangt, dan is de werkgever, al wordt dit door hem ontkend, al zou de bewering van den werkman in strijd zijn met een schriftelijke overeenkomst tusschen partijen, tot premiebetaling verplicht, tenzij de werkman om een andere reden niet onder litt. *a* van art. 74 valt. Op deze wijze heeft de werkman, die ingevolge art. 74 zelf verplicht zou zijn de premie te betalen, zonder het recht te hebben een deel daarvan op den werkgever te verhalen, in het afgetrokkene het in zijn macht zich aan zijn verplichting te onttrekken ten koste van zijn werkgever. Practisch levert dit weinig bezwaar op, daar de werkman in zijn eigen belang zich voor dergelijke handeling wachten zal. De werkgever zou wel is waar ingevolge de artt. 80 en 81 de betaalde premie niet voor het geheel op den werkman mogen verhalen, maar hij zou, naar omstandigheden, den werkman uit zijn dienst ontslaan of de werkovereenkomst niet hernieuwen.

Art. 76. Zie de toelichting van art. 20.

Wordt een zeeman, die tien maanden in een jaar in dienst is, in de 4de loonklasse gerangschikt, terwijl hij naar zijn jaarloon in de 3de klasse zou moeten worden geplaatst, dan wordt over die tien maanden aan premiën evenveel en zelfs iets meer betaald, dan verschuldigd zou zijn indien over het geheele jaar premiën in de 3de klasse moesten betaald worden. Feitelijk worden over die tien maanden premiën over een vol jaar betaald, en de zeeman behoort dus niet verplicht te worden over de overblijvende weken, waarin hij niet in dienst is, premiën te betalen. En dit zou het geval wezen, indien hem niet vergund werd over

die weken geen premiën te betalen. Is de tijd, waarvoor hij zich verbonden heeft, verloopen, dan houdt hij op tegen loon werkzaam te zijn, doch blijft ingevolge het tweede lid van art. 1 verzekeringsplichtig. Hij zou dus onder de strafbepaling van art. 120 vallen, indien hij geen premiën betaalde, omdat in den regel geen der gevallen, voorzien in het tweede lid van dat artikel, aanwezig zal zijn: hij is niet ziek en heeft ook geen gebrek aan werk, omdat hij in den regel, desverkiezende, zich onmiddellijk opnieuw zou kunnen laten aanmonsteren.

Aan zeelieden, die onder het eerste lid van art. 1 vallen, zal dus vergund kunnen worden jaarlijks over ten hoogste acht kalenderweken, *waarin zij niet werkzaam zijn tegen loon*, geen premie te betalen; is een zeeman het geheele jaar in loondienst, dan moet over het geheele jaar worden betaald. De vergunning belet den zeeman niet over de weken, waarin hij niet tegen loon werkt, de premie te betalen. Doet hij dit, betaalt hij premiën over den tijd, gedurende welken hij niet in loondienst is, dan komt het feitelijk hierop neer, dat hij zich het geheele jaar door in een hoogere klasse verzekert, dan waartoe hij naar zijn jaarloon behoort: dit staat iederen verzekerde vrij.

Het maximum van acht kalenderweken is voldoende voor de groote massa der zeelieden; neemt men in aanmerking, dat de werkgever de premie betaalt over de kalenderweek, waarin de werkman al is het maar één dag of een gedeelte van een dag in zijn dienst is, dan zal de zeeman meer dan 56 dagen buiten loondienst kunnen doorbrengen, waarover hij geen premiën behoeft te betalen. Zeevisschers zijn in den regel langer aan wal, maar oefenen dan, kunnen althans in dien tijd een ander bedrijf uitoefenen; kunnen zij geen werk vinden, dan zijn zij ingevolge art. 120 niet strafbaar, als zij geen premiën betalen.

Art. 77. De werkman, bevoegd tot het afleggen der verklaring bedoeld in het tweede lid van art. 1 of van art. 6, betaalt zelf de premie en heeft, indien hij een werkgever heeft, geen recht een gedeelte der premie op dezen te verhalen; hij kan de verzekering doen ophouden, wanneer hij wil en bepaalt zelf de klasse waarin hij de premie betaalt.

Is de werkman niet bevoegd tot het afleggen eener verklaring dat hij de verzekering als vervallen beschouwt, dan mag de premie niet lager zijn dan bij art. 25 is aangewezen voor de klasse waartoe hij behoort; betaling in een hoogere dan de aangewezen klasse is toegelaten.

Art. 77 handelt uitsluitend over den werkman, die zelf de premie betaalt, bijv. omdat hij zijn loon in geld uitsluitend van derden ontvangt; art. 78 bepaalt de loonklasse, waarin de premie betaald wordt, indien de werkgever haar betalen moet.

Art. 78. De werkman kan in een kalenderweek verschillende werkzaamheden verrichten en daardoor in verschillende loon-

klassen vallen; de premie wordt dan in de hoogste dier loonklassen betaald. De werkgever heeft echter alleen te onderzoeken tot welke loonklasse de werkman behoord heeft, terwijl deze in zijn dienst werkte. Heeft de werkman in dezelfde kalenderweek waarin hij voor A werkzaam was en tot de 2de loonklasse behoorde, voor B werkzaamheden verricht, waardoor hij tot de 3de loonklasse behoorde, dan volstaat A met een premie in de 2de klasse te betalen; de werkgever is ingevolge het eerste lid van art. 78 verplicht een premie te betalen in de hoogste loonklasse, waartoe de werkman behoord heeft in de kalenderweek of het gedeelte eener kalenderweek, waarover het loon „door door den werkgever" betaald wordt.

Het tweede lid geeft aan den werkman de bevoegdheid van den werkgever te vorderen, dat deze de premie in een hoogere klasse betaalt, dan waartoe de werkman behoort; hetgeen de werkgever daardoor te veel betaalt, houdt hij van het loon van den werkman in (art. 80). De bepaling is wenschelijk, met het oog, niet alleen op werklieden, die in een lagere klasse gerangschikt zijn dan waartoe zij naar den maatstaf van hun werkelijk loon zouden moeten behooren, maar op allen, die zich een hoogere rente willen verzekeren (1). In het rentestelsel der Duitsche wet kan uit dergelijke bepaling nadeel voor het fonds voortvloeien, omdat de grondslag der rente ingevolge § 36 der wet van 1899 afhankelijk is van de gemiddelde hoogte, niet van alle — maar van de hoogste 500 premiën; in het stelsel van de artt. 33 en 34 van het ontwerp bestaat dit bezwaar niet. Wel kan de verzekerde in het stelsel van het ontwerp zich ten koste van het fonds bevoordeelen door na te storten in een hoogere klasse dan waartoe hij behoorde, maar tegen het nastorten zal zooveel mogelijk gewaakt worden. Zie de toelichting van art. 30.

Het recht om de premie door den werkgever in een hoogere klasse te doen betalen, wordt niet gegeven aan de werklieden, die onder art. 18 vallen. Ten aanzien van gevangenen zou de regeling door het verleenen dier bevoegdheid veel omslachtiger moeten worden; daarvoor bestaat geen voldoende reden, waar slechts uiterst zelden van de bevoegdheid gebruik zou worden gemaakt. Ten aanzien van de overige onder art. 18 vallende werklieden betaalt de werkgever, ingevolge art. 80, laatste lid, de premie zonder recht van korting; aan den werkman kan dus niet het recht gegeven worden van den werkgever te vorderen, dat deze de premie in een hoogere klasse betaalt. Zie verder de toelichting van de artt. 33—35 over de premiën voor militairen.

Maar ook de werklieden, die niet onder art. 18 vallen, kunnen niet vorderen betaling der premie in een hoogere klasse, indien een der gevallen, bedoeld in het slot van het tweede lid van art. 78, aanwezig is: zij hebben dan niet de vrije beschikking

---

(1) Vgl. § 22, eerste lid wet 1889 en § 34, vierde lid wet 1899.

over hun loon en mogen hun crediteuren niet benadeelen door van hun loon meer te doen afhouden, dan noodig is voor de verzekering in de klasse, waartoe zij behooren.

Het artikel laat uit den aard der zaak in het midden, in hoever beslag op het loon, enz. is toegelaten; de beslissing daaromtrent wordt niet in deze wet gegeven.

Het behoeft verder geen betoog, dat de werkman alleen dan vorderen kan dat een hoogere premie betaald wordt, indien de werkgever verplicht is een premie te betalen; is de werkgever ingevolge art. 79 niet verplicht een premie te betalen, dan kan er van betaling van een premie in een hoogere loonklasse geen sprake wezen.

Het staat werkgever en werkman vrij de zaak af te doen zonder de voorschriften in acht te nemen, gegeven bij het besluit bedoeld in het slot van art. 78. Ontstaat er echter in dat geval verschil, dan kan werkgever noch werkman zich beroepen op hetgeen overeengekomen is: de bepaling is noodig om moeilijk te beslissen verschillen te voorkomen.

Art. 79. De dienstbetrekking kan voortduren, hoewel er niet gewerkt wordt; is er over een kalenderweek, waarin niet gewerkt is, geen loon verschuldigd, dan betaalt de werkgever geen premie.

De werkgever betaalt ingevolge de artt. 25, 74 en 78 over de kalenderweek of het gedeelte eener kalenderweek, door den werkman in zijn dienst doorgebracht, een premie in de loonklasse, waartoe de werkman behoort. Is echter over een kalenderweek reeds een premie betaald in een loonklasse, niet lager dan die waarin de werkgever de premie zou moeten betalen, dan wordt over die week geen premie door den werkgever betaald; door wien de premie betaald werd — door een anderen werkgever of door den werkman zelf — is onverschillig. (1)

Zou de werkgever dus een premie in de 2de klasse moeten betalen, dan betaalt hij geen premie, indien er reeds een premie in de 2de klasse betaald is door een anderen werkgever. Of deze volstaan kon met een premie in de 2de klasse te betalen, heeft hij niet te onderzoeken: genoeg, dat er een premie is betaald, niet lager dan de premie die hij verschuldigd was.

Is echter een premie in de 2de klasse betaald, terwijl de werkgever een premie in de 3de klasse betalen moet, dan wordt de werkgever niet ontheven van de verplichting om een premie te betalen. Er worden dan over die week 2 premiën betaald. Den werkgever ook in dat geval te ontheffen van het betalen eener premie, is niet raadzaam, omdat daardoor de deur voor ontduiking zou worden opengezet; werkgever en werkman zouden, indien zij het eens waren, altijd kunnen volstaan met premiebetaling in de laagste loonklasse. Het bezwaar zou onder-

---

(1) Zie § 140, tweede lid der wet van 1899.

vangen kunnen worden door den werkgever in dergelijk geval de verplichting op te leggen het verschil tusschen de betaalde en de verschuldigde premie te betalen, maar de regeling der premiebetaling zou daardoor zeer ingewikkeld worden, en dit ware niet gerechtvaardigd, waar betaling van een tweede premie slechts zelden noodig zal zijn. De werkgever betaalt overigens niet meer dan hij verschuldigd is. De werkman betaalt over een kalenderweek de helft in twee premiën, maar lijdt daardoor geen nadeel. Zie de toelichting van art. 30.

Art. 80. De helft in de waarde der premie, welke ten laste van den werkman komt, wordt van diens loon afgehouden door den werkgever.

Waar den werkgever bij art. 78 de verplichting is opgelegd de premie te betalen ook in de gevallen, waarin de werkman niet de vrije beschikking over zijn loon heeft, moet hem ook in die gevallen het recht worden toegekend de helft van de waarde der premie af te houden van het loon, onverschillig aan wien dit moet worden uitgekeerd. Een onbillijkheid tegenover dengene, die beslag gelegd heeft op het loon of aan wien het loon door den werkman is overgedragen of verpand, is daarin niet gelegen: de betrokkene weet, dat de werkman niet beschikken mag over het deel van zijn loon, bestemd voor zijn aandeel in de premie. Wordt de vordering wegens loon door schuldvergelijking vernietigd, dan moet de werkggever worden beschouwd zich zelf het loon uit te betalen: hij brengt dan in vergelijking het loon, onder aftrek van het aandeel van den werkman in de premie.

Bij de in litt. *e* van art. 138 bedoelde regeling zullen bepaald worden de tijd wanneer en, voor zoover de betaling niet geschiedt door rentezegels, de wijze waarop de premie wordt betaald. Zooveel mogelijk zal bepaald worden, dat de werkgever de premie betaalt vóór of gelijktijdig met de betaling van het loon in geld aan den werkman. De werkgever zal dan vóór of bij de betaling van het loon, hetzij die elke week, om de 14 dagen of in langere termijnen geschiedt, de premie of premiën moeten voldoen en is ingevolge art. 80 bevoegd van het loon de helft der betaalde premie of premiën af te houden. Worden de premiën betaald door het plakken van rentezegels, dan kan hij de premiën niet betalen zonder zich de rentezegels vooraf uit eigen middelen aan te schaffen: de verplichting daartoe behoeft hem dus niet uitdrukkelijk te worden opgelegd. (1) Betaalt de werkgever de verschuldigde premiën niet en houdt hij niettemin van het loon af de helft van de premiën, welke hij verplicht was doch in gebreke bleef te betalen, dan is hij strafbaar. (2) Hij moet bovendien het

(1) § 109, eerste lid wet 1889 en § 141, eerste lid wet 1899.
(2) Zie de toelichting van art. 81.

afgehouden bedrag uitkeeren aan den werkman en mag dat bedrag, na betaling der premiën niet afhouden bij een volgende loonbetaling: hij is toch uitsluitend bevoegd af te houden de helft van het bedrag der premiën, *betaald over de kalenderweken, waarover het loon betaald wordt.* Betaalt hij de premie over een kalenderweek, maar verzuimt hij bij de betaling van het loon over die week de helft van de premie af te houden, dan is hij niet bevoegd bij de betaling van het loon over een volgende week de helft van de waarde dier premie af te houden; de premie is ook in dat geval niet, zooals art. 80 vordert, betaald over een kalenderweek, waarover het loon betaald wordt. Betaalt hij het loon over een kalenderweek, zonder de premie over die week te betalen en betaalt hij die premie bij de betaling van het loon over een volgende kalenderweek, dan is hij evenmin bevoegd de helft van de premie, over de vroegere week betaald, af te houden: ook dan is de premie niet betaald over de kalenderweek, waarover het loon betaald wordt.

Voor zoover de premie door den werkgever zal moeten worden betaald vóór of gelijktijdig met de betaling van het loon in geld, moet mitsdien de werkgever, om de helft der premie van het loon te mogen afhouden:

1°. vóór of gelijktijdig met de betaling van het loon de premie betaald hebben of betalen over den tijd, waarover hij het loon betaalt, en

2°. van *dat* loon de helft der betaalde premie afhouden.

Ingeval de werkgever verzuimt de premie tijdig te betalen of de helft van het bedrag der betaalde premie tijdig af te houden, blijft de betaalde of de later te betalen premie voor het geheel te zijnen laste; hij kan zich daarover niet met grond beklagen, want hij heeft het geheel in zijn macht tijdig de premie te betalen en de helft daarvan af te houden. De voorgestelde regeling is een prikkel voor den werkgever om de premie geregeld te betalen en voorkomt tevens dat hij het werkmansaandeel daarin laat oploopen. Het is voor den werkman van groot belang het verschuldigde in zoo gering mogelijke bedragen te betalen. Voor den werkman in de laagste loonklasse, die wekelijks zijn loon ontvangt, is het geen te zware last dat van zijn weekloon 10 cent wordt afgehouden; veel bezwarender zou het zijn, indien om de 4 of 5 weken op het loon over één week 40 of 50 cent werd gekort. Bovendien bestaat er veel meer gevaar voor verschillen, indien de werkgever niet onmiddellijk de helft van het bedrag der betaalde premie afhoudt. Wordt bij elke loonbetaling de helft der betaalde premie afgehouden, dan is de mogelijkheid van verschil over het af te houden bedrag zoo goed als uitgesloten; vergissingen worden dan bij de loonbetaling onmiddellijk ontdekt

en hersteld. Werd den werkgever daarentegen de bevoegdheid gegeven van het loon af te houden een deel der premiën, die bij of vóór een vroegere loonbetaling betaald zijn, dan lijdt het geen twijfel dat dit tot verschillen aanleiding zou geven. Daarom is ook niet overgenomen de bepaling der Duitsche wet (1), welke den werkgever de bevoegdheid geeft de helft der premie, welke hij niet bij de loonbetaling aftrok, bij de eerstvolgende loonbetaling te korten. Al volgde de eerstvolgende loonbetaling altijd na een week, zou het gevaar voor verschil niet uitgesloten zijn. Dienstboden worden echter in den regel om de drie maanden betaald. De werkman, die wekelijks betaald wordt, kan ziek worden, zoodat de eerstvolgende loonbetaling eerst weken later plaats vindt.

Het kan ongetwijfeld voorkomen, dat de werkgever zich vergist en de vergissing bemerkt vóór de volgende loonbetaling; dergelijke gevallen zullen echter uitzonderingen zijn en leveren geen voldoenden grond op de korting anders te regelen dan bij art. 80 is geschied.

Er zijn echter ook gevallen, waarin de regeling van art. 80 onbillijk zou werken. De werkgever kan te goeder trouw meenen, dat de werkman niet verzekeringsplichtig is en het loon betalen zonder de premie te voldoen. Bij de regeling, bedoeld in litt. *e* van art. 138, zal daarin voorzien worden; den werkgever zal in dergelijk geval door den aan te wijzen ambtenaar der Bank worden toegestaan, als de premie betaald is, de helft der premie af te houden van het loon over een volgende week.

Niet voor alle werklieden zal de werkgever de premie vóór of gelijktijdig met het loon behooren te betalen. De premie voor den zeeman bijv. zal na afloop van de reis door den werkgever aan de Bank kunnen worden betaald; van het loon, gedurende de reis uitbetaald, wordt echter het werkmansaandeel in de premie bij de betaling van dat loon afgehouden, omdat anders bij afloop der reis een te groot bedrag zou moeten worden gekort. De werkgever, die den zeeman gedurende de reis loon over bijv. twee maanden uitbetaalde zonder de helft af te houden van het bedrag der premiën, die hij na afloop der reis over die twee maanden betalen moet, zou later niet meer bevoegd zijn de helft in de premiën over die twee maanden van het loon af te houden.

Het tweede lid houdt verband met art. 78, tweede lid; de werkgever is niet verplicht meer te dragen dan de helft der premie in de loonklasse, waartoe de werkman behoort.

De werkman, wiens loon onder het laatste lid van art. 2 valt, ontvangt geen loon in geld en de werkgever draagt dus de geheele premie; zie de toelichting van art. 2. Voor den dienstplichtige en voor den vrijwilliger in het geval voorzien bij art. 83,

---

(1) § 109 wet 1889 en de aanteekeningen van BOSSE en VON WOEDTKE daarop en § 142 wet 1899.

komt de premie voor het geheel ten laste van het Rijk. Zie de toelichting van art. 82.

Art. 81. De werkgever, krachtens de wet verplicht de premie te betalen, is niet bevoegd het betaalde geheel of gedeeltelijk op den werkman te verhalen, voor zoover het recht daartoe hem niet gegeven wordt. Ook zonder de bepaling van art. 81 zou de werkgever dus het betaalde niet op den werkman mogen verhalen, tenzij hem dit was toegestaan. Niets zou intusschen partijen beletten bij overeenkomst van de regeling van art. 80 af te wijken, indien de wet dit niet verbood. Van het doeltreffende van bepalingen als die van art. 81 is de Regeering niet overtuigd. Het tegendeel is waar. Zoolang echter art. 44 van de Ongevallenwet 1901 blijft bestaan, zou het tot onjuiste gevolgtrekkingen kunnen leiden, indien in de Invaliditeitswet een dergelijke bepaling niet werd opgenomen. (1) Art. 81 beperkt daarom partijen in de vrijheid van contracteeren, uitsluitend echter voor zoover betreft het recht van den werkgever om de premie op den werkman te verhalen; het artikel verbiedt niet overeen te komen, dat de werkgever den geheelen last der premie draagt.

De werkgever is dus, zelfs met toestemming van den werkman, onbevoegd de premie geheel of gedeeltelijk op dezen te verhalen, voor zoover dit hem niet bij of krachtens deze wet is toegestaan. Zie de toelichting van het voorgaande artikel.

Dat de bepaling van art. 81 weinig of geen nut heeft, blijkt al dadelijk hieruit, dat de werkgever, ook zonder het loon te verlagen, kan bereiken, hetgeen de wetgever voorkomen wil. Wordt bijv. de premie gekweten door het plakken van rentezegels op een kaart, dan kan de werkgever met den werkman overeenkomen, dat deze zelf, vóór de loonbetaling, het rentezegel plakt; de werkgever is dan ingevolge art. 79 geen premie verschuldigd en overtreedt door dergelijke overeenkomst art. 81 niet. Een vordering tegen den werkgever heeft de werkman in dat geval niet; de werkgever was toch, tengevolge van de betaling der premie door den werkman, ingevolge de wet niet verplicht een premie te betalen. Den werkman niettemin, op het voorbeeld der Duitsche wet, (2) de bevoegdheid te geven de helft der door hem betaalde premie op den werkgever te verhalen, achten ondergeteekenden niet wenschelijk. Een dergelijke bepaling zou de deur openzetten voor knoeierijen en tot verschillen aanleiding geven (3); de werkgever, die een lossen werkman te werk stelt, zou er aan bloot staan dezen de helft te betalen eener premie, die betaald was, niet door den werkman maar door een anderen werkgever. De werkman zou ook zelf de premie kunnen

(1) Zie de beraadslagingen, gehouden in de vergadering der Tweede Kamer van 17 November 1899, bladz. 371/2 der *Handelingen.*

(2) § 144 der wet van 1899.

(3) Zie aant. 1 van BOSSE en VON WOEDTKE op § 111 der wet van 1889.

betalen en van twee of meer werkgevers de helft dier premie kunnen vorderen; werkgevers B en C, voor wie Donderdag en Vrijdag gewerkt wordt, kunnen niet weten dat werkgever A op Maandag reeds de helft der premie betaald heeft aan den werkman. De bevoegdheid van den werkman om de helft der door hem betaalde premie van den werkgever te vorderen zou dus aanleiding geven tot bedrog, zonder dat daardoor voorkomen zou worden, dat partijen kunnen afwijken van de regeling, dat de werkgever de helft der premie betaalt; de werkman zou toch niet gedwongen kunnen worden gebruik te maken van de bevoegdheid om de helft der door hem betaalde premie van den werkgever te vorderen.

Wil de werkman de premie betalen uit eigen middelen, dan kan geen wettelijke bepaling dit voorkomen. Wil hij dit niet, dan geven de bepalingen van het ontwerp hem de noodige waarborgen, dat de werkgever de premie betaalt en slechts de helft op hem verhaalt. Is de werkgever niet, of tijdelijk niet in staat achterstallige premiën te betalen, zoodat de werkman voor de keus staat dat die premiën niet betaald worden of dat hij zelf ze betaalt, dan zal de werkman, ingevolge de regelingen bedoeld bij litt. *e* en litt. *m* van art. 138, desverkiezende, het door den werkgever verschuldigde betalen en het bedrag, dat de werkgever niet op hem zou hebben mogen verhalen, van dezen vorderen.

Art. 81 verbiedt het verhalen der *betaalde of verschuldigde* premie, d. i. de premie, die reeds betaald is of die nog betaald moet worden, voor zoover dit niet is toegestaan bij of krachtens deze wet. De werkgever, die een premie van 32 cent betaalt en 18 cent in plaats van 16 cent van het loon afhoudt, overtreedt het verbod en valt onder art. 118. Betaalt hij het loon zonder de helft van de door hem betaalde premie af te houden en houdt hij de helft van het bedrag der premie bij de betaling van het loon over een volgende week af, dan valt hij ook onder art. 118. Dit is eveneens het geval, indien hij de premie betaalt nadat het loon betaald is en de helft van het bedrag der premie van het loon over een volgende week afhoudt. Houdt hij van het loon de helft af van een premie, die hij betalen moest doch niet betaalde, dan is niet art. 118 doch art. 119 van toepassing. Art. 81 wordt echter *niet* overtreden door van het loon van den werkman af te houden de helft van een *betaalde maar niet verschuldigde* premie, tenzij de premie krachtens het laatste lid van art. 80 voor het geheel ten laste van den werkgever bleef. De werkgever, die een premie in de 3de klasse voor een werkman betaalt en de helft van de waarde van die premie van diens loon afhoudt, valt niet onder het bereik van art. 118 of van eenige andere strafbepaling, al zou aangetoond worden, dat de werkgever geen premie voor den werkman behoefde te betalen of volstaan kon met een premie in de 2de klasse.

Art. 82. In overeenstemming met het gevoelen der Staatscommissie (1) wordt voorgesteld de premiën voor de verzekerden over den tijd in verplichten krijgsdienst doorgebracht voor het geheel ten laste van het Rijk te brengen (art. 80, laatste lid).

In de terminologie der Militiewet 1901 komt de ingelijfde bij de militie te land „onder de wapenen", de ingelijfde bij de zeemilitie „in werkelijken dienst": art. 113, laatste lid, dier wet en de daar aangehaalde artikelen.

Ingevolge art. 117 van genoemde wet zijn de militaire strafbepalingen van toepassing op de manschappen der militie te land, die zich onder de wapenen bevinden, en worden deze geacht onder de wapenen te zijn, o. a. gedurende den tijd onder 2° en 3° van dat artikel bedoeld. Voor de toepassing van art. 82 van het ontwerp komt die tijd uit den aard der zaak niet in aanmerking. Dat over dien tijd van premiebetaling door het Rijk geen sprake kan zijn, blijkt reeds hieruit, dat een oproeping om onder de wapenen te komen in die gevallen niet plaats heeft.

Het meerendeel der verzekerde dienstplichtigen zal, op het tijdstip waarop zij onder de wapenen of in werkelijken dienst komen, vermoedelijk tot de tweede loonklasse behooren. Evenals in Duitschland (2) betaalt het Rijk ingevolge het bij art. 18 bepaalde voor allen de premie in de tweede loonklasse; zie daaromtrent de toelichting van de artt. 33—35.

Zal het Rijk voor den milicien de premie betalen, dan is het niet voldoende, dat deze verzekeringsplichtig is, maar hij moet verzekerd en mag niet ontheven zijn van den verzekeringsplicht: er bestaat geen reden premiën te betalen voor hem, die op zijn verzoek ontheven werd. Verstrijkt de voor een bepaalden termijn verleende ontheffing, nadat de milicien onder de wapenen is gekomen doch vóór het ontslag of het vertrek met groot verlof, dan betaalt het Rijk ook over het overige deel van den diensttijd tot aan het ontslag of het vertrek met groot verlof geen premiën: de voorwaarde, dat de verzekerde op het tijdstip, waarop hij onder de wapenen of in werkelijken dienst komt, niet ontheven is van den verzekeringsplicht, is dan niet vervuld. De verzekerde zou, ware hij niet onder de wapenen, wellicht verlenging van de ontheffing gevraagd hebben. Daartegen wordt de premie wèl door het Rijk betaald, indien de milicien op het tijdstip, waarop hij opgeroepen werd, ontheven was, maar de ontheffing geëindigd is op het tijdstip, waarop hij onder de wapenen of in werkelijken dienst komt.

Is het voldoende, dat de aanvrager *niet ontheven* is *op* het tijdstip, waarop de werkelijke dienst aanvangt, de *verzekering* moet bestaan hebben *sedert* het tijdstip, waarop hij opgeroepen

---

(1) Verslag Staatsc. bladz. 84 in verband met bijlage XIV, bladz. 368 en bladz. 122, vraagpunt 3 van bijlage II.

(2) §§ 30 en 40 der wet van 1899.

is. Wordt de milicien dus verzekerd tusschen het tijdstip van oproeping en dat, waarop hij onder de wapenen of in werkelijken dienst komt, dan betaalt het Rijk geen premiën voor hem. De Duitsche wet (1) bepaalt, ten einde misbruiken te voorkomen, dat de diensttijd niet als bijdragetijd in aanmerking komt, indien de betrokkene vóór zijn in dienst treden slechts tijdelijk een bedrijf uitoefende, waardoor hij verzekeringsplichtig was. De bepaling is niet overgenomen, omdat het hoogst moeilijk is uit te maken of de milicien vóór zijn in dienst treden tijdelijk bijv. loonarbeid heeft verricht, alleen om gedurende zijn diensttijd kosteloos ten laste van het Rijk verzekerd te worden; een dergelijke regeling zou ook slecht passen in het stelsel van het tweede lid van art. 1. Wordt de betrokkene echter verzekerd *nadat hij onder de wapenen geroepen is*, dan bestaat er alleszins reden om aan te nemen, dat dit geschied is uitsluitend om gedurende eenigen tijd op kosten van het Rijk verzekerd te worden.

Dat de verzekering van den betrokkene vervalt tusschen het tijdstip der oproeping en dat waarop hij onder de wapenen of in werkelijken dienst komt, is in het afgetrokkene mogelijk, maar zal in de practijk vermoedelijk nooit voorkomen. De verzekering kan toch niet vervallen, indien de verzekerde niet den wil daartoe te kennen geeft, en dit zal geen verzekerde doen als hij op het punt staat onder de wapenen te komen, daar dan niet aanwezig zou zijn de bij art. 82 gestelde voorwaarde voor premiebetaling door het Rijk. Al is de betrokkene voornemens de verzekering niet voort te zetten bij zijn terugkeer in het burgerlijk leven, brengt zijn belang mede dat over zijn werkelijken diensttijd de premiën betaald worden door het Rijk, omdat hij later wellicht de verzekering hernieuwen zal. Mocht een verzekerde, uit onbekendheid met de wet, nadat hij opgeroepen is om onder de wapenen te komen de verklaring willen afleggen, dat hij de verzekering als vervallen beschouwt, dan zal hij er op gewezen worden, dat dit niet in zijn belang is. Legt de verzekerde niettemin de verklaring af, dan zal het Rijk geen premiën voor hem betalen.

Hij, die zich vrijwillig verzekerd heeft, is evenals de verzekeringsplichtige „krachtens deze wet” verzekerd en het Rijk betaalt dus ook voor hem, hoewel hij geen werkman is, de premiën, alsof het Rijk werkgever ware.

Komt de milicien voor de tweede of derde maal onder de wapenen of in werkelijken dienst, dan beslist telkenmale de toestand op de tijdstippen, waarop hij opgeroepen wordt en waarop hij onder de wapenen of in werkelijken dienst komt. Het geval kan zich dus voordoen dat over den duur van het eerste verblijf onder de wapenen of in werkelijken dienst wèl, over dien van het tweede *geen* premiën door het Rijk betaald worden; en omgekeerd.

(1) § 17 wet 1889 en § 30 wet 1899.

De verzekerde, die zich als vrijwilliger verbindt, is niet „verplicht" onder de wapenen of in werkelijken dienst; dat hij vóór zijn verbintenis voor de militie ingeschreven of daarbij ingelijfd was, brengt daarin geen verandering. Maar ook hij, die zich niet als vrijwilliger verbonden heeft, kan *on*verplicht onder de wapenen of in werkelijken dienst zijn: zie de artt. 112 en 143 der Militiewet 1901. Over den tijd, niet verplicht onder de wapenen of in werkelijken dienst doorgebracht, wordt behoudens het bij art. 83 bepaalde, de premie door het Rijk niet betaald. De verzekerde, die van verplichten in onverplichten dienst overgaat, blijft in ieder geval verzekeringsplichtig, indien hij niet verklaart de verzekering als vervallen te beschouwen, en kan dus de verzekering voortzetten.

Verkeert de verzekerde in een der gevallen voorzien in hoofdstuk XI van de Militiewet 1901, dan zal hij in den regel getracht hebben zich te onttrekken aan de verplichtingen hem bij die wet opgelegd; het Rijk behoort in dergelijk geval de premie niet te betalen. Betreft het een onwillekeurig verzuim, dan is er geen reden om den betrokkene in een minder gunstigen toestand te plaatsen; aan de Koningin wordt daarom de bevoegdheid gegeven in ieder speciaal geval machtiging te verleenen om de premie te betalen.

De milicien valt als zoodanig niet onder litt. *a* van art. 1, maar de milicien, die bij zijn opkomst onder de wapenen of in werkelijken dienst verzekerd is, valt onder het tweede lid van art. 1 en is mitsdien blijkens art. 5 werkman, zoolang hij niet verklaart de verzekering als vervallen te beschouwen. Hij is echter niet werkzaam in een onderneming of een inrichting en staat tot het Rijk uitsluitend in een *militaire* dienstbetrekking (art. 5, alinea 3), zoodat het Rijk niet als werkgever zou kunnen worden beschouwd, indien dit niet uitdrukkelijk bepaald werd. Bovendien is de milicien, die verzekeringsplichtig blijft, bevoegd een verklaring af te leggen dat hij de verzekering als vervallen beschouwt en valt hij dus onder litt. *b* van art. 74. In afwijking van een en ander bepaalt art. 82 dat het Rijk als werkgever de premie betaalt.

Art. 83. De tijd onder de wapenen of in werkelijken dienst doorgebracht krachtens een wet, als bedoeld in het voorlaatste lid van art. 6, in het tweede lid van art. 110 of in het laatste lid van art. 141 der Militiewet 1901 valt niet onder art. 82 van het ontwerp; hetzelfde geldt van den tijd onder de wapenen doorgebracht krachtens de Landweerwet of krachtens een wet bedoeld in het tweede lid van art. 7 of in art. 38 dier wet. Bij algemeenen maatregel van bestuur zal worden bepaald in welke gevallen de premie over dien tijd door het Rijk zal worden betaald. Het ligt niet in de bedoeling te bepalen, dat over den tijd krachtens art. 11 der Landweerwet onder de wapenen door-

gebracht een premie door het Rijk zal worden betaald; de verzekerde is dan geen volle kalenderweek onder de wapenen. De premie zal ook niet worden betaald voor den verzekerde, die van den verzekeringsplicht ontheven is op het tijdstip, waarop hij onder de wapenen of werkelijken dienst komt.

In tijden van oorlog of oorlogsgevaar is ieder ingezetene, die daartoe in staat en in de gelegenheid is, voor zoover niet wettelijk toch zedelijk verplicht de wapenen op te nemen tot verdediging van het land; er bestaat dus geen reden in dat geval de premie niet te betalen voor den verzekerde, die als vrijwilliger dient.

Reden om ten aanzien van de loonklasse, waarin de premie betaald worden moet, andere bepalingen te maken dan ten aanzien van hen, die onder art. 82 vallen, bestaat er niet. Zie de artt. 18 en 80, laatste lid.

Art. 84. Blijkens de toelichting van art. 80 zal de werkgever, die de premie voor den werkman moet betalen, haar in den regel moeten betalen vóór of gelijktijdig met de betaling van het loon in geld. Betaalt de werkgever dan het loon zonder de premie te betalen, dan is hij strafbaar (art. 116). Betwist de werkman zijn verzekeringsplicht niet en is zijn medewerking vereischt voor de betaling der premie, dan kan hij geen loon vorderen zonder den werkgever in de gelegenheid te stellen de premie te betalen. Betaalt de werkgever de premiën door het plakken van rentezegels op de rentekaart van den werkman, dan zal deze moeten overleggen een rentekaart, waarin een aantal open zegelvakken, voldoende voor de zegels, welke door den werkgever moeten worden geplakt. Bevat de kaart slechts één open zegelvlak en moeten er twee zegels geplakt worden, dan zal de werkman vóór den dag, waarop het loon betaald wordt, een nieuwe kaart vragen.

Alleen een *onwillige* werkman kan zijn loon niet ontvangen; zoodra hij zich onderwerpt aan de wet en een rentekaart vraagt, wordt het loon hem uitbetaald. Hetzelfde geldt, indien de premie op andere wijze wordt betaald en de werkgever niet aan zijn verplichting kan voldoen zonder medewerking van den werkman.

De voorgestelde regeling is noodig vooral om ontduiking te voorkomen. Mocht de werkgever niet weigeren het loon uit te betalen, indien de werkman hem niet in de gelegenheid stelt de premie te betalen, dan zou hij ook niet strafbaar behooren te zijn wegens het betalen van het loon zonder de premie te betalen, indien de werkman bijv. weigert een rentekaart over te leggen. De werkman zou, zooals in Duitschland, beboet kunnen worden, als hij de rentekaart niet overlegde, maar het zou dikwijls moeielijk te bewijzen zijn aan wien de schuld had gelegen, dat de premie niet betaald werd: de werkman zou zeggen dat de werkgever geen zegel wilde plakken, de werkgever dat de werkman zijn kaart niet wilde overleggen. Dat moge in Duitschland, waar de boete disciplinair wordt opgelegd,

minder bezwaar opleveren, hier zou een dergelijke regeling in de practijk niet beantwoorden.

In Duitschland heeft de werkgever het recht een rentekaart aan te vragen voor den werkman, indien deze geen rentekaart heeft of haar niet overleggen wil (1).

Wordt in het oog gehouden, dat men hier te doen heeft met een werkman, die onwillig is en van wien dus geen inlichtingen te wachten zijn, dat zelfs de juiste naam van den werkman niet aan den werkgever bekend behoeft te zijn, dan ligt het voor de hand, dat dit in de practijk groote bezwaren oplevert. In de toelichting der novellen van 1899 werd door de Regeering erkend, dat de werkgever niet altijd in staat is de opgaven te doen, noodig voor de uitreiking eener kaart aan den werkman in zijn dienst. Kaarten op zulk een wijze uitgegeven zouden later aan de Bank groote moeilijkheden veroorzaken. Bovendien zou het voor de met de uitreiking der rentekaarten belaste ambtenaren of commissies niet mogelijk zijn te beoordeelen of de betrokkene werkman in den zin der wet was en, zoo ja, of hij verzekeringsplichtig was. De betrokkene kan in dienst van verschillende werkgevers tegelijk zijn en meer dan 1000 gulden per jaar verdienen; hij is wellicht invalide, zoodat hij niet verzekerd mag worden.

De voorgestelde regeling heeft ook dit voordeel, dat een werkman geen moeite heeft werk te vinden, omdat hij nog geen rentekaart heeft. Moet de werkgever een rentekaart voor den werkman vragen, dan zal hij om den daaraan verbonden last een werkman zonder kaart liever niet te werk stellen; thans zal het niet hebben van een kaart geen bezwaar opleveren, omdat de werkman zelf zorgen moet dat hem een kaart wordt uitgereikt.

Art. 85. Blijft de werkgever of hij, die krachtens aanwijzing van den werkgever als werkgever geldt of die als werkgever beschouwd wordt (art. 94 en vlg.), in gebreke de achterstallige premiën of het verschil tusschen de betaalde en de verschuldigde premiën te betalen, dan zal tegen den werkgever een dwangbevel kunnen worden uitgevaardigd.

De bevoegdheid om den werkgever te executeeren is noodig, maar in de praktijk zal daarvan weinig gebruik behoeven te worden gemaakt. De werkgever, op wien de vordering door rechtsmiddelen kan worden verhaald, zal het niet zoover laten komen en de Bank zal niet tot executie overgaan, indien er gevaar bestaat, dat de vordering met de kosten niet zal worden verhaald. De kosten van beteekening en executie komen ten laste der Bank en het fonds zou dus bezwaard worden door het executeeren van werkgevers, op wie de vordering niet kon worden verhaald. Er is een beter middel om den werkgever te

---

(1) § 101 wet 1889, § 131 wet 1899.

doen betalen. Betaalt deze het verschuldigde, dan zal in den regel geen proces-verbaal tegen hem worden opgemaakt wegens overtreding van art. 116; blijft hij daarentegen, nadat hij erkend heeft of nadat beslist is dat hij de verschuldigde premiën niet heeft betaald, in gebreke het verschuldigde aan te zuiveren, dan zal een strafvervolging worden uitgelokt wegens het niet betalen der verschuldigde premiën.

Het uitvaardigen van het dwangbevel zal kunnen worden opgedragen aan een ambtenaar in dienst der Bank; het bestuur der Bank zal in den regel niet zelf kunnen beoordeelen of het verschuldigde op den werkgever kan worden verhaald. Het dwangbevel zal in ieder geval ten name der Bank worden uitgevaardigd.

Tegen den werkman wordt geen dwangbevel uitgevaardigd. Al is de werkman onwillig om de premie te betalen, is het niet wenschelijk hem door executie tot betaling te dwingen. Ook hier zal het opmaken van proces-verbaal wegens overtreding van art. 120 in den regel afhankelijk worden gemaakt van het al of niet betalen van het verschuldigde.

Art. 86. Bij de verplichte verzekering tegen ongevallen van den werkman is de betaling der premie niet van invloed; hij is ten volle verzekerd, al wordt de premie niet betaald. Bij de invaliditeits- en ouderdomsverzekering is dit niet het geval. Wordt een aantal premiën of het verschil tusschen de betaalde en de verschuldigde premiën niet betaald, dan is het bedrag der eventueele rente lager; de aanspraak op rente kan zelfs afhankelijk zijn van het al of niet betaald zijn van een zeker aantal premiën, indien nl. zonder die premiën de wachttijd niet vervuld is. Er bestaat dus alleszins reden om aan de Bank, die voor de belangen van den werkman optreedt, voorrang toe te kennen voor hare vordering. Het privilege komt in casu ten bate niet van den Staat, maar van verzekeringsplichtige werklieden, d. i. van „hen, die te zwak geacht worden om voor zich zelf te zorgen". (1)

Hoewel de vordering der Bank nimmer een groot bedrag zal uitmaken, ook niet indien de werkgever een groot aantal werklieden in zijn dienst heeft, zou door het toekennen aan de Bank van voorrang boven pand en hypotheek de pand- of hypotheekhouder eenig nadeel kunnen lijden, en deze mogelijkheid zou het voor den werkgever moeielijk kunnen maken geld op te nemen op pand of hypotheek. Met het oog daarop wordt niet voorgesteld aan de Bank voorrang te geven boven pand en hypotheek (art. 1180, tweede lid Burgerlijk Wetboek).

De Bank is voor de gerechtkosten, uitsluitend veroorzaakt

(1) Zie de beraadslagingen over art. 50 van het eerste ontwerp der Ongevallenwet 1901 in de vergadering der Tweede Kamer van 17 November 1899, bladz. 373/4 der *Handelingen* en over art. 51 van het laatste ontwerp in de vergadering dier Kamer van 17 October 1900, bladz. 146/148 der *Handelingen*.

door de uitwinning van een roerende of onroerende zaak, krachtens art. 1185 n°. 1 Burgerlijk Wetboek bevoorrecht, zelfs boven pand en hypotheek, maar tot die kosten behooren niet de kosten van het dwangbevel (art. 137) en van de beteekening daarvan. Ook voor deze kosten behoort, in het belang van den werkman, voorrang te worden toegekend aan de Bank. Zij worden wel is waar niet door den werkman betaald en kunnen hem niet door de Bank in rekening worden gebracht, maar het niet toekennen aan de Bank van voorrang voor *al* hare kosten zou ten gevolge hebben, dat geen dwangbevel zou worden uitgevaardigd en ten uitvoer gelegd, indien het niet waarschijnlijk was dat de werkgever in staat was *al* zijn schulden ten volle te betalen.

De woorden „voor zoover de kosten niet krachtens het Burgerlijk Wetboek voorrang genieten" zijn opgenomen, omdat anders de door de Bank gemaakte kosten van uitwinning *niet* boven pand, enz. bevoorrecht zouden zijn.

Wordt de vordering met inbegrip der kosten niet ten volle op den werkgever verhaald, dan worden eerst de kosten betaald. De kosten worden gemaakt niet in het belang van het fonds maar, althans hoofdzakelijk, in het belang van den werkman. Het ware dus niet billijk de premie voor den werkman te betalen, voordat alle kosten aan het fonds vergoed zijn; de Bank zal ook eerder tot het uitvaardigen van een dwangbevel overgaan, als de kosten voorgaan. Hetgeen na voldoening der kosten overblijft, wordt gebezigd om de door den werkgever ten aanzien der betaling van premiën gepleegde verzuimen te herstellen.

Art. 87. De beslissing der vraag of de werkman terecht beweert, dat de premie of een deel der premie in strijd met art. 81 van zijn loon is afgehouden, kan afhangen van de geldigheid eener tusschen werkgever en werkman gesloten overeenkomst. Kwamen bijv. partijen overeen, dat de werkgever het geheele bedrag der premie van 32 cent van het weekloon van 11 gulden zou afhouden, dan heeft die overeenkomst geen effect en de werkman, wien f 10,68 werd uitgekeerd, zal nog 16 cent van zijn werkgever te vorderen hebben. Is daarentegen overeengekomen, dat het loon van 11 gulden verminderd wordt met 16 cent, uitmakende de helft der premie, en houdt de werkgever van het tot f 10,84 verminderde loon het werkmansaandeel in de premie, ten bedrage van 16 cent af, dan ontvangt de werkman eveneens f 10,68, maar een vordering om alsnog 16 cent uit te keeren zou ontzegd moeten worden. De beslissing van dergelijke zaken behoort niet aan het bestuur der Bank te worden opgedragen. Werd de werkgever voor den burgerlijken rechter aangesproken om betaling van een deel van het loon en ontstond er verschil over het bedrag, dat wegens het werkmansaandeel in de premie van het loon afgehouden had mogen worden, dan zou de burger-

lijke rechter daaromtrent geen beslissing mogen geven, indien de beslissing aan de Bank was opgedragen. Niet alleen zouden moeilijkheden en verwikkelingen daaruit kunnen voortvloeien, maar de werkman, die een zeker bedrag wegens loon van zijn werkgever te vorderen had, zou genoodzaakt kunnen zijn twee vorderingen in te stellen: voor het deel, door den werkgever in strijd met art. 81 van het loon afgehouden, bij de Bank; voor het overblijvende deel, bij den burgerlijken rechter.

Het verdient dus de voorkeur den burgerlijken rechter te doen kennis nemen van de vordering van den werkman.

Of de werkman in het strafgeding tegen den werkgever wegens overtreding van art. 81 (artt. 118 en 119) beleedigde partij is in den zin van het Wetboek van Strafvordering, wordt in het midden gelaten; ook indien dit niet het geval is, kan hij zich voor het in strijd met art. 81 van zijn loon afgehouden bedrag krachtens het tweede lid van art. 87 als zoodanig in het geding voegen, met inachtneming van de voorschriften van het Wetboek van Strafvordering. De werkman zal daaraan de voorkeur geven boven het instellen van een vordering bij den burgerlijken rechter.

Heeft hij, die krachtens aanwijzing van den werkgever als werkgever geldt, in strijd met art. 81 een deel der premie van het loon van den werkman afgehouden, dan wordt — zie art. 94 en vlg. en art. 115 — hij en, behoudens het bij art. 128 bepaalde, niet ook de werkgever gestraft, maar de laatste wordt veroordeeld om aan den werkman, die zich in het geding heeft gevoegd, de schade te vergoeden. De werkgever wordt wel is waar niet persoonlijk gehoord, maar dit levert geen bezwaar op, omdat niet hij, maar de ingevolge art. 97 door hem aangewezen persoon, die voor den rechter verschijnt, met de toedracht der zaak bekend is. Is de werkgever bijv. een naamlooze vennootschap, dan is een strafvervolging tegen den werkgever zelf onbestaanbaar. De leden van het bestuur worden als werkgevers beschouwd en zijn dus strafbaar, maar de vennootschap wordt veroordeeld tot betaling van het aan den werkman verschuldigde.

De behartiging der belangen van den werkman, die zich in het geding over de strafzaak voegt, zal in vele gevallen beter aan de Bank dan aan den werkman zelf toevertrouwd zijn. De werkman zal dus op zijn verzoek door de Bank vertegenwoordigd worden. Kosten brengt dit voor de Bank niet mede; moeten er uitgaven gedaan worden, dan zal de Bank die zelfs niet mogen voorschieten. Acht de Bank termen aanwezig om tegen den werkgever rechtsmiddelen aan te wenden, dan zal zij art. 85 toepassen.

Art. 88. Vgl. art. 73 Ongevallenwet 1901 en § 55 der wet van 1899.

Renten tot een bedrag van meer dan 260 gulden 's jaars zullen slechts zelden krachtens deze wet verleend worden, en,

is de rente al hooger, dan zal zij slechts weinig meer dan 260 gulden bedragen. De woorden „tot een beloop van tweehonderd en zestig gulden 's jaars" zouden dus in het eerste lid kunnen vervallen, ware het niet dat het voor beslag niet vatbare deel eener rente geringer kan worden tengevolge van de bepaling van het tweede lid. Deze bepaling is noodig, vooral met het oog op de ongevallenrente. Cumulatie van ongevallen- en invaliditeits- of ouderdomsrente zal betrekkelijk dikwijls voorkomen. Het ware verkeerd in die gevallen beide renten elk tot een bedrag van 260 gulden niet vatbaar voor beslag te verklaren. Wordt aan een werkman, die in het genot eener ongevallenrente van 300 gulden is, een invaliditeits- of ouderdomsrente van 150 gulden toegekend, dan zal de laatste hem tot een bedrag van 75 gulden per jaar worden uitgekeerd (art. 42). Het ware tegenover de schuldeischers van den rentetrekker niet gerechtvaardigd behalve 260 gulden ongevallenrente ook de 75 gulden invaliditeits- of ouderdomsrente aan het beslag te onttrekken; onder de vele gevallen waarin dit een groote hardheid zou wezen, moge gewezen worden op de vorderingen tegen den rentetrekker bedoeld bij de artt. 380 en 285 van het Burgerlijk Wetboek.

Het tweede lid betreft niet alleen vaste uitkeeringen uit het ongevallenfonds, maar ook alle andere vaste uitkeeringen, bijv. pensioen. Is de trekker eener invaliditeits- of ouderdomsrente in het genot van pensioen, dan zal het bedrag van 260 gulden verminderd worden met het bedrag tot hetwelk het pensioen niet vatbaar is voor korting. Of er korting is gevraagd, is onverschillig; zoodra crediteuren korting kunnen verkrijgen op een deel van het pensioen, strekt dat deel niet tot vermindering van het bedrag van 260 gulden. De weduwe, wier pensioen verhoogd is met het pensioen harer kinderen, ontvangt het laatstbedoelde pensioen wel, maar kan niet gezegd worden het pensioen, dat zij ten behoeve van anderen ontvangt, te *genieten* (art. 5, derde lid, der wet van 9 Mei 1890 *Staatsblad* n°. 79). De in het tweede lid van art. 53 van het ontwerp bedoelde verhooging daarentegen wordt door de weduwe genoten.

Een voorloopige ongevallenrente kan niet als een vaste uitkeering worden beschouwd.

Vervreemding en verpanding worden in het tweede lid niet genoemd. Daaraan bestaat geen behoefte. Door een en ander toe te laten zouden ook ontduiking van het verbod van het eerste lid en misleiding van derden gemakkelijker gemaakt worden. Door vervreemding en verpanding tot een bedrag van 260 gulden volstrekt te verbieden, wordt het ook niet noodig *conservatoir* beslag in het tweede lid op te nemen: de schuldeischer loopt geen gevaar, dat het deel van de 260 gulden, waarop hij later executoriaal beslag zal leggen, inmiddels vervreemd of verpand wordt. Er zou wel een bepaling gemaakt kunnen worden in den geest van het derde lid van art. 89, zoodat het conservatoir

beslag de uitbetaling niet schorsen zou vóór het van waarde verklaard was, maar ook met die beperking zou het geen aanbeveling verdienen conservatoir beslag toe te laten. De sommen, die de schuldeischers van de rentetrekkers te vorderen hebben, zullen in den regel de competentie van den kantonrechter niet te boven gaan; de schuldeischer zal dus, na een vonnis van den *kantonrechter* verkregen te hebben, executoriaal beslag op de Bank leggen. Werd conservatoir beslag toegelaten, dan zou de vordering tot van waardeverklaring van het beslag altijd voor de *rechtbank* gebracht moeten worden, waardoor de kosten aanmerkelijk hooger zouden worden.

Onder het laatste lid vallen alle uitkeeringen; zie art. 36 en art. 66, tweede lid.

Art. 89. Wordt aan een verzekerde, in het genot van een ongevallenrente van 200 gulden, een onderdomsrente van 150 gulden toegekend, dan wordt de helft van de ouderdomsrente ingehouden. De verzekerde geniet dus 200 gulden ongevallenrente en 75 gulden ouderdomsrente, zoodat op de ouderdomsrente tot een bedrag van 15 gulden per jaar beslag zou mogen worden gelegd. Het beslag zou — gesteld dat dergelijk beslag gelegd werd — in dat geval moeten vermelden, dat op de ouderdomsrente, tot een bedrag van 60 gulden 's jaars, *geen* beslag gelegd wordt; door het beslag wordt dan getroffen, hetgeen wegens ouderdomsrente boven 60 gulden 's jaars zoude worden uitgekeerd.

Op het beslag zijn de bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van toepassing, voor zoover daarvan niet afgeweken is.

De schuldeischer kan te allen tijde executoriaal beslag leggen op een invaliditeits- of ouderdomsrente, beneden het bedrag van 260 gulden, zoodra hij beweert dat de rentetrekker in het genot is van een andere vaste uitkeering, welke niet of voor een gedeelte niet vatbaar is voor beslag of korting. Dat het niet ieder schuldeischer mag vrijstaan, zonder eenig bewijs van de juistheid zijner bewering, de rente tot een bedrag van 260 gulden per jaar niet te doen uitbetalen, behoeft geen betoog. Overwogen is beslag op een rente van niet hooger dan 260 gulden 's jaars en, is de rente hooger, beslag op de eerste 260 gulden niet toe te laten zonder verlof van den rechter. Daaraan zijn echter bezwaren verbonden. De rentetrekker zou door den rechter moeten worden gehoord en, werd het verlof geweigerd, dan zou hooger beroep moeten toegelaten zijn. Het rechterlijk verlof zou niet de strekking hebben om den schuldeischer het nemen van een middel tot bewaring van zijn recht toe te staan, maar zou de onmisbare voorwaarde zijn tot het verhalen van zijn vordering op het bedrag der rente, voor zoover dat bedrag de som van 260 gulden niet overschrijdt.

De regeling in het derde lid voorgesteld verdient naar de

meening van ondergeteekenden de voorkeur. Het executoriaal beslag staat ieder schuldeischer vrij, maar de Bank gaat voort met de uitkeering der rente, indien deze niet meer dan 260 gulden 's jaars bedraagt; overschrijdt de rente dat bedrag, dan wordt met de uitkeering tot een bedrag van 260 gulden 's jaars voortgegaan. De rentetrekker ontvangt de rente tot een beloop van 260 gulden 's jaars, totdat aan het bestuur der Bank blijkt, dat hij geen gebruik heeft gemaakt van het recht om in verzet te komen tegen het beslag of dat het verzet is afgewezen (art. 479 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering).

Het tweede lid verlengt, in het daarbedoelde geval, den termijn binnen welken de verzekerde in verzet kan komen tegen het beslag; de termijn van acht dagen kan in dit geval te kort zijn. De bepaling is niet van toepassing, indien de rente tot een beloop van tweehonderd en zestig gulden 's jaars niet door het beslag getroffen wordt.

Om te weten tot welk bedrag op de invaliditeits- of ouderdomsrente geen beslag mag worden gelegd, behoort de schuldeischer te weten hoeveel de ongevallenrente bedraagt; hij behoort ook het bedrag te kennen, dat wegens invaliditeits- of ouderdomsrente aan den rentetrekker *uitgekeerd* wordt, ten einde te kunnen beoordeelen of het beslag effect zal hebben. Het bevel aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank en aan dat der bank — wellicht één bank — tot uitreiking van de in het vierde lid bedoelde stukken wordt gegeven door den kantonrechter van de woonplaats van den schuldeischer. De rentetrekker wordt evenmin als het bankbestuur door den rechter gehoord; deze heeft alleen te onderzoeken of de schuldeischer een executorialen titel heeft.

Is de verzekerde in het genot van pensioen ten laste van het Rijk, dan kan de schuldeischer het bedrag te weten komen; zie art. 19 der wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 78) en art. 20 der wet van denzelfden datum (*Staatsblad* n°. 79).

Is de verzekerde, die 100 gulden ouderdomsrente heeft, in het genot eener ongevallenrente van 240 gulden, dan wordt het bedrag van 260 gulden, tot hetwelk de ouderdomsrente niet voor beslag vatbaar is, verminderd met 240 gulden, zoodat op de ouderdomsrente tot een bedrag van 20 gulden 's jaars geen beslag kan worden gelegd. Het laatste lid is dan van toepassing en de uitkeering bedraagt minder dan 50 cent per week; referte daaromtrent aan de toelichting van art. 43.

De vaste uitkeering — ongevallenrente, tijdelijk pensioen of pensioen, wachtgeld enz. — kan ophouden of lager worden; het zesde lid voorziet daarin. Een rechtsgeding is in dat geval niet noodig, indien de betrokken schuldeischers (art. 754 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering) de zaak in der minne willen afdoen; zij kunnen aan het bestuur der Bank beteekenen, dat het beslag op de rente of op een deel van de rente opgeheven wordt.

Wordt de vaste uitkeering, op grond waarvan beslag op een deel der invaliditeits- of ouderdomrente is gelegd, verhoogd, dan kan opnieuw beslag gelegd worden.

Art. 90. Zie art. 71 der Ongevallenwet 1901.

Woont de rentetrekker niet in Nederland, dan kan hij de rente alhier door een gemachtigde doen ontvangen aan het postkantoor, daartoe op zijn verzoek door het bestuur der Bank aangewezen: in de wet behoeft dit niet te worden bepaald. Wenscht hij de rente in het buitenland te ontvangen, dan kan het bestuur ingevolge het derde lid hem de rente overmaken, onder aftrek der kosten daarop vallende. De uitkeering behoeft in dergelijk geval niet wekelijks plaats te hebben. Zij zal kunnen geschieden door de post, wellicht door tusschenkomst van onze consuls.

De termijnen eener rente worden ontvangen krachtens het bewijs van toekenning of van voorloopige toekenning der rente. Bedragen, waarvoor aanwijzingen tot ontvangst worden uitgereikt, worden niet in termijnen uitgekeerd. Aan de posterij zal vooraf kennis gegeven worden van de uitreiking van aanwijzingen. Alle aanwijzingen tot ontvangst van bedragen, ook indien de uitkeering in beroep door den administratieven rechter wordt bevolen, zullen door het bestuur der Bank worden uitgereikt. (Zie de toelichting van art 49).

Art. 91. Zie art. 74 der Ongevallenwet 1901.

Art. 92. Is de werkgever bijv. minderjarig, dan behoort de voogd zorg te dragen, dat de premiën betaald worden; wordt de premie niet betaald, dan zijn beiden strafbaar (artt. 115 en 116). Betaalt echter de minderjarige niet zelf de loonen — hij betaalt zelf het loon, ook indien niet door hem maar op zijn last betaald wordt — dan is alleen de voogd aansprakelijk.

Is de nalatenschap van een werkgever zuiver aanvaard, dan is de erfgenaam verplicht de schulden van den overleden werkgever te betalen, maar de werklieden van den overledene zijn niet in zijn dienst, hij is niet hun werkgever en zou dus, zonder de bepaling van litt. *a* van het tweede lid, bij de betaling van het door den overledene verschuldigde loon niet behoeven na te komen de verplichting tot premiebetaling aan den werkgever opgelegd.

Ingevolge litt. *a* van het tweede lid gaan de verplichtingen van den werkgever op diens zuivere erfgenamen over, onverschillig of de overledene het verschuldigde loon al dan niet betaald heeft. Had hij het loon niet betaald, dan zullen de erfgenamen het loon en de premie moeten betalen; had hij *wel* het loon maar *niet* de premiën betaald, dan zullen de erfgenamen de premie moeten betalen. Zoo noodig zal art. 85 tegen de erfgenamen worden toegepast.

Ingevolge het laatste lid van art. 74 is ieder der erfgenamen aansprakelijk voor de geheele premie.

Is de nalatenschap niet of niet zuiver aanvaard, dan gaan ingevolge litt. *b* van het tweede lid de verplichtingen van den overleden werkgever over op hen, die belast zijn met de betaling van de schulden der nalatingschap — den curator van de onbeheerde nalatenschap, de beneficiaire erfgenamen — doch alleen voor zoover de loonen der werklieden ten laste der nalatenschap komen. Zie verder de toelichting van het derde lid.

Is de werkgever of diens nalatenschap in staat van faillissement verklaard, dan gaan ingevolge het derde lid de verplichtingen van den werkgever op den curator over, voor zoover de loonen der werklieden ten laste van den faillieten boedel komen. Bij de in litt. *c* van art. 138 bedoelde regeling zal de betaling der premie, voor zoover deze niet voor het geheel ten laste van den werkgever komt (art. 80, laatste lid,) afhankelijk gemaakt worden van de betaling van het loon, hetzij de premie vóór of gelijktijdig met het loon, hetzij de premie na het loon moet betaald worden; met dien verstande, dat de premie moet worden betaald, ook indien slechts een gedeelte van het loon wordt betaald. De curator betaalt dus, evenals de werkgever, de premie, *indien hij het loon betaalt;* wordt geen loon betaald, hetzij omdat de vordering niet erkend wordt, hetzij omdat er geen baten zijn om de vordering geheel of gedeeltelijk te betalen, dan is de curator ook niet verplicht de premie te betalen. Bij betaling van het loon houdt de curator, evenals de werkgever, de helft van de premie van het loon af. Betaalt de curator aan een werkman, die wegens loon over 10 weken à 10 gulden per week 100 gulden van de gefailleerde te goed heeft, 30 percent, dus 30 gulden loon, dan houdt hij de helft van de waarde van 10 premiën van het loon af en betaald 10 premiën voor den werkman, omdat hij over elke week 3 gulden loon betaalt. De curator is krachtens een wettelijk voorschrift verplicht de premiën te betalen en brengt dus de helft der 10 premiën, die niet van het loon is afgehouden, aan den boedel in rekening; bij het opmaken der uitdeelingslijst zorgt hij dat gereserveerd wordt het bedrag, noodig voor de betaling van de helft der premiën, welke ten laste van den boedel komt. Door het opleggen aan den curator van de verplichtingen van den werkgever wordt dus feitelijk aan de premie voorrang verzekerd. Dit is geheel in overeenstemming met het stelsel van art. 86; betaalde de curator de premie niet, dan zou de Bank voor het bedrag der premie preferent zijn.

Houdt de curator van de onbeheerde nalatenschap of in het faillissement een werkman van den overledene of gefailleerde in dienst ten behoeve van den boedel, dan is de curator zelf werkgever; houdt een gefailleerde een dienstbode in zijn dienst, dan blijft hij ook na de faillietverklaring werkgever.

Art. 93. De gezagvoerder zal in vele gevallen met de uitbetaling van het loon belast zijn. Maar ook indien dit niet het geval is, behoort hij aansprakelijk te zijn, indien de premie niet betaald wordt. Ontduiking kan op geen andere wijze worden voorkomen. Indien een onzer ingezetenen werkzaam is op een vreemd vaartuig, dat geregeld onze rivieren bevaart, zal de in den vreemde gevestigde werkgever feitelijk niet gedwongen kunnen worden de premie te betalen. Is de gezagvoerder mede aansprakelijk, dan zal deze zorgen, dat aan de bepalingen der wet voldaan wordt.

De gezagvoerder is aansprakelijk ten aanzien niet alleen van de vaste maar ook van de losse werklieden, bijv. sjouwers, in dienst op het vaartuig.

Betaalt de gezagvoerder het loon en moet de premie worden betaald door het plakken van zegels op een kaart, dan zal in den regel een verzuim van den gezagvoerder niet aan den eigenaar-werkgever geweten kunnen worden. Dat niettemin ook deze strafbaar is (art. 116,) levert geen bezwaar op; hij kan ingevolge de artt. 97 en 98 den gezagvoerder aanwijzen en is dan strafrechtelijk niet aansprakelijk voor diens verzuim, indien dit zonder zijn voorkennis gepleegd is (art. 128.)

Art. 94. Vgl. art. 98, laatste lid der Ongevallenwet 1901 en art. 115 van het ontwerp. De directeur eener naamlooze vennootschap is strafbaar, als hij de door de vennootschap verschuldigde premiën niet betaalt, evenals de voogd die de door zijn pupil verschuldigde premiën niet betaalt (art. 92,) maar de laatste brengt de betaalde premiën in rekening aan den pupil, de eerste aan de vennootschap. Zie ook het slot van art. 87.

Art. 95. Vgl. de artt. 115 en 128.

Ten aanzien van publiekrechtelijke lichamen wordt niet, zooals in art. 97, gevorderd dat met den aangewezene genoegen wordt genomen; er behoeft geen vrees te bestaan, dat een niet geschikt persoon zal worden aangewezen. Niemand kan worden aangewezen zonder zijne medewerking; is echter de opdracht aanvaard door de aanwijzing mede te onderteekenen, dan kan de aangewezene niet vorderen, dat hij vervangen wordt.

Wat het Rijk betreft kan bij algemeenen maatregel van bestuur een andere regeling dan die van art. 95 gemaakt worden. De zorg voor het betalen der premiën enz., ten aanzien van een bepaalde groep van werklieden, kan bijv. worden verbonden aan een ambt, zoodat aanwijzing van een persoon niet noodig is.

Art. 96. Vgl art. 33 der Ongevallenwet 1901.

Het publiekrechtelijk lichaam kan in gebreke blijven een persoon aan te wijzen, zonder dat aan onwil of nalatigheid behoeft te worden gedacht. Het bestuur eener gemeente bijv. kan van meening zijn, dat een persoon niet onder deze wet valt, terwijl

de Bank van oordeel is, dat die persoon verzekeringsplichtig is. Zoolang niet uitgemaakt is, dat de opvatting van de Bank de juiste is, zal het gemeentebestuur niemand aanwijzen tot het vervullen van verplichtingen, die het meent dat niet bestaan.

Art. 97. Voor groote werkgevers kan het zeer moeilijk, soms onmogelijk zijn zelf bijv. zegels te plakken voor hunne werklieden; de directeuren eener spoorwegmaatschappij, die ingevolge art. 94 als werkgevers beschouwd worden, kunnen niet zegels plakken voor de werklieden in dienst der maatschappij.

De werkgever moet dus de bevoegdheid hebben een persoon, in de onderneming werkzaam, te belasten met de vervulling der hem opgelegde verplichtingen, maar behoort dan ook niet strafbaar te zijn, indien deze buiten zijn voorkennis een verzuim pleegt en niet blijkt dat hij dit voorkomen kon (art. 128.) Aangewezen behoort te worden een persoon, van wien verwacht mag worden dat hij zorg zal dragen voor het nakomen der aan den werkgever opgelegde verplichtingen; biedt de aangewezene naar het oordeel van den bevoegden ambtenaar geen waarborgen daarvoor aan, dan neemt deze geen genoegen met den aangewezene. In Duitschland wordt goedkeuring van de aanwijzing niet gevorderd; daar staat echter tegenover, dat de werkgever bij verzuim door den aangewezene begaan gestraft kan worden, indien hij een persoon aanwees van wien te voorzien was, dat hij de verplichtingen aan den werkgever opgelegd niet behoorlijk vervullen zou (1).

De bevoegdheid wordt gegeven uitsluitend ten aanzien van werklieden in een onderneming of een inrichting werkzaam; ten aanzien van dienstboden en dergelijke personen, voor zoover deze niet in een onderneming of een inrichting werkzaam zijn, bestaat er geen voldoende grond om toe te laten, dat de werkgever een ander in zijn plaats stelle. Heeft een particulier een boerderij, dan kan hij iemand aanwijzen om voor het personeel aldaar werkzaam de premiën te betalen enz. Geldt het een buitenverblijf, dan moet hij zelf zorgen voor de betaling der premiën voor het dienstpersoneel, ook gedurende den tijd dat hij niet zelf het buitenverblijf bewoont; het staat hem natuurlijk vrij een ander daarmede te belasten, maar hij en niet de aangewezene is strafbaar, indien deze niet zorgt voor de betaling der premie. In het afgetrokkene zou het wellicht aanbeveling verdienen ook voor dergelijke gevallen de bevoegdheid te geven een vervanger aan te wijzen, doch het is moeilijk een grens te trekken; laat men den eigenaar van een buitenverblijf toe zich te onttrekken aan de aansprakelijkheid voor het betalen der premiën voor zijn dienstpersoneel, dan zouden andere afwijkingen van den regel moeilijk uit kunnen blijven. Practisch levert de voorgestelde regeling geen bezwaar

(1) § 177 der wet van 1899 en aant. 2 van von Woedtke op § 176 dier wet; zie ook aant. 4 op § 144 der wet 1889, uitgave Bosse en von Woedtke.

op. De persoon, die door den eigenaar van een buitenverblijf belast wordt met het betalen van het loon aan en het betalen der premiën voor het personeel aldaar, zal wel zorgen zijn werkgever niet bloot te stellen aan een strafvervolging.

De aangewezene mag niet verzekeringsplichtig zijn; hij behoort niet verplicht te zijn premiën voor zich zelf te betalen. Is echter genoegen genomen met zijn aanwijzing, dan blijft de aanwijzing geldig al wordt de aangewezene verzekeringsplichtig of al blijkt dat hij op het tijdstip der aanwijzing reeds verzekeringsplichtig was; in dergelijk geval zal het laatste lid worden toegepast.

Ook de werkgever, die in Nederland zijn woonplaats heeft, moet bij de aanwijzing, met het oog op het laatste lid, hier te lande woonplaats kiezen. Hij kan van woonplaats veranderen, zelfs zijn woonplaats naar het buitenland overbrengen, en moet daarom hier een gekozen woonplaats hebben. De werkgever kan te allen tijde de gekozen woonplaats veranderen, mits daarvan kennis gevende aan den bevoegden ambtenaar der Bank.

De opzegging zal niet van den aangewezene, die in dienst is van den werkgever, uitgaan, indien hij niet in verschil is met zijn werkgever; in dat geval is het ter voorkoming van onzekerheid wenschelijk, dat de aanzegging aan den werkgever bij exploit geschiede.

Van de bevoegdheid van het laatste lid zal gebruik worden gemaakt bijv. ingeval de aangewezene herhaaldelijk nalatig was of indien hij ophoudt in de onderneming of de inrichting werkzaam te zijn. De aangewezene, wiens vervanging verlangd wordt, heeft geen recht van beroep; de aanwijzing geschiedt niet in zijn belang.

Art. 98. De eisch, dat de aangewezene zelf niet verzekeringsplichtig mag zijn, behoort niet gesteld te worden waar het betreft den gezagvoerder van een vaartuig; de betaling der premiën voor de werklieden in dienst op het vaartuig zal in sommige gevallen moeilijk aan een ander kunnen worden ogedragen. Zie ook het slot der toelichting van art. 93.

Art. 99. Vgl. de Memorie van Toelichting van het Wetboek van Administratieve Rechtsvordering (*Bijlagen van de Handelingen der Tweede Kamer* 1904—1905, **159**. 3), de inleiding der Algemeene beschouwingen blz. 6 en de §§ 37 en 38.

Zie art. 59, derde lid van het ontwerp.

Art. 100. Vgl. art. 90 der Ongevallenwet 1901.

Art. 101. Vgl. art. 91 der Ongevallenwet 1901.

Zie art. 90. De posterij kan ook belast worden met het ontvangen van gelden ten behoeve der Bank, bijv. met den verkoop van rentezegels.

Art. 102. Vgl. art. 92 der Ongevallenwet 1901.

Art. 105. Vgl. art. 96 der Ongevallenwet 1901 en de artt. 11 en 12 van de wet van 15 April 1891 (*Staatsblad* n°. 87). Zie ook de toelichtlng van art. 101.

Stukken aan de Bank of aan hare ambtenaren gezonden zullen in vele gevallen aangeteekend moeten worden. Dit geldt niet alleen bij toezending van rentekaarten, waarop zegels geplakt zijn, maar ook bij kennisgeving bijv. van het instellen van beroep op het bestuur der Bank van een beslissing van een ambtenaar der Bank. Voorschriften dienaangaande zullen krachtens art. 138 worden gegeven. Waar aanteekening in den regel verplicht zal zijn, behoort voor de aanteekening geen recht te worden geheven. Schadevergoeding wordt echter ingeval van verlies door het Rijk niet betaald, tenzij het recht voor de aanteekening betaald is. Zendt de verzekerde bijv. een rentekaart, volgeplakt met rentezegels, over de post aan een ambtenaar der Bank, dan zal hij voorzichtig handelen met het recht voor de gewone aanteekening verschuldigd te betalen.

Art. 106. De werkman, wien door een publiekrechtelijk lichaam vóór de indiening van dit ontwerp aan de Tweede Kamer bij verordening pensioen verzekerd is bij invaliditeit of ouderdom, behoort niet verzekeringsplichtig te zijn, al voldoet de verordening niet aan de in art. 7 gestelde eischen. Het artikel betreft niet werklieden in dienst van het Rijk; in dat geval is art. 6 van toepassing.

Art. 107. Hij, die op het tijdstip van het in werking treden van art. 1 den leeftijd van 35 jaren vervuld heeft, behoort op dien grond niet uitgesloten te zijn, indien hij den leeftijd van 70 jaren niet vervuld heeft. En ook hij, die op bedoeld tijdstip, hetzij ziek en daardoor tijdelijk invalide, hetzij tijdelijk zonder werk is en dus, ook zonder de bepaling van art. 8, op bedoeld tijdstip niet verzekeringsplichtig zoude zijn, behoort na zijn herstel of als hij werk krijgt, verzekerd te worden. Een termijn van een jaar na het in werking treden van art. 1 zou met het oog op het voorgaande intusschen ruim voldoende zijn. Er zullen echter ook werklieden zijn, die zich aan de verplichte verzekering willen onttrekken; ten einde dit zooveel mogelijk tegen te gaan, wordt de termijn op twee jaren gesteld. Gedurende de eerste twee jaren zal dus de leeftijd geen reden van uitsluiting zijn, voor zoover de betrokkene niet 70 jaar oud is. Dit geldt niet alleen voor hem, die bij het in werking treden van art 1 reeds 35 jaar oud is, maar eveneens voor hem, die op dat tijdstip bijv. 34 jaren oud is: ook hij is, indien de overige vereischten voor verzekeringsplicht aanwezig zijn, gedurende de eerste twee jaren, dus tot aan de vervulling van den leeftijd van 36 jaren, verzekeringsplichtig.

De werkman, die bijv. een week na het in werking treden van art. 1 den leeftijd van 70 jaren bereikt, valt niet onder art. 110. Ingevolge art. 107 is hij slechts één week verzekeringsplichtig en hij moet dus in den loop dier week verzekerd worden. Is hij niet meer verzekeringsplichtig, dan kan hij niet verzekerd worden en dus geen aanspraak verkrijgen op de rente, bedoeld in art. 111. De bepalingen ter uitvoering der wet zullen zoodanig moeten zijn, dat dergelijke personen, mits zich tijdig aanmeldende, hunne aanspraken niet verliezen, doordien hun niet in de eerste week na het in werking treden van art. 1 een rentekaart wordt uitgereikt. De rentekaart zal wel het bewijs zijn der verzekering, maar de verzekering kan ingaan vóór den dag, waarop de rentekaart wordt uitgereikt (zie art. 138 litt. *i* en de toelichting van art. 114).

Art. 108. Zooals in § 10 der Algemeene beschouwingen is medegedeeld, kan niet worden bepaald, dat verzekering bij een particuliere maatschappij den verzekeringsplichtige ontheft van de verplichting om zich en zijn weduwe bij de Bank te verzekeren. Aan hen die vóór de indiening van dit ontwerp aan de Tweede Kamer voldoende verzekerd zijn, behoort echter het recht te worden verleend op hun verzoek van den verzekeringsplicht te worden ontheven. Dit geschiedt in art. 108, terwijl het volgende artikel aan de Bank de bevoegdheid tot ontheffing geeft ten aanzien van verzekeringsplichtigen, die bij het in werking treden van art. 1 verzekerd zijn, doch niet aan de in art. 108 gestelde voorwaarden voldoen.

Zal de werkman recht hebben op ontheffing, dan mag het bedrag der verzekerde rente niet lager zijn dan het in art. 112 genoemd bedrag.

Voor ontheffing wordt niet vereischt, dat de werkman verzekerd zij voor een rente, ook voor het geval hij blijvend invalide wordt. Het aantal werklieden, tegen invaliditeit verzekerd, is vermoedelijk zeer gering (1) en het stellen van dat vereischte zou dus tot gevolg hebben, dat aan de bepaling zeer weinigen het recht op ontheffing zouden ontleenen. Voor ontheffing wordt ook niet vereischt dat de werkman zijn weduwe verzekerd heeft.

Is de werkman bij eene solide maatschappij verzekerd, dan is de uitkeering der rente, indien de verzekerde daarop recht verkrijgt, voldoende verzekerd. Is hij deelhebber van een aan een onderneming verbonden werkliedenfonds, met of zonder bijdrage van den werkgever, dan zal in den regel de uitkeering der rente eventueel niet voldoende verzekerd zijn. Het aantal werklieden dat na de invoering der verplichte verzekering deelhebber van het fonds wordt, zal in den regel gering zijn, omdat die deelneming niet ontheffen zou van de verplichting om zich bij de

(1) Zie verslag Staatsc. Bijlage IV bladz. 194 en bladz. 199.

Bank te verzekeren. Het zou dus neerkomen op een liquidatie van het fonds, waartoe in vele gevallen de noodige baten niet aanwezig zullen zijn. In elk bijzonder geval zal het bestuur der Bank hebben te beoordeelen of de uitkeering der rente eventueel voldoende verzekerd is. Bij gebreke van de aanwezigheid van voldoende baten kan die zekerheid verschaft worden door een verbintenis van den werkgever, indien deze zich een opoffering wil getroosten.

De uitkeering van het pensioen of de rente tot een bepaald bedrag bij het bereiken van den bepaalden leeftijd zal in de meeste gevallen afhankelijk zijn van de voortzetting der storting. Zekerheid dat de storting zal worden voortgezet, zou de werkman niet kunnen geven. Waar de premiën tot aan de indiening van het verzoek om ontheffing betaald zijn, is er echter geen reden om aan te nemen, dat met de storting niet zal worden voortgegaan.

Is de werkman deelhebber van een fonds, aan een onderneming verbonden, dan zal de eerste voorwaarde voor ontheffing zijn, dat hij zijn aanspraken niet verliest alleen door van werkgever te veranderen; is het laatste het geval, dan kan de uitkeering niet gezegd worden eventueel voldoende verzekerd te zijn. Regels daaromtrent kan de wet echter niet stellen. Uit de omstandigheid, dat den werkman, die de onderneming verlaat, in zekere gevallen het recht op een uitkeering kan worden ontzegd (1), behoeft niet te volgen, dat de uitkeering niet geacht kan worden voldoende verzekerd te zijn.

Het aantal renteverzekeringen van werklieden is vermoedelijk geringer dan het aantal kapitaalverzekeringen (2). Met de renteverzekering wordt daarom, onder de voorwaarden in het tweede lid genoemd, gelijkgesteld de kapitaalverzekering. Ook hier moeten de verschuldigde premiën tot aan de indiening van het verzoek om ontheffing betaald zijn en moet, indien het bestuur der Bank het verlangt, aangetoond worden, dat de uitkeering eventueel voldoende verzekerd is.

De uitkeeringen in eens, waarvoor werklieden zich verzekeren, zullen zelden zoo hoog zijn als in dit artikel gevorderd wordt; er moet echter een grens gesteld worden, en voor het *recht* op ontheffing behoort de grens niet lager te zijn.

Het verzekerde kapitaal zal hooger moeten zijn naar mate de leeftijd, waarop het recht op uitkeering verkregen wordt, hooger is. Het bedrag, dat voldoende is om op den leeftijd van 55 jaren een rente van 104 gulden per jaar te koopen, ingaande op den leeftijd van 70 jaren, zal natuurlijk zeer veel lager zijn dan de koopsom dier rente op den leeftijd van 65 jaren.

De verzekering voor de uitkeering uitsluitend bij het overlijden

---

(1) Zie Verslag Staatsc. Bijlage IV blz. 187 no. 1.
(2) Ibid. blz. 194.

van den werkman, geeft dezen geen recht op ontheffing, omdat hij daardoor zijn ouden dag niet verzekerd heeft. Om dezelfde reden komt niet in aanmerking de uitkeering, welke vóór het bereiken van den leeftijd van 55 jaren geschieden moet: de verzekering zal dan in den regel voor andere doeleinden gesloten zijn.

Krachtens het tweede lid heeft de werkman recht op ontheffing, indien het verzekerde bedrag hem nog uitgekeerd moet worden; het derde lid voorziet in het geval, dat het verzekerde bedrag den werkman uitgekeerd is hetzij vóór het in werking treden van art. 1, hetzij tusschen dat tijdstip en de indiening van het verzoek om ontheffing.

De ontheffing wordt voor altijd verleend; de werkman kan, na het verkrijgen van ontheffing, nooit bij de Bank verzekerd worden. Hij moet de ontheffing vragen, voordat hij verzekerd wordt; is hij eens uit eigen hoofde bij de Bank verzekerd, dan is er geen reden hem op dien grond ontheffing te verleenen.

Ten slotte zij opgemerkt, dat in dit zoowel als in het volgende artikel gehandeld wordt over een pensioen of een rente, waarvan de uitkeering nog niet is aangevangen. In de regeling, bedoeld in litt. *c* van art. 138, zal den werkman, die in het genot is van een pensioen of een rente, voor zijn geheele leven toegekend, niet lager dan 104 gulden per jaar, recht op ontheffing van den verzekeringsplicht worden gegeven; ook in dat geval zal echter, indien de Bank dit vordert, moeten worden aangetoond, dat de uitkeering van het pensioen of de rente voldoende verzekerd is.

Art. 109. Het artikel geeft den werkman geen *recht* op ontheffing en stelt geen vereischten ten aanzien van het bedrag dat aan rente of kapitaal verzekerd moet zijn enz. Het bestuur der Bank zal in elk voorkomend geval beoordeelen of er termen tot ontheffing zijn. Het verzoek zal toegestaan behooren te worden, indien redelijkerwijze aangenomen mag worden, dat de verzoeker door de verzekering gevrijwaard is tegen gebrek op zijn ouden dag.

Een voorbeeld van werklieden, aan wie krachtens dit artikel ontheffing zal kunnen worden verleend, vindt men in bijlage IV (bladz. 199) van het verslag der Staatscommissie. Op 31 December 1892 waren bij de Nationale Levensverzekeringsbank te Rotterdam voor een pensioen verzekerd 2083 werklieden voor een gezamenlijke rente van f 58 051,98; d. i. dus per hoofd en per jaar f 27. Dit cijfer hangt samen met het gevolgde systeem, dat hierin bestaat, dat de werklieden niet voor een vooraf bepaald bedrag worden verzekerd, maar bij elke nieuwe storting het bedrag van het pensioen naar den bereikten ouderdom vermeerderd wordt. Dergelijke werklieden zouden, voorzoover zij van het in art. 108 genoemde tijdstip af niet voor 104 gulden per jaar verzekerd zijn, niet onder dat artikel vallen, terwijl er alleszins termen kunnen zijn om hun ontheffing te verleenen.

Art. 110. De rente wordt toegekend aan hen, van wie aangenomen kan worden dat zij verzekerd zouden zijn en recht op ouderdomsrente zouden hebben, indien de verplichte verzekering vroeger ware ingevoerd. Wordt aangetoond, dat de betrokkene in de vijf jaren, onmiddellijk voorafgaande hetzij aan het in werking treden van art. 1, hetzij aan de vervulling van het 70ste jaar, gedurende ten minste 208 weken — vier jaren — krachtens het eerste lid van art. 1 verzekeringsplichtig zoude zijn geweest, indien de verplichte verzekering toen ingevoerd ware, dan zijn er termen om hem een rente toe te kennen.

§ 157 der Duitsche wet van 1889 vorderde in een gelijksoortig geval, dat aangetoond zou worden, dat de betrokkene in de laatste 3 jaren 141 weken verzekeringsplichtig zoude zijn geweest. De termijn van 141 weken is in het ontwerp verlengd tot 208 weken, maar daarentegen is de termijn van 3 jaren op 5 jaren gebracht. Het ligt in de bedoeling spoedig na het in werking treden der wet — vóór het in werking treden van art. 1 der wet (art, 140 ontwerp) — voorschriften te geven omtrent de wijze, waarop aangetoond zal kunnen worden, dat de betrokkene verzekeringsplichtig zoude zijn geweest, ware de verplichte verzekering vroeger ingevoerd.

De aan het slot der toelichting van dit artikel bedoelde plaatselijke commissies, die belast kunnen worden met het onderzoek der aanvragen om rente gegrond op art. 110 of art. 111, derde lid, kunnen spoedig na het in werking treden der wet worden benoemd en haar kan worden opgedragen op verzoek van hen, die meenen na het in werking treden van art. 1 krachtens art. 110 of art. 111, derde lid, aanspraak op een rente te zullen kunnen doen gelden, te onderzoeken of en, zoo ja, gedurende welken tijd de betrokkene zoowel vóór als na het in werking treden der wet verzekeringsplichtig zoude zijn geweest, indien de verplichte verzekering vroeger ingevoerd ware. Hij die in een kalenderweek slechts één dag tegen loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar werkzaam was, zou niet een dag, maar de geheele week verzekeringsplichtig zijn geweest (art. 25).

Bij de beoordeeling of de renteaanvrager verzekeringsplichtig zoude zijn geweest, blijven de artt. 6, 7, 8 j⁰. 107, 11 n⁰. 2 en 106 buiten toepassing.

Art. 6. Ook hij, wien door het Rijk pensioen verzekerd was, kan dus krachtens art. 110 een rente krijgen. Cumulatie van pensioen en rente is uitgesloten door art. 113 j⁰. art. 62. Heeft de betrokkene den Rijksdienst verlaten zonder pensioen of met een pensioen van minder dan 104 gulden per jaar (art. 112), dan behoort hem, in het eerste geval de volle rente, in het tweede geval een rente tot het bedrag van het verschil tusschen 104 gulden en het bedrag van het pensioen te worden uitgekeerd.

Art. 7. De verklaring, bedoeld in het eerste lid van art. 7, kan gegeven zijn tusschen de twee tijdstippen, bedoeld in het

eerste en het tweede lid van art. 140. Van art. 7 geldt dan hetzelfde als van art. 6.

Art. 8 j^0. art. 107. De betrokkene, die op het tijdstip van het in werking treden van art. 1 den leeftijd bijv. van 71 jaren bereikt heeft, behoort een rente te krijgen, indien hij in de vijf jaren, onmiddellijk voorafgaande hetzij aan bedoeld tijdstip, hetzij aan het bereiken van den leeftijd van 70 jaren, gedurende ten minste vier jaren verzekeringsplichtig zoude zijn geweest, indien art. 1 bij den aanvang dier vijf jaren in werking ware geweest. Toont hij aan van 67—71 jaren tegen een dagloon van een gulden te hebben gewerkt, dan zou dit hem geen recht op rente geven, indien art. 8 j^0. art. 107 van toepassing ware.

Art. 11 n^0. 2. De daar bedoelde, niet in Nederland wonende personen, zijn verzekeringsplichtig verklaard, omdat onze reederijen anders bij voorkeur vreemdelingen zouden tewerkstellen en onze zeelieden dusdoende in een ongunstigen toestand zouden geraken. Reden om aan bedoelde personen bij het in werking treden van art. 1 een rente toe te kennen, bestaat er niet.

Art. 106. Zie hierboven het aangeteekende op art. 6.

De 208 weken behoeven niet onmiddellijk op elkaar te volgen.

De premie voor verzekerde werklieden, die door ziekte niet werken kunnen, zal gedurende een zekeren tijd worden betaald door de ziekenkas, waarbij de betrokkenen tegen ziekte verzekerd zijn. Met deze regeling houdt het tweede lid verband; de betrokkene zal geacht worden gedurende een gelijken termijn zijn werk te hebben voortgezet.

Het derde lid kent onder zekere omstandigheden ook aan den vreemdeling het recht op een rente toe. Daarvoor pleit de billijkheid, maar de termijn van vijf jaren in dat lid gesteld zou, met het oog alleen op de billijkheid, wellicht te kort zijn. Werd echter die termijn langer gesteld, dan zou het volgende zich voordoen. De vreemdeling, naar onze wet meerderjarig, die vijf jaren in Nederland zijn woonplaats of zijn hoofdverblijf gehad heeft, kan genaturaliseerd worden, indien hij 100 gulden betaalt (art. 3 der wet van 12 December 1892, *Staatsblad* n^0. 268). De vreemde werkman, die recht op een rente zou hebben, indien hij Nederlander was, zou zich dus — indien hij hier vijf jaren zijn woonplaats of zijn hoofdverblijf had gehad — laten naturaliseeren, als hij de daarvoor vereischte 100 gulden bij elkaar kon krijgen. Zij die er het slechtst aan toe zijn, die geen 100 gulden kunnen storten, zouden dus geen rente krijgen, terwijl zij, die uit eigen middelen of door anderen geholpen de vereischte storting deden, een rente zouden krijgen, indien zij er overigens aanspraak op hadden.

De vrouw, krachtens art. 110 in het genot van rente, kan aanspraak verkrijgen op weduwenrente. Cumulatie wordt uitgesloten door het laatste lid. De weduwe kan er belang bij hebben, dat haar in plaats van de rente van art. 110 worde toegekend

weduwenrente tot een gelijk bedrag, omdat de bij art. 113 van toepassing verklaarde bepalingen niet zoo gunstig zijn, als die genoemd in art. 55 (zie de toelichting van art. 61). De laatste twee leden van art. 110 voorzien hierin.

Het onderzoek naar de gegrondheid der krachtens art. 110 en art. 111, derde lid gedane aanvragen om rente zal aan plaatselijke commissies kunnen worden opgedragen. Deze zullen dan onderzoeken, hoofdzakelijk of de gestelde feiten juist zijn en het verzoek, met haar advies, toezenden aan het bestuur der Bank. Met het oog op eenheid van toepassing behoort de beslissing aan het bestuur te worden opgedragen.

Art. 111. Wordt aan hem, die op het tijdstip van het in werking treden van art. 1 den leeftijd van 70 jaren bereikt heeft, een rente toegekend, zonder dat hij gestort heeft, dan behoort hij, die op bedoeld tijdstip den leeftijd van 70 jaren nog niet bereikt heeft, eveneens een rente te krijgen bij het bereiken van dien leeftijd, mits hij sedert het in werking treden van art. 1 geregeld gestort heeft. Hij, door of voor wien 47 premiën per jaar worden betaald, wordt in casu geacht geregeld te hebben gestort. Stort hij niet geregeld, dan zal hij de rente niet kunnen krijgen, voordat hij het voorgeschreven aantal premiën betaald heeft. Hij, die bij het in werking treden van art. 1 65 jaren oud is, moet dus 235 premiën storten (art. 135); wordt hij onmiddellijk verzekerd en stort hij 47 premiën per jaar, dan kan hij de rente krijgen, zoodra hij 70 jaren oud is.

De bepaling is van toepassing alleen op hem, die in het eerste jaar na het in werking treden van art. 1 verzekerd wordt; hij die zich verzekeren wil, zal dit in dat jaar kunnen doen.

Ingevolge art. 110 heeft hij, die op het tijdstip van het in werking treden van art. 1 70 jaren oud is, alleen dan recht op een rente, indien hij aantoont, dat hij in de vijf jaren aan dat tijdstip voorafgaande 208 weken verzekeringsplichtig zoude zijn geweest, ware de verplichte verzekering vroeger ingevoerd. Hij, die bij het in werking treden van art. 1 69 jaren en 11 maanden oud is, die vroeger nooit gewerkt heeft tegen loon van niet meer dan 1000 gulden per jaar, behoort niet recht op een rente te verkrijgen door één maand tegen loon te werken en te storten; hij zou anders in veel gunstiger toestand geplaatst zijn, dan indien hij bij het in werking treden van art. 1 reeds 70 jaren oud was geweest. Het derde lid van art. 111 regelt dit punt. Heeft hij minder dan 208 premieweken, dan krijgt hij de rente niet, tenzij hij aan de voorwaarden van art. 111 voldoet en tevens aantoont dat hij, ware hij bij het in werking treden van art. 1 reeds 70 jaren oud geweest, krachtens art. 110 recht op een rente zoude gehad hebben. Kan dus hij, die bij het in werking treden van art. 1 den leeftijd van 69 jaren bereikt had en onmiddellijk verzekerd werd, aantoonen dat hij krachtens art. 110 recht op

een rente zoude hebben gehad, indien hij bij het in werking treden van art. 1 den leeftijd van 70 jaren bereikt had, dan kan hij, na 47 premiën betaald te hebben, krachtens art. 111 een rente krijgen; kan hij het niet aantoonen, dan zal hij moeten wachten, totdat hij 208 premiën betaald heeft, tenzij hij vóór dien tijd recht op invaliditeitsrente verkrijgt.

Hij, die in het genot is van een rente krachtens art. 111, kan er belang bij hebben dat hem een rente worde toegekend krachtens hoofdstuk VI of VII, al is die rente niet hooger, omdat de bepalingen, bij art. 113 van toepassing verklaard, niet zoo gunstig zijn als die van de hoofdstukken VI en VII (zie de toelichting van art. 61). Het zal dus in het belang van den betrokkene kunnen zijn na de toekenning der rente krachtens art. 111 door te storten, ten einde aanspraak te verkrijgen op een rente krachtens de bepalingen van hoofdstuk VI. Laatstbedoelde rente zal voor hen, die tot de hoogere loonklassen behooren, in den regel ook aanmerkelijk hooger zijn dan de rente van art. 111. Ook zonder door te storten kan de betrokkene in sommige gevallen recht op een hoogere rente krijgen. De verzekerde bijv., die 60 jaren oud was bij het in werking treden van art. 1 en dadelijk verzekerd werd, stort 10 jaren 47 of 52 premiën per jaar in de 4de of 5de loonklasse; hij is dan 70 jaren oud en krijgt, indien hij niet onder art. 27 valt, krachtens de artt. 111 en 112 een rente van 104 gulden. Wordt hij een jaar later blijvend invalide, dan heeft hij, al stortte hij niet meer na de toekenning der rente van art. 111, krachtens hoofdstuk VI recht op een rente, aanmerkelijk hooger dan 104 gulden.

Cumulatie van de rente krachtens art. 111 met die krachtens hoofdstuk VI of VII is uit den aard der zaak niet toegelaten (art. 111, voorlaatste lid).

Zie ook de toelichting van art. 50.

Het laatste lid is noodig om hardheden te voorkomen. Ingevolge art. 107 — zie de toelichting van dat artikel — zal de werkman, die een week na den dag, waarop art. 1 in werking treedt, 70 jaren oud wordt, slechts één week verzekeringsplichtig kunnen zijn. Is de betrokkene gedurende die week ziek en dus invalide, of is hij gedurende die week zonder werk, dan valt hij, in het eerste geval onder het eerste lid van art. 9, in het tweede geval *niet* onder het eerste lid van art. 1, zoodat hij in die week niet verzekeringsplichtig is en niet verzekerd kan worden. Is hij na een week hersteld of heeft hij dan weder werk gevonden, dan zal dit hem niet baten, omdat hij dan door zijn leeftijd uitgesloten is. Om de bedoeling van art. 111 tot haar recht te doen komen zijn dus voor dergelijke gevallen bijzondere bepalingen noodig. Ten overvloede wordt opgemerkt, dat personen, die blijvend invalide zijn, niet tot de verzekering zullen kunnen worden toegelaten.

Art. 112. Het bedrag der rente, krachtens een der voorgaande twee artikelen toegekend, is gelijk aan het bedrag der rente, bedoeld in het eerste lid van art. 53.

Het tweede lid regelt het geval, dat beide echtgenooten een rente krachtens art. 110 of art. 111 hebben: de rente wordt dan met 1/4 verminderd. Heeft een der echtgenooten een rente krachtens hoofdstuk VI, de andere echtgenoot een rente krachtens art. 110 of art. 111, dan wordt aan laatstgenoemde toegekend 104 gulden. Het geval, dat een der echtgenooten een rente heeft krachtens hoofdstuk VII, kan zich niet voordoen: art. 54. Trouwt een weduwe, in het genot van weduwenrente, met een man, die een rente heeft krachtens art. 110 of art. 111, dan ontvangt zij de in art. 54, tweede lid bedoelde afkoopsom. Voor een bepaling in den geest van art. 42, derde lid bestaat geen reden, omdat de renten alleen verminderd worden, indien *beide* echtgenooten een rente hebben krachtens de artt. 110 en 111.

Waar beide echtgenooten recht op eene rente hebben krachtens art. 110 of art. 111, wordt evenmin als in art. 62 onderscheiden of zij al dan niet van tafel en bed gescheiden zijn. Er zou wel iets voor te zeggen zijn aan van tafel en bed gescheiden echtgenooten ieder 104 gulden toe te kennen, maar dan zou moeten bepaald worden, dat ingeval van verzoening der echtgenooten de rente verminderd werd. Het laatste is niet wenschelijk. Maar dan blijft er niet anders over dan om aan van tafel en bed gescheiden echtgenooten de verminderde rente toe te kennen.

Het derde lid bepaalt in welke gevallen de rente van 78 gulden verhoogd wordt tot 104 gulden.

Echtscheiding levert geen grond op tot verhooging van de renten der gescheiden echtgenooten. Overlijdt een der gescheiden echtgenooten, dan zal de rente van den overblijvenden echtgenoot verhoogd worden. Wordt de rente aan een der gescheiden echtgenooten over eenigen tijd niet uitgekeerd op grond van art. 113 j°. art. 63, dan zal over dien tijd de rente van den anderen echtgenoot verhoogd worden. Dit behoort te geschieden, omdat echtscheiding aan echtgenooten, aan wie vóór de echtscheiding de renten werden toegekend, financieel evenmin nadeel als voordeel moet veroorzaken.

Wordt krachtens art. 110 of art. 111 *na* echtscheiding aan de gewezen echtgenooten of aan een hunner een rente toegekend, dan is het tweede lid van art. 112 niet van toepassing.

Art. 113. Art. 62 is van toepassing, zoodat de rente van art. 110 of art. 111 niet of slechts voor een gedeelte wordt uitgekeerd, indien de betrokkene een inkomen heeft als bedoeld in art. 62. Hij, die een rente krijgt krachtens art. 111, heeft wel gestort, maar zijn stortingen zouden hem geen aanspraak op rente geven in het rentestelsel van het ontwerp. Het overblijvende gedeelte der rente wordt naar boven afgerond tot een veelvoud

van 26 cent en het tweede lid van art. 35 is van toepassing: zie de laatste zinsnede van het eerste lid van art. 62.

Ook de ongevallenrente wordt, ingevolge art. 62, op de krachtens art. 110 of art. 111 toegekende rente gekort. De laatste drie leden van art. 42 en art. 45 behooren dus van toepassing te zijn; de bepaling van het tweede lid van art. 42 is, ook voor andere gevallen als in art. 42 bedoeld, opgenomen in het eerste lid van art. 62.

Zie ten aanzien van art. 47 het slot der toelichting van art. 64.

Art. 114. Zie de toelichting van art. 138.

De slotwoorden van het artikel geven de bevoegdheid om, voor zooveel betreft het eerste jaar na het in werking treden van art. 1, af te wijken van de bepalingen, welke regelen te wiens laste de premiën komen.

Waar de premiën, als regel, zullen worden voldaan door het plakken van rentezegels op rentekaarten, zal de werkgever vóór of bij de betaling van het loon in geld een zegel op de kaart van den werkman moeten plakken. Bij het in werking treden van art. 1 zullen honderdduizenden rentekaarten moeten worden uitgereikt. Al wordt van te voren alles zooveel mogelijk voorbereid, zal het een geruimen tijd duren voordat alle werklieden van een rentekaart voorzien zijn. Heeft de werkman geen kaart, dan kan de werkgever ook niet plakken. De regeling van art. 84 zou in dat geval verkeerd werken, omdat den werkman in de eerste maanden na het in werking treden van art. 1 niet onmiddellijk, zoodra hij zich aanmeldt, een kaart zal kunnen worden uitgereikt; kon de werkman, die erkende verzekeringsplichtig te zijn, geen loon ontvangen zonder een kaart over te leggen, dan zoude een zeer groot aantal werklieden eenige maanden moeten wachten op de uitbetaling van hun loon.

De werkman zal, voor zoover de premiën door rentezegels voldaan worden, in de verzekering opgenomen worden door het uitreiken der eerste rentekaart en de verzekering zal dan, als regel, ingaan op den dag, waarop die kaart is uitgereikt. Treedt art. 1 der wet op 1 Januari in werking en wordt op 1 April d. a. v. een kaart uitgereikt aan den werkman, dan zal de verzekering dus ingaan op 1 April. Aan den werkman zal echter, mits hij zich tijdig heeft aangemeld, het recht gegeven worden de verzekering te doen ingaan op 1 Januari of op een tijdstip tusschen 1 Januari en 1 April. Waar buiten zijn toedoen de kaart eerst geruimen tijd na het in werking treden van art. 1 werd uitgereikt, behoort niet in strijd met zijn verlangen de verzekering in te gaan na het tijdstip, waarop art. 1 in werking treedt; hij kan er belang bij hebben, dat de verzekering zoo spoedig mogelijk aanvangt. (Zie art. 111 en de toelichting van art. 107). Op de kaart zal dan vermeld worden, dat deze geacht moet worden

te zijn uitgereikt op den dag, waarop de werkman de verzekering wenscht te doen ingaan, bijv. op 1 Januari.

Aan den werkgever zou in het laatste geval kunnen worden opgelegd de verplichting om de premiën over den tijd, verloopen tusschen 1 Januari (den dag van ingang der verzekering) en 1 April (den dag, waarop de werkman verzekerd is) *na* laatstbedoelden dag te betalen. Dit verdient echter geen aanbeveling. De werkgever zou gedurende eenige maanden de helft der premie van het loon moeten afhouden, zonder zegels te kunnen plakken. Vele werkgevers zouden geen behoorlijke aanteekening houden en verschillen tusschen werkgevers en werklieden zouden het gevolg zijn. Verliet de werkman inmiddels den dienst van den werkgever, dan zouden in vele gevallen de zegels, waarvan de helft der waarde was afgehouden van het loon van den werkman, nooit geplakt worden. Van den werkgever zou niet gevergd kunnen worden, dat hij later een onderzoek instelde waar de werkman zich ophield, ten einde eenige zegels voor dezen te plakken en de werklieden zouden zich niet altijd de moeite geven hun vroegeren werkgever op te zoeken, ten einde door dezen een of enkele zegels te doen plakken.

De werkman zou dus in vele gevallen de helft der premie, van zijn loon afgehouden, verliezen. Dit bezwaar zou ondervangen kunnen worden door te bepalen, dat de werkgever gedurende bedoeld tijdvak de helft der later te betalen premiën *niet* van het loon afhield, maar eerst na de uitreiking der kaart, bij het plakken der zegels, het werkmansaandeel in de premiën over de tusschen den dag van ingang der verzekering en den dag van uitreiking der kaart verloopen weken inhield. Inhouding in eens van het werkmansaandeel in de premiën bijv. over 13 weken — van 1 Januari tot 1 April — zou voor den werkman te bezwarend zijn. Het bedrag zou dus over eenige weken verdeeld moeten worden en moeilijkheden en verschillen zouden daarvan het gevolg zijn. De werkman zou ook den dienst van den werkgever kunnen verlaten.

De invoering der verplichte verzekering zal in den aanvang, voordat werkgevers en werklieden aan de premiebetaling gewoon zijn, eenige moeite en last veroorzaken. Wil men die niet grooter maken, door voor het overgangstijdperk een ingewikkelde regeling, waarvan allerlei verrekeningen en verschillen het gevolg zouden zijn, voor te schrijven, dan zal bepaald moeten worden, dat de werkgever gedurende een vast te stellen termijn — van ten hoogste een jaar — na het in werking treden van art. 1 niet verplicht is premiën te betalen voor den werkman, voordat deze hem medegedeeld heeft, dat hij verzekerd is, d. i. in het stelsel van rentezegels en rentekaarten: dat hem een rentekaart is uitgereikt. Is dit geschied, dan gelden verder de gewone bepalingen: de werkgever betaalt geen loon zonder een of meer zegels te plakken, waartegen geen bezwaar bestaat, omdat de werkman een kaart heeft.

Wordt de zaak in dier voege geregeld, dan heeft de werkman in het bedoelde geval de keus of de verzekering ingaat op 1 April of op een vroegeren dag, mits niet vóór 1 Januari. Gaat de verzekering in vóór 1 April, dan betaalt de werkman zelf na de uitreiking der kaart de volle premie over de weken vóór 1 April verstreken. Het recht om de helft der premie over die weken op den werkgever te verhalen, behoort den werkman niet te worden gegeven, omdat ook dit tot moeilijkheden en verschillen aanleiding zou geven en de deur open zou zetten voor knoeierijen; de losse werkman zou de helft in dezelfde premie van twee werkgevers kunnen vorderen. Schikt het den werkman niet de premie over weken vóór 1 April te betalen of stelt hij er geen prijs op, dat de verzekering vóór 1 April ingaat, dan zal de verzekering niet vóór laatstbedoelden dag ingaan.

Naar de meening van ondergeteekenden is de bepaling van het tweede lid onmisbaar, wil men de moeilijkheden aan de invoering der verzekering verbonden niet aanmerkelijk verzwaren.

Art. 115. Zie art. 92 en volg.

„betrekking hebbende op werkgevers": de bepaling behoeft den werkgever niet te noemen (art. 118).

Artt. 116 en 120. Tot het stellen van een strafbepaling behoort niet te worden overgegaan, indien het doel door een ander middel is te bereiken. Het strafbaar stellen van het niet betalen der premie is dan ook alleen voorgesteld, omdat op geen andere wijze de verzekeringsdwang gehandhaafd en het doel der wet bereikt kan worden.

Het eenige middel om tot betaling te dwingen, dat bij gebreke aan een strafbepaling aangewend kan worden, is de invordering der verschuldigde premiën door het uitvaardigen en het ten uitvoerleggen van een dwangbevel, hetgeen in elk geval te verkiezen is boven een dagvaarding voor den burgerlijken rechter. Waar het in de meeste gevallen om geringe bedragen gaat, zal de Bank echter geen dwangbevel uitvaardigen, indien er ook maar eenig gevaar bestaat, dat het verschuldigde met de kosten niet verhaald zou worden op den schuldenaar. De Bank mag niet riskeeren misschien 30 gulden kosten te maken om enkele kwartjes te innen. Tegenover den werkman geeft art. 85 trouwens niet de bevoegdheid om de premie bij dwangbevel te innen. Maar al werd de bevoegdheid gegeven, het middel zou hoogst zelden tegen den werkman met goed gevolg kunnen worden aangewend en, in de enkele gevallen, waarin dit zou kunnen geschieden, zou door de executie van den inboedel van den werkman diens gezin meer dan hij zelf worden gestraft.

Een vergelijking met belastingen gaat niet op. Luttele bedragen, zooals het bedrag der premie over 1 of 2 weken, zijn daar uitzondering en niettemin worden jaarlijks een groot aantal

kleine posten als oninbaar afgeschreven. Maar er bestaat een ander, principieel verschil. Betaalt A zijn belasting niet, dan benadeelt hij alle ingezetenen en er is dus reden om op kosten van den Staat te trachten het verschuldigde te innen. Betaalt A, werkman, zijn premie niet, hij benadeelt in het stelsel van de artt. 33 en 34 zoo niet alleen, dan toch hoofdzakelijk zich zelven en het ware aan ernstige bedenking onderhevig de gelden van het fonds, d. i. van alle verzekerden, te besteden om te trachten A te dwingen te betalen, wat uitsluitend of hoofdzakelijk hem ten goede komt, indien er gevaar bestaat dat de kosten niet verhaald worden en dusdoende ten laste van zijn medeverzekerden komen. Is de premie door den werkgever van A verschuldigd, dan heeft A wel is waar geen schuld — hij behoeft althans geen schuld te hebben — maar het geldt ook dan zijn belang en dat belang zal in de meeste gevallen gering zijn, vergeleken met de kosten, die de Bank zou moeten maken, met de kans ze niet te verhalen.

Bij de ongevallen- en de ziekteverzekering geldt het ook een ander geval dan bij de invaliditeitsverzekering. Zooals in § 10 der Algemeene beschouwingen is uiteengezet heeft de verzekeraar bij die verzekeringen, in tegenstelling met de invaliditeitsverzekering, er groot belang bij, dat de premiën worden betaald, zoodat hij bij wanbetaling rechtsmiddelen aan zal wenden tot inning van het verschuldigde.

Onvermogen om de premie te betalen zal den werkgever overigens zelden onder het bereik der strafwet doen vallen.

Wordt de premie betaald door het plakken van een zegel op een kaart — en dit zal regel zijn — dan zal het zegel geplakt moeten worden *bij* of *vóór* de betaling van het loon; de werkgever behoeft het zegel niet te plakken, voordat hij het loon betaalt. Onmacht, geldverlegenheid van den werkgever kan hem dus niet met den strafrechter in aanraking brengen. Het laat zich zeer goed denken, dat een werkgever niet in staat is den werkman diens loon te betalen, maar dan behoeft hij ook geen zegel te plakken en hij valt dus niet onder art. 116. Het geval, dat de werkgever in staat is *wel* het *loon*, *niet* de *premie* te betalen, zal zich niet voordoen; niets belet hem trouwens het zegel te plakken en het loon gedeeltelijk uit te betalen.

Wat betreft den werkman, uit de toelichting van art. 120 blijkt, dat ook hij niet dan bij uitzondering anders dan wegens onwil onder het bereik der strafbepaling zal vallen.

Dat het strafbaar stellen van het niet betalen eener geldsom in onze wetgeving een novum zoude zijn, zou geen overwegend bezwaar opleveren. Men kan van gevoelen verschillen over het recht van den Staat of over de wenschelijkheid om verzekerings*dwang* op te leggen, maar is eenmaal daartoe besloten, dan hangt het antwoord op de vraag of een strafbepaling behoort te worden opgenomen uitsluitend af hiervan, of de verzekeringsdwang

zonder strafbepaling kan worden gehandhaafd. En dit is niet het geval. De invordering bij dwangbevel, geheel onvoldoende waar het vaste werklieden of werklieden zonder werkgever betreft, is, waar het geldt werklieden, die elke week een anderen werkgever hebben, practisch niet mogelijk. Werkgever en werkman zouden spoedig weten, dat de Bank hoogst zelden tot executie overging, zoodat feitelijk ieder vrij was te betalen of niet te betalen, waarvan het gevolg zou zijn, dat een groot aantal werklieden ingeval van blijvende invaliditeit of ouderdom geen of een geheel onvoldoende rente zouden krijgen. Zal dus het doel der wet worden bereikt, dan is een strafbepaling onmisbaar.

De bedoeling is niet ieder, die niet betaalt, te doen vervolgen; de artt. 116 en 120 zullen overigens vooral preventief werken. Zie ook de toelichting van art. 85. Ook in Duitschland bestaat een strafbepaling: § 176 der wet van 1899.

Ten overvloede zij opgemerkt, dat tegen weigering om een geldsom te betalen herhaaldelijk straf is bedreigd krachtens art. 1 der wet van 25 Mei 1880 (*Staatsblad* n°. 86) en dat beslist werd, dat gelijke weigering, waar het plaatselijke belastingen betreft, onder het bereik van de artt. 271 en 272 der Gemeentewet valt.

Art. 116. Is de werkman in dienst van een vennootschap onder een firma, en is geen gebruik gemaakt van de bevoegdheid verleend bij art. 97, dan zijn alle vennooten strafbaar, indien de premie niet betaald wordt.

Is een werkman bijv. als oppasser werkzaam in dienst van verschillende werkgevers, die geen van allen de over een kalenderweek verschuldigde premie betalen, dan zijn allen strafbaar. Hetzelfde geldt, indien een werkman in een kalenderweek successievelijk voor twee of meer werkgevers werkt en geen hunner de premie betaalt; de werkgever is strafbaar, indien hij over een „gedeelte eener kalenderweek" geen premie betaalt (art. 25).

Verzuimen over verschillende kalenderweken leveren afzonderlijke overtredingen op. Blijft een werkgever in gebreke voor 10 werklieden over 10 weken de premie te betalen, dan worden 100 boeten opgelegd. Betaalt hij om de drie maanden het loon en moet hij dan over 13 weken premiën betalen voor den werkman, dan begaat hij, indien hij dit verzuimt, even zooveel overtredingen als er kalenderweken zijn, waarover hij geen premie betaalt.

De werkman, voor wien de werkgever de premie moet betalen, behoeft niet in dienst van den werkgever te zijn: zie het laatste lid van art. 138.

Dagteekening van het rentezegel, dat de werkgever op de rentekaart plakt, zal, althans in de meeste gevallen, voorge-

schreven moeten worden, o. a. omdat een werkgever anders niet uit de kaart zou kunnen zien of er reeds een premie betaald was over de kalenderweek, waarin de werkman in zijn dienst heeft gewerkt. Niet gedagteekende zegels zullen geacht kunnen worden niet door den werkgever te zijn geplakt, indien deze niet aantoont, dat zij door hem geplakt zijn. Toont hij dit aan, dan is hij strafbaar wegens het niet voldoen aan de verplichting om de zegels te dagteekenen, maar dan behoort niet voor elk zegel, dat niet gedagteekend is, een boete te worden opgelegd. Het tweede lid voorziet daarin.

Blijkt bij de contrôle, dat de verschuldigde premiën betaald zijn, dan is ingevolge het laatste lid de werkgever niet strafbaar, al zijn de premiën niet door of op last van den werkgever betaald en al zijn zij te laat betaald. Hoofdzaak is dat de premiën betaald worden en er bestaat geen noodzakelijkheid te straffen, indien het verzuim door den werkgever of door een ander hersteld is, voordat het ontdekt wordt door een der ambtenaren of commissieleden, met de opsporing belast. Het verzuim kan hersteld zijn, terwijl toch blijkt dat er een verzuim gepleegd is, bijv. indien de premie betaald wordt, door het plakken van rentezegels en bepaald wordt, dat de werkgever op het zegel moet vermelden den dag, waarop hij het plakt. Het dagteekenen van het zegel door den werkgever zal worden voorgeschreven, *niet* met het doel den nalatigen werkgever te verplichten zelf het bewijs te leveren, dat hij een strafbaar verzuim gepleegd heeft, een bewijs dat moeilijk te leveren zou zijn, indien de werkgever, die te laat plakte, niet verplicht was het zegel te dagteekenen. De werkgever, die verzuimde tijdig te plakken, moet weten dat hij niet strafbaar is, indien hij de zegels plakt en daarop de juiste dagteekeningen stelt, voordat het verzuim geconstateerd wordt. Was hij strafbaar, dan zou in vele gevallen het gevolg zijn, dat de werkgever òf het verzuim niet vrijwillig herstelde, wetende dat hij toch strafbaar was, òf een onjuiste dagteekening op het zegel stelde, ten einde niet te doen blijken dat hij te laat geplakt had.

Art. 117. Het betreft hier geen verzuim maar een poging om te misleiden en het feit moet dus zwaarder worden gestraft dan de in art. 116 bedoelde overtreding.

Artt. 118 *en* 119. Referte aan de toelichting van de artt. 80 en 81.

De werkgever, die de helft van de waarde van een premie, die hij betalen moest doch niet betaalde, van het loon van den werkman afhoudt, valt onder het eerste lid van art. 119, indien de werkman weet, dat de premie nog niet betaald is. Nonchalance of gemakzucht is hier de oorzaak der overtreding. De werkgever betaalt bijv. wekelijks het loon, doch vindt het ge-

makkelijker maandelijks de zegels te plakken. Aan misleiding valt dan niet te denken, doch het feit moet betrekkelijk zwaar gestraft kunnen worden, niet alleen omdat allerlei verschillen daarvan het gevolg kunnen zijn, maar omdat de betaling der premie er bij kan inschieten, al had de werkgever aanvankelijk het voornemen later de premie te betalen.

De werkgever zal soms de rentekaart van den werkman in bewaring hebben en de zegels voor den werkman plakken, buiten tegenwoordigheid van dezen. Maakt hij daarvan gebruik om de helft der premie, die de werkman meent dat door den werkgever voor hem betaald wordt, van het loon af te houden, terwijl hij geen zegel of een zegel van een lagere loonklasse plakt, dan wordt het laatste lid van art. 119 toegepast.

Voor de toepasselijkheid van dat lid is het overigens niet noodig, dat de werkgever een deel der premie van het loon afhoudt; de werkgever valt onder de bepaling, zoodra hij opzettelijk den werkman in dwaling brengt omtrent het aantal of de klasse der premiën. die door hem voor den werkman worden betaald. Komt de werkgever met den werkman overeen, dat de premie voor het geheel ten laste van den werkgever blijft, en brengt de werkgever opzettelijk den werkman in de meening dat hij geregeld voor hem plakt, terwijl hij dit niet doet, dan bedriegt hij den werkman en valt hij onder het laatste lid van art. 119.

Wordt het loon van den werkman op hooger dan 1000 gulden gebracht, dan is de werkgever krachtens de wet niet verplicht verder premiën voor den werkman te betalen, vermits de werkman dan bevoegd is tot het afleggen eener verklaring, dat hij de verzekering als vervallen beschouwt (art. 1, tweede lid en art. 74, litt. *a*). Belooft de werkgever dan den werkman, dat hij voor dezen de premie zal blijven betalen, dan valt de werkgever niet onder het bereik van het eerste lid van art. 116, indien hij de premie niet betaald; er bestaat dan voor den werkgever geen wettelijke verplichting om de premie te betalen. Misleidt hij echter den werkman, dan valt hij onder het laatste lid van art. 119; voor de toepasselijkheid daarvan wordt niet gevorderd, dat de werkgever uit welken hoofde ook *verplicht* is de premie voor den werkman te betalen.

Art. 120. Ingevolge het tweede lid is de werkman, die over een kalenderweek geen premie betaalt, niet strafbaar, mits hij aantoont dat hij in de kalenderweek, waarover hij niet betaalde:

1°. niet gewerkt heeft tegen loon of als ondernemer, en

2°. ten gevolge van ziekte, gebrek aan werk — daaronder valt uitsluiting (lock out) — of werkgever niet gewerkt heeft.

Zoodra hij één dag gewerkt heeft, kan hij niet gezegd worden *in* die week niet te hebben gewerkt. Valt hij onder litt. *a* van

art. 74, dan is niet hij maar zijn werkgever verplicht de premie te betalen; valt hij onder litt. *b* van dat artikel, dan moet hij zelf een premie betalen en is hij bij gebreke daarvan strafbaar.

Om niet strafbaar te zijn moet dus de werkman, die, hoewel daartoe verplicht, geen premie betaalde, aantoonen dat hij om een der drie genoemde redenen niet gewerkt heeft. De werkman die tengevolge bijv. van werkeloosheid niet werkt, kan verklaren dat hij de verzekering als vervallen beschouwt (art. 1, tweede lid) en houdt dan op verzekeringsplichtig te zijn. Het afleggen dier verklaring veroorzaakt echter omslag en moeite en de werkman zou, werd hij na het vervallen der verzekering bijv. door een ongeval plotseling blijvend invalide of had hij den leeftijd van 35 jaren vervuld, de verzekering niet kunnen hernieuwen. De bepaling van het tweede lid van art. 120 voorkomt dat hij gesteld wordt voor de keus de verzekering te doen vervallen of zich bloot te stellen aan een veroordeeling tot geldboete wegens het niet betalen der premie. Houdt de werkman om een andere dan een der in het artikel genoemde redenen op met werken, dan staat het hem vrij te verklaren, dat hij de verzekering als vervallen beschouwt: doet hij dit echter niet, dan is hij strafbaar als hij geen premie betaalt.

Het tweede lid spreekt niet van het geval, dat de werkman een te lage premie betaalt. De werkman, die ophoudt te werken op de wijze omschreven in het eerste lid van art. 1, is bevoegd te verklaren, dat hij de verzekering als vervallen beschouwt; maakt hij van die bevoegdheid geen gebruik, dan blijft hij verzekeringsplichtig, maar hij bepaalt zelf in welke loonklasse hij de premie betaalt (art. 77).

De gehuwde vrouw volstaat met aan te toonen, dat zij niet tegen loon of als ondernemer heeft gewerkt in de week, waarover zij geen premie betaalde. Zwangerschap, de zorg voor kleine kinderen, voor zieken, in het algemeen de zorg voor het gezin kunnen haar verhinderd hebben betaalden arbeid te verrichten en de premie te verdienen; zij moet dan verzekerd kunnen blijven zonder strafbaar te zijn, als zij geen premiën betaalt. Het verdient geen aanbeveling te vorderen, dat het bestaan van dergelijke redenen door de gehuwde vrouw aangetoond wordt.

Er zullen zich ongetwijfeld gevallen voordoen, niet vallende onder het tweede lid van art. 120 en waarin een strafvervolging van den werkman niet wenschelijk is. De kleine ondernemer, vroeger loonarbeider en krachtens het tweede lid van art. 1 verzekeringsplichtig, gewoon geregeld de premie te betalen, kan bijv. door huiselijke omstandigheden, ziekte van vrouw of kinderen, eenige weken verhinderd worden de premie te betalen. In dergelijke gevallen zal den werkman uitstel worden verleend voor het betalen der verschuldigde premiën en blijkt het later te bezwarend voor den betrokkene de achterstallige premiën te betalen, dan zal geen proces-verbaal worden opgemaakt. In de

wet kunnen dergelijke zaken moeilijk geregeld worden; aan het oordeel der Bank behoort te worden overgelaten of er termen zijn om een strafvervolging uit te lokken. Het bestuur der Bank zal daaromtrent aan de ambtenaren der Bank de noodige instructies geven.

Bij de ziekteverzekering wordt geregeld de betaling door de ziekenkas gedurende een zekeren tijd van de invaliditeits- en ouderdomspremiën voor hen, die door ziekte verhinderd zijn te werken. Niet allen echter, die onder deze wet vallen, zijn onderworpen aan de in te voeren ziekteverzekering; het tweede lid van art. 120 maakt daarom ook melding van ziekte.

Dagteekening van het rentezegel, dat de werkman zelf moet plakken, zal niet voorgeschreven worden; een bepaling als die van het tweede lid van art. 116 is dus niet noodig.

De kleine ondernemer, ingevolge art. 12 verzekerd, is niet werkman in den zin van het ontwerp en valt dus niet onder art. 120, tenzij hij ook tegen loon gaat werken (art. 12, vijfde lid). Wordt de loonarbeider, ingevolge art. 1 verzekerd, kleine ondernemer en legt hij de in het tweede lid van art. 1 bedoelde verklaring niet af, dan blijft hij ingevolge artikel 5 werkman en en valt dus onder art. 120.

Art. 121. Een persoon, die invalide is en vreest, dat hij daarom niet toegelaten zal worden zich te verzekeren, kan een ander, valide persoon, zich op zijn naam doen verzekeren. Zie art. 138, litt. *j*.

In het kaartenstelsel kan A voortplakken op de 20ste jaarkaart van B, die overleden is, en zich verder nieuwe kaarten op B's naam doen uitreiken, om zoodoende later op B's naam een rente te krijgen.

In groote centra — in Amsterdam zullen er vermoedelijk meer dan honderd duizend verzekerden zijn — zullen dergelijke feiten kunnen voorkomen.

Art. 122. Zoodra een zegel geplakt is, is de premie in het fonds gestort, het van de kaart nemen van het zegel door den werkman is dus niet anders dan het zich wederrechtelijk toeeigenen van hetgeen eigendom geworden is van het fonds. Is de betrokkene nog verzekerd, dan benadeelt hij ook zich zelf; is hij niet meer verzekerd — hij kan de verklaring hebben afgelegd, dat hij de verzekering als vervallen beschouwt — dan benadeelt hij, indien de mogelijkheid van hernieuwing der verzekering buiten aanmerking gelaten wordt, uitsluitend het fonds.

Verkoopt de werkman de zegels, die op zijn of op een anders kaart geplakt waren geweest, dan valt hij onder het volgende artikel; voor de toepasselijkheid van art. 122 wordt niet anders vereischt, dan dat zegels, welke op de kaart geplakt waren, ontbreken. Bij de contrôle zal dit kunnen blijken.

Ook de kleine ondernemer, krachtens art. 12 verzekerd, is niet bevoegd de geplakte zegels van zijn kaart te nemen, maar hij wordt niet in het artikel genoemd, omdat hem niet de verplichting zal worden opgelegd zijn rentekaart te vertoonen of in te leveren; het ontbreken van zegels, welke op zijn kaart geplakt waren, zal dus niet geconstateerd kunnen worden. Wordt bewezen, dat hij zegels, welke op zijn kaart geplakt waren, verkocht, dan valt hij onder het volgende artikel.

Art. 123. Er is slechts één wijze van gebruiken van rentezegels, d. i. ze op een rentekaart plakken. Bewezen zal moeten worden, dat de zegels op een kaart geplakt waren en dat hij, die ze kocht of verkocht, wist of vermoedde, dat zij op een kaart geplakt waren geweest; is op het zegel een dagteekening gesteld, dan wordt de kooper of verkooper geacht te hebben geweten, dat het zegel gebruikt was.

Art. 124. De werkman zal dikwijls zijn rentekaart onder berusting van zijn werkgever laten. De werkgever mag die kaart niet tegen den wil van den werkman onder zich houden. Al ware overeengekomen, dat de werkgever de kaart mocht houden, zou de werkgever niettemin strafbaar zijn, indien hij de kaart niet op verzoek van den werkman teruggaf.

Ten aanzien van den kleinen ondernemer, krachtens art. 12 verzekerd, bestaat geen behoefte aan een bepaling als die van art. 124. Hij zal zelf zijn kaart bewaren. Geeft hij haar in bewaring, dan is een bijzondere bepaling te zijner bescherming niet noodig.

Art. 126. Wordt krachtens het laatste lid van art. 138 bepaald, dat de werkgever de premie zal betalen voor den werkman, in dienst niet van hem maar van den werkman in zijn dienst, dan valt hij ingeval van verzuim niet onder art. 126 maar onder art. 116.

Art. 127. De ambtenaren der Bank moeten inzage vorderen der rentekaarten niet alleen van werklieden in ondernemingen en inrichtingen werkzaam, maar ook van dienstboden. Zij moeten zich daarvoor in werkplaatsen en woningen begeven. Wordt hun de toegang geweigerd, dan zou hun het recht kunnen worden gegeven niet alleen werkplaatsen, maar, onder de noodige waarborgen, ook woningen binnen te treden tegen den wil van de bewoners. Waar het echter, zooals in dit geval, niet noodig is dat de ambtenaar den plaatselijken toestand bezichtigt, verdient de voorgestelde regeling de voorkeur. Wordt aan een ondergeschikt ambtenaar de toegang geweigerd, dan deelt deze dit den boven hem geplaatste mede. Is laatstbedoelde van oordeel dat het toezicht op de naleving der wet door de weigering

belemmerd wordt, dan past hij art. 127 toe. Niet alleen hij, die den toegang geweigerd heeft, maar ieder die woont, enz. in de plaats, waartoe de toegang is geweigerd, is gehouden aan de vordering te voldoen; weigert de fabrikant den toegang tot de fabriek, dan zullen ook de werklieden opgeroepen kunnen worden.

Strafbaar is het *zonder geldige reden* niet voldoen aan de vordering; de opgeroepene kan ziek of buiten 's lands zijn.

Art. 128. Zie art. 95 en vlg. en art. 115. Voor een onopzettelijk verzuim van dengene, die als werkgever geldt, zal de werkgever niet strafrechtelijk aansprakelijk wezen; is er geen opzet, dan kan immers de overtreding niet met voorkennis van den werkgever gepleegd zijn. Wel is het mogelijk, dat de werkgever wist, dat de door hem aangewezene ten gevolge van dwaling een verzuim zou plegen — bijv. in de 2de loonklasse betalen voor een werkman, die tot de 3de loonklasse behoort — en dat hij den aangewezene in dwaling liet, maar dan verdient de werkgever ook meer dan de door hem aangewezene gestraft te worden.

Het artikel is van toepassing niet alleen ten aanzien van overtredingen maar ook van misdrijven: art. 119, laatste lid j°. art. 132.

De werkgever, die kennis draagt van het voornemen van dengene, die als werkgever geldt, om een strafbaar feit te plegen, zal dit bijna altijd kunnen voorkomen, desnoods door de aanwijzing in te trekken (art. 97, vierde lid). Er zouden zich echter wellicht gevallen kunnen voordoen, dat hij het plegen van het feit niet heeft kunnen voorkomen en dan behoort hij niet strafbaar te zijn.

Art. 129. Het toezicht op de premiebetaling wordt opgedragen uitsluitend aan ambtenaren der Bank en aan de leden der in art. 13 bedoelde commissies; de politie zal ook niet bevoegd zijn inzage der rentekaarten te vorderen. Voor een goede contrôle is noodig kennis van de wet en van de besluiten ter uitvoering der wet, die van beambten van politie niet gevergd kan worden. Bovendien zal, bij overtreding der bepalingen betreffende de premiebetaling, in zeer vele gevallen geen vervolging worden uitgelokt, indien de betrokkene het verzuim herstellen wil. Het bestuur der Bank zal daaromtrent instructies geven aan de ambtenaren der Bank, opdat de wet zooveel mogelijk overal in denzelfden geest worde toegepast. In verband met een en ander wordt het opsporen van de bij deze wet strafbaar gestelde feiten, behalve die bedoeld in het tweede lid, niet opgedragen aan de politie. Talrijke aanrakingen met de politie zouden, evenals in Duitschland, niet bevorderlijk zijn aan de populariteit der wet. (1)

(1) Zie de nota van Mr. J. Baron d'Aulnis de Bourouill, bijlage V van het verslag der Staatsc., bladz. 228.

Artt. 130 en 131. Vgl. artt. 105 en 106 der Ongevallenwet 1901.

Art. 133. Militairen zullen o. a. voor dienstboden in hunne gezinnen premiën moeten betalen; ter bevordering van de eenheid in de toepassing dezer wet, waaromtrent nog geen jurisprudentie bestaat, is het wenschelijk dat de militair voor den burgerlijken rechter terechtstaat wegens overtreding dezer wet, dus zoowel wegens het plegen van een overtreding als van een misdrijf, bij deze wet strafbaar gesteld.

Art. 134. Ingevolge art. 11 kan een buiten Nederland werkzaam persoon verzekeringsplichtig zijn. Voert een in Nederland gevestigde onderneming met eigen werklieden in een naburig land een werk uit en betaalt de werkgever daar het loon uit, dan zal hij — voor zoover de premiën betaald worden door het plakken van rentezegels op een rentekaart (1) — vóór of gelijktijdig met de betaling van het loon aan den werkman, een zegel van de loonklasse, waartoe deze behoort, in diens kaart moeten plakken; plakt de werkgever een zegel van een lagere loonklasse, dan zal hij strafbaar moeten zijn, hoewel de overtreding niet in Nederland begaan is.

De bepaling is ook noodig met het oog op andere feiten. Zie bijv. de artt. 118 en 119; art. 5 n°. 2 Wetboek van Strafrecht baat in casu niet. Bij algemeenen maatregel van bestuur kunnen ook worden opgelegd verplichtingen, die in het buitenland moeten worden vervuld (art. 126).

Art. 136. Bestaat er twijfel of een in Nederland geboren arbeider den leeftijd van 16 of dien van 35 of 70 jaren al dan niet bereikt heeft, dan zal de ambtenaar in dienst der Bank of de commissie de geboorteakte vragen: deze zal hun kosteloos en portvrij worden toegezonden (artt. 105 en 137).

Art. 137. Vgl. art. 113 der Ongevallenwet 1901.

Art. 138. Ten aanzien van eenige punten, in dit artikel genoemd, wordt nog onderzocht, welke regeling de beste is. Het eene staat in verband met het andere, zoodat verschillende onderwerpen niet in deze wet kunnen worden geregeld. Maar al ware het mogelijk alles in deze wet op te nemen, zou daartegen naar de meening van ondergeteekenden een ernstig bezwaar bestaan. De wet zou dan toch zoo ingewikkeld worden, dat zij voor werkgevers en werklieden moeilijk te begrijpen zou zijn. Reeds daarom zou het de voorkeur verdienen in deze wet alleen de hoofdpunten op te nemen en het verdere bij nadere wetten te regelen. Daarbij komt, dat het wenschelijk is verschillende zaken

(1) Zie de toelichting van art. 73.

niet bij de wet te regelen, voordat eenige ervaring is opgedaan. Het artikel bepaalt daarom, dat uiterlijk vijf jaren na het in werking treden van art. 1 voorstellen van wet zullen worden gedaan tot regeling der onderwerpen, in het eerste lid genoemd. In de overgangsbepalingen is bepaald, dat bedoelde onderwerpen bij gebreke aan wettelijke regeling bij algemeene maatregelen van bestuur zullen worden geregeld (art. 114); de regeling bij algemeenen maatregel van bestuur zal dan een voorloopige zijn en worden vervangen door de wettelijke regeling, die binnen den gestelden termijn van vijf jaren moet worden ingediend. Blijkt het mogelijk eenige onderwerpen, ten aanzien waarvan tegen dadelijke wettelijke regeling geen bezwaar bestaat, zoo tijdig bij wet te regelen, dat de wettelijke regeling tegelijk met deze wet of met art. 1 dezer wet (art. 140) in werking kan treden, dan zal dit geschieden.

Litt. *a*. Gevangenen zijn volgens de Duitsche wet niet verzekeringsplichtig: zij behooren niet te deelen in de weldaden der wet op de verplichte verzekering. (1)

In het stelsel van het ontwerp is de rechtsgrond voor de *verplichte* verzekering niet, althans niet in de eerste plaats, gelegen in het belang der verzekerden, maar in de verplichting van hem, die van zijn arbeid leeft, om zorg te dragen, dat hij niet ten laste van anderen komt, indien hij buiten staat geraakt om te arbeiden. Het gevaar daarvoor is ten aanzien van gevangenen althans niet minder groot dan ten aanzien van anderen en het feit, dat een persoon van zijn vrijheid beroofd wordt omdat hij een zijner plichten jegens de maatschappij geschonden heeft, kan niet een reden opleveren om hem van een anderen plicht te ontheffen. De ontslagen gevangene, die invalide is, zal voor de maatschappij grooter gevaar opleveren, indien hij niet verplicht werd zich te verzekeren en dus geen aanspraak op rente heeft; buiten staat tot geregelden arbeid en van middelen ontbloot, zal hij eerder voor de verzoeking bezwijken om door ongeoorloofde middelen in zijn bestaan te voorzien.

Zal overigens, hetgeen wenschelijk is, de gevangene gedurende zijn verblijf in de gevangenis zich lid blijven gevoelen van de maatschappij, waarin hij later zal terugkeeren, dan behoort hij niet uitgesloten te worden van deelneming aan de verplichte verzekering; hij zou daardoor als het ware buiten de maatschappij geplaatst worden.

Hij, die bij een particuliere maatschappij verzekerd is, heeft het recht de verzekering voort te zetten gedurende het ondergaan eener vrijheidsstraf. Door aan hen, die bij de Bank verzekerd zijn, dat recht te ontnemen, zou dus aan de minder gegoeden, aan hen wier inkomen uit arbeid verkregen beneden een zeker

(1) Zie aant. 3, litt. *c*, van BOSSE en VON WOEDTKE op § 1 der wet van 1889.

bedrag blijft, behalve de door den strafrechter uitgesproken straf een tweede straf worden opgelegd. Dit ware te minder te rechtvaardigen, omdat de werkman door de wet verplicht wordt niet alleen om zich te verzekeren, maar om zich bij de Bank te verzekeren. Uitsluiting van den werkman, ware ook onrecht tegenover de vrouw van den werkman. De werkman is verplicht niet alleen zichzelf, maar ook zijn weduwe te verzekeren; mocht de werkman, die een vrijheidsstraf ondergaat, de verzekering niet voortzetten, dan zou in het stelsel van art. 50 zijn vrouw daardoor haar recht op weduwenrente kunnen verliezen.

De personen, die in een huis van bewaring zijn opgenomen, vallen alleen dan onder de bepaling, indien de opneming is bevolen om een der in litt. *a* genoemde redenen. De gegijzelde valt evenmin onder litt. *a* als de gefailleerde, die krachtens art. 87 der Faillissementswet in een huis van bewaring wordt opgenomen. Ten aanzien van deze personen gelden, evenals ten aanzien van personen in particuliere gestichten opgenomen, de gewone bepalingen; een speciale regeling is niet noodig.

Litt. *b*. De vreemdeling, niet-ingezetene, die hier te lande werkzaam is, valt onder art. 1. Is hij werkzaam in dienst eener *hier gevestigde* onderneming, dan zal hij in vele gevallen in Nederland werkzaam blijven. Het zou dus niet in het belang dier personen zijn, indien zij niet verzekeringsplichtig waren, voordat zij achttien maanden alhier hun woonplaats hebben en daardoor ingezetenen van het Rijk zijn geworden. Buitendien zou het om dezelfde reden als bij de toelichting van art. 11 is medegedeeld, niet wenschelijk zijn hen aan den verzekeringsplicht te onttrekken; onze werklieden zouden daardoor, vooral in plaatsen dicht bij de grenzen gelegen, niet op gelijke voorwaarden met vreemde werklieden kunnen concurreeren.

Wenschelijk is het daarentegen een uitzondering te maken voor de vreemdelingen, niet-ingezetenen, die alhier werkzaam zijn in dienst eener *in het buitenland gevestigde* onderneming. De nationaliteit en het ingezetenschap van den werkgever zijn, evenals in art. 11, onverschillig. De werkzaamheid alhier is dan van tijdelijken aard en aanspraak op rente kan dus niet worden verkregen: van vervulling zelfs van den invaliditeitswachttijd is geen sprake. Dergelijke werklieden hebben er dus geen belang bij verzekerd te worden. Is echter de werkgever niet verplicht voor zijn vreemde werklieden premiën te betalen, dan zouden werkgever en werklieden onder gunstiger voorwaarden kunnen werken dan onze werkgevers en werklieden. Dit behoort te worden voorkomen, maar daarvoor is het niet noodig bedoelde werklieden aan den verzekeringsplicht te onderwerpen; het fonds zou dan premiën ontvangen, terwijl de verzekerde toch nooit aanspraak op rente verkrijgen zou. Aan den werkgever zal dus bij de regeling, bedoeld in litt. *n*, *o* en *p* van dit artikel, de verplichting worden

opgelegd om voor de werkliedeu, die niet verzekeringsplichtig zijn, omdat zij vreemdeling en geen Rijksingezetene zijn, het aequivalent der premie aan het Rijk te betalen. Met de vraag, te wiens laste dat bedrag komt, zal de regeling zich niet inlaten; art. 81 betreft uitsluitend de premie en is dus niet van toepassing ten aanzien van het aequivalent der premie.

Van de verplichting om bedoeld aequivalent te betalen zal de werkgever in sommige gevallen behooren te kunnen worden ontheven. Zijn de vreemde werklieden gedurende den tijd in Nederland doorgebracht, in het land, waar de onderneming in welker dienst zij alhier werkzaam zijn gevestigd is, onderworpen aan een verplichte invaliditeits- of ouderdomsverzekering, dan zal voor hen elders een premie worden betaald, zoodat het belang onzer industrie het niet noodzakelijk maakt hier het aequivalent der premie te heffen. En ook indien de werkman niet aan een verplichte verzekering in een ander land onderworpen is, moet de werkgever ontheven kunnen worden van de betaling van het aequivalent der premie ten aanzien van werklieden, tijdelijk hier werkzaam in dienst eener in het buitenland gevestigde onderneming tot vervoer van personen of goederen, hetzij te land, hetzij te water.

Met bedoelde regeling wordt mede beoogd, door het verleenen aan buitenlandsche ondernemingen van ontheffing van de verplichting om het aequivalent der premie te betalen, soortgelijke voordeelen te verkrijgen voor onze industrie, als deze tijdelijk in het buitenland werkzaam is. Zijn onze werklieden gedurende tijdelijke werkzaamheden in een vreemd land ook daar aan een verplichte ouderdoms- of invaliditeitsverzekering onderworpen, zoodat door of voor hen een dubbele premie zoude moeten worden betaald (art. 11 n°. 1), dan zal hunne vrijstelling van de verplichte verzekering in dat land de voorwaarde zijn voor het verleenen van ontheffing aan ondernemingen uit dat land van de in litt. *n* van dit artikel bedoelde verplichtingen. (1).

Litt. *c*. De werkman, die verzekerd is op het tijdstip, waarop hij ontheffing van den verzekeringsplicht verkrijgt, blijft verzekerd, en heeft ingeval van blijvende invaliditeit of ouderdom aanspraak op rente, indien de wachttijd vervuld is, maar zijn rente wordt in het stelsel van de artt. 33 en 34 lager, doordien hij gedurende de ontheffing niet gestort heeft.

Over den tijd der ontheffing *mag* de werkman niet storten. Willekeur zou ten nadeele van het fonds strekken; de onthevenen, die reden hadden te vreezen spoedig invalide te worden, zouden niettegenstaande de ontheffing storten, de overigen niet. Hij, die voor altijd ontheven is, mag dus nooit meer storten.

---

(1) Dat in de Duitsche invaliditeitswet bepalingen, berustende op wederkeerigheid, niet ontbreken, blijkt uit § 26 en § 48, eerste lid, no. 4 der wet van 1899. Zie ook § 4 der wet van 1899 en bijlage IV, blz. 301 en vlg. in de uitgave dier wet door von Woedtke.

Zie verder hetgeen betreffende ontheffing van den verzekeringsplicht voorkomt in § 5 der Algemeene beschouwingen en in de toelichting van artt. 21, 36, 46, 64 en 108.

Litt. *d.* De vrouw of de weduwe van een verzekerde werkman, hoewel zelf geen *werkman* (art. 5) en dus niet onder art. 66 vallende, kan aanspraak op invaliditeitsrente verkrijgen; hetzelfde geldt van de vrouw of de weduwe van den kleinen ondernemer, die zich vrijwillig verzekerd heeft. De Bank behoort dus de bevoegdheid te hebben haar te doen behandelen of verplegen, indien dreigende invaliditeit daardoor voorkomen kan worden.

Litt. *e.* De premie zal, zooals in de toelichting van art. 73 is medegedeeld, niet door of voor alle werklieden op dezelfde wijze behoeven te worden betaald. Zie verder de toelichting van art. 80 en van art. 81.

Litt. *g.* Zie art. 2, tweede lid en art. 3, litt. *b.*

Litt. *h.* Niemand zal tot de verzekering worden toegelaten, zonder dat de ambtenaar of de commissie heeft onderzocht of hij verzekeringsplichtig is. De bevoegdheid om op de toelating terug te komen kan echter, ook in het belang van de werklieden, niet gemist worden. Is het bijv. onzeker of een op Java geboren werkman reeds 35 jaren oud is, dan zou de betrokkene, zoolang die onzekerheid niet opgeheven was, niet tot de verzekering mogen worden toegelaten, indien op de toelating niet mocht worden teruggekomen. Waar het laatste geschieden kan, bestaat er geen bezwaar den betrokkene, indien hij dit wenscht, in de verzekering op te nemen, met de verplichting om binnen een bepaalden termijn zijn geboorteakte of een ander stuk, waaruit zijn leeftijd blijkt, over te leggen, op straffe van nietigheid der verzekering.

De verzekerde behoort echter na een betrekkelijk korten termijn zekerheid te hebben, dat hij, ingeval van invaliditeit, onder de bij art. 27 gestelde voorwaarden aanspraak op rente zal hebben. In Duitschland wordt de uitreiking eener rentekaart door de ambtenaren, krachtens § 134 der wet van 1899 aangewezen, als een voorloopige beslissing omtrent het bestaan van verzekeringsplicht of het recht tot zelfverzekering beschouwd, waarop te allen tijde kan worden teruggekomen (1); bij de aanvrage eener rente wordt, kan althans worden onderzocht of hij, die de rente vraagt, in de verzekering had mogen worden opgenomen. (2) De betrokkenen staan er dus aan bloot dat, als

(1) Zie bijlage VIII van de uitgave der wet van 1889 door Bosse en von Woedtke, bladz. 364× no. 6 en bladz. 367× no. 13.

(2) §§ 57 no. 1, 58, 59, 112, derde lid en 147 der wet van 1899.

zij rente vragen na gedurende een groot aantal jaren premiën te hebben betaald, uitgemaakt wordt, dat zij geen aanspraak op rente hebben, omdat zij nooit tot de verzekering hadden mogen worden toegelaten. (1) Naar de meening van ondergeteekenden behoort dergelijke mogelijkheid uitgesloten te zijn; daarom wordt in n°. 2 van litt. *h* bepaald, dat op de beslissing niet teruggekomen kan worden, indien een jaar verloopen is, zonder dat den betrokkene kennis is gegeven, dat de beslissing onjuist was.

Ingevolge n°. 1 kan, behoudens de daar gemaakte uitzondering, in geen geval op de beslissing teruggekomen worden, op grond dat de verzekerde op het tijdstip der toelating invalide was. Het onderzoek, eenige maanden na de toelating, of de werkman invalide was toen hij werd toegelaten, zou zeer moeilijk zijn. Twijfelt dus de ambtenaar of de commissie of een persoon, die toegelaten wenscht te worden, invalide is, dan zal de betrokkene niet tot de verzekering toegelaten mogen worden, alvorens onderzocht is of — en beslist is dat hij niet invalide is.

Uit de in n°. 1 opgenomen bepaling volgt, dat ook bij de behandeling van een verzoek om rente niet in een onderzoek kan worden getreden of de aanvrager bij het toetreden tot de verzekering invalide was, tenzij de wet dit uitdrukkelijk bepaalt, zooals in art. 58 is geschied.

Dat de wetgever bij de latere regeling kan afwijken van de voorschriften van litt. *h* neemt niet weg de wenschelijkheid om thans eenige punten vast te stellen, welke bij het ontwerpen der latere regeling in acht genomen zullen moeten worden. Door het opnemen dier voorschriften wordt bovendien bereikt, dat bij een eventueele voorloopige regeling van het onderwerp krachtens art. 114, niet zal mogen worden afgeweken van bedoelde bepalingen.

Zie verder de toelichting van art. 9, eerste lid.

Litt. *j*. Zie art. 121 n°. 1.

Litt. *m*. Zie de toelichting van art. 81.

Litt. *n*, *o*, *p*. Zie de toelichting van litt. *b*. De betrokken werkgever kan elk oogenblik ons land verlaten en het aequivalent der premie zou dan niet op hem verhaald kunnen worden. Hij zal dus zekerheid moeten stellen. Ten einde hem dit gemakkelijk te maken, zal met een borg genoegen kunnen worden genomen.

Litt. *q*. Overlijdt een verzekerde gedurende de behandeling van een verzoek om rente, dan treden zijn erfgenamen ingevolge de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek in al zijn rechten, dus ook in het recht op het bedrag, dat aan den overledene,

(1) Zie ook § 29 der wet van 1899.

indien de rente vóór diens overlijden was toegekend, zou zijn uitgekeerd over het tijdvak tusschen den dag van ingang der rente en den dag van het overlijden. Het zal bijna altijd een luttel bedrag gelden, terwijl om betaling te verkrijgen allerlei formaliteiten noodig zouden zijn; de bepaling van art. 36 zou niet van toepassing mogen zijn, indien het verzoek na het overlijden werd toegewezen. De erfgenamen zouden ook het recht hebben om beroep in te stellen van een beslissing, waarbij het verzoek van den overledene ongegrond werd verklaard. Al die omslag en moeite worden niet gewettigd door het geringe belang van de erfgenamen. Aan de erfgenamen wordt bedoeld recht ontnomen, waartegen te minder bezwaar kan bestaan, waar de weduwe aan de storting van haar overleden echtgenoot eventueel recht op rente ontleent. Evenmin hebben de erfgenamen het recht om op te komen tegen een beslissing, bijv. tot inhouding van een deel der rente (art. 42) of tot intrekking eener rente, bijv. krachtens art. 69; had de overledene beroep ingesteld, dan kunnen de erfgenamen dat beroep niet voortzetten. Een en ander volgt uit de bepaling, dat het recht van den overledene niet op zijn erfgenamen overgaat.

Tweede lid. De onderwerpen, niet bedoeld in art. 114, eerste lid j° het eerste lid van art. 138 en omtrent welker regeling het ontwerp geen bepalingen inhoudt (artt. 5 en 99), worden definitief bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

Derde lid. Wordt stukwerk verricht, niet in de werkplaats noch onder toezicht van den werkgever, dan zal deze in vele gevallen niet weten en niet kunnen weten, door welke personen het aan hem opgeleverde werk is verricht; hij betaalt den persoon, aan wien het werk door hem opgedragen is. Ontduiking der wet op groote schaal zou daarvan echter het gevolg kunnen zijn. Het hoofd van het gezin, aan wien het werk wordt opgedragen, kan het met de leden van zijn gezin verrichten en voor deze niet storten. De werkman, die het werk aanneemt, kan ook vreemde hulp gebruiken. In al dergelijke gevallen is de werkman werkgever van de personen, die hem behulpzaam zijn, en mitsdien strafbaar, als hij geen premiën voor hen betaalt. Dergelijke strafvervolgingen behooren, ook met het oog op de betrekking, waarin werkgever en werkman in dergelijk geval dikwijls tot elkaar zullen staan, zooveel mogelijk voorkomen te worden. Het wettig bewijs, dat bijv. kinderen tegen loon voor den vader gewerkt hebben, zal overigens in den regel niet geleverd kunnen worden (art. 162 Wetboek van Strafvordering) en de kinderen zullen dus in dergelijke gevallen gevaar loopen onverzekerd te blijven.

Het zal dus noodig kunnen blijken den werkgever de verplichting op te leggen de premie te betalen ook voor de werk-

lieden die, hoewel het werk hun niet door hem zelf werd opgedragen, een deel van het door hem opgedragen werk hebben verricht. Er zullen dan verplichtingen moeten worden opgelegd, waarvan de vervulling aan de betrokken personen eenigen last zal veroorzaken. (1) Van de gewone bepalingen zal dus alleen behooren te worden afgeweken voor zoover deze aanleiding geven tot ontduiking; daarom geeft het derde lid de bevoegdheid de zaak afzonderlijk te regelen voor een provincie of voor een gemeente en voor een of meer bedrijven. Regeling bij de wet zou niet wel mogelijk zijn.

Toont de practijk de behoefte aan een bijzondere regeling, dan zal beoordeeld kunnen worden welke bepalingen noodig zijn om de premiebetaling te verzekeren; die bepalingen behoeven niet dezelfde te zijn voor de verschillende bedrijven.

De bevoegdheid, bij het derde lid gegeven, zal overigens ook preventief werken. De werkgevers, die stukwerk doen verrichten, niet in hun werkplaats noch onder hun toezicht, zullen, om te voorkomen dat zij met de premiebetaling belast worden, hun invloed aanwenden, opdat hunne werklieden de premie betalen voor hen, die bij het verrichten van het werk behulpzaam zijn.

Art. 140. Vóór het in werking treden van art. 1 bestaat er geen verzekeringsplicht, zoodat er ook geen premie betaald wordt; het in litt. *n* van art. 138 bedoeld bedrag is dus evenmin verschuldigd.

Als bijlagen worden bij dit ontwerp gevoegd het verslag van dr. J. C. KLUYVER (2), met daarbij behoorende tafels en een overzicht van hetgeen op het gebied van invaliditeits- en ouderdomsverzekering in het buitenland, behalve Duitschland, tot stand gebracht is of van Regeeringswege voorbereid wordt.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
KUYPER.

De Minister van Justitie,
J. A. LOEFF.

De Minister van Financiën,
HARTE VAN TECKLENBURG.

---

(1) Zie art. 6 van het besluit van den Bondsraad van 16 December 1891 en art. 10 van het besluit van 1 Maart 1894. Bijlagen II en III van de uitgave der wet van 1899 door VON WOEDTKE.

(2) Dit Verslag met de daarbij behoorende tafels zal later aan de Kamer worden toegezonden.

BIJLAGE VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

Overzicht van den toestand in het buitenland (behalve in Duitschland) der invaliditeits- en ouderdoms-verzekering.

In **Oostenrijk** bestaat geene wettelijke regeling van de invaliditeits- en ouderdomsverzekering. Dat echter de noodzakelijkheid eener dergelijke regeling, naast een verplichte ongevallen- en ziekteverzekering, aldaar erkend wordt, blijkt uit het door de Regeering in December 1904 gepubliceerd „Programm für die Reform und Ausbau der Arbeiterversicherung". Dit „Programm" is geen bepaald wetsvoorstel, doch slechts een leiddraad, een soort voor-ontwerp van wet, waaruit het inzicht der Regeering blijkt en dat later de aanleiding kan worden tot de regeling der arbeidersverzekering.

De strekking van dit voor-ontwerp is, om de drie hoofdtakken der verzekering: de ongevallen-, ziekte- en invaliditeits-(ouderdoms-)verzekering zooveel mogelijk tot een organisch en administratief geheel te verwerken. Voor het hier te bespreken punt is het voldoende met een enkel woord aan te wijzen op welke wijze de laatstgenoemde tak van verzekering, welke als een geheel nieuw onderdeel naast de reeds bestaande ongevallen- en ziekteverzekering in het „Programm" wordt opgenomen, is geregeld.

De kring der verzekerden omvat voor de invaliditeitsverzekering nagenoeg dezelfde personen als voor de ziekteverzekering. In het algemeen zijn verzekeringsplichtig zij, die in loondienst werkzaam zijn, indien hun jaarverdienste 2400 kr. niet te boven gaat, terwijl tevens noodzakelijk is voor den verzekeringsplicht, dat de werkman meer dan drie opeenvolgende dagen bij denzelfden werkgever werkzaam is.

Onder de verzekering zijn niet gebracht de land- en boschbouwarbeiders, die niet vallen onder de „Dienstboten- oder Gesinde-ordnungen", evenmin de zeelieden, voor welke laatste categorie van personen een afzonderlijke wettelijke regeling in de verzekering zal voorzien.

Onder de invaliditeitsverzekering vallen tevens niet zij, die den leeftijd van 16 jaren nog niet hebben bereikt of die eerst na hun voleindigde 60ste levensjaar verzekeringsplichtig zouden worden.

De invaliditeitsverzekering omvat, behalve eene verzekering tegen de geldelijke gevolgen van invaliditeit, tevens eene ouderdomsverzekering en eene verzekering van uitkeeringen in eens aan de nagelaten betrekkingen van verzekerden. De wachttijd voor eene invaliditeitsrente zal 200, voor de ouderdomsrente 1200 en voor de kapitaalverzekering aan nagelaten betrekkingen 40 premieweken bedragen.

De hoogte der rente hangt af van de loonklasse, waarvoor premie wordt betaald en van den tijd, waarvoor is bijgedragen.

De invaliditeitsrenten kunnen tot ongeveer 160 kronen in de eerste loonklasse en tot ongeveer 500 kronen in de hoogste loonklasse stijgen. De kapitalen uit te keeren aan de nagelaten betrekkingen bedragen in de eerste loonklasse ten minste 120 kronen en in de hoogste (zesde) loonklasse 270 kronen. Het bedrag der ouderdomsrente komt overeen met dat der invaliditeitsrente en wordt met het voleindigde 65ste levensjaar uitgekeerd.

Voor de berekening der renten en premiën worden de verzekerden naar den maatstaf van hunne verdienste in zes loonklassen zoodanig ingedeeld, dat zij, wier verdienste zich binnen zekere, wettelijk bepaalde, grenzen beweegt, ieder een loonklasse vormen. Zoo vallen de verzekerden met een jaarverdienste tot 240 kronen in de eerste, de verzekerden met een jaarverdienste van meer dan 1800 kronen in de zesde loonklasse.

De middelen tot dekking der uitgaven worden, behalve door den Staat, voor een gelijk deel door de werkgevers en werklieden opgebracht. Deze bijdragen zijn in de respectieve loonklassen: 10, 20, 30, 40, 50 en 60 heller per week. De staat draagt voor elke uit te keeren rente 90 kronen (1) bij, terwijl tevens door den Staat jaarlijks 2 millioen kronen wordt gegeven ter bestrijding van de administratiekosten. Ook is de Staat belast met de betaling der premie voor de verzekerden, die wegens militaire diensten hun vroeger beroep niet kunnen uitoefenen.

Het „Programm" laat ook de vrijwillige verzekering toe van bepaalde personen, voornamelijk van de kleine ondernemers, die evenals de verplicht verzekerden voor elke uit te keeren rente een Staatsbijdrage van 90 kr. ontvangen.

De betaling van de premie geschiedt door den werkgever aan de ziekenkas, waarbij de verzekerde, voor wien betaald wordt, tegen ziekte verzekerd is. De uitvoering der verzekering is opgedragen aan de „staatliche Versicherungsanstalt", terwijl de territoriale Versicherungsanstalten (organen der ongevallenverzekering) en de ziekenkassen hare medewerking verlee-

(1) 1 mark = 1 kroon 17 heller.

nen. De leden van het bestuur der staatliche Anstalt worden benoemd door den Minister van Binnenlandsche Zaken. In het bestuur hebben zitting: vertegenwoordigers van werkgevers en werklieden, in gelijk aantal, verder verschillende deskundigen op het gebied van hygiène, industrie, verzekeringswezen enz.

De Anstalt is in het bijzonder belast met aangelegenheden van financieelen aard, met het nemen van maatregelen voor de genezing van verzekerden en rentetrekkers, met het oprichten van herstellingsoorden enz.

De renten worden vastgesteld door een invaliditeitsrentecommissie. Zij bestaat uit drie leden, waarvan de voorzitter benoemd wordt door de „politische Landesbehörde" en de overige leden (één vertegenwoordiger der werkgevers en één der werklieden) gekozen worden door de Handels- und Gewerbekammern en andere soortgelijke organen (voor de verkiezing van het lid-werkgever) en door de verzekerden, die leden zijn van het bestuur der ziekenkas (voor de verkiezing van het lid-werkman).

De Staatliche Anstalt is bevoegd een verzekerde eene bijzondere geneeskundige behandeling te doen ondergaan, ten einde dreigende invaliditeit te voorkomen of de invaliditeit van rentetrekkers te doen verminderen.

De beslissing van geschillen wordt opgedragen aan tweeërlei organen. Alle geschillen, welke betrekking hebben op aanvragen om uitkeeringen behooren tot de competentie van de scheidsgerechten. In de overige geschillen zijn de „politische Behörde" de bevoegde rechters. De voorzitter van het scheidsgerecht is een rechtelijk ambtenaar, en wordt benoemd door den Minister van Justitie. De beide andere leden behooren tot den kring der werkgevers en werklieden en worden voor den tijd van zes jaren benoemd door het hoofd van de „politische Landesbehörde".

De beslissingen der scheidsgerechten zijn vatbaar voor hooger beroep en kunnen gebracht worden voor het „Obergericht für Arbeiterversicherung", dat bestaat uit leden door den Keizer te benoemen, voor de eene helft uit rechterlijke en voor de andere helft uit administratieve staatsambtenaren.

Finland. De ouderdomsverzekering is in Finland aan enkele kassen overgelaten, waarvan de meesten ook ondersteuningen van anderen aard geven. De meeste pensioenen worden gegeven aan de nagelaten betrekkingen van den verzekerde, slechts een zeer gering deel komt ten goede aan de oude verzekerden zelf. Er bestaat eene verordening van 2 Sept. 1897, waarbij de ondersteuningskassen voor arbeiders aan enkele voorschriften worden onderworpen, waardoor die kassen sinds de invoering der verordening verplicht zijn geworden haar statuten te herzien naar het voorbeeld van een „Musterstatut" ontworpen door den Inspecteur voor het verzekeringswezen.

Denemarken. De eerste wet, welke op het gebied der arbeidersverzekering in het Deensche Rijk tot stand kwam, is die van 11 Juli 1890. Deze wet heeft alleen betrekking op IJsland en houdt het midden tusschen gewone armenverzorging en eigenlijke arbeidersverzekering. Ondersteuningen kunnen worden gegeven aan zwakke en oude hulpbehoevenden.

Evenals de IJslandsche wet houdt ook de Deensche wet van 9 April 1891, betreffende de ouderdomsondersteuning van waardige hulpbehoevenden, niet vallende onder de armverzorging, het midden tusschen armenzorg en arbeidersverzekering. Deze wet is op enkele punten gewijzigd door de wet van 23 Mei 1902, doch de hoofdbeginselen zijn onaangetast gebleven. Een sociale verzekering is deze wet niet, daar de financieele medewerking van belanghebbenden is uitgesloten en de kosten uitsluitend uit de publieke kas worden bestreden. Recht op ouderdomsondersteuning volgens deze wet hebben de personen boven de 60 jaren die zonder hun schuld hulpbehoevend zijn geworden en gedurende de laatste 10 jaren geen armenverzorging genoten hebben noch veroordeeld zijn wegens bedelarij of landlooperij.

De ouderdomsondersteuning is niet vastgesteld op een algemeen bepaald bedrag, doch houdt in elk bijzonder geval verband met hetgeen noodig is om den noodlijdende en zijne familie te ondersteunen bij zijn levensonderhoud, alsmede bij ziekte en de daaruit voortvloeiende verplegingskosten.

De aanvraag om ondersteuning geschiedt bij het gemeentebestuur, dat over de toekenning beslist. Beroep van de beslissing van het gemeentebestuur staat open bij een hooger regeeringsorgaan en in hoogste instantie bij den Minister van Binnenlandsche Zaken.

De kosten der ondersteuningen worden voor de eene helft door de gemeenten en voor de andere helft door den Staat gedragen.

In **Zweden** is den 21sten Februari 1898 een ontwerp van wet ingediend betreffende de verzekering van pensioenen of lijfrente.

Volgens dit ontwerp zijn verzekeringsplichtig de loonarbeiders boven de 18 jaren, wier dienstbetrekking bij eenzelfde werkgever ten minste 6 dagen per week bedraagt.

Is de man verzekerd, dan kan ook zijne vrouw recht op pensioen krijgen volgens dezelfde regelen als gelden voor den man. De bijdragen betaald voor den man, zullen geacht worden eveneens betaald te zijn voor de vrouw.

Niet verzekeringsplichtig zijn o. a. Staats- of gemeenteambtenaren, de bemanning van vaartuigen en zij, die klaarblijkelijk geheel ongeschikt tot werken zijn.

De Koning kan bepalen, dat en onder welke voorwaarden, leden van pensioen- en lijfrentekassen van den verzekeringsplicht ontheven zullen worden.

De verzekerden worden in drie pensioenklassen ingedeeld.

Voor elke kalenderweek moet voor den werkman tot aan zijn voleindigde 50ste jaar in de eerste pensioenklasse 20 öre, in de tweede 15 öre en in de derde 10 öre betaald worden. De werkgever betaalt voor rekening van den werkman de bijdragen. De betaling geschiedt bij de postspaarbank.

Ieder verzekeringsplichtige arbeider heeft een pensioenboek, dat zijn werkgever onder zich houdt en waarin de bijdragen aangeteekend worden.

Eens in het jaar worden de opgaven in het pensioenboek gecontroleerd met de betalingen aan de postspaarbank gedaan.

Recht op pensioen treedt in bij het voleindigde 65ste jaar of eerder indien voortdurende ongeschiktheid tot werken aanwezig is, maar in geen geval voor het voleindigde 50ste jaar.

Het bedrag van het pensioen bedraagt voor iedere gestorte bijdrage 2 pct. van het bedrag der bijdrage voor elk geheel jaar, dat sinds den dag, waarop de bijdrage betaald is tot aan den dag, waarop het pensioen aanvangt verloopen is.

De aanvraag om pensioen geschiedt bij de postspaarbank, welke het verzoek inzendt aan den Pensioenraad, die de uitkeering toekent of weigert.

De uitbetaling der pensioenen geschiedt door de postspaarbank.

Ieder Zweed tusschen de 18 en 50 jaren is bevoegd door betaling van lijfrentepremiën, zich het recht op eene lijfrente te verzekeren.

De vrijwillig verzekerde ontvangt dan een lijfrenteboek, waarin zijne premiën worden opgeteekend.

De uitvoering der verzekering wordt opgedragen aan een pensioenraad. De organisatie van dezen raad wordt door den Koning geregeld.

De bijdragen van de verzekeringsplichtigen en van de vrijwillig verzekerden worden in een fonds gestort. De Staat draagt jaarlijks een som bij, welke gelijk is aan de helft van de bijdragen van de belanghebbenden.

Voor het pensioen van de weduwe van een verzekeringsplichtige draagt de Staat 30 pct. bij van de gezamenlijk jaarlijks betaalde pensioenbijdragen. De administratiekosten der verzekering worden door den Staat gedragen.

Noorwegen. Het Storthing besloot in zijne zitting van 13 Juli 1894 eene parlementaire arbeiderscommissie in te stellen van 7 leden om de vraag betreffende de invaliditeits- en ouderdomsverzekering in overweging te nemen en daarover, onder overlegging van een wetsontwerp, bericht en advies uit te brengen. In de commissie heerschte oneenigheid over de vraag welke weg moest worden ingeslagen, zoodat zich eene meerderheid en eene minderheid vormden, waarvan de eerste haar rapport den 2den December 1899, de tweede haar rapport den 8sten December 1899 uitbracht. De meerderheid hield zich bezig met een wetsontwerp

over de invaliditeits- en ouderdomsverzekering voor het Noorweegsche volk; de minderheid ontwierp een voorloopig wetsontwerp over de ziekte-, ouderdoms- (invaliditeits-) en ongevallenverzekering.

In 1900 droeg de Minister van Binnenlandsche Zaken aan een commissie van deskundigen op, advies uit te brengen over het ontwerp, dat door de meerderheid der parlementaire arbeiderscommissie was ontworpen. In Juli 1902 verscheen het advies.

Volgens dat ontwerp der meerderheid zijn verzekeringsplichtig van het 16de voleindigde jaar af: de Noorweegsche mannen en vrouwen, die in Noorwegen wonen; Noorweegsche onderdanen, die in het buitenland gewoond hebben en weer in hun vaderland terugkeeren; buitenlanders, welke zich in het land vestigen en aldaar een beroep uitoefenen, benevens zeelieden die op Noorsche schepen varen, zonder onderscheid van nationaliteit of leeftijd.

Van de verzekering uitgesloten blijven allen die vóór het bereiken van den verzekeringsplichtigen leeftijd of vóór het in kracht treden van de wet reeds invalide zijn, zoolang die invaliditeit duurt.

Doel der verzekering is, den verzekerde een recht op rente (pensioen) te waarborgen, zoodra hij voortdurend ongeschikt tot werken is geworden of langer dan een half jaar ongeschikt tot arbeiden is geweest.

Invalide in den zin van het ontwerp zijn mannen en vrouwen, wier volle geschiktheid tot werken door ouderdom, ziekte of andere lichamelijke of geestelijke zwakheden, zoodanig verminderd is, dat zij in het geheel niet of slechts voor een gedeelte arbeid kunnen verrichten, welke overeenkomt met hunne vroegere bekwaamheden en krachten. Om in deze gevallen het recht op een pensioen te verkrijgen, is het tevens noodig, dat die personen, wier eenige bron van inkomsten is. hetgeen zij door arbeid verdienen, niet meer dan 40 pct. van het inkomen kunnen verwerven, dat zij in de laatste 5 jaren hebben verdiend, mits het overblijvend gedeelte der arbeidsverdienste 1000 kr. niet te boven gaat; is het onder de 100 kr. gedaald, dan wordt in elk geval het recht op pensioen toegekend. Het recht op pensioen in geval van invaliditeit komt eveneens toe aan hen, wier inkomsten uitsluitend uit vermogen voortvloeien, indien tengevolge van lichamelijke of geestelijke zwakte een voortdurende verhooging der uitgaven van ten minste 1/4 hunner inkomsten noodzakelijk blijkt.

Huisvrouwen, kinderen, leerlingen, enz., die geen bijzonder inkomen hebben, hebben, ingeval van invaliditeit, recht op pensioen, indien zij ten gevolge van geestelijke of lichamelijke zwakte niet meer in staat zijn den arbeid te verrichten, waardoor zij in hun onderhoud voorzagen of niet in staat zijn de opvoeding hunner kinderen te voltooien.

Om recht op een pensioen te krijgen, is het tevens noodig den wachttijd van één jaar te hebben vervuld.

De bijdragen en de pensioenen worden bepaald naar zeven inkomstenklassen. In de eerste klasse met een jaarlijksch inkomen van ten hoogste 299 kronen, wordt een pensioen van 150 kronen toegekend (1); in de hoogste klasse, waarin de inkomens van 3000 Kr. of meer vallen, wordt een pensioen van 600 Kr. toegekend.

Heeft de verzekeringsplichtige niet onafgebroken van zijn voleindigde 16de levensjaar af de premie betaald, dan wordt voor elk jaar, dat geen premie is betaald, van het pensioen een voor elke inkomsten-klasse verschillend bedrag afgetrokken. In de eerste klasse bedraagt die vermindering per premiejaar 3.75 Kr., in de hoogste klasse 15 Kr.

De uitbetaling der pensioenen geschiedt vooruit door middel van de postkantoren. Elke maand heeft de uitbetaling plaats.

Het verzoek om pensioen wordt ingediend bij het provinciaal bestuur.

Elke drie maanden betalen de verzekeringsplichtigen in de eerste klasse 0.78 Kr. en in de hoogste klasse 16.5 Kr., welke bijdragen over 52 weken verdeeld in de eerste 4 klassen wekelijks worden betaald.

Voor hen, die wegens armoede niet in staat zijn de bijdrage te betalen, geschiedt zulks door de gemeente, doch slechts ten hoogste gedurende twee jaar op elke vijf jaren.

Ieder verzekerde moet zich een premieboek aanschaffen, waarin de betaalde bijdragen worden genoteerd.

De uitvoering der verzekering geschiedt door een Rijksverzekeringsbank en plaatselijke verzekeringsbanken voor elk district. De districtsbank bestaat uit 5 leden, waarvan twee door het gemeentebestuur en drie door de verzekeringsplichtige bewoners van het district worden gekozen. De districtsbank controleert de lijsten van verzekeringsplichtigen, adviseert omtrent een aanvrage om pensioen, houdt toezicht op de pensioentrekkers enz.

In ieder district wordt door de Rijksverzekeringsbank een inspecteur aangesteld, wiens bezoldiging voor $^1/_3$ door de verzekeringsbank en voor $^2/_3$ door den Staat wordt betaald. Hij is belast met het houden van de lijst der verzekerden, in de bijdragen en houdt de pensioenboeken van de verzekerden bij.

De Rijksverzekeringsbank is het centrale orgaan. Aan het hoofd staat een bestuur van drie leden. De Rijksverzekeringsbank beslist over de toekenning of weigering van pensioenen, alsmede over het al of niet aanwezig zijn van den verzekeringsplicht en houdt toezicht op de organen en ambtenaren, belast met de uitvoering der verzekering.

Alle verzekeringsplichtige personen zijn tevens bevoegd zich, naast de dwangverzekering, eene lijfrente of uitkeering te verzekeren, welke op een bepaalden leeftijd, bij ingetreden invali-

(1) 8 kronen = 9 marken.

diteit of in geval van overlijden, aan de nagelaten betrekkingen uitbetaald wordt.

Frankrijk. Den 9den Maart 1900 legde Commission d'assurance et de prévoyance sociales aan de Kamer der afgevaardigden een wetsontwerp voor, dat het beginsel van verplichte verzekering inhield. De verzekering omvat de werklieden in de industrie, den landbouw en den handel.

Bij het voleindigde 65ste jaar heeft de verzekerde recht op een ouderdomsrente of, treedt eerder invaliditeit in, dan ontstaat het recht op eene invaliditeitsrente, terwijl bij overlijden van den verzekerde een kapitaal van 500 fr. aan de nagelaten betrekkingen wordt gegeven.

Recht op invaliditeitsrente ontstaat eerst nadat voor den verzekerde over 2000 werkdagen (= 8 jaren) is bijgedragen.

Bedraagt de invaliditeitsrente geen 200 fr. op het tijdstip, dat de invaliditeit intreedt, dan springt de Staat bij tot een maximum bedrag van 100 fr.

Indien de ouderdomsrente bij het voleindigde 65ste jaar het bedrag van 360 fr. niet heeft bereikt, wordt zij uit een speciaal fonds tot dat bedrag verhoogd, voor zoover ten minste over 7500 werkdagen (= 30 premiejaren met elk 250 werkdagen) premie is betaald.

Het speciale fonds wordt gesteund door bijdragen van den Staat.

Ieder verzekeringsplichtige onder de 65 jaren betaalt een dagpremie van 5 of 10 centimes, terwijl de werkgever daarbij een gelijk bedrag voegt.

Iedere maand zendt de werkgever aan de bevoegde verzekeringskas een loonlijst in, waarop de uitbetaalde loonen en de verschillende bijdragen vermeld staan. De kas zendt die loonlijst na onderzoek weer terug aan den werkgever, die daarna het verschuldigde bedrag aan de kas overmaakt.

De uitvoering der verzekering berust bij 20 territoriale verzekeringskassen.

België. De wet van 8 Mei 1850 schiep eene „Caisse générale de retraite", welke onder garantie en leiding van den Staat ten doel had door vrijwillige bijdragen het recht op ouderdomsrente te scheppen. De laagste bijdrage was 5 fr., de laagste rente 24 fr. en de hoogste rente 720 fr.

Eene hervorming vond plaats door de wet van 16 Maart 1865: Loi, qui institue une caisse générale d'épargne et de retraite, welke wet in den loop van den tijd nog eenige wijzigingen heeft ondergaan.

Bij de wet van 1865 werd een spaarbank onder staatsgarantie opgericht en deze werd, vereenigd met de reeds genoemde Caisse générale de retraite, ingericht tot een Caisse générale d'épargne et de retraite. De zetel der kas is te Brussel gevestigd. Zij ont-

vangt de bijdragen en betaalt de renten uit en is bevoegd op andere plaatsen bijkantoren te houden.

Voor de spaarbank moeten de bijdragen ten minste 1 fr. bedragen en mogen het bedrag van 3000 fr. per hoofd niet te boven gaan.

Bij de ouderdomsrentekas kan ieder 18jarige zich het recht op een lijfrente verzekeren. Bij invaliditeit, vóór het tijdstip waarop de ouderdomsrente kan ingaan, kan de verzekerde dadelijk in het genot zijner rente treden, mits de invaliditeit het gevolg is geweest van een bedrijfsongeval.

De wet van 10 Mei 1900, betreffende de ouderdomspensioenen, heeft ten doel jaarlijksche aanmoedigingspremiën in den vorm van een staatsbijdrage te geven aan hen die bij de Caisse générale de retraite zijn verzekerd.

Uitgesloten van deze voordeelen door den Staat verleend, zijn zij die een bepaald bedrag in de Rijksbelasting betalen.

Om van de voordeelen van deze aanmoedigingspremiën te genieten, moet de verzekerde Belg zijn of ten minste 10 jaren in België gewoond hebben, zijn 16de levensjaar voleindigd hebben, een renteboekje bij de Caisse générale hebben en gedurende een jaar bijgedragen hebben aan de Caisse.

De verzekerde heeft recht op een zoodanig bedrag aan premiën, totdat het totaal van de op zijn renteboekje ingeschreven premiën voldoende zijn om een jaarlijksche lijfrente van 360 fr. op te leveren. Volgens deze wet van 1900 gaat de rente op haar vroegst in op het 55ste jaar.

Zwitserland. Het kanton Neuenburg heeft sinds den 29sten Maart 1896 eene wet „instituant une Caisse cantonale d'assurance populaire". De kantonkas is bestemd, met medewerking van het kanton, de verzekeringen uit te voeren, welke haar bij de wet of anderszins worden opgedragen. De kas wordt, onder toezicht van het kanton, door de verzekerden beheerd. Zij verzekert in drieërlei vorm: verzekering bij den dood, waarbij aan de erfgenamen van den gestorven verzekerde een kapitaal wordt uitgekeerd; ouderdomsverzekering, waarbij de verzekerde bij zijn voleindigde 60ste levensjaar een lijfrente krijgt en de gemengde verzekering, waar bij vroegtijdig overlijden (vóór het 60ste jaar) de erfgenamen van den verzekerde recht op het verzekerde kapitaal hebben of de verzekerde bij het voleindigen van zijn 60ste levensjaar eene lijfrente ontvangt.

Alle personen die ten minste 18 jaar zijn en in het kanton wonen, hebben het recht zich bij de kas te verzekeren zonder dat de premie naar den gezondheidstoestand wordt vastgesteld. Voor personen die niet normaal gezond zijn, is echter een wachttijd van drie jaren vastgesteld.

Het kanton draagt de kosten der administratie, de uitgaven betreffende het geneeskundige onderzoek van den verzekerde,

de dekking van de verhoogde risico's, welke ontstaan door het toetreden van niet geheel gezonde personen, welke zonder premieverhooging tot de verzekering worden toegelaten. Tevens wordt door het kanton een bijdrage gegeven voor de nettopremiën der verzekerden.

Engeland. Door eene commissie uit het Parlement is een voorloopig wetsontwerp ontworpen (17 Mei 1892), volgens hetwelk een Staatspensioenkas opgericht zal worden, waarin Staat en gemeente jaarlijks bijdragen.

Om een ouderdomsrente van £ 13 van het 65ste jaar af te verkrijgen moet ieder man vóór zijn 25ste jaar een som van £ 5 (£ 15 wordt door de Staatspensioenkas bijgedragen) en vervolgens tot aan zijn 65ste jaar (dus 40 jaar lang) jaarlijks £ 1 aan de postspaarbank betalen. Ieder, die nog geen 25 jaar is, kan zich verzekeren voor een hooger pensioen dan £ 13 maar niet hooger dan £ 26, wanneer hij de daarvoor vastgestelde bijdrage betaalt.

Iedere vrouw kan door eene betaling ineens van £ 1 1/2 (waarbij de Staat £ 3 voegt) en door jaarlijksche bijdragen van 8 sh. 8 d. een ouderdomsrente van £ 7 16 sh. per jaar ontvangen en deze door evenredige bijbetalingen verhoogen tot £ 26.

Verzekeringsdwang kent echter het ontwerp niet. Dit ontwerp en andere later gedane voorstellen hebben echter nog niet mogen leiden tot eene wettelijke regeling.

In **Italië** bestaat de wet betreffende de Nationale kas voor de ouderdoms- en invaliditeitsverzekering der werklieden van 17 Juli 1898. Deze wet stelt eene Nationale kas in met den hoofdzetel te Rome en bijkantoren in de departementen, provinciën of gemeenten.

Het aanvangskapitaal der kas wordt tot een bedrag van 5 millioen Lire gevonden uit het overschot van de postspaarbanken en tot een gelijk bedrag uit andere fondsen.

Dat kapitaal kan later door verschillende Staatsbijdragen en andere inkomsten tot 16 millioen lire vergroot worden.

Bij de Nationale kas kunnen zich de Italiaansche arbeiders verzekeren. Voor ieder verzekerde moeten jaarlijks bijdragen betaald worden elk van ten minste 0,50 lire, doch in het geheel niet meer dan 100 lire. Per jaar moet echter ten minste 6 lire betaald worden om aandeel te krijgen in een Staatstoelage.

Voor elken verzekerde wordt bij de kas eene afzonderlijke rekening gehouden, welke na 25 jaren, voor zoover de verzekerde zijn 60ste of 65ste jaar voleindigd heeft, wordt afgesloten. Treedt eerder invaliditeit in, dan kan de rekening worden afgesloten na 5 bijdrage-jaren, zonder dat de leeftijd van den verzekerde in aanmerking wordt genomen. In den regel wordt bij het sluiten van de rekening aan den verzekerde een lijfrente toegekend, doch de uitkeering van een kapitaal is ook toegelaten.

Sterft de verzekerde vóór hij aanspraak op rente kan maken, dan worden uitkeeringen gedaan aan zijne nagelaten betrekkingen in evenredigheid tot het gestorte bedrag.

De aangifte om verzekerd te worden, de inning der bijdragen en de uitbetaling der renten geschiedt door middel van de postkantoren en de postspaarbanken.

In **Spanje** bestaan verschillende ondersteuningskassen van gilden, welke aan de bepalingen van het algemeen recht (art. 385 van het Wetboek van Koophandel) zijn onderworpen. Zij hebben ten doel de leden te ondersteunen ingeval van ziekte, ongeval, invaliditeit en werkloosheid en geven uitkeeringen aan hulpbehoevende nagelaten betrekkingen. In de meeste gevallen beperken de kassen zich echter — bij gebrek aan de noodige middelen — tot ondersteuning bij ziekte en ongeval. De invaliditeitsverzorging beperkt zich hoofdzakelijk tot de ambtenaren, terwijl voor de werklieden, afgescheiden van enkele inrichtingen van sommige groote industrieele ondernemingen, nog zoo goed als niets op dit gebied is tot stand gebracht.

De in **Duitschland** bestaande regeling behoeft, als algemeen bekend, hier niet uiteengezet te worden.